

Utlåtande 2006:120 RVIII (Dnr 303-4498/2005)

Renhållningsordning för Stockholms kommun, inklusive föreskrifter och avfallsplan 2006-2010

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Renhållningsnämndens förslag till renhållningsföreskrifter antas med ändring i föreskrifternas §5, stycke 2 i enlighet med föredragande borgarrådets förslag.
2. Renhållningsnämndens förslag till övergripande mål för avfallshandlingen antas.
3. Renhållningsnämnden och övriga nämnder och bolagsstyrelser ska lägga fast sina respektive mål för verksamhetsområdet samt de åtgärder som erfordras för genomförandet av avfallsplanens övergripande mål med ledning av vad som redovisas i detta ärende.
4. Renhållningsnämndens förslag till renhållningsordning godkänns i övrigt med de ändringar som föredragande borgarrådet föreslår.
5. Renhållningsnämnden ges i uppdrag att under år 2008 till kommunfullmäktige lägesrapportera hur genomförandet av avfallsplanens övergripande mål fortgår.
6. Ärendet skall översändas till Länsstyrelsen i Stockholms län för kännedom.

Föredragande borgarrådet Viviann Gunnarsson anför följande.

Ärendet

Vid renhållningsnämndens sammanträde den 21 september 2005 behandlades förslag till ny renhållningsordning för Stockholms kommun inklusive före-

skrifter och avfallsplan för åren 2006-2010 för antagande av kommunfullmäktige.

Varje kommun är enligt miljöbalken (15 kap 11§) skyldig att upprätta en lokal renhållningsordning med avfallsplan och föreskrifter. Renhållningsordningen ska, efter samrådsförfarande, antas genom beslut i kommunfullmäktige. Riktlinjer inom området finns från både internationellt och nationellt håll.

Det kommunala planeringsansvaret inom detta område omfattar alla typer av avfall, även sådant avfall som kommunen inte har bortforslings- eller behandlingsansvar för. Avfallsplanen ska därmed innehålla uppgifter om det avfall som faller inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

Föreskrifterna syftar väsentligen till att reglera hanteringen av det avfall som kommunen har ansvar för.

Nu gällande renhållningsordning antogs av kommunfullmäktige den 17 november 2003 och en ändring av föreskrifterna beslutades av kommunfullmäktige den 24 januari 2005.

Remisser

Förslaget till renhållningsordning för Stockholms kommun inklusive föreskrifter och avfallsplan 2006-2010 har av renhållningsnämnden remitterats till ett 60-tal remissinstanser samt bl. a. varit utställt i Kulturhuset mellan den 26 april och 27 maj 2005. Förslaget har därefter även remitterats till stadsledningskontoret av miljö- och konsumentroteln.

Stadsledningskontoret anser att förslaget till avfallsplan är tydligt och välstrukturerat. Kontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar anta renhållningsnämndens förslag till nya övergripande mål och i övrigt lämnar förslaget till avfallsplan utan erinran. Med de övergripande målen som utgångspunkt får det anses vara ett ansvar för renhållningsnämnden liksom andra berörda nämnder och styrelser att, genom uppdrag från fullmäktige, formulera sina respektive mål och åtaganden för uppfyllande av avfallsplanens övergripande mål. En sådan besluts- och ansvarsordning bör anses överensstämma med kommunfullmäktiges beslut om översyn av styrdokument från april 2005 vari bl.a. sägs att kommunfullmäktige har att lägga fast de övergripande målen för stadens verksamhets- och politikområden medan nämnder och bolagsstyrelser omsätter dessa i egna mål och åtaganden. Förslaget till nya föreskrifter tillstyrks.

Mina synpunkter

Det nya förslaget till renhållningsordning för Stockholms stad är ett stort steg framåt för att få en miljöanpassad avfallshantering i Stockholm. Avfallshanteringen måste ses som en infrastrukturfråga som skall finnas med i ett tidigt skede i stadsplanering. Det nya förslaget är anpassat till EU:s avfallshierarki och målsättningarna i det gällande miljöprogrammet. I förslaget till nytt miljöprogram för perioden 2007-2010 förtydligas målsättningarna för stadens egna verksamheter ytterligare. En viktig målsättning är att minimera uppkomsten av avfall. Det arbetet innefattar hela kedjan från råmaterial, produktdesign, materialval till försäljningsledet. Det är i högsta grad både en producent- och konsumentfråga. Det avfall som uppstår skall återanvändas och återvinnas i mycket hög utsträckning. Först när det inte är möjligt kan förbränning bli aktuellt. En viktig uppgift de kommande åren är att öka insamling och biologisk behandling av matavfall och på så sätt öka stadens biogasproduktion. Målet är att 35% av matavfallet skall omhändertas 2010. Stadens skall också prioritera insamlingen av farligt avfall. En viktig förutsättning för att få till stånd god resurshushållning är att stadens avfallshantering präglas av god tillgänglighet. Etablering av nya återvinningscentraler är en viktig del. En ny återvinningscentral öppnades hösten 2005. Under planperioden skall fem nya återvinningscentraler uppföras. Utbyggnaden av fastighetsnära insamling är ett fortsatt viktigt mål för Stockholm. Det är viktigt att arbeta med tillgänglighetsaspekterna, så att behoven hos äldre och personer med olika typer av funktionshinder tillgodoses.

Implementering och uppföljning

Förslaget till avfallsplan innehåller fyra övergripande mål och tillhörande delmål. De av kommunfullmäktige antagna målen implementeras i stadens verksamheter genom att varje nämnd och bolagsstyrelser själv inom sitt ansvarsområde lägger fast mål och åtgärder inom sitt verksamhetsområde för att avfallsplanens mål skall uppnås. De flesta av delmålen i förslaget ligger inom renhållningsnämndens ansvarsområde, då det handlar om avfallssystemets infrastruktur och information till medborgarna. Alla stadens nämnder och bolagsstyrelser är dock ansvariga för att minska avfallsmängderna och öka återanvändning och återvinning inom sina respektive verksamheter. Genom uppföljningen i ILS stäms arbetet med att uppfylla avfallsplanens mål av varje år. Renhållningsnämnden får i uppdrag att under år 2008 till kommunfullmäktige lägesrapportera hur genomförandet av avfallsplanens övergripande mål fortgår.

Delmål som berör andra verksamheter än renhållningsnämnden

Vikten av att avfallsperspektivet integreras i upphandling och verksamhetsplanering lyfts fram som ett delmål till mål 1 och berör alla nämnder och bolag. Genom samverkan kan den kunskap som finns hos både renhållningsförvaltningen och stadsledningskontoret utnyttjas.

Renhållningsförvaltningen fick i samband med att renhållningsnämnden antog renhållningsordningen i uppdrag att ta fram ett nytt delmål för det övergripande målet 1. Det nya delmålet är: *Staden ska aktivt och systematiskt utnyttja tillgängliga medel i syfte att stimulera verksamheter och invånare att minimera uppkomsten av avfall.* Renhållningsförvaltningens förklarande text till det nya delmålet lyder: *Med aktivt och systematiskt och med tillgängliga medel menas att varje verksamhet, styrelse eller nämnd, långsiktigt och som en naturlig del av sin kärnverksamhet ska planera och utföra verksamheten, informera, upphandla och följa upp, med sikte på att stimulera såväl verksamheter som invånare att minimera uppkomsten av avfall.*

Det innebär att staden måste finna vägar för att i dialog med producenter, återförsäljare och konsumenter arbeta med konkreta åtaganden för att minska mängden avfall som uppstår. Renhållningsnämnden har ett stort ansvar men målet påverkar också det konsumentarbete som bedrivs av konsumentnämnden och stadsdelsnämnder. Det gäller även delmålet om att staden medverkar till att marknaden för återvunna varor ökar. Kommunstyrelsen har en uppgift att driva på det strategiska arbetet för att minska uppkomsten av avfall.

Renhållningsnämnden ansvarar för att säkerställa att insamlingen av matavfall uppnår delmålet ”Minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger och butiker skall gå till biologisk behandling”. Det bör dock poängteras att i förslaget till nytt miljöprogram för Stockholm föreslås att minst 50 procent av matavfallet i stadens verksamheter skall sorteras ut för biologisk behandling, vilket innebär att många nämnder, bl a stadsdelsnämnderna blir delaktiga.

Delmålet om att 60 % av fosforföreningarna i avlopp skall återföras till jordbruk baseras på de statliga miljömålen. När det biologiska avfallet rötas, liksom vid avloppshantering, bildas slam som en restprodukt och näringsinnehållet i slammet skall återföras till jordbruket i hög utsträckning. Måluppfyllelsen är ett delat ansvar för renhållningsnämnden och AB Stockholm vatten.

För att kunna uppfylla delmålet om att 60 procent av stadens flerbostadshus skall ha tillgång till fastighetsnära insamling är det viktigt att stadens egna bostadsbolag tar ett stort ansvar för att erbjuda fastighetsnära insamling till sina boende.

För att nya återvinningscentraler skall kunna uppföras, som är en viktig del av avfallssystemets infrastruktur, måste renhållningsnämnden samverka med marknämnden och stadsbyggnadsnämnden för att hitta lämpliga lokaliseringar.

Ändring i föreskrifterna

I förslaget till föreskrifter föreslår jag att 5 §, stycke 2, om kommunens avfallstaxa ändras till: *Avgiften ska tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas.* Den differentierade taxan och dess möjlighet att styra mot god resurshushållning är en viktig del i Stockholms avfallssystem och därför är det viktigt att det framgår att avgiften *ska* vara konstruerad på ett sådant sätt.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Sten Nordin* (m) och *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. återremittera ärendet i enlighet med vad som anføres nedan
2. därutöver anföra följande.

I det förslag som nu föreligger syns det tydligt att majoriteten slutligen fallit till föga för en syn på renhållningen som vänligast kan beskrivas som flummig och utan förankring i stockholmarnas vardag. Renhållningsordningens utformning kommer att leda till att det dagliga livet försvåras för många grupper. Sett till konsekvenserna för hela staden så är det direkt tillväxthämmande och på flera punkter kontraproduktivt. I ett större sammanhang blir det föreliggande förslaget ytterligare ett bevis på att tillväxt och sysselsättning inte prioriteras av den politiska majoriteten. Mot denna bakgrund ser vi med tillförsikt fram emot att förslaget debatteras i kommunfullmäktige, där de sammantagna konsekvenserna av förslaget skall försvaras av hela den politiska majoriteten som i andra sammanhang uttalar sig positivt om företagande och tillväxt.

Stockholm har som Sverige största stad särskilda behov vad gäller kommunal service gentemot medborgarna. Vid utformningen av avfallsplanen är väsentligt att se till storstadens särskilda behov och till medborgarnas vardagssituation. En avfallsplan måste ha sin utgångspunkt i verklighetens behov, inte i teoretiska målsättningar.

Exempelvis är det viktigt att konsekvent hålla sig till ett medborgarperspektiv där enskilda individernas olika förutsättningar är vägledande för utformning av renhållningsordningen.

Avfallsmängder

Avfallsplanen och renhållningsarbetet skall enligt förslaget syfta till att förhindra uppkomst av avfall. Det är en målsättning som i flera stycken kan accepteras, men det finns starka invändningar värda att ta på allvar. Den första invändningen är att ekonomisk tillväxt i regel leder till ökade avfallsmängder. Ju mer produkter som säljs, desto mer förpackningar och kasserade gamla varor måste tas hand. Detta måste inte vara något negativt, förpackningar kan brännas och ge energi. Kasserade produkter kan återvinnas eller på annat sätt tas tillvara.

Det andra är att äldre, funktionshindrade, barnfamiljer och andra grupper saknar förutsättningar att fullt ut delta i en avfallshantering där ingenting får slängas eller brännas utan sortering. Särskilt gäller detta den sorteringshysteri som för tillfället kommit över majoriteten när det hushållssopor. Argumenten mot sortering och kompostering av hushålls- och matavfall är välkända.

Insamling av avfall

Insamling av avfall bör även i fortsättningen utföras på entreprenad efter upphandling. Utvärderingar visar att upphandlingar leder till en effektiv förvaltning och en för skattebetalarna god ekonomisk hushållning med skattemedel. Inga skäl talar för att staden i någon del skulle återta insamlingen till egen regi. Andra utredningar på området visar också på hur optimal effektivitet och ekonomi bäst erhålles med upphandlade entreprenader inom detta område.

I framtiden blir även en begriplig information mot medborgare en allt viktigare beståndsdel av insamlingssystemet. En god renhållning står och faller med medborgarnas acceptans och aktiva deltagande. Det i sin tur ställer krav på olika individuellt anpassade lösningar.

Omhändertagande av avfall

Staden lägger ner tid och kraft på att i många fall sortera avfall som lika gärna kan skickas till förbränning, medan liten kraft läggs på sortering av det miljöfarliga avfallet. Medborgarna uppmanas att sortera allt fler avfallsprodukter med motiveringen att vi gör miljön en tjänst. I själva verket är det precis tvärtom – det är bättre för miljön om pappers-, wellpapp- och plastförpackningar slängs i den vanliga soppåsen som sedan förbränns och därmed skapas miljövänlig el och fjärrvärme. Det är dags att avliva myten om att all sopsortering är bra för miljön. Moderna förbränningsanläggningar är såväl praktiskt, som miljö- och samhällsekonomiskt överlägsna andra metoder.

Den politiska majoriteten i Stadshuset har som nytt mål att 35 procent av matavfallet skall sorteras ut från hushåll och restauranger. Vi motsätter oss detta experiment. Storskalig kompostering eller rötning är inte det bästa sättet att ta tillvara hushållens matavfall. Kompostering har hittills mest levererat dålig lukt och en slutprodukt som ingen vill ha. Både från kompostering och från rötning avges metan som har 20 gånger större inverkan på växthuseffekten än koldioxid.

Majoritetens visar genom detta återigen hur politiska målsättningar överordnas stockholmarnas bästa och en fungerande vardag för hårt pressade familjer. Vi vill istället sätta den enskilda människans behov av ett fungerande vardagsliv i första rummet.

Stockholmarna, framtiden och avfallshanteringen

Mycket av regelverket på miljö- och renhållningsområdet är nu styrt av EU-direktiv, svenska lagar och förordningar. Största problemet mot en effektiv och medborgaranspassad avfallshandling är just nu miljöbalken. Det är bland annat i miljöbalken som inriktningen på långt drivna tvingande regler regleras. När piskan ersätter moroten försvåras framtida avfallshandling eftersom det urholkar medborgarnas förtroende. Utan medborgarperspektivet och en stor acceptans från stockholmarna kan inte någon avfallsplan fungera. Politiska beslut måste förankras och anpassas till medborgarnas och den enskilda människans särskilda behov.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Renhållningsnämndens förslag till renhållningsföreskrifter antas med ändring i föreskrifternas §5, stycke 2 i enlighet med föredragande borgarrådets förslag.
2. Renhållningsnämndens förslag till övergripande mål för avfallshandling antas.
3. Renhållningsnämnden och övriga nämnder och bolagsstyrelser ska lägga fast sina respektive mål för verksamhetsområdet samt de åtgärder som erfordras för genomförandet av avfallsplanens övergripande mål med ledning av vad som redovisas i detta ärende.
4. Renhållningsnämndens förslag till renhållningsordning godkänns i övrigt med de ändringar som föredragande borgarrådet föreslår.
5. Renhållningsnämnden ges i uppdrag att under år 2008 till kommunfullmäktige lägesrapportera hur genomförandet av avfallsplanens övergripande mål fortgår.
6. Ärendet skall översändas till Länsstyrelsen i Stockholms län för kännedom.

Stockholm den 10 maj 2006

På kommunstyrelsens vägnar:
KRISTINA AXÉN OLIN

Viviann Gunnarsson

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ewa Samuelsson* (kd) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. delvis bifall förslaget till beslut
2. därutöver anföra följande.

En långsiktig hållbar utveckling är ett både önskvärt och nödvändigt mål vilket kräver en rad förändringar för att möjliggöras. I ett läge där avfallsmängden hela tiden ökar är det viktigt att poängtera att en minskad avfallsmängd inte helt ska ses sättas i motsatsställning till en ökad tillväxt. I ett samhälle där ökad tillväxt är viktigt för att t.ex. bidra med resurser till det gemensamma bästa måste tillväxt och hållbar utveckling gå hand i hand.

För att minska avfallshanteringen är det viktigt att skapa incitament för detta på olika sätt och det måste löna sig att man minskar sitt avfall. I ett samhälle med en ökad tillväxt och ökade innovationer är det även möjligt att minska mängden avfall som är miljöskadligt. Därför måste det offentliga på alla möjliga sätt bidra till att skapa förutsättningar för en tillväxt som även medför ökade innovationer när det gäller miljöhantering minskad avfallsmängd som ökad ekonomisk tillväxt.

Det är bra med en fortsatt satsning på fastighetsnära källsortering. Staden måste även tillgodose de behov och förutsättningar som finns hos äldre och personer med olika typer av funktionshinder. Därför är det viktigt att de som saknar förutsättningar att, av olika anledningar, inte klara av samma krav på avfallshantering ges vettiga lösningar.

I vissa delar finns det dock orealistiska mål i den liggande planen. När det gäller satsningar på storskalig kompostering finns det många frågetecken. Vi är tveksamma till en storskalig kompostering med begränsade avsättningsmöjligheter till skillnad från satsningar på biogas. Det är bra med en fortsatt satsning på biogas och glädjande är även de senaste prognoserna för rötningsanläggningar som visar på ett bättre resultat. Frågetecken finns dock kring lönsamheten och möjligheterna till storskalig produktion samt den snabba ökningen som man nu föreslår vilket torde var mycket svårt att genomföra på så kort tid. Allt för orealistiska mål inverkar negativt på tilltron på programmet.

ÄRENDET

Vid renhållningsnämndens sammanträde den 21 september 2005 behandlades ett förslag till ny renhållningsordning för Stockholms kommun inklusive föreskrifter och avfallsplan för åren 2006-2010 för antagande av kommunfullmäktige.

Varje kommun är enligt miljöbalken (15 kap 11§) skyldig att upprätta en lokal renhållningsordning med avfallsplan och föreskrifter. Renhållningsordningen ska, efter samrådsförfarande, antas genom beslut i kommunfullmäktige. Riktlinjer inom området finns från både internationellt och nationellt håll.

Det kommunala planeringsansvaret inom detta område omfattar alla typer av avfall, även sådant avfall som kommunen inte har bortforslings- eller behandlingsansvar för. Avfallsplanen ska därmed innehålla uppgifter om det avfall som faller inom kommunen och om kommunens åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet.

Föreskrifterna syftar väsentligen till att reglera hanteringen av det avfall som kommunen har ansvar för.

Nu gällande renhållningsordning antogs av kommunfullmäktige den 17 november 2003 och en ändring av föreskrifterna beslutades av kommunfullmäktige den 24 januari 2005.

Förslaget till avfallsplan

I förslaget till avfallsplan har fyra övergripande mål formulerats som har sin bakgrund i kommunens prioriteringar och en uppföljning av gällande avfallsplan samt nationella och internationella styrdokument inom området. Under de fyra övergripande målen finns förslag till en rad delmål med därtill kopplade nyckeltal för uppföljning. De föreslagna målen och delmålen har följande lydelse:

- Mängden genererat avfall per invånare skall minska.
 - Mängden genererat hushållsavfall per invånare skall minska med 10 viktsprocent jämfört med år 2003.
 - Stadens förvaltningar och bolag skall integrera avfallsperspektivet i upphandling och verksamhetsplanering.
- Mängden farligt avfall som samlas in skall öka.
 - Hushållen skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sitt farliga avfall.

- Andel invånare som bedömer att de har en god kunskap om hur det farliga avfallet skall sorteras skall överstiga 90 procent.
- Andel avfall i ”soppåsen” och i grovavfallet som utgörs av farligt avfall skall minska till mindre än 1 promille.
- Mängden avfall som nyttiggörs skall öka.
 - Andel hårdplast som materialåtervinnns skall öka.
 - Andel avfall i ”soppåsen” respektive grovavfallet som utgörs av förpackningar och tidningar skall vara mindre än fem procent.
 - Staden medverkar till att marknaden för återvunnet material och produkter som innehåller återvunnet material växer.
 - Minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger och butiker skall gå till biologisk behandling.
 - Andel grovavfall som går till deponi skall minska med 10 procent.
 - Senast år 2010 skall minst 60 % av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark, varav minst hälften bör återföras till åkermark.
- Stockholms avfallshantering skall präglas av god tillgänglighet.
 - Öka kunskapen om avfallshantering samt stärka förtroendet för systemet.
 - Hushåll och verksamheter skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sina förpackningar och tidningar.
 - Minst 60 procent av stadens flerbostadshus skall ha tillgång till fastighetsnära insamling av tidningar och förpackningar.
 - Under planperioden skall fem återvinningscentraler uppföras.

Förslaget till avfallsplan, inklusive de justeringar som följer av renhållningsnämndens beslut den 21 september 2005, redovisas i sin helhet i *bilaga 5*.

Förslaget till föreskrifter

Föreskrifterna om avfallshanteringen syftar till att närmare reglera hur avfallshanteringen inom staden ska fullgöras. I föreskrifterna regleras bl.a. ansvarsförhållanden, hur avfall ska sorteras, hur hämtning ska genomföras, krav på utrustning och utrymmen för fullgörande av hämtning samt dispensförfarande.

Ett antal ändringar har gjorts jämförts med de gällande föreskrifterna som är en följd av ändrad lagstiftning och i några fall är förändringarna av mer

redaktionell eller förtydligande karaktär. De väsentligaste förändringarna redovisas nedan.

- 3 § som förtydligar definitionen av grovavfall utifrån det nationellt etablerade begreppet,
- 4 § har förtydligats med att renhållningsnämnden har rätt att meddela tillämpningsanvisningar i frågor som rör berör dessa föreskrifter,
- 8 §, en ny paragraf om informationsskyldighet,
- 13 §, en ny föreskrift som möjliggör en frivillig utsortering av matavfall och att om så ska ske, ska detta ske i samråd med renhållningsnämnden,
- 14 § som vidareutvecklats i samråd med stadsledningskontorets juridiska avdelning om fastighetsägares ansvar att möjliggöra sortering,
- 15 § som förtydligar hur grovfall ska omhändertas,
- 19 § som möjliggör 14-dagarshämtning för en- och tvåfamiljshus,
- 21 § redovisas att kärl vid en- och tvåfamiljsfastigheter ska vara placerad på lämplig plats vid fastighetens tomtgräns i anslutning till hämtningsfordonets uppställningsplats,
- 24 § som anger att renhållaren anskaffar och äger de kärl som används vid en- och tvåfamiljsfastigheter,
- ett antal justeringar med anledning av att producentansvar har införts i lagstiftningen för elektriskt och elektroniskt avfall.

Förslaget till föreskrifter redovisas i sin helhet i *bilaga 6*.

Renhållningsnämnden beslutade den 21 september 2005 att godkänna förvaltningens redovisning, att bifalla förvaltningens förslag till föreskrifter, att bifalla förvaltningens förslag till avfallsplan med de nedan angivna förändringarna, att hemställa hos kommunfullmäktige att ge renhållningsnämnden och andra berörda nämnder i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för genomförandet av avfallsplanen, att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram ett nytt mål för minskade avfallsmängderna som riktar sig mot medborgarna och samhället i sin helhet, att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en kommunikationsplan för avfallsplanen, att överlämna förslaget till renhållningsordning för Stockholms kommun till kommunfullmäktige för antagande efter gjorda justeringar, att föreslå kommunstyrelsen att samordna framtagandet av en intern avfallsplan för stadens verksamheter med tillhörande samordning av frågor som rör upphandling och kompetensutveckling, samt därutöver anföra följande:

Avfallsplanen är ett viktigt styrdokument som skall ligga till grund för arbetet med avfallsfrågor i kommunen. Grundläggande för avfallspolitiken är att den skall styra mot minskade avfallsmängder och ökad återanvändning och återvinning, i enlighet med EU:s avfallshierarki.

Avfallsplanen måste utvecklas ytterligare för att vara det bra dokument som vi önskar. I samband med remissrundan har det inkommit ett stort antal viktiga synpunkter som bör beaktas. Följande måste justeras och/eller kompletteras i avfallsplanen.

- Flera remissinstanser tar upp frågan avfallsplanens handikappanpassning. Avfallsplanen saknar i dagsläget tydliga hänsyn till handikappade. I arbetet med att implementera planen måste man se hur man kan arbeta med avfallsplanen och samtidigt så att de tillgodoser behoven hos olika typer av funktionshindrade och äldre. I många fall kan det bli fråga om speciallösningar.
- Under stycke C.6.1 Lövsta skall följande stycke läggas till efter första meningen.
Inför nya planer på en ny avfallsbehandlingsanläggning på Lövsta 1990/91 genomfördes en miljökonsekvensbeskrivning som bland annat visade att delar av området är olämpliga att bebygga på grund av omfattande markföroreningar. För området finns ett kontrollprogram för utsläpp till vatten och under 1996-1999 genomfördes omfattande omformnings- och tättningsarbeten för att hindra spridning av föroreningar till Mälaren.
- Delmål 3, under mål 4 (B.2.6.3) skall ändras till: *Minst 60 procent av stadens flerbostadshus skall ha tillgång till fastighetsnära insamling av tidningar och förpackningar.*
- Renhållningsnämnden har en viktig roll för genomförandet av avfallsplanen, men avfallsplanen berör också många andra verksamheter. För att planen skall kunna följas upp måste olika nämnder och andra aktörers ansvar för avfallsplanens genomförande klargöras.
- Efter remissrundan finns ett nytt mål, delmål 6 under mål 2. B.2.5.6: *Senast år 2015 skall minst 60 % fosforföreningar i avlopp återföras till produktiv mark, varav minst hälften bör återföras till åkermark.* Detta mål måste anpassas som ett mål inom planperioden, till år 2010.
- Planen måste på ett tydligare sätt integreras i ILS och det måste ske en kontinuerlig uppföljning av målen.

Mål 1 i avfallsplanen lyder: *Mängden genererat avfall per invånare skall minska.* Det är ett viktigt mål helt i enlighet med EU:s avfallshierarki. De delmål som finns fokuserar dels på att mängden hushållsavfall skall minska, dels på att avfallsperspektivet skall integreras i upphandling och verksamhetsplanering. Detta är relevanta delmål men det saknas mål som fokuserar på att minska uppkomsten av avfall, riktat mot medborgarna. Förvaltningen får i uppdrag att ta fram ett sådant mål. Samarbete bör se med konsumentförvaltningen, miljöförvaltningen och stadsdelarnas Agenda 21-samordnare.

Det är viktigt att det i samband med att planen antas finns en plan för hur planen skall implementeras i stadens verksamheter och hur kompetensutveckling skall ske. Det måste tas fram en kommunikationsplan för att avfallsplanen skall få genomslag. I den ingår information, exempelvis en kortversion av avfallsplanen, liksom andra sätt att kommunicera avfallsplanen till förvaltningar och medborgare. Förvaltningen får i uppdrag att ta fram en sådan kommunikationsplan.

För att uppnå de mål som anges i avfallsplanen krävs åtgärder som främst berör renhållningsnämnden men även andra nämnder. Därför krävs det att varje berörd nämnd tar fram ett åtgärdsprogram för sin verksamhet, och att detta samordnas av stadsledningskontoret, som bör uppmanas att göra detta.”

Reservation anfördes av Anders Hellström m.fl. (m), bilaga 1.

Reservation anfördes av Karl Bern m.fl. (fp), bilaga 1.

Renhållningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 augusti 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Remisshantering

Miljöbalken anger att innan förslaget till renhållningsordning antas, skall den ställas ut för granskning under minst fyra veckor. Den 15 maj 2005 tillkom en ändring i balken som anger att de synpunkter som kommit fram vid samrådet och granskningen skall beaktas.

Renhållningsnämnden beslöt vid sammanträde den 16 mars 2005 att förvaltningens förslag till Renhållningsordning för Stockholms kommun, inklusive föreskrifter och avfallsplan 2006-2010, skulle sändas ut på remiss för inhämtande av synpunkter. Cirka 60 remissinstanser inbjöds att lämna synpunkter senast 20 juni 2005.

Sammanfattning av remissvaren redovisas i bilaga 5 och 6. I bilaga 8 redovisas vilka som har lämnat yttrande.

Förslaget var utställt i Kulturhuset under tidsperioden 26 april-27 maj 2005. Information om utställningen var införd under kungörelser i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet.

Tillkomna förändringar efter det att förslaget till renhållningsordning togs fram och ställdes ut

Efter det att förslag till renhållningsordning har ställts ut har förordningen om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter (SFS 2005:209) kommit. Förordningen träder i kraft 13 augusti 2005. De förändringar som erfordras i föreskrifter och i avfallsplan har nu inarbetats i förslaget till renhållningsordning.

Regeringen har lagt fram propositionen (2004/05:150) Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag, som bl.a. innebär förslag till förändringar av delmålet avfall inom

målet God bebyggd miljö. I propositionen redovisas dels att senast år 2010 skall minst 50 procent av hushållsavfallet återvinnas genom materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, dels senast år 2015 ska minst 60 % av fosforföreningar i avlopp återföras till produktiv mark. De förändringar som erfordras i avfallsplan har nu inarbetats i förslaget till renhållningsordning.

Remissinstansernas yttranden och förvaltningens kommentarer

Många värdefulla synpunkter på och behov av kompletteringar av såväl föreskrifter som avfallsplan har framförts i remissinstansernas yttranden. Därutöver finns förslag på olika arbetsformer för att gemensamt nå målen.

Överlag har remissinstanserna redovisat att de finner förslaget till ny renhållningsordning väl strukturerad, lättfattlig och tydligt skriven.

Förvaltningen kan konstatera att remissinstansernas synpunkter kan vara divergerande, vilket är naturligt eftersom de representerar olika sektorer i samhället. Stadens olika stadsdelsnämnder har skilda förutsättningar, vilket medför att synpunkterna även inom stadens organisationer skiljer sig åt. Renhållningsordningen, inklusive föreskrifter och avfallsplan, gäller för alla som bor och verkar inom staden. En övergripande avfallsplan kan därför uppfattas som alltför allmängiltig därför att den skall sammanfatta och täcka generella behov och föreslå generella lösningar.

Nedan redovisas remissinstansernas sammanfattande synpunkter med förvaltningens kommentarer. I bilagor till tjänsteutlåtandet redovisas dels generella synpunkter, dels specifika synpunkter avseende förslaget till avfallsplan, bilaga 4. I bilaga 3 redovisas specifika synpunkter på föreskrifterna. Förvaltningen har kompletterat avfallsplanen och föreskrifterna utifrån detta.

Sammanfattande synpunkter på avfallsplanen

Remissinstansernas förslag till kompletterande mål

Återföring av fosforföreningar

Remissinstansers synpunkter

Stockholm Vatten föreslår att förslaget bör kompletteras med mål för avloppsslam. Detta mål bör ha samma lydelse som föreslås i regeringens miljöproposition i maj 2005, d.v.s. ”Senast år 2015 skall minst 60% av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark varav minst hälften bör återföras till åkermark.”

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen föreslår att avfallsplanen kompletteras med ett nytt delmål inom Målområde 3 och införs som delmål 6 med följande formulering:

Senast år 2015 skall minst 60 % av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark, varav minst hälften bör återföras till åkermark

Som nyckeltal anges hur stor andel av det totala fosforinnehållet i slammet som återförs till produktiv mark respektive åkermark.

Miljösäkra nedlagda avfallsupplag

Remissinstansers synpunkter

En remissinstans har föreslaget att nuvarande avfallsplanens mål 9 "Miljösäkra nedlagda avfallsupplag" bör finnas kvar. I uppföljningen anges inte om avfallsupplagen i kommunen har riskklassats, vilken metodik som i så fall har använts eller vilken riskklass upplagen i så fall har fått. Vidare finns ingen beskrivning av vad schaktmassorna i upplagen innehåller för ämnen. Huruvida det finns risk att miljö- och hälsofarliga ämnen läcker ut bör utredas grundligare.

Förvaltningens kommentar

Beträffande nuvarande avfallsplans mål 9 "Miljösäkra nedlagda avfallsupplag" redovisar Miljö- och hälsoskydds nämnden att upplaget i Skrubba kommer att undersökas ytterligare eftersom en nyligen gjord undersökning tyder på att området är förorenat. Då provtagningen var ytlig är det lite för tidigt att dra säkra slutsatser. Området är under utredning och medel har erhållits ur miljömiljarden.

Enligt tidigare besked från miljöförvaltningen bedömer förvaltningen att ingen ytterligare riskklassificering av nerlagda avfallsdeponier är nödvändig.

Avfallsplanens uppföljning

Remissinstansernas synpunkter

I förslaget till avfallsplanen föreslås att planens uppföljning årligen ska redovisas i renhållningsnämndens verksamhetsberättelse vad gäller nyckeltalen. En fördjupad avstämning ska ske i halvtid under år 2008 för att klarlägga delmålens måluppfyllelse. Det bör förtydligas hur den fördjupade avstämningen ska redovisas och kommuniceras. Miljöförvaltningen anser att kommunikeringen bör ske på ett bredare plan än som föreslagits ske i renhållningsnämndens verksamhetsberättelse. Redovisningen av nyckeltal bör även åtföljas av ett strategiskt åtgärds paket som visar vilka åtgärder som krävs för att nå delmålet.

Förvaltningens kommentar

Avfallsplanen är ett övergripande måldokument och som ger de enskilda aktörerna möjlighet utifrån deras egna förutsättningar skapa rutiner och system för att nå målen. En kontinuerlig uppföljning av avfallsplanens delmål genom nyckeltalen visar på och klargör om ytterligare åtgärder krävs för att nå målen. Den fördjupade avstämningen som sker år 2008 får därför ligga till grund för om extra insatser erfordras för att nå delmålen.

Information, kommunikation

Remissinstansernas synpunkter

Under flera delmål finns behov av informationsinsatser och den information som ska bidra till måluppfyllelsen måste samordnas inom staden, dels till innehållet, dels på de sätt och vid vilka tillfällen som denna information sprids.

Det räcker inte med informationsinsatser i form av annonskampanjer och utskick för att nå målen. Personliga kontakter med de boende och verksamma är viktigt för att få ett förändrat konsumtionsmönster och minskade avfallsmängder. Informationen till

allmänheten och särskilt för sådana som har annat ursprungsspråk än svenska bör ökas och förenklas samt samordnas inom staden i samarbete med stadsdelarna.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen instämmer i remissinstansernas påpekande att det finns ett behov av att Stockholms stad tar ett övergripande ansvar för att samordna information och kommunikation inom miljöområdet.

För att nå framgång med miljökommunikation handlar det många gånger om att förändra beteenden och att förändra attityder, vilket kräver långsiktiga insatser och konsekventa strategier. I detta perspektiv är stadens samordnande roll särskilt viktig att lyfta eftersom det handlar om kommunikationsinsatser i ett långsiktigt attitydförändrande arbete.

Förvaltningen föreslår, där miljöfrågor lämpar sig bäst för att kommunicera med ett helhetsperspektiv, att en samordning av dessa frågor och ett samordnande grepp från stadens sida tas som ett komplement till de insatser som enskilda förvaltningar gör på området.

Samordna stadens planer och stadens integrerade system för ledning och uppföljning (ILS)

Remissinstansernas synpunkter

Flera av stadens nämnder har pekat på att avfallsplanen bör ha en tydligare koppling till budget och ILS samt att den behöver överarbetas utifrån SLK:s nyligen framtagna principer för stadens styrdokument (Kommunfullmäktigebeslut 18 april 2005).

Ansvarsfördelningen mellan berörda nämnder, men även stadsdelsnämndernas ansvar och befogenheter för att nå uppsatta mål inom avfallsområdet, bör tydliggöras.

Vidare har påtalas att staden behöver en intern avfallsplan, en konkret åtgärdsplan, som ska reglera hur stadens egna verksamheter ska hantera sitt avfall. Samtidigt krävs också en utökad samsyn kring hur stadens interna avfallshantering ska utvecklas och hur stadens förvaltningar och bolag kan stödja varandra.

Förvaltningens kommentar

Förvaltningen delar remissinstansernas synpunkter om att avfallsplanen bör samordnas med ILS och att en intern avfallsplan bör tillskapas för att underlätta för stadens verksamheter. Detta arbete föreslår förvaltningen att kommunstyrelsen ansvarar för och samordnar i likhet med framtagandet av det nya Miljöprogrammet. I detta arbete ingår då även att utarbeta anvisningar för hur avfallsfrågorna ska integreras i verksamheten. Detta kan då även avse frågor som rör upphandling och kompetensutveckling.

Sammanfattande synpunkter på föreskrifter

Förvaltningen måste tyvärr konstatera att i det förslag till föreskrifter som remitterades har den äldre formuleringen av 20 § a) remitterats för synpunkter. Kommunfullmäktige fattade beslut om ändring den 24 januari 2005, 21 §, med följande lydelse:

”20 § a) Från en- och tvåfamiljshus sker hämtning på vardagar i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, dock minst en gång per vecka. Under en övergångsperiod, fram till dess beslut har fattats om ge-

nerell övergång till hämtning av avfall var fjortonde dag, medges frivillig hämtning var fjortonde dag enligt renhållarens anvisningar.

Sker kompostering av allt lättnedbrytbart hushållsavfall i enlighet med vad som anges i 37 § får renhållaren medge hämtning en gång varannan vecka. I övrigt prövas frågor om undantag från reglerna om hämtningsintervall i samband med att miljö- och hälsoskyddsnämnden prövar ansökan om dispens enligt 35 §.”

I det remitterade förslaget angavs att hämtning av från en- och tvåfamiljshus sker dock minst var fjärde vecka. För utsorterat matavfall som lämnas till renhållarens insamlingsssystem sker hämtning minst var fjortonde dag. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är för närvarande inte beredd att medge hämtning minst var fjärde vecka utan föreslår att hämtning ska ske minst varannan vecka, vilket har införts i det nya förslaget till föreskrifter.

Den bestämmelsen, 12 §, i föreskriften som reglerar att varje fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare skall skapa möjlighet för sortering av angivna avfallslag har justerats utifrån juridiska avdelningens förslag. Nyttjanderättshavare utgår för att öka tygligheten i bestämmelsen. I och med att förordningen om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter träder i kraft 13 augusti 2005 har följdändringar företagits i Renhållningsordningens föreskrifter.

Bestämmelsen om elektriska och elektroniska produkter (15 §) samt kasserade kylskåp och frysar (16 §) utgår och innefattas i 19 § om avfall med producentansvar. Därutöver utgår 43 § som anger dispens för brandövningar mm. Nya bestämmelser har införts om informationskyldighet (8 §) samt sortering av matavfall (13 §).

Med anledning av att bestämmelser har utgått och nya har tillförts har en ny numrering av paragrafer skett.

Renhållningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 februari 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Vid Renhållningsnämndens sammanträde den 21 september 2005 godkände nämnden förslag till Renhållningsordning för Stockholms kommun med tillägg:

”Förvaltningen får i uppdrag att ta fram ett nytt mål för minskade avfallsmängder som riktar sig mot medborgarna och samhället i sin helhet.”

Nämnden uttalade vidare att samarbete bör ske med konsumentförvaltningen, miljöförvaltningen och stadsdelarnas Agenda 21-samordnare.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår efter de kontakter som tagits med konsumentförvaltningen, miljöförvaltningen Norrmalms Agenda 21-handläggare att Avfallsplanen kompletteras under Mål 1 med följande delmål (3).

Mål 1, delmål 3

Staden ska aktivt och systematiskt utnyttja tillgängliga medel i syfte att stimulera verksamheter och invånare att minimera uppkomsten av avfall.

Text till delmålet

Med *aktivt* och *systematiskt* och med *tillgängliga medel* menas att varje verksamhet, styrelse eller nämnd, långsiktigt och som en naturlig del av sin kärnverksamhet ska planera och utföra verksamheten, informera, upphandla och följa upp, med sikte på att stimulera såväl verksamheter som invånare att minimera uppkomsten av avfall.

DELMÅL 3	NYCKELTAL
1. Staden ska aktivt och systematiskt utnyttja tillgängliga medel i syfte att stimulera verksamheter och invånare att minimera uppkomsten av avfall. Alla avfallsinnehavare och producenter av produkter och varor är ansvariga för att delmålet skall nå liksom stadens nämnder och styrelser.	1. Insamlad mängd hushållsavfall kg per invånare och år Ansvarig: Renhållningsnämnden

Förvaltningen har överlämnat förslaget till tjänsteutlåtande för kännedom till KF/KS kansli den 20 februari 2006. Ärendet anmäls i renhållningsnämnden 22 mars 2006.

REMISSER

Förslaget till renhållningsordning för Stockholms kommun inklusive föreskrifter och avfallsplan 2006-2010 har av renhållningsnämnden remitterats till ett 60-tal remissinstanser samt bl a varit utställt i Kulturhuset mellan den 26 april och 27 maj 2005. Förslaget har därefter även remitterats till stadsledningskontoret av miljö- och konsumentroteln.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat 2 februari 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Ärendets beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret: Inom kontoret har ärendet beretts av infrastrukturavdelningen som inhämtat juridiska avdelningens synpunkter på förslaget till föreskrifter.

Stadsledningskontorets synpunkter

Förslaget till avfallsplan

Beträffande förslaget till avfallsplan har stadsledningskontoret valt att analysera och kommentera detta i framför allt tre hänseenden – med avseende på de formella kraven på en avfallsplan, förslagen till mål samt avfallsplanens roll som styrdokument.

Vad som ska ingå i en avfallsplan regleras i en kungörelse från Natur-vårdsverket (SNFS 1991:3). Denna kungörelse är under omarbetning och ett förslag till nya föreskrifter har remitterats staden under senhösten 2005. Kommunstyrelsen tillstyrkte härvid i huvudsak förslaget till nya föreskrifter (2005-12-14, § 30). Dock framhöll kommunstyrelsen problematiken med att de kommunala avfallsplanen ska sätta upp mål och åtgärder för avfallslag som kommunen inte ansvarar för, t.ex. förpackningar och industriavfall. Vidare konstaterades att det krävs tydligare styrmedel för att kunna begränsa mängden förpackningar redan i försäljnings-ledet. Också kravet på att kommunerna i detalj ska redovisa en rad uppgifter om alla enskilda återvinnings- och behandlingsanläggningar, också för sådana som hanterar avfall utanför kommunernas ansvar, borde omprövas.

Stadsledningskontoret bedömer att förslaget till avfallsplan i allt väsentligt följer såväl gällande krav som i förhållande till de eventuella nya föreskrifter som staden yttrat sig över. Kontoret anser också att förslaget till avfallsplan är tydligt och välstrukturerat.

Det sakområde som avfallsplanen omfattar är mycket komplext med många olika avfallslag som i sin tur har olika långt gående detaljregleringar med skilda, och i vissa fall diffusa, ansvargränser mellan olika aktörer. Samtidigt utgör det ett område som på ett mycket konkret sätt berör snart sagt alla kommuninvånare liksom en lång rad andra aktörer. Genom en omfattande remittering och en utställning har ett stort antal intressenter kunnat lämna synpunkter på förslaget.

Fyra övergripande mål föreslås som ska gälla för perioden 2006–2010. De tre första målen utgör konkreta, om än övergripande, effektmål för avfallshanteringen medan det fjärde, som handlar om tillgänglighetsaspekter, närmast är att betrakta som en åtgärd eller strategi. Mål 4 har därmed en annan karaktär än de övriga tre målen. Detta skulle kunna leda till överväganden om mål 4 ska anges som ett övergripande mål eller snarare utgöra en (viktig) åtgärd/strategi för att nå de övriga målen. Stadsledningskontoret gör dock bedömningen att det fokus som finns beträffande insamlingsystem m.m. kan motivera att tillgänglighetsaspekterna målsätts på det sätt som gjorts.

Beträffande målet om att mängden avfall per invånare ska minska (mål 1) och delmålet om att mängden hushållsavfall ska minska med 10 % anser kontoret att detta utgör en mycket ambitiös målsättning. Utvecklingen fram till idag synes snarare innebära, totalt sett, ökade avfallsmängder. Kontoret konstaterar samtidigt att målsättningen överensstämmer med såväl internationella som nationella målsättningar men bedömer att nya centrala styrmedel erfordras för att målsättningen ska kunna realiserars.

Målet om att mängden farligt avfall som ska samlas in ska öka (mål 2) anser stadsledningskontoret vara av central betydelse. Idealt vore naturligtvis att mängden farligt avfall minskar genom att allt fler varor och produkter befrias från sådana ämnen som

medför att de, efter användning, utgör farligt avfall. Parallellt med en sådan utveckling är det dock av särskild vikt att det farliga avfallet kan separeras från övrigt avfall på ett enkelt och effektivt sätt. Detta för att trygga återanvändning och återvinning samt minimera hälso- och miljöpåverkan.

Beträffande målsättningen om att mängden avfall som nyttiggörs ska öka (mål 3) har kontoret inget att anföra.

Vad avser avfallsplanens roll som styrdokument och kopplingen till ILS vill stadsledningskontoret anföra följande.

Flera remissinstanser har lyft frågan om avfallsplanens roll som styrdokument och dess roll i stadens lednings- och uppföljningssystem. Också renhållningsnämnden konstaterar att det är viktigt att det finns en plan för hur avfallsplanen ska implementeras i stadens verksamheter och att varje berörd nämnd tar fram ett åtgärdsprogram för sin verksamhet. I denna del föreslås också att kommunfullmäktige dels ger renhållningsnämnden och övriga berörda nämnder i uppdrag att ta fram ett åtgärdsprogram för genomförande av avfallsplanen, dels att kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna framtagandet av en intern avfallsplan för stadens verksamheter.

För närvarande pågår arbete med att utarbeta ett förslag till nytt miljöprogram för Stockholms stad. I detta arbete kommer, av naturliga skäl, också avfallsfrågor att behandlas. Det är angeläget att stadens målsättningar i avfallsplanen och i ett kommande miljöprogram har en hög grad av samstämmighet både vad avser fokus och ambitionsnivå. I det pågående miljöprogramarbetet avser stadsledningskontoret, såvitt avser avfallsfrågorna, utgå från avfallsplanens övergripande mål. Vid kommande beslut om stadens miljöprogram bör också övervägas hur genomförandet av miljöprogram och avfallsplan kan samordnas.

På principiella grunder och beaktat stadens lednings- och uppföljnings-system vill stadsledningskontoret vidare föra på fråga om det kan anses ändamålsenligt att kommunfullmäktige antar renhållningsnämndens förslag till övergripande mål och i övrigt lämnar förslaget till avfallsplan utan erinran. Med de övergripande målen som utgångspunkt kan det anses vara ett ansvar för renhållningsnämnden liksom andra berörda nämnder och styrelser att, genom ett uppdrag från fullmäktige, formulera sina respektive mål och åtaganden för uppfyllande av avfallsplanens övergripande mål, såväl vad avser den interna avfallshanteringen som i det externa arbetet. Som ledning för detta arbete utgör avfallsplanens beskrivningar liksom förslagen till delmål ett värdefullt stöd och underlag.

En sådan besluts- och ansvarsordning bör anses överensstämma med kommunfullmäktiges beslut om översyn av styrdokument från april 2005 vari bl.a. sägs att kommunfullmäktige har att lägga fast de övergripande målen för stadens verksamhets- och politikområden medan nämnder och bolagsstyrelser omsätter dessa i egna mål och åtaganden.

För en sådan ordning talar också att programmet inte kostnadsberäknats samt att stadens rådighet i flera viktiga avseenden är begränsad. Gällande föreskrifter som anger att mål och åtgärder ska redovisas anser kontoret uppfylls, dels genom planen som sådan, dels genom ett uppdrag till renhållningsnämnden samt övriga berörda

nämnder och styrelser, att ta fram ett genomförandeprogram för fullgörande av avfallsplanens övergripande mål.

Kommunfullmäktige bör också ges möjlighet att följa arbetet under programperioden. Kontoret föreslår i denna del att renhållningsnämnden ges i uppdrag att till fullmäktige, under år 2008, åiterrapportera hur genomförandet fortskrider.

Slutligen konstaterar stadsledningskontoret att kommunen, enligt avfallsförordningen, ska skicka sin avfallsplan till länsstyrelsen som i sin tur har att göra vissa sammanställningar över avfallsfrågorna i respektive län. Detta ärende bör därför tillställas Länsstyrelsen i Stockholms län.

Förslaget till föreskrifter

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget till nya föreskrifter.

Införandet av producentansvar för elektriska och elektroniska produkter har medfört behov av en rad justeringar av föreskrifterna jämfört med de som antogs av kommunfullmäktige år 2003. De förändringar i övrigt som föreslås har stadsledningskontoret inget att erinra mot. I flera fall är dessa av förtydligande eller redaktionell karaktär. Möjligheterna till en frivillig utsortering av matavfall genom den nya § 13 ligger i linje med stadens målsättning att omhänderta alltmer organisk avfall för biologisk behandling. Också möjligheten till en utökad 14-dagarshämtning sammanfaller med strävandena om ökad källsortering och att privat kunna påverka kostnaden för avfallsservicen. Bestämmelserna om fastighetsägares ansvar för att skapa möjlighet för sortering m.m. har justerats och förtydligats i klarläggande syfte i samråd med stadens juridiska expertis. Från juridisk synvinkel finns heller inte i övrigt något att erinra mot de föreslagna förändringarna.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Renhållningsnämndens förslag till föreskrifter om avfallshantering för Stockholms kommun godkänns.
2. Renhållningsnämndens förslag till övergripande mål för avfallshanteringen godkänns.
3. Renhållningsnämnden ges i uppdrag att, i samråd med övriga berörda nämnder och styrelser, utarbeta ett genomförandeprogram med mål och åtaganden för fullgörande av avfallsplanens övergripande mål.
4. I övrigt lämna renhållningsnämndens förslag till renhållningsordning utan erinran.
5. Renhållningsnämnden ges i uppdrag att under år 2008 till kommunfullmäktige lägesrapportera hur genomförandet av avfallsplanens övergripande mål fortskrider.
6. Översända detta ärende till Länsstyrelsen i Stockholms län för kännedom.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat 28 februari 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Den av renhållningsförvaltningen ingivna framställan avseende ett kompletterande delmål 3 under målet 1 i renhållningsnämndens förslag till avfallsplan ger inte stadsledningskontoret anledning till något ytterligare ställningstagande än vad som anförts i kontorets yttrande från den 2 februari 2006.

RESERVATIONER M.M.

Renhållningsnämnden

Reservation anfördes av Anders Hellström m.fl. (m) med hänvisning till sitt eget yrkande enligt följande.

1. Ärendet återremitteras i enlighet med vad som anförs nedan.
2. Därutöver anförs följande:

I det förslag som nu föreligger syns det tydligt att majoriteten slutligen fallit till föga för en syn på renhållningen som vänligast kan beskrivas som flummig och utan förankring i stockholmarnas vardag. Renhållningsordningens utformning kommer att leda till att det dagliga livet försvåras för många grupper. Sett till konsekvenserna för hela staden så är det direkt tillväxthämmande och på flera punkter kontraproduktivt. I ett större sammanhang blir det föreliggande förslaget ytterligare ett bevis på att tillväxt och sysselsättning inte prioriteras av den politiska majoriteten. Mot denna bakgrund ser vi med tillförsikt fram emot att förslaget debatteras i kommunfullmäktige, där de sammantagna konsekvenserna av förslaget skall försvaras av hela den politiska majoriteten som i andra sammanhang uttalar sig positivt om företagande och tillväxt.

Stockholm har som Sverige största stad särskilda behov vad gäller kommunal service gentemot medborgarna. Vid utformningen av avfallsplanen är väsentligt att se till storstadens särskilda behov och till medborgarnas vardagssituation. En avfallsplan måste ha sin utgångspunkt i verklighetens behov, inte i teoretiska målsättningar.

Exempelvis är det viktigt att konsekvent hålla sig till ett medborgarperspektiv där enskilda individernas olika förutsättningar är vägledande för utformning av renhållningsordningen. Moderaternas vill till att börja med framhålla att vi ställer oss positiva till avfallsplanens mål om fastighetsnära insamling. Men frågan innefattar ett flertal aspekter som måste utredas vidare innan man kan införa detta på bred front.

Avfallsmängder

Avfallsplanen och renhållningsarbetet skall enligt förslaget syfta till att förhindra uppkomst av avfall. Det är en målsättning som i flera stycken kan accepteras, men det finns starka invändningar värda att ta på allvar. Den första invändningen är att ekonomisk tillväxt i regel leder till ökade avfallsmängder. Ju mer produkter som säljs, desto mer förpackningar och kasserade gamla varor måste tas hand. Detta måste inte vara något negativt, förpackningar kan brännas och ge energi. Kasserade produkter kan återvinnas eller på annat sätt tas tillvara.

Det andra är att äldre, funktionshindrade, barnfamiljer och andra grupper saknar förutsättningar att fullt ut delta i en avfallshantering där ingenting får slängas eller brännas utan sortering.

Särskilt gäller detta den sorteringshysteri som för tillfället kommit över majoriteten när det hushållssopor. Argumenten mot sortering och kompostering av hushålls- och matavfall är välkända.

Vi anser att det nu är viktigt att hitta alternativa former till den rådande sorteringshysterin. Exempelvis bör man se över möjligheterna att väga hushållsavfall i olika boendeformer.

Insamling av avfall

Insamling av avfall bör även i fortsättningen utföras på entreprenad efter upphandling. Utvärderingar visar att upphandlingar leder till en effektiv förvaltning och en för skattebetalarna god ekonomisk hushållning med skattemedel. Inga skäl talar för att staden i någon del skulle återta insamlingen till egen regi. Andra utredningar på området visar också på hur optimal effektivitet och ekonomi bäst erhålles med upphandlade entreprenader inom detta område.

Det är även viktigt att staden är med och driver på utveckling av alternativa insamlingssystem för hushållsavfall och utsorterade avfallsfraktioner som idag hamnar på återvinningsstationerna. I framtiden blir även en begriplig information mot medborgare en allt viktigare beståndsdel av insamlingssystemet. En god renhållning står och faller med medborgarnas acceptans och aktiva deltagande. Det i sin tur ställer krav på olika individuellt anpassade lösningar.

Omhändertagande av avfall

Förbränning av omhändertaget avfall har visat sig vara den överlägset mest effektiva behandlingsmetoden. Moderna förbränningsanläggningar är såväl praktiskt, som miljö- och samhällsekonomiskt överlägsna andra metoder.

Försöken med utsortering av biologiskt nedbrytbart avfall i en- och flerfamiljsbostäder måste avbrytas. Det 35 procentiga målet är en flummig skrivbordsprodukt utan verklighetsförankring. Majoritetens visar genom detta återigen hur politiska målsättningar överordnas stockholmarnas bästa och en fungerande vardag för hårt pressade familjer. Moderaterna vill istället sätta den enskilda människans behov av ett fungerande vardagsliv i första rummet.

Stockholmarna, framtiden och avfallshanteringen

Mycket av regelverket på miljö- och renhållningsområdet är nu styrt av EU-direktiv, svenska lagar och förordningar. Största problemet mot en effektiv och medborgaranpassad avfallshantering är just nu miljöbalken. Det är bland annat i miljöbalken som inriktningen på långt drivna tvingande regler regleras. När piskan ersätter moroten försvåras framtida avfallshantering eftersom det urholkar medborgarnas förtroende. Utan medborgarperspektivet och en stor acceptans från stockholmarna kan inte någon avfallsplan fungera. Politiska beslut måste förankras och anpassas till medborgarnas och den enskilda människans särskilda behov.

Reservation anfördes av Karl Bern m.fl. (fp) med hänvisning till sitt eget yrkande enligt följande.

Renhållningsnämnden beslutar att

1. Förvaltningens förslag till beslut avslås.
2. Därutöver anføres följande:

Stockholms källsorteringssystem är i kris och måste göras om i grunden. Källsortering i sig ska inte utgöra ett mål. Om det är mer miljö- och samhällsekonomiskt lönsamt att avskaffa sortering av vissa avfallsprodukter ska detta ske. Sorteringsmålen är fel konstruerade. Invånarna lägger ner tid och kraft på att i många fall sortera avfall som man lika gärna kan skicka till förbränning, medan liten kraft läggs på sortering av det miljöfarliga avfallet. Farligt avfall har, om det inte tas om hand på rätt sätt, en skadlig inverkan på miljön.

Folkpartiet vill radikalt förändra källsorteringen. Stockholm bör införa ett sorteringssystem som prioriterar och fokuserar på de farliga soporna och inte på sådant som man lika gärna kan bränna. Vi vill återinföra den fastighetsnära källsorteringen av tidningspapper. Satsa på fler och bättre insamlingsystem för farligt avfall. Vi vill också avskaffa 14-dagars hämtningen och återinföra veckohämtningen av den ”vanliga” soppåsen.

Den politiska majoriteten i Stadshuset har som nytt mål att 35 procent av (32 000 ton) matavfallet skall sorteras ut från hushåll och restauranger. Folkpartiet motsätter sig detta experiment. Storskalig kompostering eller rötning är inte det bästa sättet att ta tillvara hushållens matavfall. Kompostering har hittills mest levererat dålig lukt och en slutprodukt som ingen vill ha. Både från kompostering och rötning avges metan som är 20 gånger farligare för växthuseffekten än koldioxid.

Beslut om en produkt ska materialåtervinnas eller brännas ska baseras på en helhetsbedömning. Återvinning ska aldrig vara ett självändamål. För vissa produkter lönar det sig både miljömässigt och ekonomiskt att bränna och därmed utvinna energi. För andra produkter är insamling och materialåtervinning självklart.

Med vår avfallspolitik får vi en bättre miljö med lägre energiförbrukning, minskade lastbilstransporter, lägre kostnader för medborgarna samt mindre besvär för hushållen att hantera sina sopor.

Remissinstanser

Synpunkter på renhållningsordning inklusive föreskrifter och avfallsplan 2006-2010 har inkommit från följande:

Brand- och räddningsnämnden
Fortum Värme AB
Handikappråd för Renhållningsnämnden mfl
Stadsledningskontoret, juridiska avdelningen (muntligt, separat möte)
Stockholm Vatten AB
Marknämnd
Trafiknämnd
Fastighets- och saluhallsnämnd
Stockholms Hamn AB
Stockholms konsumentnämnd
Stockholms miljö- och hälsoskydds nämnd
Stockholms Näringslivskontor
Stockholms stadsbyggnadsnämnd

Stadsdelsnämnder:

Bromma
Enskede-Årsta
Farsta
Hägersten
Hasselby-Vällingby
Katarina-Sofia
Kista
Kungsholmen
Liljeholmen
Maria-Gamla stan
Norrmalm
Rinkeby
Skarpnäck
Skärholmen
Spånga-Tensta
Vantör
Älvsjö
Östermalm

HSB Stockholm
SBC Stockholm
Fastighetsägarna Stockholm

Svensk handel Region Stockholm
Svenska Bostäder AB
SÖRAB
Villaägarna Region ABC/Villaägarna i Stockholm stad
Sortera Mera
Distriktsstyrelsen i Farsta-Skarpnäcks HSB-distrikt

Följande har getts möjlighet att inkomma med synpunkter men avstått:

AB Familjebostäder
AB Stockholmshem
BODAB
Byggsektorns Kretsloppsrad i Stockholm
Centrum för tvärvetenskaplig miljöforskning, Stockholms Universitet
De Handikappades Riksförbund
El-Kretsen AB
Förpacknings- och Tidningsinsamlingen AB
Hyresgästföreningen i Stor-Stockholm
Konsumentföreningen Stockholm
Kungliga Tekniska högskolan
Lambarö Fastighetsägarförening
Lantbrukarnas Riksförbund, LRF
Livsmedelsföretagen
Länsstyrelsen i Stockholms län
Naturskyddsföreningen i Stockholms län
Riksbyggen Stockholm
SRV Återvinning AB
Stockholm Environment Institute
Stockholms fastighets- och saluhallsnämnd
Stockholms Kooperativa Bostadsförening, SKB
Södertörns Högskola
Åkeriföreningen ABC åkarna

Sammanfattning av remissynpunkter på avfallsplanen

1. Generella synpunkter på avfallsplan och nämndbeslut

Brand- och räddningsnämnden

Brand- och räddningsnämnden beslutar att besvara remissen med brandförsvarets förslag till yttrande.

I stadens arbete med att informera hushåll om skyldigheter att sortera ut förpackningar och tidningar samt producenterna som har ansvar för motsvarande information till andra än hushåll, hade det varit önskvärt om informationsmaterialet på lämpligt sätt kunde upplysa om bland annat fara för anlagd brand och brandspridning. Brandförsvaret står till renhållningsförvaltningens förfogande i arbetet med att ta fram innehåll avseende brandsäkerhet till informationsmaterial för enskilda.

Fastighets- och saluhallsnämnden

Fastighets- och saluhallsnämnden beslöt att besvara remissen med fastighets- och saluhallskontorets förslag.

Kontoret ser positivt på att avfallsplanen utgår från EU:s avfallshierarki. Det är också bra att avfallsminimeringsmålet satts per invånare vilket är nödvändigt i en växande storstad. Kontoret är i princip positiva även till många av planförslaget övriga mål och delmål.

Det är dock en brist att planen inte följer stadens integrerade system för ledning och uppföljning ILS. Kontoret förordar en överarbetning utifrån stadsledningskontorets nyligen framtagna principer för stadens styrdokument. Exempelvis synes antalet delmål (14 st) och nyckeltal (32 st) ha blivit väl många. Överarbetningen bör även inkludera de avgörande frågorna om avfallsplanens koppling till budget och ILS samt ansvarsfördelning mellan berörda nämnder.

Vad gäller de delmål och föreslagna åtgärder som rör fastighets- och saluhallsnämnden tillstyrker kontoret en mer differentierad renhållningsavgift och kompetensutveckling inom miljö- och avfallsområdet för de som arbetar med upphandlingar.

Kontoret ser också positivt på ett förbättrat källsorteringssystem för hushållens producentansvarsmaterial genom fler fastighetsvisa eller fastighetsnära lösningar. Att hushållsavfallstaxan används som styrmedel i sammanhanget tillstyrks. I den PBL-utredning som pågår har dock ännu inte offentliggjort några förslag om hur det ska göras möjligt att få producenter/fastighetsägare att inrätta källsorteringsutrymmen i eller i anslutning till befintlig bebyggelse. Om de formella och ekonomiska förutsättningarna inte löses tillfredsställande befarar kontoret att det kommer att bli mycket svårt eller omöjligt att nå delmålet om fastighetsnära källsortering.

Handikappråd för renhållningsnämnden mfl.

Vi kan inte se att vi med funktionshinder och våra möjligheter till att avlämna återvinningsbara produkter uppmärksammas i detta förslag till Renhållningsordning.

Vi vill att följande beaktas:

- Att service och tillräckligt utrymme säkerställs för personer med funktionsnedsättningar.
- Att avlämning kan ske på lämpliga höjder och att skyltningen är kännbar samt enkel och tydlig att förstå.
- De uppsamlingsplatser som ordnas måste vara tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättningar under hela året.

I de målbeskrivningar som görs bör det finnas med som ett mål att anordna avlämning för personer med funktionsnedsättningar. Vi skulle gärna se att renhållningsförvaltningen fick i uppdrag att utreda lösningar för personer med funktionsnedsättningar och deras avlämnande av fraktioner till renhållningen. I nuläget saknas tillräcklig kunskap om vilken omfattning problemen vid avlämning och insamling har för oss med funktionsnedsättningar.

Konsumentnämnden

Konsumentnämnden beslöt att åberopa och överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Förvaltningen anser att ansvarsfördelningen mellan olika förvaltningar bör tydliggöras. I avfallsplanen beskrivs vikten av att informera invånarna om de mål som behandlas i avfallsplanen. Konsumentförvaltningen tror inte att information är ett effektivt sätt att uppnå målen. Information kväver en mottagare som lyssnar. På konsumentförvaltningen arbetar vi med kommunikation, alltså samtal med en eller fler invånare. Arbetet bedrivs genom hearings, seminarier, utbildningar och andra utåtriktade verksamheter.

I uppföljningen av planen anges att ett samarbete med konsumentförvaltningen har inletts och att en gemensam informationskampanj på invandrarspråk har genomförts. Ett mindre samarbete har inletts men inget informationsmaterial har tagits fram än på invandrarspråk.

Nuvarande avfallsplanens mål 9 ”Miljösäkra nedlagda avfallsupplag” bör finnas kvar. I uppföljningen anges inte om avfallsupplagen i kommunen har riskklassats, vilken metodik som i så fall har använts eller vilken riskklass upplagen i så fall har fått. Vidare finns ingen beskrivning av vad schaktmassorna i upplagen innehåller för ämnen. Huruvida det finns risk att miljö- och hälsofarliga ämnen läcker ut bör utredas grundligare.

Marknämnden

Marknämnden beslöt att som svar på remissen överlämna och i huvudsak åberopa kontorets tjänsteutlåtande samt att därutöver anföra följande:

”Marknämnden har en viktig uppgift för att säkerställa en god tillgång till återvinningscentraler i staden genom att aktivt bistå renhållningsnämnden i arbetet att finna lämpliga platser och iordningställa dessa. I sitt arbete med ny bostadsbebyggelse vill nämnden också bidra till målet om en fastighetsnära källsortering.”

Markkontoret ser positivt på att avfallsplanen utgår från EU:s avfallshierarki. De är i princip positiva även till många av planförslagets övriga mål och delmål. Markkontoret förordar dock en överarbetning av planen, utifrån stadsledningskontorets nyligen framtagna principer för stadens styrdokument, så att den följer stadens integrerade system för ledning och uppföljning, ILS. Överarbetningen bör även inkludera de avgörande frågorna om avfallsplanens koppling till budget och ILS samt ansvarsfördelningen mellan berörda nämnder.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslöt att överlämna tjänsteutlåtandet som svar på remissen samt att inarbeta en avfallsstrategi i avfallsplanen.

Särskilt uttalande

Ordföranden Viviann Gunnarsson (mp), ledamöterna Jan Valeskog (s), Reine Meyer-Strömberg (s), Per Aldeborg (s), Ulla Jöhnk (s), Gunnar Björkman (s) och Rolf Brattström (v).

”Avfallsplanen ska vara ett vägledande dokument för stadens invånare och verksamhetsutövare. För att planen ska kunna fungera som ett vägledande dokument för dessa grupper måste det vara lättläst och tydligt, så att man enkelt ser vad kommunen har för ansvar och vad kommunen har för målsättningar på området.

För att öka förståelsen för avfallsfrågorna i Stockholm och för vilka frågor som är mest angelägna att åtgärda bör planen inledas med en kort problembeskrivning.

I planen bör det finnas en tydligare koppling mellan vision, mål, åtgärder och även nyckeltal för uppföljning. Den slutliga planen måste vara klarare i detta avseende. Med en annan layout och en mer pedagogisk uppställning av materialet blir planen enklare att använda.

En uppgift som saknas är om kommunens ansvar för åtgärder för olika typer av avfall. Här måste förtydliganden göras. Kommunen ansvarar för hanteringen av avfall från hushållen. Kommunen har däremot inte ansvar för avfall med producentansvar eller s.k. industri eller verksamhetsavfall. Hur kommunen förhåller sig till de avfalls slag som kommunen inte har ansvar för bör redovisas i avfallsplanen.”

Förvaltningen kan konstatera att förslaget till renhållningsordning i all väsentlighet följer Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan.

Förvaltningen anser att förslaget till renhållningsordning är tydligare jämfört med den nu gällande renhållningsordningen med en tydligare målstruktur.

Förslaget saknar en avfallsstrategi för Stockholms stad. En kommunal strategi för avfall, menar förvaltningen, kopplar ihop och tydliggör avfallsplanens vision med planens mål, redogör för på vilket sätt uppföljningen ska ske samt vilka styrmedel och övriga åtgärder som kan krävas. Strategin ska visa kommunens ambitioner på avfallsområdet och ange riktningen för prioriteringar. Vidare ska en strategi ange nivåerna för avfallsplanens mål. Exempelvis ska det framgå i planen hur många flerbostadsfastigheter med fastighetsnära insamling tillsammans med antal återvinningsstationer

som erbjuder hushåll och verksamheter goda möjligheter att lämna ifrån sig förpackningar och tidningar (Delmål 4.2.).

Förvaltningen menar också att en strategi i viss mån skulle möta förvaltningens nedanstående förslag till förbättringar.

Förvaltningen saknar tydligare åtgärder för planens mål. Detta dels för att göra målen lättare att implementera i verksamheterna, dels för att göra den mer tillgänglig för de som verkar och bor i staden. På sidan 11. överlämnas utformandet av ett konkret åtgärdsprogram till avfallsinnehavares och andra aktörers verksamhetsprogram. Förvaltningen menar att avfallsplanen skulle kunna utgöra en informationskanal med sikte på förebyggande åtgärder. Speciellt med tanke på de enskilda hushållens avfallshantering.

Förvaltningen saknar vidare även en koppling mellan visionen för Stockholms framtida avfallshantering och avfallsplanens mål. Om målen i avfallsplanen uppnås, i vilken grad har visionen då nåtts?

Avfallsplanens uppföljning ska redovisas årligen i renhållningsnämndens verksamhetsberättelse vad gäller nyckeltalen. En fördjupad avstämning ska ske i halvtid under år 2008 för att klarlägga delmålens måluppfyllelse. Förvaltningen anser att det bör förtydligas hur den fördjupade avstämningen ska redovisas och kommuniceras. Förvaltningen anser att kommunikeringen bör ske på ett bredare plan än som föreslaget i renhållningsnämndens verksamhetsberättelse. Redovisningen av nyckeltal bör även åtföljas av ett strategiskt åtgärdsprogram som visar vilka åtgärder som krävs för att nå delmålet.

Förvaltningen anser att stadens beredskap för behandling av avfall har ökat. Alternativa behandlingsmetoder undersöks och utvecklas. Dock saknar förvaltningen en avfallsstrategi för staden som anger riktning och styr prioriteringar. Förvaltningen menar också att en avfallsstrategi är viktig för att nå uppsatta mål i avfallsplanen.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade att som svar på remissen överlämna och åberopa kontorets utlåtande.

Stadens handikappolitiska program saknas som förutsättning vid framtagandet.

Stockholms näringslivskontor

Det är egentligen inga nyheter som presenteras i planen, utan den följer Sveriges avfallslagstiftning som regleras i miljöbalken och avfallsförordningen.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslöt att som svar på remissen överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande samt att uttala vikten av att anläggningar för sophantering är tillgängliga för funktionshindrade samt att anföra följande:

Både fastighetsnära källsortering, återvinningsstationer och återvinningscentraler måste vara tillgängliga för människor med funktionshinder. Det räcker då inte med att ”inkasten” är tillgängliga utan det måste också vara möjligt för rullstolsanvändare att

komma fram till behållarna och synskadade måste kunna skilja på olika behållare. Detta fungerar inte idag. Det är ofta trottoarkanter i vägen och bristfällig städning och renhållning omkring återvinningsstationerna utgör andra hinder.

Det är positivt för trafikkontoret att ett av de prioriterade områdena för utveckling av stadens avfallshantering gäller utbyggnaden av antalet återvinningscentraler och återvinningsstationer. De tre nu befintliga ÅVC:erna är hårt belastade. Nedskräpning och renhållningsfrågor kommer ofta upp på dagordningen i det samordningsuppdrag kontoret har gentemot stadsdelsförvaltningarna.

Bromma stadsdelsnämnd

Nämnden ställer sig bakom de förslag och synpunkter som framförs i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som yttrande till renhållningsnämnden

Farsta stadsdelsnämnd

Nämnden överlämnar och åberopar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till renhållningsförvaltningen.

Beträffande informationsinsatser anser förvaltningen att dessa med avseende på bl.a. innehåll måste samordnas inom staden.

Vidare anser förvaltningen att staden behöver en intern avfallsplan som ska reglera hur stadens egna verksamheter ska hantera sitt avfall och hur stadens olika förvaltningar och bolag sinsemellan kan stödja varandra i detta arbete.

Generellt anser stadsdelsförvaltningen att stadens avfallshanteringssystem behöver effektiviseras, både avseende den tekniktillgång som faktiskt finns och avseende stadens förväntade växande, vilket leder till ökande mängder avfall.

Samtidigt är förbränningskapaciteten i Högdalenverket snart använd fullt ut. Detta trots den utbyggnad och uppgradering som gjorts av verket de senaste åren. Detta gör det svårt att för närvarande finna andra sätt att ta hand om stadens ökande avfallsmängder än just förbättrad källsortering, för ökad materialåtervinning.

Detta beror på att flera av stadens grannkommuner, efter förbudet mot deponi av obehandlat hushållsavfall, fått lov att använda delar av Högdalenverkets förbränningskapacitet. Dessa kommuner saknar i dagsläget egen förbränningskapacitet.

Men Stockholms stad är i sin tur beroende av tillgången till deponier i flera av dessa kommuner, för att kunna avhända sig aska och ej brännbart avfall från Högdalenverket.

Stockholms stad har efter utförsäljningen av Fortum, som äger Högdalenverket, inte längre samma inflytande över vilket och vems avfall som ska förbrännas där och inte heller över den stadigt ökande prissättningen för denna förbränning.

Stockholms stadsbyggnadskontor letar därför efter lämpliga platser att bygga ett eller flera nya avfallsförbränningsverk, för att kunna hantera den faktiska och förväntade ökningen av avfallsmängderna i Stockholms stad.

Hägerstens stadsdelsnämnd

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som remissyttrande till renhållningsnämnden.

Målen är svårbedömda då det inte finns konkreta förslag på hur målen ska nås. Det saknas en tydlig strategi för måluppfyllelse och en klar återkoppling till de nationella miljömålen och Stockholm stads miljöprogram.

Nämnden efterlyser en strategi för måluppfyllelse och förtydliganden beträffande stadsdelsnämndens ansvar för uppfyllelsen av vissa mål men även riktlinjer för hur miljöaspekter skall sättas i relation till andra övergripande mål och riktlinjer till exempel i samband med upphandling.

Förvaltningen anser att ambitionen måste vara att hitta enkla och billiga system för avfallshanteringen. System som minskar transporterna samt skapar en bättre arbetsmiljö och kan bidra till ett ekologiskt hållbart Stockholm.

Stadens egna verksamheter har ett stort ansvar när det gäller avfallsfrågan inte minst som en god förebild för stadens medborgare. Renhållningsförvaltningen bör skapa bättre förutsättningar för verksamheterna att ta sitt ansvar bland annat genom att ta fram och erbjuda enkla och billiga system. Förvaltningen efterlyser även förtydliganden beträffande stadsdelsnämndens ansvar för uppfyllelsen av vissa mål. Om man ska kunna påverka medborgare, företagare och fastighetsägare måste man kunna visa upp sin egen verksamhet som ett gott exempel.

Insamling av farligt avfall är viktigt för hushållen likväl som för stadens egna verksamheter. Förvaltningen föreslår att ett system för insamling av farligtavfall i ”röda boxar” ska införas på stadens egna mindre enheter likväl som hos hushållen.

Då Stockholm stad står inför en tid med många nybyggnationer så saknar vi tydliga riktlinjer för hur staden vill se framtida avfallshantering i dessa byggnader. Här har staden en möjlighet till påverkan, staden borde tydligare ta tillvara denna chans att redan från början skapa ett hållbart avfallssystem.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Nämnden godkänner förvaltningens svar som sitt svar på remissen samt föreslår ytterligare konkretion angående remissen enligt nedan:

Förvaltningen konstaterar att avfallsplanen ger en god beskrivning av nuläget men borde lägga mera fokus på utveckling som leder till enklare och billigare hantering av såväl hushålls- som verksamhetsavfall. Här instämmer vi med förvaltningen och menar att ett konkret åtgärdsprogram saknas när det gäller de fyra målen i avfallsplanen. Bilaga 1 är bra när det gäller uppställningen av målen samt nyckeltalen men borde kompletteras med åtgärder på ett tydligt sätt. Det finns kommuner som är mycket tydliga och enkla med sina planer, som kan vara intressanta att titta på, t.ex. Gästrike. För att åstadkomma en större konkretion skulle det vara bättre med större mål, t.ex. Mål 3: ”50% av hushållsavfallet ska återvinnas år 2010” samt en prioritering bland målen – nu syns det inte vad som är viktigast.

När det gäller ytterligare idéer och konkretion vill vi lyfta fram följande:

En enklare populärversion av planen är viktig – texten i planen är svårläst, budskapet otydligt, mer bilder! I visionen bör man säga något om viljan till att åstadkomma ett fastighetsnära källsorteringssystem.

Medborgarkontoren, infocentren och Agenda21-arbetare i stadsdelsnämnderna bör användas mera för att informera om avfallsfrågor, källsortering av sopor mm.

Renhållningsnämnden borde reda ut tillsynsfrågan om återvinningsstationer i kommunen.

När det gäller villa- och radhusområden borde renhållningsnämnden söka upp dessa och vara behjälplig med mera gemensamma sorteringsutrymmen.

Renhållningsnämnden bör arbeta hårdare för att få ordning på verksamhetsavfallsfrågan, (företagen utnyttjar ofta producenternas återvinningsstationer i stället för att ordna hämtning själva) – tillskriv regeringen i frågan!

Förvaltningen anser att avfallsplanens mål är svåra att bedöma då det saknas konkreta förslag på hur målen ska nås. Det saknas en tydlig strategi för måluppfyllelse och en klar återkoppling till de nationella miljömålen och Stockholms stads miljöprogram.

Förvaltningen anser att ambitionen måste vara att hitta enkla och billiga system för avfallshanteringen. System som minskar transporter samt skapar en bättre arbetsmiljö och kan bidra till ett ekologiskt hållbart Stockholm.

Förvaltningen anser att det är positivt att renhållningstaxan är differentierad, men taxsystemen bör också anpassas så att det blir ekonomiskt försvarbart för exempelvis fastighetsägare att införa källsortering. Det samma gäller för företag och verksamheter.

Förvaltningen efterfrågar större tydlighet avseende ansvarsfördelningen i de föreslagna åtgärderna.

Verksamheter

Det är svårt för mindre verksamheter och företag att reda ut vad som gäller på avfallsområdet allmänt vad gäller alla avfallsslag. Oftast är det mycket krångligt och dyrt att hantera sitt avfall på rätt sätt vilket gör att intresset lätt svalnar. Små verksamhetsutövare utnyttjar ibland återvinningsstationerna för att bli av med sitt avfall hellre än att skaffa egna avtal om hämtning med entreprenörer. Det leder till nedskräpning och stort missnöje bland boende i området. Därför bör renhållningsförvaltningen skapa bättre förutsättningar för verksamheterna att ta sitt ansvar bland annat genom att ta fram och erbjuda enkla och billiga system.

Uppföljningen av Stockholms avfallsplan 2002-2005 visar att många av delmålen har uppfyllts, medan några brister i måluppfyllelse kvarstår. Det saknas ännu rapporteringssystem för avfallsflödena inom staden. Stadsdelsförvaltningen anser att fungerande rapporteringssystem är nödvändigt för en bedömning av avfallsmängden och förutsätter att åtgärder för att åstadkomma ett sådant system kommer att tas fram.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Nämnden beslutade att tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.

Förvaltningen är positiv till att målen har konkretiserats och ser fram emot att få ta del av hur nyckeltalen kan följas upp och mätas. Förvaltningen skulle gärna se att man även i avfallsplanen kunde styra incitamenten för att öka den befintliga fastighetsnära källsorteringen. Stadsdelsförvaltningen uttalar sig för övrigt angående förslaget till avfallsplan endast i den mån något behöver tilläggas eller förtydligas. Förvaltningen har inte prövat förslaget till ny renhållningsordning utifrån juridisk utgångspunkt utan förutsätter att en sådan prövning görs av stadsledningskontorets juridiska avdelning.

Under flera delmål (1.1, 2.2, 2.3, 4.1 och 4.2) finns behov av informationsinsatser och förvaltningen anser att den information som ska bidra till måluppfyllelsen måste samordnas inom staden, dels till innehållet, dels på de sätt och vid vilka tillfällena som denna information sprids.

Kista stadsdelsnämnd

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som sitt yttrande till Renhållningsförvaltningen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Mer fokus bör läggas på åtgärder som leder till att det blir enkelt och billigt för boende och verksamheter att hantera sitt avfall på rätt sätt. Ett viktigt verktyg är renhållningstaxan.

Det räcker inte med informationsinsatser i form av annonskampanjer och utskick för att nå målen. Det behövs även mer praktisk hjälp till fastighetsägare och bostadsrättsföreningar för att införa källsortering. Personliga kontakter med de boende och verksamma är viktigt för att få ett förändrat konsumtionsmönster och minskade avfallsmängder. Fastighetsägare, boende och verksamma behöver praktisk hjälp och personliga kontakter för att förbättra avfallshanteringen. Kungsholmens stadsdelsförvaltning arbetar med praktisk hjälp och personliga kontakter i projektet ”Sortera Mera!”. Renhållningsförvaltningens projekt ”Råd till fastighetsägare” skulle tillsammans med ”Sortera Mera!” kunna utvecklas till en gemensam förvaltningsövergripande verksamhet, istället för ett kort projekt. Fastighetsägare skulle få hjälp att införa fullgod källsortering och/eller utsortering av brännbart/icke brännbart grovavfall samt elektroniskt avfall.

Liljeholmens stadsdelsnämnd

Nämnden beslutar att som svar på remissen överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande. Nämnden uttalar vikten av att anläggningar för sophantering är tillgängliga för funktionshindrade. Nämnden anför följande:

”Både fastighetsnära källsortering, återvinningsstationer och återvinningscentraler måste vara tillgängliga för människor med funktionshinder. Det räcker då inte med att

”inkasten” är tillgängliga utan det måste också vara möjligt för rullstolsanvändare att komma fram till behållarna och synskadade måste kunna skilja på olika behållare. Detta fungerar inte idag. Det är ofta trottoarkanter i vägen och bristfällig städning och renhållning omkring återvinningsstationerna utgör andra hinder”.

Stadens avfallshanteringssystem behöver effektiviseras, både avseende den teknikutrustning som faktiskt finns och avseende stadens förväntade växande, vilket leder till ökande mängder avfall.

Vidare anser förvaltningen att staden behöver en intern avfallsplan som ska reglera hur stadens egna verksamheter ska hantera sitt avfall och hur stadens olika förvaltningar och bolag sinsemellan kan stödja varandra i detta arbete.

Mycket god vilja till källsortering inom stadens egna verksamheter stoppas upp på grund av att det inte går att lösa huruvida det är verksamhet (stadsdelsförvaltning) eller hyresvärd (förvaltningar och bolag) som ska stå för nödvändiga om- och nybyggnader av avfallsutrymmen, tillfartsvägar för tömning och motsvarande.

Förvaltningen är tveksam till att göra externa parter eller allmänheten till ansvariga för uppfyllelse av något av stadens uppsatta delmål. Om externa parter eller allmänheten även fortsatt skall framhållas som ansvariga nödvändiggör detta tydliga hänvisningar till lagrum eller andra tvingande bestämmelser.

Maria-Gamla Stans stadsdelsnämnd

Som svar på remissen till Renhållningsförvaltningen överlämnar och åberopar nämnden förvaltningens tjänsteutlåtande.

Avfallsplanen är ambitiös men inser också att en del av planens mål kan innebära ökade kostnader för förvaltningen t. ex. utökad källsortering och i de fall då avfallsaspekten ska ingå i upphandlingsarbetet. Förvaltningen är positiv till att delta i gemensamma informationskampanjer som exempelvis syftar till att öka sorteringen av farligt avfall. Förvaltningen ser målen om att utöka antalet insamlingsplatser för farligt avfall, fler återvinningscentraler samt satsning på fastighetsnära insamling som mycket viktiga.

Sammantaget anser stadsdelsförvaltningen att den föreslagna avfallsplanen är bra men att man bör uppskatta eventuella kostnadsökningar som följer av planen så att dessa kan budgeteras.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Stadsdelsförvaltningens förslag till yttrande tillstyrks i huvudsak. Därutöver anför nämnden följande:

”Nämnden instämmer i förvaltningens synpunkt om att ekonomiskt incitament i form av differentierad taxa är ett effektivt sätt att stimulera till ökad källsortering. En progressiv differentiering av taxan är nödvändig för att påskynda utvecklingen mot en mer hållbar avfallshantering.

Det är viktigt att hushållen erbjuds goda möjligheter att lämna ifrån sig farligt avfall. Norrmalm, med över 62000 invånare, bör ha en permanent station för detta ändamål. Risken är mycket stor att oregelbunden insamling med mobila miljöbilar

inte är tillräckligt. Skall de boende verkligen samla ihop och kasta allt FA bör minst en permanent miljöstation per stadsdel finnas med generösa öppettider.”

Förslaget till ny renhållningsordning är väl strukturerad, lättfattligt och tydligt skrivet. Förvaltningen instämmer i huvudinriktningen. Stadsdelsförvaltningen saknar dock fler åtgärder av det nytänkande slaget. Förvaltningen vill se att insamlingsssystemen utvecklas, olika konkreta informationsinsatser görs, att en tydlig differentierad renhållningsavgift införs som styrmedel samt att ett bättre samarbete mellan olika avfallsaktörer och myndigheter kommer till stånd.

Tydliga definitioner av brukarundersökningar, plockanalys, avfallsinnehavare, renhållningsavgift, renhållningstaxa samt avfallsavgift behövs, t ex som komplement till kapitlet Ordlista.

Vidare anser förvaltningen att det är svårt att göra allmänhet och externa aktörer ansvariga för att uppnå målen. Mål och delmål måste därför innefatta åtgärder som staden har rådighet över. Slutligen vill förvaltningen poängtera vikten av att stadens egna verksamheter föregår med gott exempel vad gäller en väl fungerande källsortering.

Rinkeby stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och anför därutöver:

”I anslutning till avsnittet ”Rinkebys speciella karaktär” kan också framhållas att en större del av Rinkebyborna jämfört med övriga Stockholmare tillbringar sin tid i sin stadsdel. Detta leder till att avfallsmängderna blir större och därför ställer krav på mer frekvent hämtning av avfall av olika slag.”

Rinkeby är ett av stadens mest tätbebyggda ytterområden. Här bor drygt 16000 människor inom den bebyggda delen som inte är större än en kvadratkilometer.

Fler fakta om Rinkeby:

- 99 procent av bostadsbeståndet består av hyresrätter.
- 67 procent av de boende i Rinkeby har utländsk bakgrund.
- 34 procent av befolkningen är mellan 0-18 år
- 42 procent av befolkningen är mellan 19-64 år
- 45,8 procent av den arbetsföra befolkningen har ordnat förvärvsarbete

Rinkeby har således en ung befolkning varav huvuddelen har utländsk bakgrund. Den låga andelen förvärvsarbetande talar om att en stor del av befolkningen befinner sig i antingen i olika arbetsmarknadsåtgärder, på praktikplatser eller är öppet arbetslösa.

Vilka av ovanstående faktorer som påverkar de mycket stora problem som faktiskt finns i Rinkeby när det gäller nedskräpning - sopsortering, fastighetsföretagens miljöstugor, grovsopor, tjuvtippar, ja i stort sett allt som har med avfallshantering att göra - är svårt att peka på. Stadsdelsnämnden såväl som bostadsföretagen har under åren vidtagit en mängd åtgärder för att komma tillrätta med problemen: Informationskampanjer, utbildning av miljöinformatörer, förenings- och skolstädning, ett sedan flera år

pågående samarbetsprojekt mellan fastighetsföretag och stadsdelsnämnderna i Rinkeby och Spånga-Tensta "Södra Järva Rent och Snyggt", flerspråkiga lättförståeliga informationsfoldrar m.m. Trots alla insatser så har inte problemen minskat nämnvärt. Fortfarande krävs extraordinära städinsatser från samtliga aktörer i området för att hålla undan skräpet.

När de övergripande programmen, förordningarna och som i det här fallet en ny Renhållningsförordning för Stockholms kommun arbetas fram blir innehåll och målsättningar allmängiltiga just därför att de skall sammanfatta och täcka generella behov och föreslå generella lösningar. Detta kan vara en styrka men också ett problem eftersom de generella lösningarna ofta inte fungerar där samhällsstrukturen skiljer sig markant. Där det inte fungerar i det praktiska arbetet kan inte heller målsättningarna uppfyllas.

När det gäller skola och förskola så kompenseras Rinkeby beroende på stadsdelens speciella struktur. Många barn med utländsk bakgrund kräver större insatser för att öka språkförståelsen. Av den anledningen tilldelas utökade resurser för att man skall kunna ha en högre personaltäthet både i förskola och skola. Detsamma bör gälla för de insatser som gäller avfallshantering.

De två återvinningsstationerna som fanns i Rinkeby drogs in i september 2004 beroende på att mängden av felsorterat material gjorde att endast mycket små mängder kunde gå till återvinning. Dessutom var städ- och tömningsfrekvenserna vid stationerna otillräckliga vilket gjorde att det stundtals var lika mycket sopor och skräp utanför containrarna som i dem. Efter att återvinningsstationerna togs bort har ingen alternativ lösning för förpackningsinsamling kommit till stånd. Detta har förvärrat situationen ytterligare för både fastighetsföretagen och stadsdelsnämnden eftersom även återvinningsmaterialet nu i stället dumpas ute i naturen och runt bostadsföretagens miljöstugor.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till renhållningsnämnden som sitt svar på remissen.

Förvaltningens synpunkter berör bl. a. vikten av information om avfallshanteringen och att denna följs upp ordentligt. Andra synpunkter gäller återvinningsstationerna som ofta upplevs som skräpiga.

Nedskräpningen i det offentliga rummet, speciellt i innerstaden och under sommarhalvåret, har ökat väsentligt. En lösning kan vara att ställa högre krav på näringsidkares avfallshantering vid vissa platser.

En viktig fråga kring återvinningsstationerna är vad som händer när markavtalen löper ut 2006. Här saknas en framtida strategi.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnden beslöt att godkänna stadsdelsförvaltningens remissvar.

Vi tror att staden inledningsvis bör fokusera på att minska andelen farligt avfall i soporna och därmed på information till medborgarna om behovet att urskilja farligt

avfall från ”hushållssoporna”. Angeläget är också att öka medvetenheten om att avfallet kan utnyttjas som en värdefull resurs där källsortering förhöjer dess värde.

Stadsdelsnämndernas ansvar och befogenheter för att nå uppsatta mål inom avfallsområdet bör tydliggöras.

Det är betydelsefullt att sorteringsanläggningar hålls fräscha så att människor uppfattar verksamheten som positiv.

Det är viktigt att informera om uppnådd grad av måluppfyllelse, gärna på lokal nivå. Även möjligheten att få påverka är betydelsefull om engagemanget ska bibehållas.

Fortsatt upphandling av entreprenörer inom avfallsområdet bör ses som en möjlig väg till verksamhetsutveckling.

Val av metod för avfallshantering kräver som regel betydande investeringar. Trots att EU enats om de mer generella principerna för avfallshierarkin är experterna ännu oeniga om vilka metoder som i praktiken lämpar sig bäst för hantering av avfall i en storstad som Stockholm. Tiden är ännu inte mogen för att vi ska bygga fast oss i en viss metod. Istället tror vi på fortsatt småskaliga försök utifrån skilda modeller. Försöken med röda boxar för farligt avfall till hushåll är ett gott exempel.

Enligt vår uppfattning måste staden se avfallshanteringen i ett större perspektiv. För att orka källsortera krävs att människor är i balans. Det räcker inte med att enbart ha tid. Vi ser därför ett eventuellt samband mellan arbetslöshet och vilja/förmåga att källsortera. Handikappade och barnfamiljers situation bör också beaktas när modell för avfallshantering utformas. Differentierade taxor som incitament för fastighetsägare och boende bör övervägas.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Förvaltningen är i huvuddrag positiv till förslaget om avfallsplanen. Stadsdelsförvaltningen anser att stadens avfallshantering behöver effektiviseras, med avseende på den tekniktillgång som finns, för att hantera den ökade avfallsmängden. Förbränningskapaciteten i de verk som finns är snart fullt utnyttjad, varför källsorteringen måste förbättras för att öka materialåtervinningen.

Förvaltningen ställer sig tveksam till att göra externa parter eller allmänheten till ansvariga för uppfyllelse av något av stadens uppsatta delmål.

Stadsdelsförvaltningen anser att informationen till allmänheten och särskilt för sådana som har annat ursprungsspråk än svenska ökas och förenklas samt samordnas inom staden i samarbete med stadsdelarna. För att kunskapen om källsortering ska få fullgod effekt måste den i högre grad vara kopplad till det faktiska möjligheten att sortera ut farligt avfall.

I stadsdelen finns ett annat problem s.k. tjuvtippning, som vi vill uppmärksamma. Andra kommer utifrån och dumpar sitt avfall vid de miljöstugor som finns runt om i stadsdelen. Avfallet är oftast osorterad och i vissa fall farligt. Detta innebär ökade kostnader, dels stadsdelsförvaltningen och dels för fastighetsägarna. Här behövs det därför samordnade insatser av informationsmässig och repressiv karaktär.

Vantörs stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnden överlämnar som yttrande förvaltningens tjänsteutlåtande.

Förvaltningen ser det som problematiskt att göra externa parter eller allmänheten till ansvariga för uppfyllelse av något av stadens uppsatta delmål om staden inte har någon rådighet över deras göranden. Om sådan rådighet finns bedömer förvaltningen att detta nödvändiggör tydliga hänvisningar till lagrum eller andra tvingande bestämmelser.

I anslutning till avfallsplanens delmål används växelvis begreppen ”ansvarig” respektive ”viktig aktör” kring punkten måluppfyllelse. Detta är förvirrande och förvaltningens begär ett förtydligande. Där stadsdelsförvaltningen funnit det särskilt motiverat återkommer denna synpunkt i anslutning till kommentarerna kring några av delmålen.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnden återoppar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Mer fokus bör läggas på utveckling som leder till att det blir både enklare och billigare för boende och verksamheter att hantera sitt avfall på rätt sätt.

Förvaltningen har svårt att bedöma om målen är realistiska att uppnå inom en fyraårsperiod eftersom själva åtgärderna inte presenteras i planen utan ska presenteras i avfallsinnehavarens och andra aktörers verksamhetsprogram.

Vidare är ansvarsfördelningen otydlig där t ex stadsdelarna anges som delansvariga för vissa delmål utan att det kopplas till någon specifik åtgärd. Förvaltningen efterfrågar också större tydlighet avseende ansvarsfördelningen i de föreslagna åtgärderna.

Kopplingen till Stockholms miljöprogram bör vara tydligare. Både avfallsplanen och miljöprogrammet skulle stärkas av att samordnas bättre. Idag skiljer sig målen och nyckeltalen mellan de två åt vilket är förvirrande.

Ett av delmålen handlar om att hushållen ska erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig farligt avfall. Detta mål bör även innefatta verksamheter. Allmänt vad gäller alla avfallsslag så är det idag svårt för mindre verksamheter och företag att reda ut vad som gäller på avfallsområdet. Oftast är det mycket krångligare och dyrare att hantera sitt avfall på rätt sätt vilket gör att intresset lätt svalnar. T ex skulle stadens egna verksamheter och småföretag kunna få använda de ”Röda boxarna” (som nu är ett försök i villaområden) för insamling av farligt avfall.

Det måste vara enklare och billigare att göra rätt. Taxesystemen måste anpassas så att det blir ekonomiskt försvarbart för exempelvis fastighetsägare att införa källsortering. Detsamma gäller för företag och verksamheter. I informationsmaterial bör det tydligt framgå hur man tjänar på att källsortera sitt avfall och hur det görs på ett smidigt sätt.

Östermalms stadsdelsnämnd

Nämnden beslutar att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut. Nämnden framhåller härutöver att den långsiktiga lösningen är att planera för en fastighetsnära hantering. Det innebär att nybyggen och ombyggnader av hus behöver planeras så att

detta blir möjligt. När det gäller befintliga hus bör en sådan lösning stimuleras. För de fall där detta visar sig ogenomförbart behövs källsorteringsställen på rimliga avstånd för de boende.

Avfallsmängderna i Stockholm förväntas öka bland annat till följd av ökad befolkningsmängd. Idag förbränns en stor del av avfallet från Stockholm i Högdalenverket. Samtidigt som avfallsmängden förväntas öka har verket snart nått taket för sin förbränningskapacitet. Detta gör att en utökad källsortering och materialåtervinning för närvarande är den enda möjligheten för staden att ta hand om ökade avfallsmängder. En framåtsyftande avfallsplanering är därför en mycket viktig del i arbetet. Men stadens avfallshanteringssystem behöver också effektiviseras, nya tekniska lösningar sökas och incitament skapas för att stimulera till en mer miljöanpassad avfallshantering. Förvaltningen föreslår, som komplement till avfallsplanen, en konkret åtgärdsplan för avfallshanteringen inom stadens egna verksamheter. Samtidigt krävs också en utökad samsyn kring hur stadens interna avfallshantering ska utvecklas och hur stadens förvaltningar och bolag kan stödja varandra. Exempelvis råder i dag ofta skilda meningar om vem som ska ta kostnader för nödvändiga projekteringar och ombyggnader av avfallsrum och hämtningsvägar mm för att kunna uppfylla dagens krav på sortering av avfall.

Sortera Mera!

En definition av brukarundersökning önskas eftersom begreppet förekommer frekvent i avfallsplanen. (Hur ofta den genomförs, vilka områden och antal invånare som ingår i undersökningen.) Vore även intressant om ett sammanfattat resultat från den senaste brukarundersökningen fanns med i en bilaga till avfallsplanen.

En definition och förklaring av hur, var och med vilken frekvens plockanalyser genomförs vore även önskvärt.

Definitioner önskas av begreppen renhållningsavgift, renhållningstaxa, avfallsavgift i ordlista och definitioner.

AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad (Fortum Värme)

AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad (Fortum Värme) tillstyrker i allt väsentligt lämnat förslag och lämnar i övrigt endast några preciserade förtydliganden och redaktionella anmärkningar.

Fortum värme noterar med tillfredsställelse att förslaget är i linje med beslutade nationella och regionala miljömål och att det i övrigt på ett relevant sätt bidrar till att klargöra förhållandena vad gäller avfallsbehandling i Stockholms kommun.

Det förtjänar att framhållas att Fortum Värmes kraftvärmeanläggning i Högdalen kan ta emot alla former av brännbart avfall för energiåtervinning. De senaste åren har omfattande om- och tillbyggnader skett vid anläggningen för att möta 1) de hårdare kraven vad avser miljöprestanda, 2) den ökande efterfrågan på fjärrvärme i Stockholm och 3) den ökande efterfrågan på ny inhemsk förnybar elproduktion. I oktober 2005 driftsattes en ny panna i anläggningen med en värmeeffekt om 95 MW. Högdalen

lenverket är därigenom en av Europas modernaste anläggningar för en miljö- och energimässigt effektivt avfallsförbränning.

Stockholm Vatten AB

Styrelsen beslöt att godkänna Tf verkställande direktörens förslag till svar på remiss angående Renhållningsordning för Stockholms kommun, dvs. att godkänna utlåtan-
det.

Stockholm Vatten anser att förslaget till Renhållningsordning med avfallsplan 2006-2010 är ett värdefullt tillskott till stadens miljöarbete. Förslaget är väl strukturerat. Det vore bra att förtydliga kopplingen mellan avfallsplanen och de mål som anges i avsnitt D som redovisar lagstiftning och redovisning av nationella, regionala och lokala mål.

Förslaget bör kompletteras med ett mål för avloppsslam. Detta mål bör ha samma lydelse som föreslås i regeringens miljöproposition i maj 2005, dvs. ”senast år 2015 skall minst 60% av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark varav minst hälften bör återföras till åkermark.” Det är viktigt att slammet sätts in i sitt sammanhang tillsammans med andra flöden av restprodukter i staden. Mängden slam motsvarar ca 70 kg per person/år att jämföra med mängden matavfall i hushållets soppåse på ca 130 kg per person/år.

Avloppsslammets kvalitet och dess avsättningsmöjligheter berörs huvudsakligen av två områden i Avfallsplanen. Dessa är insamling av farligt avfall samt biologisk behandling av organiskt material.

Att insamlingen av farligt avfall är lättillgänglig för medborgarna är nödvändigt för fortsatt minskning av föroreningar i avloppsvatten och i slammet.

Det är också viktigt att organiskt material som skall tas emot för rötning är väl utsorterat och kvalitetssäkrat så att restproduktens/slammets kvalitet och därmed dess avsättningsmöjligheter inte äventyras.

Stockholms Hamn AB

Styrelsen beslöt att som svar på remissen återge och överlämna upprättat tjänsteutlåtande. Stockholms Hamn AB har utifrån den verksamhet bolaget bedriver i Stockholm inget särskilt att anföra beträffande förslag till renhållningsordning.

Fastighetsägarna Stockholm

Föreningen efterlyser en vision (avsnitt B.1.2) med ett tydligare fokus på att åstadkomma en ren och välstädd stad. För människor som bor i staden liksom för tillfälliga besökare är renhållningen ett signum för en attraktiv stad. Nedskräpningen är ett stort problem som dels skapar otrivsel, dels ger en sämre bild av Stockholm än vad staden förtjänar.

Genom att producera el och fjärrvärme av utsorterat brännbart avfall kan stora mängder energi och naturresurser sparas. Föreningen förespråkar ett tydligare fokus på energiåtervinning när kostnader för materialåtervinning inte uppvägs av miljövinsterna.

När man gör en sådan beräkning måste man bl. a beakta resursbehovet i form av den yta som behöver tas i anspråk vid insamlingen. Kartong och hårdplast bör därför kunna utgöra en naturlig del av brännbara grovavfallet och nyttjas för energiutvinning.

Kravet på hushållen att sortera brännbart och icke brännbart material leder till ett beroende av den enskildes förmåga att sortera rätt. Vår bedömning är att entreprenörerna har en bättre förmåga att sortera i de fraktioner som miljömässigt är riktiga. De har dessutom det ekonomiska incitamentet att utsortera material i flera fraktioner än som är möjligt i fastigheterna. Idag utsorteras all metall beroende på att marknaden för metall är överhettad.

Sorteringsansvar för den som har ekonomiska incitament är effektivare än ett ansvar som bygger på hushållens goda vilja. Hushållen måste emellertid förstå hur systemen är uppbyggda och kunna se sambanden.

Verksamhetsavfall kräver ett system som täcker både producentansvarsavfall och annat grövre avfall. När det inte fungerar finns risk för nedskräpning. En stor del av nedskräpningen på fastighetsmark och återvinningsstationer kan härledas från verksamhetsavfall. Delvis sammanhänger problemet med svårigheter för verksamhetsidkare att bli av med avfallet. Problemen för näringsidkare att lämna avfall på återvinningscentraler måste elimineras. Här fordras krafttag från såväl kommun som producenter.

HSB Stockholm

Vi vill tillstyrka vad som redovisats i kapitel A-F i avfallsplanen. Emellertid vill vi lämna några synpunkter på specifika delar, se nedan.

Under rubriken EU:s miljö- och avfallspolitik anges att återanvändning och återvinning av avfall skall uppmuntras. Med återvinning menas även avfallsförbränning med energiutvinning. Varför inte elda upp det brännbara avfallet i Högdalenverket innan vi har en bra rutin på avfallshanteringen i Stockholm.

Svenska Bostäder

Svenska Bostäder arbetar sedan många år med fastighetsnära källsortering. Arbetet med att inrätta miljöstugor är en del i företagets totala miljöinsats inom ramen för ”Svenska Bostäder – Miljövärden”. Källsorteringen är en uppskattad service till hyresgästerna.

Sortering sker i 9 fraktioner (el, färgat/ofärgat glas, kartong, returpapper, metall, hårdplast, batterier och grovsopor). I innerstan finns ingen möjlighet att bygga separat miljöstuga utan källsorteringen sker då istället i någon lokal i huset, eller flera får dela på ett sådant utrymme. Ofta finns inte möjlighet att sortera samtliga fraktioner.

Vi ser det som mycket positivt att staden premierar målet att öka återvinning av material framför energiutvinning. Detta ökar förtroendet för källsortering som företeelse. Att stora volymer av det källsorterade materialet går till förbränning utgör ett pedagogiskt problem i samtal med hyresgästerna. En tydlig information om nyttan av olika behandlingsmetoder, däribland energiutvinning, är därför önskvärd.

Hur fungerar det idag?

Sophanteringen fungerar dåligt idag och stora resurser får avsättas för att förhandla om felfaktureringar, bristande hämtningsrutiner, försvunna fastighetsnycklar mm och inte minst läggs mycket tid ner för städning av soputrymmen. Svenska Bostäder önskar ta denna fråga till diskussion med Renhållningsförvaltningen.

Samsyn i bestämmelser

Vi vill återigen framföra vikten av riktlinjer anpassade för en långsiktig planering av miljö- och avfallsfrågorna. Eftersom ändringar i riktlinjer och krav ofta kan medföra långsiktiga investeringar måste dessa riktlinjer och krav tas fram i samsyn med andra intressenter. Vad har t ex kravet på införande av fastighetsnära källsortering (enligt stadens definition inom fastigheten) för konsekvenser för arbetsmiljöfrågorna? Hur ska staden och producenterna ta sitt ansvar i områden där införandet av fastighetsnära källsortering blir för kostsamt? Problem som uppstått när returpapper inte längre hämtas i porten pga. arbetsmiljöskäl berörs inte i avfallsplan.

Det skulle vara önskvärt med tydligare direktiv för vad som gäller när olika intressen krockar. Hyresnämnden anser att stängning av sopnedkast alltid är tillståndspliktig och vill ha ett godkännande från 50% av hyresgästerna för en ombyggnad som i sin tur påbjuds av allt hårdare arbetsmiljökrav. Detta gör det mycket kostsamt och tidskrävande att genomföra förändringar enligt stadens önskemål.

Utformning av fastighetsnära källsortering

Sortering av hushållsavfall enligt renhållningsordningens 12 §. Fastighetsägaren ska skapa möjlighet för sortering. För avfall med producentansvar borde ansvaret liksom kostnaderna i större utsträckning läggas på materialbolagen. Argumenten för detta utvecklas nedan.

I vissa områden, exempelvis i Stockholms innerstad, finns ingen möjlighet att praktiskt lösa källsortering av samtliga 9 fraktioner och inte heller alltid att inrätta källsorteringsutrymmen som uppfyller arbetsmiljökraven. Det skulle vara lämpligt att analysera vilka fraktioner som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är bäst att källsortera beroende på hur hushållsavfallet tas om hand. Hänsyn får då tas till om det är tättbyggt- eller ytterområde och andra lokala förutsättningar. Detta borde tydliggöras i avfallsplanen genom beskrivning av hur man avser inrätta fastighetsnära källsortering.

Full kostnadstäckning av materialbolagen?

Producentansvaret sätts ur spel om inga tydliga signaler ges om de faktiska kostnaderna för att skapa förutsättningar för källsortering och för att samla in avfallet. Vad är då drivkraften att ändra på förpackningarna för att effektivisera hanteringen och underlätta för att rena fraktioner erhålls? Hur avser man styra för att på sikt minska uppkomsten av detta avfall?

Fastighetsnära lösningar kan behöva kompletteras med andra centrala sorterings- och hämtningslösningar för att nå ett totalt sett effektivare system. Det blir en bättre

totalekonomisk lösning med större resurser att uppfylla kraven på tillgänglighet, arbetsmiljö och estetik. Det blir dessutom mindre trafik i bostadsområdet.

Kostnader

En fristående miljöstuga kostar ca 350 000 kr. Kostanden för att iordningställa källsorteringsrum inne i fastigheten varierar självklart mycket från fall till fall, det är främst arbetsmiljökraven för hämtning som är kostsamma och svåra att uppfylla. Den i särklass största kostnaden blir i de flesta fall ändå förlorade hyresintäkter för lokalen som ofta måste ligga i den kommersiellt mest intressanta delen av huset.

Hyresgäster får betala många gånger för källsorteringen av förpackningar:

- I affären, påslag till förpackningsinsamlingen
- Iordningställande av utrymmet, genom hyran
- Hämtning av avfallet, genom hyran
- Extra kostnader för avfallens kvalitetsbrister och städning, genom hyran
- Ev. hyresintäktsbortfall för fastighetsägaren, genom hyran.

För att få rena fraktioner tillkommer kostnader för informationskampanjer och material som måste upprepas med jämna mellanrum.

Det vore rimligt om förpackningsinsamlingen stod för en större del av denna kostnad. Det skulle vara en hjälp på vägen för att få fler fastighetsägare att satsa på källsortering.

El – avfall

Det borde underlättas för de boende i staden, särskilt i innerstan, att lämna in denna fraktion på ett större antal spridda och fasta insamlingspunkter.

Kyl- och frysmöbler och däck

Detta är mycket platskrävande fraktioner för att innefattas inom den fastighetsnära källsorteringen. I kommunens information till de boende är det viktigt att betona att fastighetsägaren kan ha andra fraktioner och att det är informationen från fastighetsägaren som avgör vad som får ställas i miljöstugan.

Sammanfattning

- Önskemål om ett förtydligande av vad som avses med fastighetsnära källsortering och ansvaret inklusive det ekonomiska ansvaret för att tillhandahålla detta.
- Fastighetsnära källsortering bör ske inom ”kvarteret” och inte nödvändigtvis inom fastigheten bland annat för att undvika trafik i bostadsområden.
- Det finns en risk att sätta miljönyttan med producentansvaret ur spel genom att urholka producenternas fysiska och ekonomiska ansvar.
- Önskemål om en analys av vilka fraktioner som är samhällsekonomiskt bäst att källsortera och koncentrera sig på dessa. Större flexibilitet med hänsyn även till områdets karaktör (innerstad, ytterområde).

- Större del av kostnaden bör läggas på materialbolagen.
- Farligt avfall samlas in på bemannade stationer.

SÖRAB

Strukturen i avfallsplanen är bra. Metoden att koppla ihop övergripande styrdokument till lokala förutsättningar och konkretisera dem i tydliga mät- och uppföljningsbara mål tycker vi är bra. Det är viktigt att sammankopplingen görs i motsatt riktning, så att avfallsplanen fungerar som styrinstrument i andra sammanhang som t ex i den fysiska samhällsplaneringen.

Vi delar uppfattningen att tillgängliga och funktionella system är en förutsättning för god avfallshandling. Ett ökat antal återvinningscentraler med god tillgänglighet och i övrigt bekväma och begripliga system är en grundförutsättning för att vi information kunna ändra beteende. Det går inte att informera bort brister i ett system.

SÖRAB bedömer att målen generellt är för högt satta för att kunna uppfyllas under planeringsperioden. De prioriteringar som gjorts stämmer väl med de prioriteringar som SÖRAB lagt fast som inriktningsmål i gällande avfallsplan för perioden.

Det är angeläget att det är de reella resultaten som kan mätas och utvärderas. Generellt i regionen behöver vi tillsammans förbättra statistikuppgifter för mängder, flöden mm. Detta är ett angeläget område att utveckla för länet i sin helhet.

Kostnaderna för planerade åtgärder är dåligt belysta i planen.

Även miljökonsekvenserna bör vara tydligare belysta, så att man kan se varför ett visst mål valts.

2. Specifika synpunkter på avfallsplanens olika delar

Stycken som är markerade med grå bakgrund är text från remissutgåvan för ”Förslag till Renhållningsordning för Stockholms kommun”, daterad mars 2005.

Kapitel A	INLEDNING
A.1	Bakgrund

Sortera Mera!

Fastighetsnära insamling (FNI) är ett begrepp som måste definieras redan i den inledande texten men även finnas med i ordlista och definitioner. Vilka fraktioner måste ingå i ett avtal för att definitionen skall uppfyllas. Viktigt är att klart definiera detta för att kunna få riktig statistik till nyckeltal 4.2.1 och 4.3.1 Förtydliga vad som menas i sista meningen med en vidareutveckling av FNI. Vem skall finansiera och vem har ansvar för vidareutvecklingen?

Kapitel B	STOCKHOLMS FRAMTIDA AVFALLSHANTERING
B.1	Återblick och vision
B.1.2	Vision för Stockholms framtida avfallshantering

Fastighetsägarna Stockholm

Föreningen efterlyser en vision (avsnitt B.1.2) med ett tydligare fokus på att åstadkomma en ren och välstädd stad. För människor som bor i staden liksom för tillfälliga besökare är renhållningen ett signum för en attraktiv stad. Nedskräpningen är ett stort problem som dels skapar otrivsel, dels ger en sämre bild av Stockholm än vad staden förtjänar.

SÖRAB

Visionen har en inbyggd problematik i den första punkten. Ambitionen att minska mängden avfall innefattar så mycket mer än avfallshantering och riskerar därför att bli något som inte får den samlade och styrande verkan visionen avses ha. Vår uppfattning är att det går att återvinna stora delar av materialet, men att det är omöjligt att uppnå ett ”fulländat kretslopp”.

Sortera Mera!

Föreslås att sista delen i meningen, ”medan delmålen är avgränsade till de avfallsslag och avfallsinnehavare som staden har inflytande över” tas bort eftersom både mål och delmål är mycket övergripande. Ny formulering bör vara: Mål och delmål är övergripande och riktar sig till alla som lever och verkar i staden.

En definition av begreppet avfallsinnehavare önskas i ordlista och definitioner.

Är tanken att alla avfallsinnehavare skall producera ett årligt verksamhetsprogram?

B.2	Avfallsplanens mål för år 2006-2010
B.2.2	Styrmedel för att nå avfallsplanens mål

SÖRAB

Vi bedömer att målen inte kan nås med de styrmedel som ställts till förfogande. Viljan att konsumera och snabbt byta ut, i och för sig fungerande saker, överstiger vida effekten i de styrmedel som föreslås.

Sortera Mera!

Förslag på tillägg:

Den kommunala renhållningstaxan ~~är~~ *bör vara* utformad så att den främjar återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering. Taxan styr också bort från, ur arbetsmiljösynpunkt, dåliga hämtförhållanden. Rent konkret innebär detta att avfallsinnehavarens kostnad för hämtning av *hushålls*avfallet blir jämförelsevis lägre vid miljö- och arbetsmiljömässigt bättre alternativ.

Mål 1 **Mängden genererat avfall per invånare skall minska**

SÖRAB

Vår uppfattning är att målet minskad avfallsmängd är orealistisk. Konsumtionsmönstren går i motsatt riktning. Produkter kostar oss mindre och håller kortare tid.

Minskad mängd avfall har länge varit en ambition i avfallsplaner, dock utan verkan. SÖRAB har kunnat konstatera att vi invånare blir allt bättre på att sortera samtidigt som avfallsaktörerna blir allt bättre på att ta hand om det bättre sorterade avfallet. Mer avfall uppkommer som sorteras bättre av invånare och företag. Den relativa miljöpåverkan minskar och välståndet ökar.

Sortera Mera!

Förslag till ändrad formulering:

Aktuell text: Staden har få verktyg för att direkt påverka flödena av avfall, men har dock en viktig roll i arbetet med att minska avfallsmängderna i den egna verksamheten samt att verka för att mängden produkter som går till återbruk i stället för avfallshantering ökar.

Vårt förslag: Ett av de verktyg som staden har för att direkt påverka flödena av avfall är arbetet inom den egna verksamheten. En viktig funktion är därför arbetet med att utarbeta centrala riktlinjer för upphandling där avfallsaspekten beaktas.

Staden ska också verka för att mängden produkter som går till återbruk i stället för avfallshantering ökar i den egna verksamheten.

Delmål 1.1 **Mängden genererat hushållsavfall per invånare skall minska med 10 viktprocent jämfört med år 2003**

Marknämnden

Markkontoret tillstyrker förslaget om en mer differentierad renhållningsavgift.

Miljö- och hälsoskydds nämnden

Förvaltningen föreslår: *Delmål 1.1 Mängden genererat avfall från hushåll per invånare skall minska med 10 viktprocent jämfört med år 2003.*

Till delmålet finns ett nyckeltal. I delmålet inkluderas producentansvarsavfall till "hushållsavfallet" medan latrin och fettavskiljare, som ligger under det kommunala bortforslingsansvaret, exkluderas. Förvaltningen anser det vara en olycklig formulering att hänföra producentansvarsavfall till "hushållsavfallet". Hushållsavfall som begrepp är liktydigt med det avfall som omfattas av kommunalt ansvar där exempelvis latrin ingår.

Kista och Liljeholmens stadsdelsnämnder

Förvaltningen anser att den information som ska bidra till måluppfyllelsen måste samordnas inom staden, dels till innehållet, dels på de sätt och vid vilka tillfällen som denna information sprids.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser att arbetet med att få ned avfallsmängderna i stadens verksamheter bör samordnas inom staden.

Vantör stadsdelsnämnd

Förvaltningen är berörd i egenskap av avfallsinnehavare (för de egna verksamheterna) samt i egenskap av delansvarig för arbetet med information.

Förvaltningen förutsätter att arbetet med information inte medför ytterligare kostnader för förvaltningen samt anser att den information som skall bidra till måluppfyllelsen måste samordnas inom staden, dels till innehållet dels på de sätt och vid vilka tillfällen som denna information sprids.

Östermalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen berörs genom att vara avfallsinnehavare i de egna verksamheterna och genom att ha ansvar för att sprida stadsdelsanknuten information. Förvaltningen anser att arbetet med att få ned avfallsmängderna i stadens egna verksamheter bör samordnas inom staden. Samtidigt behöver kunskaperna om avfallsfrågor stärkas för att bättre integreras i verksamhetsplaneringen hos förvaltningens egna enheter.

Det är viktigt att staden utarbetar ett gemensamt informationsunderlag och samordnar informationsinsatserna riktat till olika målgrupper avfallsinnehavare.

Stadens åtgärder för avfallsminimering ska fokusera på åtgärder som gör det enkelt och kostnadseffektivt för hushåll och verksamheter att hantera avfallet på rätt sätt. Renhållningstaxan är ett viktigt verktyg för att skapa incitament för en mer miljöanpassad avfallshantering.

Sortera Mera!

Andra stycket bör inledas med följande mening. ”Delmålet med en minskning av genererat hushållsavfall med 10 % har staden störst möjlighet att påverka genom kraftigt differentierade renhållningsavgifter.” Samtidigt föreslås att sista meningen i andra stycket tas bort.

Nyckeltal 1, kommentaren, förslag på tillägg:

”Statistik hämtas från...och behandlingsanläggningar *och redovisas stadsdelsvis för återkoppling till varje stadsdelsnämnd.*

HSB Stockholm

Exempel på onödigt avfall är utdelningen av DN Bostad och Metro Hus & Hem som sedan något år tillbaka har utdelats till samtliga hushåll, oavsett prenumeration, här på

Södermalm. Dessa två luntor kommer inför varje veckoslut och väger 550 gram!. Vi anser att sådan ”reklamutdelning” måste undvikas då det direkt ökar mängden avfall.

Delmål 1.2 Stadens förvaltningar och bolag skall integrera avfallsperspektivet i upphandling och verksamhetsplanering

Marknämnden

Markkontoret tillstyrker förslaget om kompetensutveckling inom miljö- och avfallsområdet för de som arbetar med upphandlingar.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Upphandling

Förvaltningen betonar vikten av att staden erbjuder kompetensutveckling inom miljö- och avfallsområdet för dem som arbetar med upphandlingar. Det är även angeläget att riktlinjer arbetas fram för hur detta mål skall sättas i relation till andra övergripande mål och riktlinjer i samband med upphandlingsarbetet.

Kista och Vantörs stadsdelsnämnder

Förvaltningen anser att kommunstyrelsen bör ta fram praktiskt tillämpbara anvisningar för hur olika krav kan eller skall ställas i samband med upphandling samt hur stadens övergripande mål konkret skall relateras till varandra. Dessa anvisningar bör formuleras samtidigt som beslut fattas om vilka krav som kan eller skall ställas.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Stadsdelsförvaltningen vill betona vikten av att staden erbjuder kompetensutveckling inom miljö- och avfallsområdet för dem som arbetar med upphandlingar. Hela miljöperspektivet och därigenom en varas hela miljöpåverkan under sin livscykel, bör beaktas vid upphandlingar. Det är även angeläget att riktlinjer tas fram för hur detta mål skall sättas i relation till andra övergripande mål och riktlinjer i upphandlingsarbetet.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Centrala riktlinjer om miljökrav i upphandlingar borde utarbetas för att delmålet ska kunna uppnås. Förutom kompetenshöjning om hur miljökrav kan ställas i upphandlingar skulle en checklista upprättas med de miljökrav som alltid ska ställas. Många som upphandlar i staden är enhetschefer som har svårt att prioritera miljöutbildningar.

Maria-Gamla Stans stadsdelsnämnd

Staden bör erbjuda kompetensutveckling inom området för de som arbetar med upphandlingar.

Farsta och Liljeholmens stadsdelsnämnder

Den generella kunskapen hos verksamhetsansvariga hur avfallsfrågor och framför allt avfallsavtalsfrågor ska hanteras, är låg. Man tror ofta att avfallshämtning är inkluderad i hyran, vilket den sällan är. Utifrån det perspektivet så förefaller oftast all särskild hämtning av utsorterade avfallsfraktioner som extraordinära kostnader. Det behövs mer informationsstöd och samordnade interna informationsinsatser i denna fråga.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen vill understryka vikten av utbildning inom miljö- och avfallsområdet och kunskap om vilka krav som kan ställas vid upphandlingar. Förutom kompetensutveckling bör rekommendationer gemensamma för staden upprättas.

Det är viktigt att information om produktval når verksamheterna.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Oftast är det verksamhetschef/enhetschef som upphandlar i stadsdelen. För att uppnå delmålet behövs det dels kompetenshöjning och dels riktlinjer om miljökrav i upphandlingar med en tydlig checklista om de viktigaste miljökraven som ska ställas vid en upphandling.

Östermalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen vill understryka vikten av utbildning inom miljö- och avfallsområdet och kunskap om vilka krav som kan ställas vid upphandlingar.

Även här behövs informationsstöd och samordnade informationsinsatser.

Sortera Mera!

I följande text föreslås bör bytas mot skall:

”Staden *bör* därför erbjuda kompetensutveckling inom miljö- och avfallsområdet för de som arbetar med upphandlingar.”

Nyckeltal 1 är mycket svårt att mäta eftersom det är svårt att bedöma när livscykelperspektivet beaktats. Gemensamma riktlinjer för hur livscykelperspektivet ska beaktas vid upphandling måste utarbetas. En ändring av nyckeltalet till: ”Andel förvaltningar och bolag i staden som tillämpar stadens riktlinjer för beaktande av livscykelperspektivet vid upphandlingar”, ger möjlighet att mäta nyckeltalet. Uppföljning av nyckeltalet bör ske genom statistik över hur många av inköpsfunktionerna som tillämpar riktlinjerna vid upphandling.

Mål 2

Mängden farligt avfall som samlas in skall öka

Stockholm Vatten AB

Mål 2 bör kompletteras med ett nyckeltal som visar mängd insamlat farligt avfall. Detta nyckeltal blir ett viktigt komplement till de nu angivna nyckeltalen som snarare återspeglar insamlingsmöjligheter än insamlingsresultatet.

Miljö- och hälsoskyddsnamnden

Egentligen menas att insamlingsgraden av farligt avfall ska öka dvs. en ökning av mängden insamlat farligt avfall jämfört med mängden genererat farligt avfall. Detta är i praktiken ogörligt då mängden genererat farligt avfall är okänd. Förvaltningen anser dock att det under rubriken bör förtydligas att eftersom det finns strömmar med farligt avfall som inte samlas in och behandlas på vederbörligt sätt så görs bedömningen att en ökning av den insamlade mängden speglar en positiv riktning. På längre sikt är det meningen att formuleringen ska ändras till att mängden farligt avfall som samlas in ska minska. Det är bland annat i detta fall som en avfallsstrategi ska styra utvecklingen. Under mål 2. finns ett delmål som lyder: "Delmål 1. Hushållen skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sitt farliga avfall". Under delmålet konstateras att insamlingssystemet måste byggas ut för att delmålet ska nås, men det anges inte till vilken nivå. Här anser förvaltningen att nivån ska anges dvs. hur många miljöstationer och mobila insamlingspunkter etc. som anses erbjuda hushållen goda möjligheter att lämna ifrån sig sitt farliga avfall.

Stockholms näringslivskontor

Det är mindre bra att renhållningsnamnden gett avslag på ett förslag som hade inneburit att företaget med mindre mängder farligt avfall skulle fått använda miljöstationer.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Stadens egna verksamheter och småföretag skulle kunna få tillgång till "Röda boxar" eller mobila miljöstationens turer.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Ansvar är fördelat mellan olika aktörer under mål 2. Förvaltningen vill påtala behovet av tydliggjord ansvarsfördelning inom staden för vilka insatser som ska utföras av stadsdelsförvaltningen respektive annan förvaltning.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Fler åtgärder bör vidtas för att underlätta för mindre verksamheter att källsortera och hantera sitt farliga avfall på rätt sätt. Ofta är det krångligare och dyrare att hantera sitt avfall på rätt sätt. T ex skulle stadens egna verksamheter och småföretag kunna få använda de "Röda boxarna" (som nu är ett försök i villaområden) för insamling av farligt avfall. En återvinningsstation för småföretag i industriområden som tex. Hornsberg skulle också kunna testas.

Norrmalms stadsdelsnämnd

För att förbättra insamlingssystemet från småföretag och stadens verksamheter, t ex skolor föreslår förvaltningen att de mobila miljöstationerna mot en avgift ska kunna hämta farligt avfall enligt ett schema med god logistik. En förutsättning är förbättrade insamlingssystem och en samordning över förvaltningsgränserna bör bli mer kostnadseffektiv.

Delmål 2.1 Hushållen skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sitt farliga avfall

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Den mobila miljöstationens turer behöver utökas med hämtning förslagsvis vid bestämt klockslag och veckodag en gång per månad.

Maria-Gamla Stans stadsdelsnämnd

Ett viktigt mål för invånarna i stadsdelen. Det finns idag ingen fast miljöstation i stadsdelen vilket är önskvärt. Alternativt önskar förvaltningen att man ser över möjligheten att utöka antalet turer med den mobila miljöstationen..

Farsta stadsdelsnämnd

Det största problemet är ”tjuvtippar”, där mycket farligt avfall hamnar. Detta avfall ansvarar stadsdelsförvaltningen för att städa upp och låta omhändertas, till höga kostnader. Här behövs samordnade insatser av informationsmässig och repressiv karaktär.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Förvaltningen vill här påtala de lokala behoven av ett utvidgat körschema för den mobila miljöstationen. Det är också viktigt att det finns fasta miljöstationer för farligt avfall i samtliga stadsdelsområden. Katarina-Sofia saknar än så länge en sådan station.

Kista stadsdelsnämnd

Förvaltningen saknar ansvar för målet, men är en viktig lokal aktör för samordning. Den mobila stationen bör finnas kvar på samma plats i helst två dygn så att boende hinner upptäcka att den finns på plats och ev. samla ihop och ta med sig avfall nästa dag.

Gällande verksamheter är tillgängligheten ett problem. Vi ser gärna en central upphandling och samordning gällande våra verksamheters farliga avfall. En mobil miljöstation för farligt avfall är kostnadseffektiv.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förvaltningen är glad över att renhållningsförvaltningen har förverkligat vår idé med mobil miljöstation och att den blivit en sådan succé. Möjligheterna att återlämna sitt farliga avfall och förbrukade el-produkter till leverantörer borde utökas.

Farsta och Liljeholmens stadsdelsnämnd

Ur avfallssynpunkt betraktas oftast kommunala verksamheter som hushåll. (?) Detta gäller äldreboenden, skolor, förskolor och liknande verksamheter. Förvaltningen utgår därför ifrån att detta mål även omfattar tillämpliga delar av stadens egna verksamheter.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser detta mål vara mycket viktigt för invånarna i stadsdelen. Insamlingssystemet för farligt avfall är idag långt ifrån tillräckligt på Norrmalm. Det finns ingen fast miljöstation i stadsdelen varför den mobila miljöstationens turer föreslås utökas till t ex en fast dag per månad per ”hållplats”. Norrmalm har idag nio ”hållplatser”. För att öka tillgängligheten bör antalet successivt kunna utökas. Vidare föreslår förvaltningen att avtal tecknas med fler färghandlare om att ta emot farligt avfall.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Ett mer lättillgängligt system för insamling av elektronikavfall bör eftersträvas.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

I vår stadsdel behövs tätare hållplatser och stopp för den mobila miljöstationen.

Vantör stadsdelsnämnd

I detta sammanhang nämns hushållen som viktiga aktörer. Oklart är om renhållningsförvaltningen med detta avser att allmänheten har något ansvar eller ej. Allmänhetens eventuella ansvar bör vara förankrat i lagrum eller andra tvingande bestämmelser och redovisas i detta sammanhang.

Östermalms stadsdelsnämnd

Viktigt att ha goda möjligheter att lämna FA. Förvaltningen önskar en fast miljöstation, alternativt att antalet turer med mobila miljöstationen utökas.

Förvaltningen föreslår att staden i samband med planeringen av Norra Djurgårdsstaden i Hjorthagen, Värtahamnen, Frihamnen och Loudden även planerar för en miljöstation i området. Se även synpunkter på delmål 4.4.

Fastighetsägarna Stockholm

Föreningen delar uppfattningen att det är en prioriterad fråga att skapa bättre system för hantering av farligt avfall. Hushållen måste erbjudas enkla och praktiska möjligheter att lämna ifrån sig sitt farliga avfall. Föreningen har som bekant motsatt sig att fastighetsägarna ska ta över ansvaret för det farliga avfallet. Eftersom det av uppenbara skäl inte är lämpligt att förvara insamlat farligt avfall i bostadshyreshus anser föreningen att kommunen måste ta konsekvensen av detta. Se även kommentar på 14 § renhållningsordningen.

Föreningen anser att det är helt nödvändigt att nuvarande mobila system för insamling av FA byggs ut och kompletteras med ytterligare fasta bemannade insamlingsställen. Den planerade utökningen av det mobila systemet är, enligt föreningens uppfattning, för liten för att täcka behoven.

Svenska Bostäder

Vissa typer av avfall är olämpligt att samla in i källsorteringsutrymmen vare sig de är i eller i anslutning till bostadsfastigheter. Det gäller främst kemikalier av olika slag.

Elektronik, lysrör, batterier och liknande samlas redan idag in i Svenska Bostäders miljöstugor.

Med ett obemannat utrymme blir kontrollen helt obefintlig och det finns en risk för att det farliga avfallet ska utgöra en fara för hyresgästerna. För att undvika risk för olyckor ser vi att delar av det farliga avfallet även i fortsättningen bör samlas in genom kommunens försorg på bemannade stationer. Speciellt i de fall då källsorteringsutrymmet finns inne i fastigheten är det viktigt att ingen risk finns för att obehöriga kommer åt det farliga avfallet.

Vi ser det positivt att staden avser bygga ut insamlingssystemet för det farliga avfallet samt avser utforma alternativa insamlingssystem. Lämpligen också med första bemannade stationer.

Sortera Mera!

Förtydliga vad som avses med alternativa insamlingssystem.

Det vore önskvärt om nyckeltal 2 följde upp antal stopp (hållplatser) och tid i relation till antal hushåll per stadsdel.

Nyckeltal 4: Det vore önskvärt om nyckeltalet kunde uppdelas efter insamlade mängder FA per miljöstation, ÅVC och mobil miljöstation.

Delmål 2.2	Andel invånare som bedömer att de har en god kunskap om hur det farliga avfallet skall sorteras skall överstiga 90 procent
-------------------	---

Konsumentnämnden

Målet är otydligt. Vad är ”god kunskap”?

Gamla Stan och Kista stadsdelsnämnder

Förvaltningen anser att den information som ska bidra till måluppfyllelsen måste samordnas inom staden, dels till innehållet, dels på de sätt och vid vilka tillfällen som denna information sprids.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen är positivt inställd till att delta i gemensamma informationsinsatser om hur det farliga avfallet ska sorteras. Lämpligast är att staden tar fram gemensamt informationsunderlag och samordnar informationsinsatserna. Det kan också vara lämpligt att samordna planerade brukarundersökningar som staden ska utföra. Brukarundersökningar bör ligga till grund för renhållningsnämndens bedömning av invånarnas kunskaper om hur det farliga avfallet ska sorteras.

Vantör stadsdelsnämnd

Förvaltningen förutsätter att arbetet med information inte medför ytterligare kostnader för förvaltningen samt anser att den information som skall bidra till måluppfyllelsen

måste samordnas inom staden, dels till innehållet dels på de sätt och vid vilka tillfällen som denna information sprids.

Östermalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen deltar gärna i gemensamma informationsinsatser om hur det farliga avfallet ska sorteras. Staden bör dock utarbeta ett gemensamt informationsunderlag och samordna informationsinsatserna. Även informationen till stadens egna verksamheter måste samordnas och intensifieras. Förvaltningen anser att information inte är tillräckligt för att nå målet. Informationsinsatserna måste tydligare kopplas till faktiska möjligheter att sortera ut avfallet.

Fastighetsägarna Stockholm

Delmålet är bra. Hur målet ska nås är oklart. Information är viktig men räcker inte. Hushållen tar inte till sig ny information om inte insamlingssystemen blir effektivare. Föreslagna informationsåtgärder måste komma samtidigt med ett klart förbättrat insamlingssystem. Trovärdigheten i informationen grundas på synliga åtgärder som underlättar hanteringen av det farliga avfallet för hushållen.

HSB Stockholm

För att detta skall uppnås så behövs lättförstådd information med bilder som kan uppfattas positivt av boende med utländsk ursprung. Detta kan utföras som områdes-specifika alternativ.

Ansvar för övergripande information, liksom utbildning av hushållen, får ej ensidigt lastas över på fastighetsägare och verksamhetsidkare.

Utbildningsradion kan vara en väg för information. Avfallskunskap bör finnas med i skolundervisningen.

Sortera Mera!

Förslag till ändrad formulering i rubrik: ”Andel invånare som bedöms ha god kunskap om hur det farliga avfallet skall sorteras skall överstiga 90 %”. (Motivering: Brukarundersökningar ligger till grund för bedömningen som görs av Renhållningsförvaltningen.)

Nyckeltal kommentar. Bedömningen huruvida invånarna har god kunskap om FA måste göras av Renhållningsförvaltningen genom resultatet från genomförda brukarundersökningar.

Delmål 2.3	Andelen avfall i ”soppåsen” och i grovavfallet som utgörs av farligt avfall skall minska till mindre än 1 promille.
-------------------	--

Konsumentnämnden

Målet är otydligt. Vad är det som ska vara mindre än en promille? Avses alla miljöfarliga ämnens sammanlagda vikt? Särskilt giftiga ämnen bör väljas ut för undersökning.

Liljeholmens stadsdelsnämnd

Det krävs omfattande informationsinsatser rörande såväl produktval som hantering av uppkommet farligt avfall samt en utveckling av insamlingssystemet för farligt avfall för att minska mängden farligt avfall i ”soppåsen”.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Det är viktigt att information om produktval når verksamheterna.

Vantör stadsdelsnämnd

Förvaltningen förutsätter att arbetet med information inte medför ytterligare kostnader för förvaltningen samt anser att den information som skall bidra till måluppfyllelsen måste samordnas inom staden, dels till innehållet dels på de sätt och vid vilka tillfällena som denna information sprids.

Mål 3 Mängden avfall som nyttiggörs ska öka.

Stockholm Vatten AB

Mål 3 bör kompletteras med ett delmål för avloppsslam enligt följande:

”Senast år 2015 skall minst 60% av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark varav minst hälften bör återföras till åkermark.”

Konsumentnämnden

Förvaltningen anser att det borde finnas ett mål i avfallsplanen om insamling av metall eftersom utvinning av metaller är resurskrävande.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Det är viktigt att förmedla till boende och verksamma i staden vilka avfallsslag som är viktigast att sortera ut som t. ex. farligt avfall, metaller och hårdplast. Det borde även finnas ett delmål för metall som precis som hårdplasten är en jungfrulig naturresurs som inte borde hamna på deponi.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Även insamling och materialåtervinning av metall som inte är förpackningar borde ha hög prioritet. För att möjliggöra detta krävs också en utveckling av insamlingssystemet för främst hushåll, småföretag och stadens egna verksamheter.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Det behövs ett ökat stöd till små verksamheter eftersom de har svårt att bära kostnader för att köpa in tjänster för fastighetsnära källsortering. Många belastar återvinningsstationerna i smyg. Underlättar staden för dem så skulle stationerna fungera bättre.

Allmänheten behöver mer information kring att det är förpackningar som samlas in på återvinningsstationerna och inte allt i vissa materialslag.

SÖRAB

Producenterna har fullt ansvar för förpackningar. Kommunen har rådighet över bygglov och nu också information. Det finns en uppenbar risk att kommunen här kommer att få stå för kostnader som skall falla på producenten.

Delmål 3.1 Andel hårdplast som materialåtervinns skall öka

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Delmålet handlar om att även ta vara på hårdplast utöver förpackningar. Detta är ett mycket bra delmål. Förvaltningen har mött stor frustration från medborgare och verksamheter som t. ex. förskolor över att man inte kan lägga trasiga plastleksaker mm i plastfraktionen.

Norrmalms stadsdelsnämnd

För att uppnå målet måste förvaltningens verksamheter införa alternativt utöka sin källsortering av hårdplast. Frågan om hanteringen av hårdplastavfall är kontroversiell då det i staden råder olika meningar om vad som är effektivast, energiåtervinning eller materialåtervinning. Därför bör det i informationen framgå att plast tillverkas av olja och att energiutvinning som i sig är positivt också medför en anseelig mängd aska och slagg som det idag inte finns avsättning för annat än till försöksverksamhet. Det bör också framgå att det finns flera olika typer av plast där somliga lämpar sig utsökt för materialåtervinning till nya produkter medan andra plaster passar bättre för energiutvinning. Förvaltningen tror att det kan bli svårt att uppnå delmålet genom plockanalys, eftersom merparten av hårdplastavfall som inte är förpackningar sannolikt finns i grovavfallsfraktionen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Delmålet kan missuppfattas varför det bör förtydligas att det ej gäller plastförpackningar.

Vantör stadsdelsnämnd

Förvaltningen efterlyser ett förtydligande beträffande innebörden av ordet ”aktör” i detta sammanhang.

Sortera Mera!

Nyckeltalen relaterar passivt till delmålet. Plockanalyser kartlägger endast data som avser vara bakgrundsunderlag i arbetet med att utreda avsättningsmöjlighet och utveckla insamlingssystemet. Ett intressant nyckeltal vore hur mycket hårdplast som materialåtervinns ur grovavfall respektive förpackningsavfall.

Delmål 3.2 Andel avfall i "soppåsen" respektive grovavfallet som utgörs av förpackningar och tidningar skall vara mindre än fem procent

Farsta och Liljeholmens stadsdelsnämnder

Enligt förslaget är producenterna genom materialbolagen samt renhållningsnämnden ansvariga för måluppfyllelsen. Inom staden har möjligheterna till papperssortering försämrats, i och med att den fastighetsnära pappershämtningen upphört, av arbetsmiljöskäl. Här (bl a Tallkrogen och Sköndal) behövs särskilda, riktade, praktiska åtgärder för att återupprätta förtroendet för pappersåtervinning i dessa stadsdelar.

Maria-Gamla Stans stadsdelsnämnd

För att uppnå målet krävs sannolikt en högre grad av källsortering i förvaltningens verksamheter vilket kan innebära ökade kostnader för den enskilda enheten. I vissa verksamheter kan behovet av utrymme för att inrätta källsortering vara svår att lösa.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser att det delade ansvaret för insamling av avfall mellan å ena sidan producenterna och å andra sidan staden ger problem. Producenterna saknar incitament och stadens påtryckningar är tandlösa när det gäller återvinningsstationerna. Klagomål från medborgarna riktas ofta till stadsdelsförvaltningarna vilka inte har rådighet över driften av återvinningsstationerna. Utvecklingen av nya insamlingssystem går trögt. När det gäller fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar så höjer entreprenörerna avgifterna. Förvaltningen anser att systemet för underjordisk avfallshandling ("Amsterdammodellen") borde kunna prövas för såväl återvinningsstationer som hushållsavfall.

Vidare anser förvaltningen att den fastighetsnära källsorteringen ska stimuleras. Det kan påskyndas genom tydligare ekonomiska incitament för fastighetsinnehavaren med kraftig differentiering av taxan för sorterat respektive osorterat avfall. Information till de boende är nödvändig såväl före som efter införandet av fastighetsnära insamling. Informationen måste vara motivationshöjande för hushållen. För att underlätta sorteringen i bostaden krävs både information och produktutveckling. Det är också viktigt att de idag rådande målkonflikterna vad gäller fastighetsnära insamling löses både i lagstiftningen (plan- och bygglagen) och i samarbetet mellan stadens olika förvaltningar. Vid ny- och ombyggnationer ska alltid utrymme för källsortering avsättas och det är också viktigt att dessa krav finns med i samband med mark- och bygglovshandlingen.

Förvaltningen anser att ansvaret för fastighetsnära insamling bör ligga hos fastighetsinnehavaren i samråd med respektive verksamhet. Det är särskilt viktigt att stadens verksamheter föregår med gott exempel vad gäller källsortering.

Sortera Mera!

Ange alla kvantitativa mål med siffror för att öka läsbarheten, ovan tex 5 procent.

Delmål 3.3 **Staden medverkar till att marknaden för återvunnet material och produkter som innehåller återvunnet material växer**

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser att riktlinjer måste utarbetas för hur detta mål ska behandlas i samband med upphandlingar.

Farsta och Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser att marknaden för återvinning växer. Fler företag än tidigare finns nu som aktörer inom återvinningsbranschen.

Maria-Gamla Stans stadsdelsnämnd

Förvaltningen är berörd av delmålet i egenskap av att upphandla varor och tjänster. Förvaltningen vill understryka vikten av utbildning inom området och vilka krav som kan ställas vid upphandlingarna. Vidare bör man utreda vilken eventuell kostnadsdrivande effekt dessa krav kan ha för varje enskild enhet.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen är berörd av delmålet eftersom förvaltningen upphandlar varor och tjänster. Förvaltningen vill understryka vikten av utbildning inom området och vilka krav som kan ställas vid upphandlingarna. Förvaltningen ser gärna att staden samlar kunskap om vilken typ av produkter av återvunnet material som upphandlande enhet skulle kunna efterfråga.

Vantör stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser att kommunstyrelsen bör ta fram praktiskt tillämpbara anvisningar för hur olika krav kan eller skall ställas i samband med upphandling samt hur stadens olika övergripande mål konkret skall relateras till varandra med avseende på prioriteringar i samband med eventuella målkonflikter. Dessa anvisningar bör formuleras samtidigt som beslut fattas om vilka krav som kan eller skall ställas.

Östermalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen är berörd av delmålet eftersom förvaltningen upphandlar varor och tjänster. Förvaltningen vill understryka vikten av utbildning inom området och vilka krav som kan ställas vid upphandlingarna.

Sortera Mera!

Förslag till ny formulering: ”Staden *skall* medverka till att..”

Det vore önskvärt att målet även relaterar till ökat återbruk inom stadens egna verksamheter och ett nyckeltal relaterat till detta.

Beträffande nyckeltal, de kommentar på nyckeltal för delmål 1.2.

Delmål 3.4 Minst 35% av matavfallet från hushåll, restauranger och butiker skall gå till biologisk behandling

Stockholm Vatten AB

Det är en ytterst viktig förutsättning att material som skall rötas i Stockholm Vattens anläggningar har en sådan sammansättning att slammets nuvarande kvalité inte försämras. Det är därför viktigt att på sikt även utveckla nyckeltal för uppföljning av det insamlade och utsorterade materialets kvalité.

Teoretiskt sett, med hänsyn till enbart befintliga rötningssystem kan, Stockholm Vatten efter större processförändringar röta allt matavfall som finns i Stockholm, dvs. ca 80 000 – 100 000 ton/år. Hur mycket som de facto kommer att kunna rötas på sikt beror dock inte på rötningssystem utan på hur mycket material med rätt kvalité som kan samlas in i Stockholm. Det insamlade materialet måste dessutom vara pumpbart för att kunna rötas vid Stockholm Vattens anläggningar. Idag samlas ca 3 000 ton utsorterat matavfall/år in i Stockholm. 35%-målet motsvarar ca 32 000 ton/år. Det bedöms att cirka 50-60% av denna mängd kan samlas in från restauranger. Resten måste komma från hushåll. Generellt sett är kvaliteten på restaurangavfall bättre. Avfallet är mera homogent, lättare att kontrollera och kvalitetssäkra. Stockholm Vatten anser därför att rötning av matavfall i större skala bör ske successivt och påbörjas med restaurangavfall. Utbyggnad av insamlingssystem för hushåll kommer att ta avsevärd tid. Det är viktigt att insamlingen kan ske i takt med människors förändrade handlingsmönster, tilltro till systemet, dess robusthet och möjligheterna att använda restprodukter.

Stockholms näringslivskontor

Det kan bli svårt att nå målet om att minst 35% av matavfallet från restauranger och butiker ska gå till biologisk behandling. Målet kan också leda till kostsamma installationer hos verksamheterna.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Avfallshanteringen bör planeras så att det i alla nybyggda områden ges möjlighet att kompostera avfall.

Hägerstens stadsdelsnämnd

I Renhållningsförvaltningens förslag poängterar man att det är viktigt att staden erbjuder ett lättillgängligt insamlingssystem för matavfallet. Förvaltningen saknar ett ställningstagande till införandet av matavfallskvarnar och ett taxesystem som gynnar denna typ av åtgärder. Alla systemanalyser förespråkar användningen av avfallskvarnar. Avfallskvarnar har hygieniska och hanteringsmässiga fördelar gentemot traditio-

nell hantering. Man utnyttjar ett redan väl fungerande system, det organiska avfallet gynnar rötningsprocessen i reningsverket och det organiska avfallets energi- och näringsinnehåll kan utnyttjas. Matavfallet ger långt större mängder biogas än avloppsslammet. Avfallskvarnar bidrar även till minskade transporter. I USA och England har nästan alla hushåll en matavfallskvarn kopplad till diskbanken och där har man minskat mängden sopor med hälften.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd:

Möjligheten för hushåll och verksamheter att använda sig av avfallskvarnar där matavfallet transporteras via befintligt avloppssystem för att sedan användas för rötning och biogasproduktion bör utvecklas. Det skulle förbättra arbetsmiljön och minska transporterna i staden.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Förvaltningen efterlyser ett klagörande i frågan om förvaltningarnas egna storkök, i detta sammanhang, är att likställa med restauranger eller ej.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Delmålet borde inte vara svårt att uppfylla. Det finns många kommuner där det är en självklarhet i varje hushåll att skilja ut komposterbart avfall. I Hammarby sjöstad fungerar det redan mycket bra och avfallshandlingen borde planeras för det i alla nybyggnadsområden men även övriga hushåll i Stockholm borde ha hämtning av det komposterbara avfallet. I renhållningsförvaltningens projekt om matavfall riktat till restauranger skulle skolor och förskolor kunna vara en bra målgrupp. Statistik från plockanalyser redovisat per stadsdel skulle kunna visa vilka stadsdelar som minskar andelen förpackningar och organiskt avfall i hushållsavfallet.

Farsta och Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förvaltningen tror att det blir svårt att upprätta fungerande insamlingssystem för matavfall från hushållen. Ansvarsfrågan rörande felsortering och renlighet blir svårhanterlig. Däremot kan detta fungera för restauranger och butiker, som på ett helt annat sätt än hushåll kan hantera rutiner runt detta. Bland stadens egna verksamheter så kan det vara intresse att titta på de större tillagningsköken, som kan komma upp i sådana matavfallsvolymer att hämtning av matavfall kan vara ekonomiskt och transportmässigt motiverat.

Maria-Gamla Stans stadsdelsnämnd

I de fall förvaltningens egna kök räknas som restauranger kommer detta delmål att beröra den egna verksamheten och kan medföra ökade kostnader för enheterna.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen ser positivt på att matavfall från storkök omhändertas och går till biologisk behandling, i synnerhet rötning eftersom efterfrågan på biogas kommer att öka

i Stockholm. Förvaltningen ställer sig dock tveksam till insamling av matavfall från hushåll i flerfamiljshus.

Förvaltningen föreslår att delmålet kompletteras med storkök i stadens egna verksamheter.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Hushåll/bostadshus/bostadsrättsföreningar bör erbjudas att få vara med på insamlingen av matavfall.

Vantör stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser att stadsdelsförvaltningarnas egna storkök i detta sammanhang ska likställas med restauranger.

Älvsjö stadsdelsnämnd

För att uppnå det nationella miljömålet om återanvändning av 35% av matavfallet så föreslås insamling och kompostering i stor skala. Möjligheten för hushåll och verksamheter att använda sig av avfallskvarnar där matavfallet transporteras via befintligt avloppssystem för att sedan användas för rötning och biogasproduktion bör utvecklas. Det skulle förbättra arbetsmiljön och minska transportererna i staden.

Östermalms stadsdelsnämnd

Inom staden är de främst de större tillagningsköken som kan komma upp i sådana volymer att hämtning av matavfall kan vara ekonomiskt och transportmässigt motiverad. Förvaltningen tror inte att det är rimligt att upprätta insamlingssystem som klarar att hantera matavfall från hushållen. Däremot kan detta utmärkt väl fungera för restauranger och butiker som på ett helt annat sätt än hushållen kan hantera rutiner kring matavfallet. Det är främst ansvarsfrågan kring felsortering och renlighet som behöver tydliggöras.

Fastighetsägarna Stockholm

Föreningens uppfattning är att matavfall endast bör insamlas från kommersiell verksamhet, inte från hushåll. Inför separering och insamling av komposterbart material för hushåll i flerbostadshus krävs utöver nuvarande utrymmen ytterligare yta och installationer. Att tvingas tillskapa sådana utrymmen skulle innebära nya åligganden för fastighetsägare, något som enligt kammarrätten inte kan införas genom renhållningsordningen.

Det är för övrigt enligt föreningens uppfattning i det närmaste oförsvarligt att i en situation när sortering fungerar mycket dåligt utöka kraven på sortering till att även omfatta insamling av komposterbart material. Sortering av hushållens matavfall leder till stora kostnader och ger ett lågt materialvärde. Med insamling av matavfall följer dessutom nya problem i form av råttor och andra hygieniska olägenheter.

SÖRAB

Vi bedömer att det kommer att krävas mycket stora ansträngningar för att uppnå insamlingsmålet för s.k. bioavfall.

Sortera Mera!

Förslag på tillägg: Viktiga aktörer är *och storkök i stadens egna verksamheter.*

Delmål 3.5 Andel grovavfall som går till deponi skall minska med 10 procent

Farsta stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser att det grovavfall som samlas in från ”tjuvtippar” och liknande är ett stort problem. Avfallet på dessa ”tjuvtippar” är oftast så uppblandat att någon sortering inte är möjlig, främst av arbetsmiljöskäl.

”Tjuvtipparna” uppstår troligen dels på grund av bristande information om var grovavfallet kan lämnas, dels på ”svarta” byggföretag, som inte vill visa upp sig offentligt. Staden behöver ta ett samlat grepp för att stävja uppkomsten av sådana tjuvtippar.

Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förvaltningen har inget ansvar för måluppfyllelsen men samtycker till renhållningsförvaltningens bedömning.

Maria-Gamla Stans stadsdelsnämnd

I egenskap av avfallsinnehavare berörs förvaltningen av delmålet. Förvaltningen efterlyser en för staden gemensam vägledning i hur detta mål kan uppnås.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Enligt EU:s avfallshierarki ska återanvändning tillämpas i första hand. Vid återvinningscentraler slängs många gånger till synes felfria produkter. För att främja återanvändningen föreslår förvaltningen att man prövar att avsätta en yta i anslutning till återvinningscentralen för kasserade produkter som möbler mm. Vilka kan hämtas gratis eller till en ringa avgift för att täcka kostnader. Exempel finns också på fastigheter som har infört s.k. återbruksrum i den egna fastigheten i anslutning till soprummet.

Förvaltningen efterlyser en för staden gemensam vägledning i hur detta mål kan uppnås. Det är nödvändigt med mer detaljerad information till avfallsinnehavaren om hur grovavfall ska sorteras. För många är det inte självklart vad som är brännbart och icke brännbart samt vad som är miljökadligt.

Det behövs fler incitament för omhändertagande av grovavfall än priset, eftersom den ökade kostnaden för grovavfall dessvärre medfört en ökad illegal tippning i stadsdelsområdet.

Vantör stadsdelsnämnd

Förvaltningen har enligt förslaget inget ansvar för måluppfyllelsen. Förvaltningen har heller ingen erinran beträffande renhållningsförvaltningens målformulering.

Östermalms stadsdelsnämnd

Även stadens egna verksamheter behöver förbättra sorteringen av sitt grovavfall. Förvaltningen efterlyser en för staden gemensam vägledning i hur detta mål kan uppnås.

Inom stadsdelsområdet tenderar avfallshanteringen att flytta ut på gatan när små företag och andra mindre brukare inte får tillgång till avfalls- och sorteringsutrymmen i fastigheten där de hyr sin lokal. Förvaltningen vill framhålla vikten av att det i föreskrifter finns stöd för att dessa grupper har tillgång till avfallsutrymmen där även grovavfall kan lämnas.

SÖRAB

Grovavfall har idag, beroende på ny lagstiftning och förbränningskapacitet, väsentligt lägre andel som deponeras. Ett nytt nuvärde bör upprättas. Krav på återvinningsnivå bör också upprättas vid upphandling av sorterings- och behandlingsanläggning för grovavfall och trädgårdsavfall.

Sortera Mera!

Inledning önskas om de totala grovavfallsströmmarna i Stockholm och hur de sett ut de senaste åren. Ett förtydligande önskas också om hur målet ska uppnås och vem som är ansvarig för detta.

Mål 4	Stockholms avfallshantering skall präglas av god tillgänglighet
--------------	--

SÖRAB

Vi delar denna uppfattning med följande förtydliganden: Systemen måste finnas när man informerar. Funktionalitet är fundamentalt. Det är viktigt att staden prioriterar utbyggnad av Återvinningscentraler och att systemen för insamling av farligt avfall byggs ut så de uppfattas som bekväma för invånarna. Detta kommer innan en utbyggnad av fastighetsnära insamling av förpackningar enligt vår mening.

Villaägarna

Vi vill ta upp till diskussion de sopstationer och återvinningsplatser som finns, framför allt i förorterna. Det är tydligen SITA och RESTA som har ansvaret härför. Söphämtningen fungerar illa. Det har utlovats tätare tömning och behållare med större volym. Någon bättring har knappast skett. Självfallet bör även antalet behållare ökas. Hur detta ska vara möjligt är dock tveksamt med de begränsade markutrymmen som står till förfogande. Just nu pågår i Stockholms kommun ett intensivt letande efter byggbar mark för bostadsfastigheter och sannolikt kommer detta att gå ut över

möjligheten att ordna återvinningsstationer. Enligt oss bör detta bli föremål för diskussion. Numera föreligger även förslag om att ren parkmark ska tas i anspråk för bostadsbyggande.

Delmål 4.1 Öka kunskapen om avfallshantering samt stärka förtroendet för systemet

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Det behövs mer praktisk hjälp till fastighetsägare för att få en fungerande källsortering. Modeller för detta finns att hämta från miljömiljardsprojekten "Sortera Mera!" och "Råd till fastighetsägare".

Farsta stadsdelsnämnd

Invånarna i Tallkrogen och Sköndal har drabbats av flera negativa händelser vilket minskat förtroendet för avfallshantering och därmed viljan till källsortering. Staden har i dessa områden prövat flera olika insamlingsmetoder (särskilda kärl för utsorterat avfall intill soptunnan, olikfärgade avfallssäckar), som ur boendesynpunkt fungerat väl, men som avskaffats, av ekonomiska skäl och annat.

Kista och Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser att den information som ska bidra till måluppfyllelsen måste samordnas inom staden, dels till innehållet, dels på de sätt och vid vilka tillfällen som denna information sprids.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Det borde även finnas åtgärder angående transporter av avfallet. För att stärka förtroendet kunde fordon drivas med förnyelsebara bränslen och transporter av avfallet inklusive fastighetsnära källsortering samordnas så att de minimeras.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Staden bör gemensamt ta fram informationsunderlag och samordna informationsinsatserna. Förutsättningen för att stärka förtroendet är också att ett utvecklingsarbete fortsätter för att förbättra insamlingssystemen. Det gäller också att vara lyhörd för synpunkter och förslag från boende och verksamheter i staden. Erfarenheter från projekt, tex Sortera Mera! Måste tas tillvara liksom resultatet från brukarundersökningar.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

I vår stadsdel finns behov att förstärka informationen om bla källsortering dels genom praktiska projekt och dels genom användandet av andra språk än svenska.

Vantör stadsdelsnämnd

Förvaltningen förmodar att renhållningsförvaltningen med begreppet aktörer, i detta sammanhang, avser de delansvariga men önskar ändå få ett förtydligande på denna

punkt. Förvaltningen förutsätter att arbetet med information inte medför ytterligare kostnader för förvaltningen samt anser att den information som skall bidra till måluppfyllelsen måste samordnas inom staden, dels till innehållet dels på de sätt och vid vilka tillfällen som denna information sprids.

Östermalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen deltar gärna i gemensamma informationsinsatser som kan öka kunskaperna och stärka förtroendet för avfallssystemet. Staden bör dock utarbeta ett gemensamt informationsunderlag och samordna informationsinsatserna. Även informationen till stadens egna verksamheter bör samordnas och intensifieras.

Sortera Mera!

Nyckeltal 1. Återigen kan formuleringen inte vara att invånarna själva skall bedöma sin kunskap. Förslag till formulering: ”Andel invånare som bedöms ha goda eller mycket goda kunskaper om avfallshantering.”

Önskvärt är också att brukarundersökningarna redovisas per målgrupp för att kunna följa stadens strategi för informationsarbete och prioriterade målgrupper.

Delmål 4.2 Hushåll och verksamheter skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sina förpackningar och tidningar

Stadsbyggnadsnämnden

Producenterna har ansvar för att det finns lämpliga och lättillgängliga insamlingsystem för alla förpackningar och tidningar och i övrigt ge god service till den som ska lämna avfallet. Förslaget anger att för att skapa lämpliga och lättillgängliga system krävs en kombination av olika system, som publika insamlingsystem eller kvarters- och fastighetsnära insamling. Viktiga aktörer för att uppnå delmålet är renhållningsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna, producenterna och fastighetsinnehavarna.

Stadsbyggnadskontoret anser att planen bör ange som mål att olika insamlingsystem bör bli ekonomiskt likvärdiga för producenterna. Idag betalar t ex producenterna ingen avgift för markupplåtelsen av insamlingsbehållare på allmän plats. Dessutom hämtar producenterna sitt insamlade material på allmän plats medan de kräver betalning för hämtning av samma material i fastigheter.

Stadsbyggnadskontoret anser också att det är viktigt att planen anger att avfallssystem ska vara tillgängliga och användbara för funktionshindrade och äldre.

Förslag till kommunövergripande riktlinjer för hushållens avfallshantering med tillgänglighet och användbarhet som ett delmål är under utarbetande av en förvaltningsövergripande arbetsgrupp.

Stockholms näringslivskontor

Det är bra att antalet återvinningsstationer kommer att öka.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig negativ till utplaceringen av fler återvinningsstationer så länge inte renhållningsproblematiken kring stationerna är löst. Det har genom åren visat sig att återvinningsstationerna i Bromma inte har acceptans bland de boende. Av Brommas 27 återvinningsstationer har 7 avvecklats och för ytterligare 2 har nämnden begärt omedelbar avveckling.

Trots den starka kritiken mot återvinningsstationerna i Bromma, kan förvaltningen konstatera, att medborgarnas miljömedvetenhet och viljan att sortera sitt avfall hela tiden ökar.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Återvinningsstationernas antal och kapacitet måste öka. Ansvar och skötsel måste förtydligas. Platserna måste göras trevliga med öppna spaljéer, planteringar och dylikt och bättre anpassas till stadsmiljön.

Farsta stadsdelsnämnd

Möjligheterna till god källsortering är ännu för dåliga.

Vantör stadsdelsnämnd

Förvaltningen förmodar att renhållningsförvaltningen med begreppet aktörer, i detta sammanhang, avser de delansvariga men önskar ändå få ett förtydligande på denna punkt. Stadsdelsförvaltningen utgår från att ett eventuellt delansvar endast gäller arbetet med information.

Förvaltningen förutsätter att arbetet med information inte medför ytterligare kostnader för förvaltningen samt anser att den information som skall bidra till måluppfyllelsen måste samordnas inom staden, dels till innehållet dels på de sätt och vid vilka tillfällen som denna information sprids.

Hägerstens stadsdelsnämnd

Förvaltningen saknar ett utvecklingsarbete med Förpacknings- och tidningsinsamlingen för att förbättra insamlingen och skapandet av väl fungerande återvinningsstationer.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Här finns stora problem idag i vår stadsdel, då flera återvinningsstationer på allmän plats tagits bort pga. husbyggnadsprojekt. Detta leder till stor frustration hos boende i området som får lång väg att gå för att ta sig till närmaste återvinningsstation. Stadsdelsförvaltningen får många klagomål rörande återvinningsstationer som inte ersatts eller som inte sköts på ett tillfredsställande sätt. Möjligheterna till åtgärder från stadsdelsförvaltningens sida har försämrats sedan Förpacknings- och tidningsinsamlingen fördelat ansvaret för återvinningsstationerna på olika entreprenörer. Att återvinningsstationer inte ersätts beror till stor del på bristande åtgärdsberedskap hos entreprenö-

terna som i två fall inte sökt markupplåtelse och iordningställt nya stationer trots att bygglov funnits i ett halvår.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Förvaltningen önskar ett förtydligande om stadsdelsförvaltningarnas ansvar för måluppfyllelsen. Gäller ansvaret arbetet med informationen eller med något annat?

Kista stadsdelsnämnd

Det skall vara rent och snyggt på de publika återvinningsstationerna. Förvaltningen har så gott som dagligen varit tvungen att kontakta de entreprenörer som enligt uppgift ska sköta återvinningsstationerna och området inom tre meter. Nödvändiga åtgärder har dock sällan vidtagits inom rimlig tid. Förvaltningen föreslår därför att tillsyns- och städpatruller dagligen besöker varje återvinningsstation. Kostnaderna för den ökade tillsynen och städningen bör förpacknings- och materialbolagen stå för.

Producenterna genom materialbolagen, renhållningsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, samtliga stadsdelsnämnder och fastighetsinnehavarna är enligt förslaget viktiga aktörer för att delmålet skall nås.

Stadsdelsförvaltningen önskar ett förtydligande gällande kommunala fastighetsbolags ansvar att förse den kommunala verksamheten med pedagogiskt och lättillgängliga insamlingsplatser.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Förvaltningen föreslår att en tillsyns- och städpatrull dagligen besöker varje återvinningsstation så att de hålls rena och snygga. Kostnaderna bör förpacknings- och materialbolagen stå för.

Maria-Gamla Stans stadsdelsnämnd

Förvaltningen instämmer i Renhållningsförvaltningens bedömning men vill ha ett förtydligande på vad sätt stadsdelsnämnden är en viktig aktör för att uppnå målet. Handlar det om att genomföra informationsinsatser eller om att ge markupplåtelse/bygglov för återvinningsstationer?

Norrmalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser att producenterna hittills inte haft ett tillfredsställande insamlingssystem på Norrmalm. Påtryckningar har gjorts från stadsdelsnämnden men producenterna har endast genomfört marginella förbättringar. När det gäller insamlingsystemen på fastigheten behövs såväl incitament för fastighetsinnehavaren som teknik- och produktutveckling.

Begreppet fastighetsnära insamling måste vara väl definierat innan mätning sker med nyckeltal.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Utvecklingsarbete med förpacknings- och tidningsinsamlingen för att förbättra situationen för hushållens insamling är av stor vikt.

Återvinningsstationerna ses av många boende som otillräckliga. Stationerna är ofta överfyllda av kvarlämnade tidningspåsar bland annat beroende på att grindhämtningen av tidningar har upphört. För ej bilburna hushåll, där de boende inte har tillgång till fastighetsnära källsortering, är det ofta för långa avstånd till återvinningsstationerna. Då avtalen för återvinningsstationerna löper ut år 2006 bör avfallsplanen också beakta utformningen av insamlingen av förpackningar i områden där fastighetsnära källsortering inte är möjlig.

Östermalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen instämmer i att det krävs en kombination av olika system för hushåll och verksamheter och efterlyser en ökad samordning kring hur detta kan lösas på bästa sätt för staden som helhet.

Förvaltningen önskar ett förtydligande av stadsdelsnämndernas roll.

Inom stadsdelsområdet tenderar avfallshanteringen att flytta ut på gatan när små företag och andra mindre brukare inte får tillgång till avfalls- och sorteringsutrymmen i fastigheten där de hyr sin lokal. Förvaltningen vill framhålla vikten av att det i föreskrifter finns stöd för att dessa grupper har tillgång till avfallsutrymmen där även tidningar och förpackningar kan lämnas.

Förvaltningen efterlyser en tydligare ansvarsfördelning mellan hyrestagare och hyresvärd internt i staden. Det råder idag ofta skilda meningar om vem som ska ta kostnader för nödvändiga projekteringar och ombyggnader av avfallsrum och hämtningsvägar mm för att kunna uppfylla dagen krav på utsortering av förpackningar och tidningar.

HSB Stockholm

Det är viktigt att återvinningsstationerna får finnas kvar och utökas i antal. De flesta små fastighetsägare på Södermalm har ej utrymmen för fastighetsnära sortering av förpackningar och det gäller även tidningar som numera skall uppsamlas i kärl.

Återvinningsstationer behöver förses med tillräckligt rymliga containrar och stationerna behöver förses med belysning. Nu ställs grovavfall mm dit under den mörka årstiden.

SBC Ek för

Som boende och fastighetsägare är vi bostadsrättsföreningar dagligdags beroende av att materialproducenterna lever upp till sitt ansvar. Här ser vi klara brister. Den olyckliga handläggningen i samband med att den kostnadsfria port- och grindhämtningen av tidningar upphörde illustrerar detta väl. Relationerna mellan staden, bostadsrättsföreningarna och materialindustrins representanter bör utvecklas. Det är för få miljö- och återvinningsstationer och de sköts ej tillräckligt bra.

Svenska Bostäder

Antalet återvinningsstationer och skötseln av dessa tillgodoser inte hushållens behov. I områden med problem och nedskräpning av återvinningsstationerna läggs de helt enkelt ner (Rinkeby). Producenterna och kommun ska samråda om vad som anses vara lämpliga insamlingssystem. Fastighetsägarna är inte en part i dessa diskussioner, men får ta hela kostnaden för att tillhandahålla ett källsorteringssystem för hyresgästerna.

Svensk handel

Svensk Handel finns representerat i alla materialbolag och arbetar med avfallsfrågorna centralt. Stockholm har länge haft renhet som sitt signum och det gäller att bibehålla och förstärka detta intryck. Antalet återvinningsstationer måste utökas och utformningen utvecklas och göras nedsänkingsbara. För handeln är den fysiska miljön viktig och skräpiga stationer med överfyllda sopkärl bör byggas bort.

Sortera Mera!

Nyckeltal 1-3 och kommentarer. Begreppet fastighetsnära insamling måste vara väl definierat innan mätning kan ske genom dessa nyckeltal.

Delmål 4.3	Minst 50 procent av stadens flerbostadshushåll skall ha tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar
-------------------	--

Brand- och räddningsnämnden

I processen att minst 50% av stadens flerbostadshushåll skall ha tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar vill brandförsvaret poängtera att tillgänglighet för brandförsvarets fordon och utrustning samt att utrymning och brandspridning inte får försämrats i urvalsprocessen av lämpliga platser för placering av avfallskärl.

Fastighets- och saluhallsnämnden

Kontoret tillstyrker förslaget att hushållsavfallstaxan utformas så att den stimulerar utbyggnad av det fastighetsvisa hämtningssystemet för källsorteringsmaterial.

I samband med att avtalet, mellan staden och de ansvariga producenternas materialbolag om återvinningsplatser på offentlig plats, löper ut år 2006, skulle staden i nya förhandlingar kunna eftersträva att de ansvariga producenterna i högre grad än hittills söker åstadkomma fastighetsvisa lösningar. För att en sådan förhandlingsinriktning ska bli framgångsrik torde bl a krävas att producenterna blir skyldiga att tillhandahålla insamlingssystem med en tillräckligt hög servicenivå. Från stadens sida skulle fastighetsvisa lösningar också kunna främjas om stadens nuvarande gratisupplåtelse på offentlig plats avgiftsbeläggs.

Kontoret anser att gällande lagar och byggregler ger staden möjlighet att kräva lokalavsättning för källsorteringsanläggningar vid ny- och ombyggnad. Detta görs

också av stadsbyggnadsnämnden vid prövning av bygglov/byggnmälan. Vid ombyggnader/ändringar kan det dock vara svårt att avgöra om avfallshanteringen kan anses som berörd del.

Investeringsstödet för källsortering har numera införts. Stödet uppgår till 30 procent av kostnaderna för att inrätta källsorteringsutrymme i flerbostadshus eller maximalt 100 000 kr per källsorteringsutrymme. Stödet lämnas för åtgärder som påbörjas efter den 31 december 2004 och avslutas senast den 31 december 2006.

Om de formella och ekonomiska förutsättningarna för fastighetsnära källsortering inte löses tillfredsställande befarar kontoret att det kommer att bli mycket svårt eller omöjligt att nå delmålet.

Stadsbyggnadsnämnden

Idag har ca 30% av hushållen tillgång till fastighetsnära hämtning, varav 80% i allmännyttan och 15% i övriga.

För att nå delmålet krävs, enligt förslaget, ett utökat krav för producenter att medverka till fastighetsnära insamling, en utvecklad differentierad renhållningsavgift samt retroaktiva krav i plan- och bygglagstiftningen.

Regeringen ansvarar för de lagändringar som krävs för att få till stånd såväl ökade krav på producenterna som retroaktiva krav i plan- och bygglagstiftningen.

Som övriga ansvariga för att delmålet nås anges producenterna, fastighetsinnehavarna, renhållningsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, fastighets- och saluhallsnämnden samt gatu- och fastighetsnämnden (numera marknämnden och trafiknämnden).

Stadsbyggnadskontoret är positivt till planens strävan att förbättra källsorteringssystemet för hushållens producentansvarsmaterial genom att i större utsträckning åstadkomma fastighetsvisa eller fastighetsnära lösningar och därmed minska antalet störande och förfulande källsorteringsstationer från stadens gator och offentliga platser.

Stadsbyggnadskontoret tillstyrker förslaget till en utvecklad differentierad renhållningsavgift i syfte att minska andelen tidningar och förpackningar i "hushållspåsen" och att stimulera en utbyggnad av det fastighetsvisa hämtningssystemet för källsorteringsmaterial.

I Stockholm regleras insamlingsförutsättningarna för vissa av producentansvarsfractionerna i ett träffat avtal mellan staden och de ansvariga producenternas materialbolag. Avtalet gäller t o m år 2006 och är på väg att sägas upp.

Det sålunda avtalade insamlingssystemet avsåg en basservicenivå med en offentlig insamlingsstation per 1000-2000 invånare för de delar av staden som inte täcks av fastighetsvis insamling. Orsaken till den låga servicegraden var bl a avsaknaden av lagkrav på vilken servicenivå som de producenter som är ansvariga för källsorteringen, ska erbjuda medborgarna.

I samband med att avtalet löper ut år 2006, bör staden i nya förhandlingar eftersträva att de ansvariga producenterna i högre grad än hittills söker åstadkomma fastighetsvisa lösningar. För att en sådan förhandlingsinriktning ska bli framgångsrik torde bl a krävas att producenterna blir skyldiga att tillhandahålla insamlingssystem

med en tillräckligt hög servicenivå. Från stadens sida skulle fastighetsvisa lösningar också kunna främjas om stadens tidigare nämnda gratisupplåtelse på offentlig plats avgiftsbeläggs.

En arbetsgrupp (SAMSA) med representanter från renhållningsförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen, markkontoret och trafikkontoret har sedan hösten 2003 arbetat med att ta fram riktlinjer för stadens hantering av frågor om utrymmen för hushållens avfallshantering och källsortering. Arbetsgruppen har också ett samarbete med Arbetsmiljöverket för att bevaka arbetsmiljöfrågorna. Arbetsgruppen avser att före sommaren skicka ut ett förslag till riktlinjer för hushållens avfallshantering på remiss till berörda parter.

Vid ny bebyggelse eller kraftig ombyggnad ställer stadsbyggnadskontoret enligt "Boverkets byggregler" krav på källsorteringsutrymme.

Det stora problemet är emellertid befintlig bebyggelse. När det gäller eventuell skärpt lagstiftning för att kunna införa retroaktiva krav på källsortering i befintlig bebyggelse har PBL-utredningen ännu inte offentliggjort några förslag till hur det ska göras möjligt att få producenter/fastighetsägare att inrätta källsorteringsutrymmen i eller i anslutning till befintlig bebyggelse.

Om de formella och ekonomiska förutsättningarna för fastighetsnära källsortering inte löses tillfredsställande befarar kontoret att det kommer att bli mycket svårt eller omöjligt att nå delmålet.

Marknämnden

För att nå delmålet krävs, enligt förslaget, ett utökat krav på producenter att medverka till fastighetsnära insamling, en mer differentierad renhållningsavgift samt skärpta krav i plan- och bygglagstiftningen.

Producenterna, fastighetsinnehavarna, stadsbyggnadsnämnden, gatu- och fastighetsnämnden samt renhållningsnämnden anges som ansvariga för att delmålet nås.

Markkontoret är positiv till planens strävan att förbättra källsorteringssystemet för hushållens producentansvarsmaterial genom att i större utsträckning åstadkomma fastighetsvisa eller fastighetsnära lösningar och därmed få bort de ofta störande, otillgängliga och förfulande källsorteringsstationerna från stadens gator och offentliga platser.

Markkontoret tillstyrker förslaget att hushållsavfallstaxan utformas så att den stimulerar utbyggnad av det fastighetsvisa hämtningssystemet för källsorteringsmaterial. Kanske skulle en rabatt införas till de abonnenter av hushållsavfallshämtning som installerar materialinsamlingsbehållare etc. på fastigheten. Regeringen angav redan i proposition 1990/91:90 "En god livsmiljö" bl a att differentierade avfallstaxor stimulerar till ökad källsortering och att det bör göras helt klart att kommunen har rätt att differentiera avfallstaxan inom ramen för den kommunala avfallshanteringen, i styrande syfte.

Till bilden hör också att vissa av insamlingsförutsättningarna för de avfallsfraktioner som omfattas av producentansvaret i Stockholm regleras av ett i gatu- och fastighetsnämndens regi träffat avtal mellan staden och de ansvariga producenternas

materialbolag om återvinningsplatser på offentlig plats (utl 1996:297). Avtalet träffades utifrån nämndens roll som ägare och förvaltare av stadens offentliga platsmark. Avtalet gäller tom år 2006.

Det sålunda avtalade insamlingssystemet avsåg att en basservicenivå med en offentlig insamlingsstation per 1000 – 2000 invånare, för de delar av staden som inte täcks av en fastighetsvis insamling, skulle uppnås senast 1998-01-01. Orsaken till den låga servicegraden är bl. a avsaknaden av lagkrav på vilken servicenivå som de producenter som är ansvariga för källsorteringen, ska erbjuda medborgarna. Vidare påverkades förhandlingsresultatet av materialbolagens bedömning av de ekonomiska förutsättningarna för insamlingen och deras inriktning att i första hand söka (avgiftsfria) uppställningsplatser på offentlig plats – vilka är särskilt svåra att hitta i Stockholm – hellre än traditionella fastighetsvisa lösningar.

I samband med att avtalet löper ut år 2006, skulle staden i nya förhandlingar kunna eftersträva att de ansvariga producenterna i högre grad än hittills söker åstadkomma fastighets lösningar. För att en sådan förhandlingsinriktning ska bli framgångsrik torde bl. a krävas att producenterna blir skyldiga att tillhandahålla insamlingssystem med en tillräckligt hög servicenivå. Från stadens sida skulle fastighetsvisa lösningar också kunna främjas om stadens nuvarande gratisupplåtelser på offentlig plats avgiftsbeläggs.

Det kan också erinras om att gatu- och fastighetskontoret, i yttrande (GFK tjut 2004-03-19) över remiss från kommunstyrelsen om lokalavsättning för källsorteringsanläggningar vid ny- och ombyggnad, sammanfattningsvis framhöll följande. Nämnden godkände kontorets förslag och anförde därutöver att en policy om utformning av källsorteringsutrymmen vid ny- och ombyggnad bör tas fram för att dessa frågor ska komma in så tidigt som möjligt i planeringen.

Kontoret anser att gällande lagar och byggregler ger staden möjlighet att kräva lokalavsättning för källsorteringsanläggningar vid ny- och ombyggnad. Detta görs också av stadsbyggnadsnämnden vid prövning av bygglov/bygganmälan. Vid ombyggnader kan det dock vara svårt att avgöra om avfallshanteringen kan anses som berörd del. Exploateringsavtal tecknas av gatu- och fastighetsnämnden för nybyggnadsprojekt. Det finns inte anledning att belasta dessa avtal med bestämmelser om källsorteringsanläggningar eftersom frågan kan klaras via bygglov. Om staden ska kunna se till att fler befintliga fastigheter får källsorteringsanläggningar måste lagstiftningen ändras.

I ett yttrande (GFK tjut 2004-08-16) över en PM från miljödepartementet med förslag till utformning av investeringsstöd för inrättande av källsorteringsutrymmen i flerbostadshus, framhöll gatu- och fastighetskontoret följande.

I miljödepartementets pm föreslås ett tillfälligt investeringsstöd för inrättande av källsorteringsutrymmen i flerbostadshus inför att det, enligt direktiven till PBL-utredningen, eventuellt kommer att ställas krav på att sådana utrymmen inrättas.

Stödet föreslås bli 30% av fastighetsägarens utgifter för införandet av källsorteringsutrymmet, dock högst 100 000 kr per källsorteringsutrymme.

Gatu- och fastighetskontoret ser mycket positivt på att statsmakterna äntligen tagit fasta på Stockholms förslag att stimulera en fastighetsvis källsortering via statsbudgeten och åtminstone i vissa avseenden skärpa lagkraven beträffande källsorteringens standard.

Vi anser dock att i första hand bör producenternas ansvar för både insamlingsanordningarna och hämtningen av källsorteringsmaterialet förtydligas vare sig det är fråga om insamling på offentlig plats eller från fastigheter.

För det fall ansvaret för insamlingsanordningarna i mer eller mindre hög grad läggs på fastighetsägarna, som nu utreds av PBL-utredningen, är det rimligt att fastighetsägarna tillerkänns skälig ersättning för detta.

Frågan är dock hur stor draghjälp som det nu föreslagna tillfälliga investeringsstödet, som redan kritiserats från fastighetsägarhåll, kan komma att ge i stadens strävan att åstadkomma fastighetsvisa lösningar. Kanske måste stödet göras mer generöst.

Då gatu- och fastighetsnämnden inte längre har något ansvar för dessa frågor synes dessa bedömningar i första hand ankomma på renhållningsnämnden att göra.

Investeringsstödet för källsortering har numera införts. Stödet på max 100 000 kr lämnas för åtgärder för påbörjats efter 31 december 2004 och som avslutas senast den 31 december 2006.

Vad gäller den andra delen av de avsedda statliga källsorteringsinsatserna, nämligen skärpt lagstiftning, har markkontoret nu från stadsbyggnadskontoret erfarit att PBL-utredningen ännu inte offentliggjort några förslag om hur det ska göras möjligt att få producenter/fastighetsägare att inrätta källsorteringsutrymmen i eller i anslutning till befintlig bebyggelse, trots att förslag enligt regeringsdirektivet skulle ha presenterats under 2004.

Om de formella och ekonomiska förutsättningarna för fastighetsnära källsortering inte löses tillfredsställande befarar markkontoret att det kommer att bli mycket svårt eller omöjligt att nå delmålet.

Bromma stadsdelsnämnd

Målsättningen att minst 50% av stadens hushåll skall ha tillgång till fastighetsnära insamling inom planperioden är ett steg i rätt riktning. Där stadsbebyggelsen inte möjliggör utplacering av återvinningsstationer måste lösningar för förpackningssortering sökas fastighetsnära. Vår bedömning är att inte enbart områden med flerfamiljsfastigheter skall ha fastighetsnära källsortering utan även Brommas unika trädgårdsstadsdelar bör prioriteras vid en utbyggnad av den fastighetsnära källsorteringen.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Förvaltningen ser svårigheter att nå målet. Förvaltningen förutsätter att kommande lagstiftning om bland annat ombyggnad för fastighetsnära källsortering möjliggör att målet nås.

Hägerstens stadsdelsnämnd

För att öka den fastighetsnära insamlingen efterfrågar förvaltningen ett väl differentierat taxesytem i vilket det klart framgår att man som fastighetsägare har lönsamhet i att införa källsortering.

Kista stadsdelsnämnd

Detta mål uppfylls redan i våra stadsdelar.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Delmålet kan bli svårt att uppnå. Det finns många fastigheter i stenstaden där det inte finns utrymmen som är lämpliga för insamling av förpackningar och tidningar. För att uppnå målet måste ett tillräckligt stort ombyggnadsstöd finnas så att även Fastighetsägareföreningen blir positiv till att införa fastighetsnära källsortering. Samtidigt är det viktigt att inte insamlingen av grovavfall och elavfall tas bort till fördel för förpackningsinsamling. En lägre taxa för dem som sorterar ut förpackningar, grovavfall och elavfall i fastigheten borde vara en självklarhet.

Maria-Gamla Stans stadsdelsnämnd

Förvaltningen anser det vara viktigt att den fastighetsnära insamlingen utvecklas för att minska trycket på befintliga återvinningsstationer. Förvaltningen är medveten om de speciella problem som existerar vad gäller utbyggnaden av fastighetsnära insamling i innerstaden och då speciellt i Gamla stan.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Det är viktigt att den fastighetsnära insamlingen utvecklas för att minska trycket på befintliga återvinningsstationer, vilka är underdimensionerade.

Förvaltningen vill åter understryka vikten av att renhållningsavgiften måste vara starkt differentierad för att frågan ska bli tillräckligt intressant för fastighetsinnehavaren. Viktiga parter i sammanhanget är även Arbetsmiljöverket och Boverket, vilka bör inbjudas att ingå i olika nätverk för att förebygga motstridiga beslut om avfallshantering.

Vid införandet av fastighetsnära källsortering rekommenderas fastighetsinnehavare att anlita informatörer för direkt information till de boende.

Det är viktigt att staden främjar en marknad för teknik- och produktutveckling för olika typer av insamlings- och behandlingssystem.

Olika avfallsfraktioner vid fastighetsnära insamling måste definieras för att statistiken till nyckeltalen inte ska bli missvisande.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Det finns behov att se över förhållandet mellan stadens olika verksamheter t. ex. mellan Sisab och stadsdelsförvaltningarna. Större tydlighet behövs för vem som ska ansvara för projekteringar, ombyggnader osv. av avfallsrum, tömningsvägar och annat,

för att kunna uppfylla dagens krav på goda möjligheter för verksamheterna att lämna ifrån sig sina förpackningar och tidningar.

Östermalms stadsdelsnämnd

Det är viktigt att den fastighetsnära insamlingen utvecklas för att avlasta återvinningsstationerna. Förvaltningen vill dock påpeka de speciella problem som finns vad gäller utbyggnad av fastighetsnära insamling i innerstaden och då speciellt i äldre fastigheter.

Fastighetsägarna Stockholm

Här påstås att fastighetsinnehavarna är ansvariga för att delmål rörande fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar skall nås. Fastighetsägare har inget sådant ansvar för miljömål. Det har producenterna enligt lag. Fastighetsägare har inte heller något ansvar för insamling av förpackningar och tidningar vilket kommunen torde vara väl medveten om. Föreningen finner det anmärkningsvärt att avfallsplanen förses med sådana vilseledande påståenden.

Producenterna genom materialbolagen, kommunen genom renhållningsnämnden och stadsbyggnadsnämnden samt inte minst samtliga stadsdelsnämnder är ansvariga för att effektiva system för insamling av förpackningar och tidningar skapas. Det är rimligt att kräva att producenter och kommuner samordnar sin planering så att kommunens invånare har tillgång till ett acceptabelt publikt system.

Målet bör vara ett system som minst motsvarar det som finns i andra storstäder. I Göteborg med 400 000 invånare finns idag ca 450 återvinningsstationer. Efter ca tio år med denna standard gör staden i samverkan med producenterna nu en revidering av systemet. Det innebär att ett antal stationer kan tas bort och att andra flyttas till områden som hittills varit underförsörjda.

Stockholm har dubbelt så många invånare som Göteborg, men bara drygt 200 återvinningsstationer. Dessa är inte ens permanenta utan temporära. Det syns på deras fysiska uppbyggnad. Stationerna rymmer för övrigt bara hälften av en motsvarande station i Göteborg.

Föreningen kräver att det offentliga systemet permanentas och byggs ut till ca 700 permanenta återvinningsstationer. Varje station ska ha en fördubblad volym jämfört med dagens. Vid utbyggnaden av det publika systemet kan producenterna givetvis även hyra eller arrendera privat mark eller byggnad.

Fastighetsnära insamling – dvs. med kommunens terminologi insamling i flerbostadshus – kan endast genomföras där fysiska och ekonomiska möjligheter finns. Föreningen motsätter sig bestämt delmål 4.3. I det uppsatta målet finns ett inslag av brist på respekt för regelsystemet, eftersom det kräver att fastighetsägare ska bygga om sina fastigheter eller på annat sätt ta över producentansvaret. Ett system för insamling av producentansvarsavfall som bygger på tvångsinsatser mot fastighetsägare är inte acceptabelt och skadar en seriös diskussion om ett framtida miljöanpassat avfallssystem.

Sortera Mera!

En förutsättning för att målet ska uppnås är en starkt differentierad taxa som gynnar källsortering av avfall och därmed ökar fastighetsägarnas incitament att investera i ett källsorteringsutrymme. Materialbolagens roll är något oklar när det gäller insamling av förpackningar och tidningar utöver de publika insamlingsystemen, ÅVS.

Nyckeltal 1 och kommentar se även nyckeltal 1 till delmål 4.2.

Delmål 4.4 Under planperioden skall fem återvinningscentraler uppföras

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadskontoret medverkar redan i det förvaltningsövergripande lokaliseringsarbetet för fler återvinningscentraler.

Marknämnden

Gatu- och fastighetskontoret yttrade (GFK tjut 2005-01-20) sig nyligen över förslag från renhållningsnämnden om Gemensamt uppdrag om framtagandet av en plan för lokalisering av återvinningscentraler för åren 2005-2012. Kontoret framhöll bl. a följande.

Kontoret är självfallet berett att medverka till planering av lokalisering av återvinningscentraler. Ett sådant arbete pågår redan. Dessutom studeras platser för ÅVC för företag. Omständigheterna, med t ex lokala opinioner, tillståndsprovning mm, gör att varje projekt får drivas för sig, med många förgävesinsatser. Man kan därför nu knappast binda sig vid ett visst antal platser, i varje fall inte specifika, för en tidshorisont fram till 2012. Varje plats måste prövas för sig. Ibland måste anläggningen säkert kraftigt anpassas till platsens förutsättningar.

Gatu- och fastighetsnämnden beslöt 2005-02-15 att i huvudsak godkänna kontorets förslag till beslut, att uppdra åt kontoret att delta i samverkansarbete för utbyggnadsplan med övriga berörda nämnder samt att därutöver anföra följande.

Nämnden anser det mycket angeläget att arbeta för att etablera fler återvinningscentraler i staden. Vi anser att man kan ta fram en levande inriktningsplan samt ha ett formaliserat samrådsförfarande mellan berörda aktörer i staden. Ett sådant föreslaget arbete anser vi att kontoret ska medverka i.

Markkontoret medverkar redan i det förvaltningsövergripande lokaliseringsarbetet för fler återvinningscentraler.

Trafiknämnden

Det är viktigt att mark i pågående planarbete avsätts för återvinningscentraler, vilket är en förutsättning så att staden svarar upp mot de planer som nu finns och medborgarnas krav på ökat antal platser. Detta är också ett viktigt bidrag till att minska nedskräpningen i staden.

Stockholms näringslivskontor

Det är bra att antalet återvinningscentraler kommer att öka.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Förvaltningen tvingas allt för ofta ta hand om skräp och avfall som dumpats i närheten av Östberga ÅVC, runt återvinningsstationerna och i anslutning till Årsta partihallar. Dessa extrainsatser beräknas till ca 0,3 Mkr för år 2005.

Kista stadsdelsnämnd

Kista har Lövsta återvinningscentral att tillgå. Stockholm som helhet är i behov av fler återvinningscentraler. I samarbete med renhållningsförvaltningen, Gatu- och Fastighetskontoret och Kista stadsdelsförvaltning har utrett frågan om lämplig mark för återvinningscentral inom stadsdelen, men ej funnit lämplig mark för ändamålet.

Vi ser gärna mindre enheter men med fler funktioner och trevligt utformade, ett miljöcentra som kan skapa fler arbetstillfällen och entreprenörskap. Fastighetsägare och verksamheter skulle, via centralen, kunna abonnera på hämtning av avfall.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Stadsdelsområdet saknar en fast återvinningscentral varför servicenivån lokalt får anses som otillfredsställande. Stockholm som helhet är i behov av fler återvinningscentraler och vill här påtala de lokala behoven av ett utvidgat körschema för återvinningsbåten.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Det är positivt att det planeras fler återvinningscentraler. Det vore bra om de placeras så att de finns nära innerstaden och lättillgängligt med kollektivtrafiken.

Maria-Gamla Stans stadsdelsnämnd

Det har framkommit önskemål till stadsdelsförvaltningen om att det bör finnas möjlighet att slänga grovsopor på närmare håll än på de befintliga återvinningscentralerna.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Förvaltningen ser positivt på försöket att anlägga en ÅVC i "Berget" och förutsätter att den i så fall ska kunna ta emot alla avfallsslag, även farligt avfall.

Skärholmens stadsdelsnämnd

ÅVC saknas inom området trots att förvaltningen i flera omgångar föreslagit, som vi uppfattat det, lämpliga ytor. En orsak till att inget ännu skett i vårt område är vad vi förstår att staden hittills prioriterat att utnyttja de begränsade "friytorna" till fler bostäder framför den förbättring av avfallshandlingen en ytterligare ÅVC skulle ge. Här råder därmed för staden en uppenbar målkonflikt. Vi föreslår därför att en ÅVC anläggs inom vårt närområde.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Då avståndet till närmaste ÅVC är långt och många saknar tillgång till bil borde det i avfallsplanen finnas åtgärder angående transporter av avfallet.

Östermalms stadsdelsnämnd

Det har framkommit önskemål till stadsdelsförvaltningen om att det bör finnas möjlighet att slänga grovsopor på närmare håll än på de befintliga återvinningscentralerna. Området från Husarviken till Loudden är ett av de hamn- och industriområden som omger innerstaden och som i stadens översiktsplan avses för framtida utveckling av blandad stadsbebyggelse. Förvaltningen föreslår att staden i samband med planeringen av Norra Djurgårdsstaden i Hjorthagen, Värtahamnen, Frihamnen och Loud- den i området även planerar för en ÅVC inkl. miljöstation. Att få en sådan anläggning till stånd är en mycket viktig åtgärd för en förbättrad avfallshantering i innerstaden.

Fastighetsägarna Stockholm

Föreningen anser att varje stadsdelsnämnd ska etablera en ÅVC för medborgarna i stadsdelen. Fördelarna med en för hushållen närbelägen anläggning för grovavfall, farligt avfall, etc. är uppenbara.

HSB Stockholm

Det är viktigt att bygga fler ÅVC. Vi hoppas att det hittas lämpliga och centralt be- lägna platser och att syftet prioriteras.

Svenska Bostäder

Det är positivt att staden har som målsättning att öka antalet återvinningscentraler, men det skulle vara önskvärt att denna målsättning också konkretiseras i avfallsplan.

Sortera Mera!

Eftersom det är en lång process att hitta områden till nya ÅVC:er är det angeläget att samtidigt försöka finna andra tillfälliga och mobila lösningar.

C.	NULÄGESBESKRIVNING
C.2.3.2	Verksamheter

Fastighetsägarna Stockholm

Att hyra ut lägenheter till hushåll är ingen verksamhet i lagens mening. Det är hushål- len som har ansvaret för hushållssoporna, inte fastighetsägarna. Det finns inga be- stämmelser som motsäger detta och inte heller i avtalen med hyresgästerna tar fastig- hetsägaren på sig ett sådant ansvar. Här försöker kommunen emellertid – utan att nämna fastighetsägarna – konstruera ett ”verksamhetsansvar” för fastighetsägare vad gäller hushållssopor. Avsnittet kan inte godtas eftersom det inte står i överensstäm- melse med gällande rätt.

C.3.1.3 Grovavfall

Fastighetsägarna Stockholm

Här tas det för givet att fastighetsägaren skall ta emot grovavfall trots att det inte finns en sådan legal skyldighet. Detta korresponderar med renhållningsordningens 13 §. Visserligen är fastighetsägare med nyare hus skyldiga att inrätta grovsoprum men flertalet fastigheter är äldre än från 1978, då bestämmelser härom infördes.

C.3.1.4 Hushållens farliga avfall. Kyl- och frysmöbler.

Trafiknämnden

Efter 14 augusti 2005 har producenterna övertagit ansvaret från kommunen att borttransportera avfall som utgörs av kasserade kylar och fryser. Här ser kontoret en risk att aktuella produkter ställs ut och blir stående på stadens gångbanor och gator.

C.3.1.5 Hushållens överblivna läkemedel

Miljö- och hälsoskydds nämnden

Förvaltningen föreslår: Här bör det nämnas att vissa former av överblivna läkemedel klassas som farligt avfall såsom cytotoxiska läkemedel och cytostatika (EWC 20 01 31).

C.4.6.1 Pannor, bränslen, energiproduktion och restprodukter

Sortera Mera!

I figur C.6 önskas en komplettering med en sammanfattande flödespil för deponirest.

Det vore mycket intressant om flödena även kunde anges i volymer. *(Ingelas kommentar: Hellre lägga omräkningstal i en bilaga.)*

C.4.8. Anläggningar för sanering av förorenad jord och tvättning av sandningssand

Remissvar från Trafiknämnden:

Trafikkontoret vill upplysningsvis meddela att gfk, genom utvecklingsgruppen, tidigare varit med och finansierat utveckling för tvättning av sandningssand inom Farsta och Bromma stadsdelsnämndsområden.

C.6 Nedlagda avfallsupplag i Stockholm

Miljö- och hälsoskydds nämnden:

Upplaget i Skrubba ligger i ett åsområde. Det togs emot annat avfall än schaktmassor. Det är dock osäkert om allt deponerades av det som togs emot. En nyligen gjord un-

dersökning tyder på att området är förorenat. Då provtagningen var ytlig är det lite för tidigt att dra säkra slutsatser. Området är under utredning. Medel har sökts ur miljömiljarden.

C.6.1 Lövsta

Miljö- och hälsoskyddsnämnden:

Andra meningen i första stycket som börjar med *Inför planer...* ska utgå eftersom den inte hör ihop med avfallshanteringen.

Under avsnittet om Lövsta omnämns att omfattande markföroreningar gör delar av området olämpligt att bebygga. Det har gjorts en markundersökning (år 2000) som bekräftar att området är mycket förorenat dock är det möjligt att sanera men naturligtvis då till höga kostnader. Däremot kan det ju vara olämpligt av andra tex geotekniska skäl att bygga på själva tipparna.

Kontrollprogrammet för Lövsta är inte fastställt. Åtgärderna som gjordes främst år 1999 består i täckning av västra tippen. Åtgärdsförslag vad gäller östra och norra tipparna kommer att tas fram under år 2005.

Sammanfattning remissynpunkter föreskrifter från remissinstanser samt förslag till förändring av föreskrifter enligt remissutgåvan daterad mars 2005 jämfört med nu gällande föreskrifter antagna av KF 2003-11-17.

Föreskrifter om avfallshantering för Stockholms kommun (Nuvarande lydelse, antagen i KF 2003-11-17)	Förslag till förändring av Föreskrifter om avfallshantering för Stockholms kommun (Enligt remissutgåva daterad mars 2005)	Förklaring	Remissinstansernas synpunkter
<p>ALLMÄNT Inledande bestämmelser 1 § För avfallshantering i Stockholms kommun gäller:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ miljöbalken (1998:808) och avfallsförordningen (2001:1063), ☐ föreskrifter om avfallshantering i förordningar utfärdade med stöd av miljöbalken och andra författningar, ☐ särskilda förordningar för avfall som omfattas av producentansvar. <p>Utöver de författningar som anges i första stycket gäller dessa föreskrifter om avfallshantering.</p>	<p>ALLMÄNT Inledande bestämmelser 1 § För avfallshantering i Stockholms kommun gäller;</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ miljöbalken (1998:808) och avfallsförordningen (2001:1063), ☐ föreskrifter om avfallshantering i förordningar utfärdade med stöd av miljöbalken och andra författningar, ☐ <i>andra författningar</i> <p>Utöver de författningar som anges i första stycket gäller dessa föreskrifter om avfallshantering.</p>	<p>Med andra författningar avses t.ex. arbetsmiljölagstiftning, brandskyddsregler mm</p>	

<p>2 § Med fastighetsinnehavare avses den som är fastighetsägare eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall anses som fastighetsägare. Med nyttjanderättshavare avses den som, utan att omfattas av fastighetsinnehavarebegreppet, har rätt att bruka eller nyttja fastighet.</p>	<p>2 § Med fastighetsinnehavare avses den som är fastighetsägare eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall anses som fastighetsägare. Med nyttjanderättshavare avses den som, utan att omfattas av fastighetsinnehavarebegreppet, har rätt att bruka eller nyttja fastighet <i>eller del därav</i>.</p>		<p>Juridiska avdelningen: Tillägget till definitionen av nyttjanderättshavare med ”<i>eller del därav</i>” synes inte tillföra bestämmelsen något i materiellt hänseende och kan lämpligen undvaras. De situationer som tillägget synes ta sikte på omfattas redan av tidigare skrivning.</p> <p>Vidare minskar oklarheterna vid jämförelse med 12 § som anger att både fastighetsägare och nyttjanderättshavare skall skapa möjlighet för utsortering av där angivet avfallsslag, för det fall begreppet nyttjanderättshavare skall behållas i 12 §. Följden blir att både fastighetsinnehavaren och den som nyttjar del av fastigheten kan anses ha ansvar för att skapa möjlighet för utsortering på angivet sätt. Se dock vidare kommentarer vid 12 §.</p>
---	--	--	---

<p>Definitioner</p> <p>3 § Med avfall avses varje föremål, ämne eller substans som ingår i en sådan avfallskategori som avses enligt miljöbalken 15 kap 1 § och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.</p> <p>Med hushållsavfall avses avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet.</p> <p>Med grovavfall avses sådant skrymmande hushållsavfall som på grund av sina egenskaper, vikt eller storlek inte skall läggas i behållare för hushållsavfall.</p> <p>För övrigt avfallsslag som regleras i särskild förordning återfinns definitionen för avfallet i respektive förordning.</p>	<p>Definitioner</p> <p>3 § Med avfall avses varje föremål, ämne eller substans som ingår i en sådan avfallskategori som avses enligt miljöbalken 15 kap 1 § och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.</p> <p>Med hushållsavfall avses avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet.</p> <p>Med grovavfall avses sådant hushållsavfall <i>som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i ordinarie säck eller kärl för hushållsavfall</i></p> <p>För övrigt avfallsslag som regleras i särskild förordning återfinns definitionen för avfallet i respektive förordning.</p>	<p>3 § Definition av grovavfall har justerats utifrån Naturvårdsverkets definition av grovavfall med tilläget att det inte ska läggas i ordinarie säck eller kärl för hushållsavfall.</p>	<p>Fastighetsägarna:</p> <p>Definitionen av begreppet farligt avfall är oklar. Även elektroniken bör räknas hit. I vart fall måste det klarläggas hur de olika typerna av farligt avfall skall hanteras</p>
--	---	---	--

<p>Ansvar för avfallshanteringen</p> <p>4 § Renhållningsnämnden (renhållaren), har verksamhetsansvaret för avfallshanteringen i kommunen. Avfallshanteringen i kommunen utförs genom kommunens försorg av den eller de entreprenörer (entreprenören) som renhållaren bestämmer.</p> <p>För avfall som omfattas av producentansvar ansvarar respektive producent i enlighet med respektive förordning.</p>	<p>Ansvar för avfallshanteringen</p> <p>4 § Renhållningsnämnden (renhållaren) svarar för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åvilar kommunen i fråga om avfallshantering. Renhållaren har Kommunfullmäktiges uppdrag att upprätta förslag till Renhållningsordning. Renhållaren har rätt att meddela anvisningar i frågor som berörs i dessa föreskrifter för avfallshanteringen. Avfallshanteringen i kommunen utförs genom kommunens försorg av den eller de entreprenörer (entreprenören) som renhållaren bestämmer.</p> <p>För avfall som omfattas av producentansvar ansvarar respektive producent i enlighet med respektive förordning.</p>	<p>4 § Förtydligat med att Renhållaren upprättar förslag till Renhållningsordning samt meddelar anvisningar.</p>	<p>Fastighetsägarna:</p> <p>En av de nya bestämmelserna återfinns i 4 § första stycket. Där sägs att <i>Renhållaren har rätt att meddela anvisningar i frågor som berörs i dessa föreskrifter för avfallshantering.</i> Med renhållaren avses renhållningsnämnden. Förslaget är alltså att kommunfullmäktige ska delegera beslutsbefogenhet till nämnden. Bestämmelsen är oklar och inte begränsad. Vilka frågor ”berörs”? Är det nya pålagor för fastighetsägare som avses? Är det nämnden eller fullmäktige som ska bestämma i hur många fraktioner som hushållssopor ska sorteras? Vilka frågor ska i fortsättningen avgöras av fullmäktige? Föreningen anser att förslaget inte bör införas i denna del.</p> <p>Juridiska avdelningen:</p> <p>4 § Med hänsyn till att det är kommunfullmäktige som beslutar renhållningsordning och renhållaren endast kan meddela anvisningar inom ramen för renhållningsordningen bör bestämmelsen</p>
--	--	--	--

			tydliggöras genom att ange att renhållaren har rätt att meddela <i>tillämpningsanvisningar</i> .
5 § Kommunfullmäktige meddelar med stöd av 27 kap. 4 – 6 §§ miljöbalken, föreskrifter om att avgift skall betalas för den insamling, transport, återvinning och det bortskaftande av avfall som utförs genom kommunens försorg. Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas.			Norrmalms sdn: Förslag på ändring: Avgiften <i>sk</i> tas ut...
6 § Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet för avfallshanteringen enligt miljöbalken och enligt föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken. Informationsskyldighet 7 § Fastighetsinnehavare är skyldig att i erforderlig omfattning informera den som bor i eller är verksam i fastigheten om gällande regler för avfallshanteringen.	Informationsskyldighet 7 § Fastighetsinnehavare är skyldig att i erforderlig omfattning informera den som bor i eller är verksam i fastigheten om gällande regler för avfallshanteringen. <i>7a § Ändring av ägarförhållande för fastighet eller annan förändring som berör avfallshanteringen skall genast anmälas till renhållaren.</i>	7a § Då fastighet övergår till annan fastighetsinnehavare eller nyttjanderätts-	Fastighetsägarna: I 7a § åläggs fastighetsägare att anmäla förändringar i ägarförhållanden och nyttjanderättsförhållanden till nämnden. Hur praktisk

		<p>havare skall den tillträdande fastighetsinnehavaren eller nyttjanderätts-havaren, omedelbart efter tillträde anmäla förändring till Renhållaren.</p>	<p>och oförarglig som bestämmelsen än kan förefalla är det inte möjligt att för kommunen införa den. Det ankommer inte på kommunen att utfärda dylika anvisningar. Om avsikten är att reglera civilrättsliga frågor för att underlätta handläggningen av fakturor e dyl, bör det ske i avtal med respektive fastighetsägare.</p> <p>Juridiska avdelningen: 7a § För att tydliggöra att det inte bara är ändrade ägarförhållanden som skall anmälas och för att undvika otydlighet om vem som skall fullgöra anmälningskyldigheten beträffande ändrade förhållanden föreslås att detta övervägs igen och klargörs exempelvis genom att ange att "<i>Ändring av innehavarförhållanden eller annan förändring som berör avfallshanteringen för fastigheten skall genast anmälas av fastighetsinnehavaren till renhållaren.</i></p>
--	--	---	--

<p>HUSHÅLLSAVFALL OCH DÄRMED JÄMFÖRLIGT AVFALL</p> <p>Hämtningsområde</p> <p>8 § Stockholms kommun utgör ett hämtningsområde.</p>	<p>HUSHÅLLSAVFALL OCH DÄRMED JÄMFÖRLIGT AVFALL</p> <p>Hämtningsområde</p> <p>8 § Stockholms kommun utgör ett hämtningsområde. <i>Renhållaren kan ange speciella regler för avfallshanteringen för öar utan broförbindelse</i></p>	<p>8 § Inom Stockholms stad finns även öar utan broförbindelse. Lambarön. Lindholmen och Årsta Holmar. Från öarna sker säsongshämtning av hushållsavfallet och latrin från gemensam uppsamlingsplats som anvisats av renhållaren. Under övrig tid hämtas avfallet enligt överenskommen.</p>	<p>Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten:</p> <p>8§ <i>Stockholms kommun utgörs av flera hämtningsområden.</i></p> <p>Motivering: Hämtningsområdena bör indelas geografiskt av Renhållningsnämnden. Miljöförvaltningen anser att det finns fördelar med att dela upp kommunen i flera hämtningsområden. I det tillägget som förslaget ger antyder att öar utan broförbindelse skulle kunna utgöra ett eget hämtningsområde. Dessutom har RHN redan angivit speciella regler i och med ändringen i 31§.</p> <p>Renhållningstaxan skulle kunna differentieras i respektive hämtningsområde exempelvis öar utan broförbindelse, stenstaden och en- och tvåfamiljsområden. En annan fördel är att ett införande av flera hämtningsområden kan underlätta uppföljning och redovisning av successivt införda åtgärder. Se även 31§d.</p>
---	---	---	---

			<p>Juridiska avdelningen: 8 § Förslaget bör övervägas igen mot bakgrund av att regler för avfallshantering skall, som nämnts ovan, beslutas av kommunfullmäktige. Därutöver fordras sakliga skäl för avsteg från likabehandlingsprincipen.</p>
--	--	--	---

<p>Skyldighet att lämna avfall 9 § Hushållsavfall och därmed jämför- ligt avfall skall lämnas till av renhålla- ren utsedd entreprenör om inte annat sägs i dessa föreskrifter.</p>			
<p>Förutsättningar för eget omhänder- tagande</p> <p>10 § Kompostering av förmultnings- bart köksavfall på fastigheten skall ske i skadedjurssäker och värmeisolerad behållare. Kompostering och nyttjan- det av kompostprodukt skall ske på sådan sätt att risk för olägenhet eller näringsläckage inte uppkommer. An- mälan skall göras enligt 37 §.</p> <p>Annat bortskaffande av avfall än kompostering inom den egna fastighe- ten är inte tillåten utan särskild dis- pens.</p>	<p>Förutsättningar för eget omhän- dertagande</p> <p>10 § <i>Avfall får endast tas om hand på den egna fastigheten under förut- sättning att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa och miljön</i></p> <p>Kompostering av förmultningsbart köksavfall på fastigheten skall ske i skadedjurssäker och värmeisolerad behållare. Kompostering och nyttjan- det av kompostprodukt skall ske på sådan sätt att risk för olägenhet eller näringsläckage inte uppkommer. Anmälan skall göras enligt 37 §.</p> <p>Annat bortskaffande av avfall än kompostering inom den egna fastig- heten är inte tillåten utan särskild dispens.</p> <p><i>Trädgårdsavfall omfattas inte av tillstånds- eller anmälningsplikt.</i></p>	<p>10 § 1:a och 4:e stycket flyttat från 37 § för att få en tydligare skrivning.</p>	<p>Miljö- och hälsoskydds näm- den:</p> <p>10 § Avfall får endast tas om hand på den egna fastigheten under förutsättning att det kan ske utan risk för olägenhet för männi- skors hälsa och miljön</p> <p>Kompostering av förmultnings- bart <i>hushållsavfall</i> skall ske i värmeisolerad <i>och för ändamålet avsedd</i> behållare. Kompostering <i>skall ske på fastigheten</i> och nytt- jandet av kompostprodukt skall ske på sådan sätt att risk för olä- genhet eller näringsläckage inte uppkommer.</p> <p>Motivering: Miljöförvaltningen har under 2004 undersökt 177 hushåll som komposterar hushållsavfall. I studien framkommer bl a. att en god skötsel av komposten för- hindrar skadedjursförekomst i</p>

<p>11 § Torrt trädgårdsavfall som inte kan utnyttjas för kompostering får eldas endast om det inte strider mot lokala hälsoskydds- och brandföreskrifter.</p>			<p>större utsträckning än behållarens egenskaper.</p> <p>Juridiska avdelningen: 10 § För tydlighets skull bör det i första stycket läggas till beträffande den begränsade möjlighet som finns att ta om hand avfall på den egna fastigheten att det skall ske <i>i enlighet med dessa föreskrifter</i>.</p> <p>Brand- och räddningsnämnden: 11 § Brandförsvaret har inga föreskrifter gällande utomhuseldning. Brandförsvaret har dock ett informationsblad om utomhuseldning samt en villkorsbilaga för ansökan om tillstånd att anordna valborgsmässoeld.</p>
---	--	--	---

<p>Sortering av hushållsavfall</p> <p>12 § Varje fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare skall skapa möjlighet för sortering av avfallsslag enligt 13-17 §§. Det utsorterade avfallet skall transporteras bort från fastigheten så ofta att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer.</p>	<p>Sortering av hushållsavfall</p> <p>12 § Varje fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare skall skapa möjlighet för sortering av avfallsslag enligt 13-17 §§. Det utsorterade avfallet skall transporteras bort från fastigheten så ofta att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer.</p> <p><i>12 a § Utsortering av matavfall från hushåll samt restauranger och storkök och som lämnas till renhållarens insamlingssystem är frivilligt. Utsortering sker i samråd med renhållaren.</i></p>	<p>12 § har överklagats och prövningstillstånd har begärts hos och erhållits av Kammarrätten.</p>	<p>Miljö- och hälsoskydds nämnden:</p> <p>12 § Varje fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare skall skapa möjlighet för sortering av avfallsslag enligt 13-17 §§. Det utsorterade avfallet skall transporteras bort <i>skilt från annat avfall</i> från fastigheten så ofta att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer.</p> <p>12 a § <i>Utsorterat</i> matavfall från hushåll <i>respektive</i> restauranger och storkök <i>kan efter samråd med renhållaren</i> lämnas till renhållarens insamlingssystem.</p> <p>Övr: Hämtningsområden kan strategiskt utvecklas områdesvis och utöka graden av insamling av matavfall.</p> <p>Juridiska avdelningen:</p> <p>12 § För att tydliggöra att möjlighet att sortera ut angivet avfallsslag kan skapas på olika sätt bör det inte anges att det avfall som</p>
--	---	---	--

		<p>transporteras bort från fastigheten skall vara <i>utsorterat</i>. Det ordet kan således strykas.</p> <p>Bestämmelsen skulle också kunna göras tydligare om det klarare anges vem det är som har ansvaret för att skapa möjligheten till utsortering på angivet sätt. I och för sig anges det i de efterföljande paragraferna att det ankommer på fastighetsinnehavaren att anvisa plats för grovavfallet och om möjligt anordna insamlingssystem för de övriga angivna särskilda avfallsslagen. I 12 § anges dock att det både är fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare som har det ansvaret. Det kan ifrågasättas om inte nyttjanderättshavare bör strykas i bestämmelsen. Därigenom tydliggörs att ansvaret åvilar fastighetsinnehavaren även om denne helt eller delvis har upplåtit fastigheten med nyttjanderätt. Följden skulle emellertid bli att fastighetsägare som upplåtit marken med exempelvis bostadsarrende eller jordbruksarrende har ansvaret för att skapa möjlighet</p>
--	--	---

		<p>för aktuell utsortering. Fastighetsinnehavarens ansvar torde denne dock i erforderlig utsträckning kunna hantera genom civilrättsligt avtal med nyttjanderättshavaren. Tydligheten i bestämmelsen skulle därmed öka och tillämpningen underlättas.</p> <p>Bestämmelsen bör mot bakgrund härav övervägas ytterligare.</p> <p>Sveriges Bostadsrätts-Centrum, SBC: Formuleringen är oklar. Är det stadens uppfattning att alla fastighetsägare måste inrätta grovsoprum med särskild plats för fem fraktioner? (Parentetiskt kan nämnas att samma fråga kan ställas för varje enskild bostadsrättshavare och hyresgäster – de omfattas så vitt vi kan se av den definition som valts i föreskrifterna för begreppet nyttjanderättshavare.) Vi är emot denna tolkning om ett obligatorium. Är det ett obligatorium bör det skrivas tyd-</p>
--	--	---

			<p>ligt och kompletteras med krav på rummen beträffande storlek, respittid för att anordna ett grovsoprum samt eventuella sanktioner för dem som inte bygger grovsoprum. Vi har ca 2000 anslutna bostadsrättsföreningar i Stockholm. Vi är allt fler som tycker att det är önskvärt och en viktig kvalitet i boendet att det finns utrymmen för källsortering inom fastigheten. Vi förordare en linje där stadens mål och krav på sortering uttrycks i termer av ”bör” och önskvärt. Det finns ett stort antal hus där det inte finns plats för denna typ av sophantering. Den retroaktiva form av lagstiftning som eventuella krav på obligatoriska grovsoprum utgör är främmande för svensk rättsordning.</p>
--	--	--	---

			<p>Fastighetsägarna: Kammarrätten har kommit fram till att Renhållningsordningen inte ska upphävas. Kammarrätten skriver i sin dom: Bestämmelserna är visserligen i vissa delar något otydligt utformade men skall, med hänsyn till vad kommunen har anfört, inte ges den vidsträckta tolkningen att de innebär ett åläggande för ägare av flerfamiljshus att avsätta och utrusta utrymmen för sopsortering inom fastigheterna. Föreningen tolkar domen och uttalandet så att t ex 13 § i renhållningsordningen – att grovavfallet skall lämnas till av fastighetsinnehavaren anvisad plats inom fastigheten – saknar betydelse om fastighetsägaren inte har möjlighet att anvisa någon sådan plats. Föreningen anser att uttalandet i kammarrättens dom leder till ett behov av att förtydliga bestämmelserna i 12-17 §§ så att det klart framgår vilka skyldigheter fastighetsägarna har.</p>
--	--	--	--

			<p>Distriktsstyrelsen i Fasta-Skarpnäcks HSB-distrikt</p> <p>Kommer lydelsen i 12 § att stå sig? Ska fastighetsägare – fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare med Er terminologi – skapa möjlighet för sortering av avfallsslag enligt 13, 15-17 §§. Där talas om grovavfall och elektriska och elektroniska produkter. Eftersom det inte sägs när eller hur snabbt möjligheterna ska finnas, är det naturligt att läsa texten så att det ska ske omgående.</p> <p>Det är dock omöjligt att göra för många föreningar i vårt distrikt. De har inte alltid utrymmen som kan tas i anspråk utan särskilda, tidskrävande insatser. Det finns fall där man saknar möjligheter att ordna utrymmen inom byggnader och disponerad tomtmark.</p> <p>Mot den bakgrunden vill vi föreslå att förvaltningen får i uppdrag att planera för hur möjligheterna ska kunna genomföras och när – en planering som fastighetsinnehavare eller nyttjanderättsha-</p>
--	--	--	---

		<p>vare – får tillfälle att yttra sig över.</p> <p>Först sedan den utredningen gjorts område för område och förutsättningar för möjligheterna eller bristande förutsättningar konstaterats och hur tidsfrågan bör bedömas, bör behörig beslutsfattare i kommunen ta beslut i frågan.</p> <p>I 12 och 14 §§ förutsätts fastighetsägaren skapa möjlighet för sortering av farligt avfall. Vi vill tillägga att det inte kan vara särskilt miljövänligt – närmast miljöfarligt – att förvara miljöfarligt avfall fastighetsnära. Vi vill bestämt avråda från en sådan ordning. Vi förutsätter att förvaltningen och Arbetsmiljöverket samverkar och att den samverkan även gäller de synpunkter vi tagit upp. Inom distriktet har det förekommit att Arbetsmiljöverket ställt ultimata krav på ombyggnader eller andra tidskrävande åtgärder beträffande sortering och hämtning av sopor. Krav som skulle åtgärdas omgående eller med mycket kort varsel trots att</p>
--	--	---

		<p>förhållandena varit kända för dem som svarar för sophämtning under mycket lång tid. Det är inte en rimlig planering – lika lite som ett krav på att möjligheter enligt 12-13, 15-17 §§ ska finnas utan vettig planering för det.</p> <p>Norrmalms sdn: Förvaltningen föreslår ett tillägg där ansvaret för plats för avfall jämförbart med hushållsavfall, grovavfall och verksamhetsavfall från verksamhetsutövare ska regleras i samband med hyreskontraktet. Idag kan det vara oklart för främst småföretagare, vilket resulterar i att avfallet kan hamna på allmän plats.</p> <p>Östermalms sdn: Förtydliganden föreslås om ansvarsfördelningen mellan fastighetsinnehavare och nyttjanderättsinnehavare avseende skyldigheten att skapa möjlighet för sorteringen av avfallslag. Anledningen är de gränsdragningsproblem som förvaltningen erfar kan uppkomma när exempelvis</p>
--	--	---

		<p>små företag eller verksamheter hyr in sig i fastigheter. Vanligen upprättas ett avtal där parterna kommer överens om att hyresgästen ska ombesörja sophämtning. En rimlig tolkning av detta är att hyresgästen skaffar ett eget avtal avseende hämtning av avfall underförstått att de fysiska förutsättningarna, dvs avfallsutrymmen, finns att tillgå. I praktiken är det dock vanligt att det saknas soprum och grovavfallsrum som verksamheten får nyttja. I sämsta fall hamnar avfallet ute på gator och trottoarer i väntan på bortforsling. Detta drabbar omkringboende i form av ökad nedskräpning och lukt samt stadsdelen i form av ökade kostnader för renhållning. Förvaltningen tolkar skrivningen i Boverkets författningssamling (BFS 2002:19), kap 3:331 om Avfallsutrymmen: ”12§ Varje fastighetsinnehavare skall för boende och andra brukare skapa möjlighet för sortering av avfallslag enligt 13-17 §§.” som att fastighetsinnehavare ska ha ett större ansvar för att tillhandahålla</p>
--	--	---

			<p>avfallsutrymmen, vilket därmed tydligare bör framgå av föreskrifterna i renhållningsordningen.</p> <p>Inom stadsdelsområdet tenderar avfallshanteringen att flytta ut på gatan när små företag och andra mindre brukare inte får tillgång till avfalls- och sorteringsutrymmen i fastigheten där de har sin lokal. Förvaltningen vill framhålla vikten av att det i föreskrifter finns stöd för att dessa grupper har tillgång till avfallsutrymmen där även grovavfall kan lämnas.</p> <p>Juridiska avdelningen: 12a § Bestämmelsen som rör frivillig sortering av matavfall har smugit sig in i ett avsnitt om utsortering av grovavfall mm och bör lämpligare återges som en egen huvudparagraf och rubrik förslagsvis före 12 §.</p>
--	--	--	--

<p>Grovavfall</p> <p>13 § Grovavfallet lämnas till av fastighetsinnehavaren anvisad plats inom fastigheten och hämtas av renhållaren upphandlad grovavfallsentreprenör. Enskilda hushåll kan även lämna sorterat avfall vid kommunens återvinningscentraler.</p> <p>Grovavfall skall före transport till behandlingsanläggning sorteras i en brännbar och i en icke brännbar fraktion. Från grovavfallet skall även sorteras ut farligt avfall, elektriska och elektroniska produkter, kylmöbler och batterier. Ur den icke brännbara fraktionen bör även metallskrot sorteras ut.</p> <p>Grovavfallsutrymme eller grovavfallet skall förses med märkning som klargör att det är fråga om grovavfall.</p> <p>Farligt avfall</p> <p>14 § Hushållens farliga avfall, enligt definition 4 § avfallsförordningen, skall sorteras ut från övrigt avfall och hållas skilt från annat avfall. Det farli-</p>	<p>Grovavfall</p> <p>13 § Grovavfallet lämnas till av fastighetsinnehavaren anvisad plats inom fastigheten och hämtas av renhållaren upphandlad grovavfallsentreprenör. Enskilda hushåll kan även lämna sorterat <i>grovavfall</i> vid kommunens återvinningscentraler.</p> <p>Från grovavfallet skall <i>före borttransport</i> farligt avfall, elektriska och elektroniska produkter, kylmöbler och batterier <i>sorteras ut och hållas skilt från övrigt avfall</i>. Grovavfall skall före <i>avlämnning vid</i> behandlingsanläggning sorteras i en brännbar och i en icke brännbar fraktion. <i>Ur den icke brännbara fraktionen bör även metallskrot sorteras ut</i>.</p> <p>Grovavfallsutrymme eller grovavfallet skall förses med märkning som klargör att det är fråga om grovavfall.</p> <p>Farligt avfall</p> <p>14 § Hushållens farliga avfall, enligt definition 4 § avfallsförordningen, skall hållas skilt från annat</p>	<p>13 § I stycke 2 har redigering av text skett, i övrigt oförändrat</p>	<p>Juridiska avdelningen:</p> <p>13 § Det anges i första stycket att fastighetsinnehavaren skall anvisa plats inom fastigheten för grovavfall. Bestämmelsen bör tydliggöras så att det klart framgår att fastighetsinnehavaren även har möjlighet att anvisa plats i form av beställd container eller i form av särskilt beställt avfallshämningsfordon eller liknande. Den ordalydelsemässiga begränsningen till <i>plats inom fastigheten</i> bör därför övervägas på nytt. Förslagsvis kan plats inom fastigheten kompletteras med tillägget ”eller dess närhet” eller liknande. Att platsen skall vara lämplig ur brandsäkerhets-, arbetsmiljö-, och miljö- och hälsoskyddsaspekt bör också anges. Hur fastighetsinnehavarens ansvar kan fullgöras kan även anges i tillämpningsanvisningar inom ramen för beslutad renhållningsordning.</p> <p>Kylmöbler är från och med den 13 augusti 2005 elavfall och bör utmönstras från denna bestäm-</p>
---	--	--	---

<p>ga avfallet skall vara tydligt märkt med uppgift om innehåll.</p> <p>Hushållsavfall som utgörs av eller innehåller farligt avfall skall lämnas till fastighetens insamling av farligt avfall (i förekommande fall) eller till kommunens insamlingssystem.</p> <p>Elektriska och elektroniska produkter</p> <p>15 § Avfall som utgörs av elektriska och elektroniska produkter skall hållas skilt från annat avfall så att det kan hanteras separat. Elektronikavfall skall sorteras enligt renhållarens eller producentens anvisningar.</p> <p>Avfall av elektriska och elektroniska produkter lämnas till producentens insamlingssystem eller till av fastighetsinnehavaren anvisad plats inom fastigheten. Från anvisad plats inom fastighet hämtas avfallet av elektriska och elektroniska produkter av renhållaren upphandlad grovavfallsentreprenör. Avfallet kan även lämnas vid kommunens återvinningscentraler.</p>	<p>avfall. Det farliga avfallet skall vara tydligt märkt med uppgift om innehåll.</p> <p><i>Hushållens farliga avfall skall lämnas till fastighetens insamling av farligt avfall (i förekommande fall) och hämtas av renhållaren anvisad entreprenör eller till kommunens insamlingssystem för farligt avfall.</i></p>	<p>15 § Paragrafen kan komma att justeras utifrån kommande förordning om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter.</p>	<p>melse.</p> <p>Juridiska avdelningen: 14 § Bestämmelsen om farligt avfall bör tydliggöras genom språklig korrigering så att ”Hushållens farliga avfall skall lämnas till i förekommande fall fastighetens insamling av farligt avfall...”.</p> <p>Fastighetsägarna: Definitionen av begreppet farligt avfall är oklar. Även elektroniken bör räknas hit. I vart fall måste det klarläggas hur de olika typerna av farligt avfall skall hanteras. Eftersom det av uppenbara skäl inte är lämpligt att förvara insamlat farligt avfall i bostadshyreshus anser föreningen att kommunen måste ta konsekvensen av detta. Alternativet att lämna farligt avfall till ”fastighetens insamling av farligt avfall” bör utgå.</p>
---	--	---	--

		<p>Sortera mera! 14 § ett ord saknas, lägg till ...hämtas av renhållaren anvisad entreprenör eller lämnas till kommunens ...</p> <p>Juridiska avdelningen: 15 § Nya bestämmelser om pro- ducentansvar för elavfall träder i kraft den 13 augusti 2005 och medför behov av justering av bestämmelsen. Skrivningen om fastighetens insamlingssystem bör överensstämma med skrivningen beträffande farligt avfall i 14 §.</p> <p>Norrmalms sdn: 15§ förslag om tillägg till sista meningen: ”Avfallet kan även lämnas vid kommunens återvin- ningscentraler eller när det gäller icke skrymmande avfall till kom- munens insamlingssystem som mobil miljöstation.”</p>
--	--	---

<p>Kasserade kylskåp och frysar</p> <p>16 § Avfall som utgörs av kasserade kylskåp och frysar skall hanteras varmsamt och hållas skilt från annat avfall, så att det kan omhändertas särskilt.</p> <p>Kasserade kylskåp och frysar lämnas till av fastighetsinnehavaren anvisad plats inom fastigheten och hämtas av renhållaren upphandlad grovavfallsentreprenör. Enskilda hushåll kan även lämna kasserade kylskåp och frysar vid kommunens återvinningscentraler.</p>		<p>16 § Paragrafen kan komma att justeras utifrån kommande förordningen för producentansvar för elektriska och elektroniska produkter Enligt förslag kommer kasserade kyl och frysar att omfattas av producentansvar från och med 13 augusti 2005.</p>	<p>Juridiska avdelningen:</p> <p>16 § Enligt nya bestämmelser om producentansvar för elavfall som träder i kraft den 13 augusti 2005 omfattas kasserade kylskåp och frysar av producentansvaret och därmed av förslaget bestämmelse i 15 § om elavfall.</p>
<p>Batterier</p> <p>17 § Kasserade batterier skall sorteras ut och hållas skilt från övrigt hushållsavfall. Detta gäller även kasserade</p>	<p>Batterier</p> <p>17 § <i>Avfall som utgörs av</i> kasserade batterier skall hållas skilt från övrigt hushållsavfall. Detta gäller</p>	<p>17 § Paragrafen kan komma att justeras utifrån kom-</p>	<p>Juridiska avdelningen:</p> <p>17 § Skrivningen om fastighetens insamlingssystem bör överensstämma med motsvarande skrivelser i 14 och 15 §§.</p>

<p>produkter med inbyggda batterier eller produkter som på annat sätt innehåller sådana batterier.</p> <p>Konsumentbatterier (småbatterier) ska lämnas till inom fastigheten anordnad insamling eller kommunens insamlingssystem. Produkter med inbyggda miljöfarliga batterier kan lämnas till försäljningsställen och återvinningscentraler. (Se även Elektriska och elektroniska produkter).</p> <p>Bilbatterier och andra större startbatterier kan lämnas till återförsäljare av dessa batterier eller kommunens återvinningscentraler.</p>	<p>även kasserade produkter med inbyggda batterier eller produkter som på annat sätt innehåller sådana batterier.</p> <p>Konsumentbatterier ska lämnas till inom fastigheten anordnad insamling (<i>i förekommande fall</i>) eller kommunens insamlingssystem. Produkter med inbyggda miljöfarliga batterier kan lämnas till försäljningsställen och återvinningscentraler. (Se även Elektriska och elektroniska produkter).</p> <p>Bilbatterier och andra större <i>blybatterier</i> kan lämnas till återförsäljare av dessa batterier eller kommunens <i>insamlingssystem för bilbatterier</i>.</p>	<p>mande förordningen för producentansvar för elektriska och elektroniska produkter</p>	
<p>18 § Försäljare som säljer produkter med inbyggda miljöfarliga batterier är skyldiga att återta dessa produkter och lämna dem till kommunens insamlingssystem.</p>		<p>18 § Paragrafen kan komma att justeras utifrån kommande förordningen för producentansvar för elektriska och</p>	<p>Juridiska avdelningen: 18 § Produkter med inbyggda batterier torde omfattas av de nya producentansvarsbestämmelserna för elavfall från och med den 13 augusti 2005 och därmed omfattas av 15 § i dessa föreskrifter.</p>

		elektroniska produkter.	
<p>Avfall med producentansvar</p> <p>19 § Hushåll och andra förbrukare skall sortera ut avfall som hänförs till producentansvaret och lämna avfallet för borttransport i de insamlingssystem som producenterna tillhandahåller.</p> <p>Vid fastighetsnära insamling sker hämtning av avfallet efter överenskommelse mellan fastighetsinnehavaren och producenternas entreprenörer.</p>	<p>Avfall med producentansvar</p> <p>19 § Hushåll och andra förbrukare skall sortera ut avfall som hänförs till producentansvaret och lämna avfallet <i>till</i> de insamlingssystem som producenterna tillhandahåller.</p> <p>Vid fastighetsnära insamling sker hämtning av avfallet efter överenskommelse mellan fastighetsinnehavaren och producenternas entreprenörer.</p>	<p>Avser tidningar, förpackningar, elektriska och elektroniska produkter, kyl- och frysmöbler, bilbatterier och däck.</p>	<p>Juridiska avdelningen:</p> <p>19 § Bör tydliggöras med hänvisning till 15 § där särskilda bestämmelser ges beträffande elavfall.</p>
<p>Hämtningsintervall</p> <p>20 § a) Från en- och tvåfamiljshus sker hämtning på vardagar i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, dock minst en gång per vecka. Sker kompostering av allt lättnedbrytbart hushållsavfall i enlighet med vad som anges i 37 § får renhållaren medge hämtning en gång varannan vecka. I övrigt prövas frågor om undantag från</p>	<p>Hämtningsintervall</p> <p>20 § a) Från en- och tvåfamiljshus sker hämtning på vardagar i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, <i>dock minst var fjärde (4:e) vecka.</i></p> <p><i>För utsorterat matavfall som lämnas till renhållarens insamlingssystem sker hämtning minst var fjortonde dag.</i></p>	<p>20 § Under en övergångsperiod fram till dess beslut fattas om generell övergång till hämtning av avfall var fjortonde dag, medges frivillig hämtning</p>	<p>Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten:</p> <p>20 § a) Från en- och tvåfamiljshus sker hämtning på vardagar i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, <i>dock minst varannan vecka.</i></p> <p>Om längre hämtningsintervall ska komma ifråga ska hushållet sortera allt förmultningsbart hushållsavfall för kompostering eller</p>

<p>reglerna om hämtningsintervall i samband med att miljö- och hälsoskyddsnämnden prövar ansökan om dispens enligt 35 §.</p> <p>b) Från flerbostadshus, affärshus, kontorshus och liknande sker hämtning på vardagar i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, dock minst en gång per vecka.</p> <p>c) När uppsamling av avfall sker i slutna container sker hämtning i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, dock minst var 14:e dag.</p> <p>d) Från fritidshus, koloniträdgårdar, fritidsanläggningar och liknande sker hämtning fr.o.m den 15 april t.o.m. den 15 oktober i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, dock minst en gång per vecka. Övrig del av året sker hämtning efter särskild beställning. Sker kompostering av allt lättnedbryt-</p>	<p>Frågor om undantag från reglerna om hämtningsintervall prövas i samband med att miljö- och hälsoskyddsnämnden prövar ansökan om dispens enligt 35 §.</p> <p>b) (oförändrat)</p> <p>c) (oförändrat)</p> <p>d) Från fritidshus, koloniträdgårdar, fritidsanläggningar och liknande sker hämtning fr.o.m den 15 april t.o.m. den 15 oktober i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, dock</p>	<p>var fjortonde dag enligt renhållarens anvisningar. KF beslut väntas 24 januari 2005</p>	<p>lämna det till kommunens insamlingsystem för organiskt avfall.</p> <p>Kommentar: Förvaltningen anser det inte vara lämpligt att förlänga hämtningsintervallet till en gång per månad. Risken för luktolägenhet är påfallande. Förvaltningen anser att en utvärdering av det förlängda hämtningsintervallet till varannan vecka och utsortering av matavfall ska ligga till grund innan en ytterligare förlängning av hämtningsintervallet kan bli aktuellt.</p> <p>Kungsholmens stadsdelsnämnd: 20§a Förändringen från minst en gång per vecka till minst en gång var fjärde vecka är en bra förändring som stimulerar till ökad källsortering samtidigt som det ger en lägre kostnad för sophämtningen.</p> <p>Juridiska avdelningen: 20 § a) Bör tydliggöras så att det med <i>olägenhet</i> framgår vad för slag av olägenhet som avses.</p>
---	--	--	--

<p>bart hushållsavfall i enlighet med vad som anges i 37 § får renhållaren medge hämtning en gång varannan vecka. I övrigt prövas frågor om undantag från reglerna om hämtningsintervall i samband med att miljö- och hälsoskyddsnämnden prövar ansökan om dispens enligt 35 §.</p> <p>e) Från anläggning som inte kan hänföras till ovan angivna sker hämtning i den ordning som renhållaren bestämmer, dock minst så ofta att olägenhet inte uppkommer.</p> <p>f) Hämtning av grovavfall och utsorterat avfall från fastighet sker efter särskild beställning. Enskilda hushåll kan lämna sorterat grovavfall vid kommunens återvinningscentraler.</p>	<p>minst <i>var fjortonde dag</i>. Övrig del av året sker hämtning efter särskild beställning.</p> <p>Frågor om undantag från reglerna om hämtningsintervall prövas i samband med att miljö- och hälsoskyddsnämnden prövar ansökan om dispens enligt 35 §.</p> <p>e) (oförändrat)</p> <p>f) Hämtning av grovavfall och utsorterat avfall från fastighet sker efter särskild beställning.</p> <p><i>g) Renhållaren kan påfordra tätare hämtning om detta i speciella fall är erforderligt.</i></p>		<p>20 § g) Bestämmelsen synes inte tillföra något i materiellt hänseende och torde därför kunna utmönstras. För det fall tätare hämtning erfordras följer det av andra föreskrifter att borttransport och hämtning skall ske så ofta att olägenhet inte uppkommer.</p>
--	---	--	--

<p>Emballering av avfall</p> <p>21 § I behållare och utrymme för avfall får endast läggas sådant avfall för vilket behållaren och förvaringsplatsen är avsedd. Avfall skall vara väl emballerat så att skada, arbetsmiljöproblem eller annan olägenhet inte uppkommer.</p>			
<p>Utrymmen för avfall, behållarplats, behållare, hämtningsvägar m.m.</p> <p>22 § Renhållaren meddelar anvisningar om, storlek och typ av avfallsbehållare, säckställ samt latrinbehållare. Godkända behållartyper anges i bilaga 1. Behållare för uppsamling av avfall skall vara uppställd så att hämtning underlättas samt placerad på lämplig plats så att olägenhet inte uppstår. Behållare skall placeras så att den kan hämtas och hanteras med den utrustning som används i kommunens insamlingssystem.</p> <p>Nedgrävning av avfallsbehållare får inte ske såvida den inte är försedd</p>	<p>Utrymmen för avfall, behållarplats, behållare, hämtningsvägar m.m.</p> <p>22 § Renhållaren meddelar anvisningar om, storlek och typ av avfallsbehållare, säckställ samt latrinbehållare. Godkända behållartyper anges i bilaga 1. Behållare för uppsamling av avfall skall vara uppställd så att hämtning underlättas samt placerad på lämplig plats så att olägenhet inte uppstår. Behållare skall placeras så att den kan hämtas och hanteras med den utrustning som används i kommunens insamlingssystem.</p> <p><i>Avfall som uppsamlas i kärl vid en- och tvåfamiljsfastigheter skall place-</i></p>		<p>Juridiska avdelningen:</p> <p>22 § Stycke ett bör tydliggöras så att det med <i>olägenhet</i> framgår vad för slag av olägenhet som avses.</p> <p>Stycke två bör tydliggöras så att det anges att kärlet skall placeras på <i>lämplig plats</i> eller motsvarande. Begreppet <i>kärrbar</i> bör i språkligt hänseende undvikas i föreskrifterna.</p> <p>Brand- och räddningsnämnden:</p> <p>22§ Skrivningen ”Behållare för uppsamling av avfall skall vara placerad <i>på lämplig plats</i> så att olägenhet inte uppstår.” bör förtydligas för den enskilde, förslagsvis i en bilaga. Brandförsva-</p>

<p>med av renhållaren godkänd upphissningsanordning.</p> <p>Det åligger fastighetsinnehavaren att se till att transportväg fram till behållarens hämtnings- och tömningsplats hålles i framkomligt skick. Transportvägen skall röjas från snö och hållas halkfri.</p> <p>Enskild väg och tomtmark som utnyttjas vid hämtning skall vara så dimensionerad och hållas i sådant skick att den är farbar för hämtningsfordon.</p> <p>Entreprenören skall ha tillträde till de utrymmen i fastigheten där arbetet skall utföras. Nycklar, portkoder och dylikt skall vid begäran om hämtning lämnas till renhållaren.</p> <p>Ändringar skall utan anmaning meddelas renhållaren.</p> <p>Fyllnadsgrad och vikt</p> <p>23§ Behållare får inte fyllas mer än att</p>	<p><i>ras vid fastighetens tomtgräns i direkt anslutning till hämtningsfordonets uppställningsplats. Transportvägen skall vara körförberedd.</i></p> <p>Nedgrävning av avfallsbehållare får inte ske såvida den inte är försedd med av renhållaren godkänd och fungerande upphissningsanordning.</p> <p>Det åligger fastighetsinnehavaren att se till att transportväg fram till behållarens hämtnings- och tömningsplats hålles i framkomligt skick. Transportvägen skall röjas från snö och hållas halkfri.</p> <p>Enskild väg och tomtmark som utnyttjas vid hämtning skall vara så dimensionerad och hållas i sådant skick att den är farbar för hämtningsfordon.</p> <p>Entreprenören skall ha tillträde till de utrymmen i fastigheten där arbetet skall utföras. Nycklar, portkoder och dylikt skall vid begäran om hämtning lämnas till renhållaren.</p> <p>Fyllnadsgrad och vikt</p>	<p>ret är medvetna om att fler myndigheter och organisationer kan ha synpunkter på hur ”lämplig plats” skall definieras. Brandförsvarets erfarenhet är att det förekommer att avfallsbehållare inom staden placeras på ställen som är direkt olämpliga ur utrymningshänseende, brandspridningssynpunkt samt tillgänglighet för brandförsvarets fordon och utrustning i händelse av brand. Brandförsvaret ser fram emot att få delta i framtagandet av ett dokument där olika myndigheters och organisationers synpunkter vad gäller placering av avfallskärl förtydligas för den enskilde.</p> <p>Villaägarna: 22§ Kärl för avfall från en- och tvåfamiljsfastigheter skall enligt förslaget placeras vid fastighetens <i>tomtgräns</i> och i anslutning till hämtningsfordonets uppställningsplats. Detta är en skärpning gentemot tidigare bestämmelser, enligt vilka behållarna skulle vara så placerade att olägenhet helt allmänt inte uppkommer. Tvek-</p>
---	--	---

<p>den lätt kan tillslutas. Den får inte heller vara så tung att det blir uppenbara svårigheter att flytta den. Närmare anvisningar om tillåten vikt och dragmotstånd för behållare lämnas av renhållaren. Behållare som är överfull eller för tung hanteras enligt renhållarens anvisningar.</p>	<p>23§ Behållare får inte fyllas mer än att den lätt kan tillslutas. Närmare anvisningar om tillåten vikt och dragmotstånd för behållare lämnas av renhållaren. Behållare som är överfull eller för tung hanteras enligt renhållarens anvisningar. Ändringar skall utan anmaning meddelas renhållaren.</p>		<p>samhet kan då råda om vad som menas med ”tomtgräns”. Innebär detta att behållarna även får placeras delvis på gatumark, dvs. i detta fall lämpligen på trottoaren. Detta är det vanliga idag. Eller skall behållarna vara helt uppställda på den egna tomten? Här bör klargöras att behållarna, under de korta tider som kan vara aktuella för hämtning, får placeras på trottoaren helt nära tomtgränsen. Någon kärning blir då inte aktuell för entreprenören.</p> <p>Juridiska avdelningen: 23 § Sista meningen i bestämmelsen synes höra hemma i 22 §.</p>
---	--	--	--

<p>Ansvar för anskaffande och underhåll av säckställ/behållare m.m.</p> <p>24 § Fastighetsinnehavaren är ansvarig för anordnande, installation och underhåll av inom fastigheten installerade anordningar för avfallshanteringen såsom säckställ, kärl, sopskåp, utrymme för avfall m.m.</p> <p>Beträffande säckhållare och andra anordningar gäller följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De skall vara tillgängliga och ges service i form av återkommande underhåll och tillsyn för att förebygga driftavbrott och olägenhet såsom buller, lukt och dylikt. - De skall utformas, underhållas och installeras så att kraven på god arbetsmiljö uppfylls och risken för olycksfall minimeras. - De skall vara lättåtkomliga för upphängning/uppställning och skiftning av förekommande behållartyper. - De skall medge hantering med den utrustning som används i kommunens renhållningssystem. 	<p>Ansvar för anskaffande och underhåll av säckställ/behållare m.m.</p> <p>24 § Fastighetsinnehavaren är ansvarig för anordnande, installation och underhåll av inom fastigheten installerade anordningar för avfallshanteringen såsom säckställ, kärl, sopskåp, utrymme för avfall m.m.</p> <p>Beträffande säckhållare och andra anordningar gäller följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De skall vara tillgängliga och ges service i form av återkommande underhåll och tillsyn för att förebygga driftavbrott och olägenhet såsom buller, lukt och dylikt. - De skall utformas, underhållas och installeras så att kraven på god arbetsmiljö uppfylls och risken för olycksfall minimeras. - De skall vara lättåtkomliga för upphängning/uppställning och skiftning av förekommande behållartyper. - De skall medge hantering med den utrustning som används i kommunens renhållningssystem. 		<p>Miljö- och hälsoskydds-nämnden:</p> <p>24 § Fastighetsinnehavaren är ansvarig för anordnande, installation och underhåll av inom fastigheten installerade anordningar för avfallshanteringen såsom säckställ, kärl, sopskåp, utrymme för avfall m.m.</p> <p>Beträffande säckhållare och andra anordningar gäller följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De skall vara tillgängliga och ges service i form av återkommande underhåll och tillsyn för att förebygga driftavbrott och olägenhet såsom buller, lukt, <i>ohyra, skadedjur</i> och dylikt. <p>Juridiska avdelningen:</p> <p>24 § I sista stycket bör begreppet <i>återgångsbehållare</i> som anges inom parentes strykas. Begreppet ökar inte förståelsen av bestämmelsen. Däremot blir det oklart om bestämmelsen i 25 § om fas-</p>
--	--	--	---

	<i>Renhållaren anskaffar och äger de kärl (återgångsbehållare) som nyttjas för avfallshantering vid en- och tvåfamiljsfastigheter. Beträffande ansvar för rengöring och tillsyn se 25§.</i>		tighetsinnehavarens ansvar för rengöring och tillsyn endast gäller kärl för en- och tvåfamiljsfastigheter.
25§ Fastighetsinnehavaren har ansvar för rengöring och tillsyn av återgångsbehållare och utrymme för avfall.			<p>Miljö- och hälsoskyddsnämnden: 25§ Fastighetsinnehavaren har ansvar för rengöring och tillsyn av återgångsbehållare och utrymme för avfall. <i>Utrymmena skall vara väl rengjorda och inte ge upphov till lukt, buller, ohyra, skadedjur eller dylikt.</i></p> <p>Juridiska avdelningen: 25 § Begreppet återgångsbehållare bör definieras förslagsvis genom att det anges att det ”Med återgångsbehållare avses kärl, container, komprimator och liknande.”</p> <p>Villaägarna: Det kan vara befogat, där behov föreligger, att entreprenören kan åta sig rengöring och tillsyn mot</p>

			en mindre avgift. För äldre fastighetsinnehavare innebär detta en lättnad. Hänsyn till handikappade måste även göras.
<p>Latrin</p> <p>26 § Då fastighet eller båt, fartyg, pråm eller liknade flytetyg i hamn saknar anslutning till avloppsanläggning skall avfall från torrtoalett samlas upp i täta behållare av typ, material, kvalitet och storlek som anges i bilaga 1.</p>			<p>Miljö- och hälsoskyddsnämnden:</p> <p>§§26-30 Här används flera begrepp för torrtoaletter. En god tillämpning av föreskrifterna kräver ett konsekvent och väl definierat språkbruk.</p>
<p>27 § Latrinbehållare skall förslutas genom fastighetsinnehavarens, nyttjanderättshavarens eller båtägarens försorg och ställas vid fastighetsgräns eller annan anvisad plats så nära uppställningsplats för hämtningsfordon som möjligt.</p>	<p>27 § Latrinbehållare skall förslutas genom fastighetsinnehavarens, nyttjanderättshavarens eller båtägarens försorg och ställas vid fastighetsgräns eller annan anvisad plats så nära uppställningsplats för hämtningsfordon som möjligt.</p> <p><i>Behållare tillhandahålles av renhållaren.</i></p>		

<p>28 § Hämtning av latrin sker efter särskild beställning.</p>			
<p>29 § För installation av förmultningstolett samt kompostering av latrin krävs medgivande av miljö- och hälsoskyddsnämnden enligt 37-38 §§. Med förmultningstolett menas mulltoaletter samt kompostering av latrin i latrinkompost.</p>			
<p>30 § Permanent användning av så kallad Bajamaja och liknande är inte tillåtet. <u>Kommentar.</u> Bajamaja är en form av slutna behållare och undantagna från tillståndplikten.</p>			<p>Juridiska avdelningen: 30 § Bestämmelsens utformning med tillhörande kommentar bör övervägas ytterligare mot bakgrund av att det inte synes lämpligt att i föreskriftssammanhang använda firmadominanten i den registrerade firman Bajamaja AB i generisk betydelse som beteckning av portabla torrtoaletter</p>

<p>Slam</p> <p>31 § Enskilda slamavskiljare, fettavskiljare och slutna tankar innefattande urintankar, skall vara lätt tillgängliga för tömning. Lock, manlucka eller annan tömningsanordning skall kunna öppnas av en person och får inte vara övertäckt vid tömning.</p> <p>Fastighetsinnehavaren ansvarar för anläggningens skötsel och underhåll. Finns anläggningen på båt, fartyg, pråm eller liknade flytetyg svarar ägaren för anläggningens skötsel och underhåll.</p> <p>Orenat avloppsvatten får inte släppas ut i hamnområde.</p> <p>Hämtning av slam eller urin från:</p> <p>a) Slutna enskilda tankar och urintankar, sker minst en gång per år.</p> <p>b) Fettavskiljare, sker en gång per månad eller efter särskild överenskommelse med Stockholm Vatten AB.</p> <p>c) Slamavskiljare, sker efter särskild beställning</p>	<p>Slam m.m.</p> <p>31 § Oförändrad text.</p> <p>Hämtning av slam eller urin från:</p> <p>a) oförändrat</p> <p>b) oförändrat</p> <p>c) oförändrat</p> <p>d) <i>På öar utan broförbindelse skall slamavskiljare tömmas genom fastighetsägarens försorg. Slammet skall omhändertaras och nyttiggöras inom den egna fastigheten eller på annat sätt som</i></p>	<p>Tillägg 31 § d.</p>	<p>Miljö- och hälsoskydds nämnden:</p> <p>31 § ... Hämtning av slam eller urin från:</p> <p>a) Slutna <i>tankar</i> och urintankar, <i>sker så ofta att inte olägenhet uppkommer dock minst en gång per år.</i></p> <p>Kommentar: Renhållningsordningen bör ställa krav på Renhållningsnämnden att registerhålla uppgifter om slamtömning samt tömning av latrin och slutna tankar.</p> <p>31 § d) I och med införandet av 31 § d) så har kommunens ansvar för bortforsling överlämnats till respektive fastighetsägare på öarna utan broförbindelse. Enligt 15 kap 13 § miljöbalken ska kommunen, när ett förslag till renhållningsordning upprättas, på lämpligt sätt och i skälig omfattning samråda med fastighetsinnehavare och myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken.</p>
--	---	------------------------	---

	<i>kan godkännas av Miljö- och hälsoskyddsnämnden</i>		Förvaltningen saknar en redovisning av konsekvenserna av denna principiellt viktiga föreskriftsändring.
--	---	--	---

ANNAT AVFALL ÄN HUSHÅLLS- AVFALL OCH DÄRMED JÄM- FÖRLIGT AVFALL	ANNAT AVFALL ÄN HUS- HÅLLSAVFALL OCH DÄRMED JÄMFÖRLIGT AVFALL		
<p>Uppgiftsskyldighet</p> <p>32 § Den som yrkesmässigt bedriver verksamhet där det uppstår annat avfall än hushållsavfall, skall, på anmodan av renhållaren, i enlighet med 13 § avfallsförordningen, lämna de uppgifter i fråga om avfallens art, sammansättning, mängd och hantering som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning.</p>			
<p>33 § Den som yrkesmässigt tillverkar, till Sverige för in eller säljer en förpackning eller en vara som är innesluten i en sådan förpackning, skall på anmodan av renhållaren, lämna de uppgifter i fråga om förpackningsavfallens art, sammansättning, mängd och hantering som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning.</p>			

<p>Hanteringsbestämmelser för gödsel</p> <p>34 § Gödsel som uppkommer av husdjur (häst, ko, får, get etc.) skall samlas upp och förvaras på sådant sätt att risk för olägenhet och näringsläckage inte uppkommer.</p> <p>Djurhållaren ansvarar för att gödsel bortskaffas och i möjligaste mån återanvänds, exempelvis som jordförbättringsmedel.</p>			
<p>DISPENS FRÅN FÖRESKRIFTERNA OM AVFALLSHANTERING OCH ANMÄLAN OM EGET OMHÄNDERTAGANDE</p>	<p>DISPENS FRÅN FÖRESKRIFTERNA OM AVFALLSHANTERING OCH ANMÄLAN OM EGET OMHÄNDERTAGANDE</p>		
<p>35 § Ansökan om dispens från kommunens föreskrifter om avfallshandling såvitt gäller bestämmelser om hushållsavfall ska göras av den som vill ha dispens och prövas av miljö- och hälsoskydds nämnden.</p>			<p>Miljö- och hälsoskydds nämnden:</p> <p>35 § Ansökan om dispens från kommunens föreskrifter om avfallshandling såvitt gäller bestämmelser om hushållsavfall ska göras av den som vill ha dispens och prövas av miljö- och hälsoskydds nämnden <i>utom såvitt gäller 40-42 §§ dessa föreskrifter.</i></p>

			Kommentar: 40-42§§ behandlar gemensam behållare och uppehåll i hämt- ning.
--	--	--	---

<p>36 § Renhållningsnämnden beviljar dispens enligt 40-42 §§.</p>			
<p>37 § Avfall får endast tas om hand på den egna fastigheten under förutsättning att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa och miljön.</p> <p>Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som själv avser att ta hand om sitt förmultningsbara köksavfall på fastigheten skall anmäla detta skriftligen till miljö- och hälsoskyddsnämnden. Annat bortskaffande fordrar dispens enligt 35 Anmälan och ansökan skall alltid innehålla uppgifter om vilka avfallsslag som avses omhändertagas, samt en redogörelse för på vilket sätt omhändertagandet skall ske utan att det innebär risk för olägenhet för människors hälsa och miljön.</p> <p>Trädgårdsavfall omfattas inte av tillstånds- eller anmälningsplikt.</p>	<p>37 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som själv avser att ta hand om sitt förmultningsbara köksavfall på fastigheten skall anmäla detta skriftligen till miljö- och hälsoskyddsnämnden. Annat bortskaffande fordrar dispens enligt 35 §. Anmälan och ansökan skall alltid innehålla uppgifter om vilka avfallsslag som avses omhändertagas, samt en redogörelse för på vilket sätt omhändertagandet skall ske utan att det innebär risk för olägenhet för människors hälsa och miljön.</p>	<p>1:a och 4:e stycket flyttat till 10 §.</p>	

<p>38 § Ansökan om dispens för omhändertagande av latrin i egen för- multningsanläggning skall innehålla en beskrivning av anläggningen samt en avsättningsplan avseende en tioårspe- riod där det framgår var och hur kompostprodukten kommer att använ- das.</p> <p>Skriftlig ansökan skall ske till mil- jö- och hälsoskydds nämnden.</p>			
<p>39 § Hämtning av avfall från annan plats än från förvaringsplatsen inom fastigheten kan medges under villkor att det bedöms lämpligt från sanitär synpunkt och att det av praktiska skäl är motiverat att forsla bort avfallet från annan plats än från fastighet där det uppkommer. Skriftlig ansökan ska ske till miljö- och hälsoskydds nämnden.</p>			
<p>40 § Två fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare kan av renhåll- ningsnämnden, efter skriftlig ansökan, medges rätt att använda gemensam avfallsbehållare under förutsättning att bestämmelserna i dessa föreskrifter om</p>			

<p>fyllnadsgrad och vikt beaktas och att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppstår.</p>			
<p>41 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som komposterar allt förmultningsbart hushållsavfall enligt dessa föreskrifter kan av renhållningsnämnden efter skriftlig ansökan medges att avfallet hämtas vid vartannat ordinarie hämtningstillfälle under förutsättning att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppstår.</p>	<p>41 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som komposterar allt förmultningsbart hushållsavfall enligt dessa föreskrifter <i>eller lämnar utsorterat matavfall till renhållarens insamlingsystem</i> kan av renhållningsnämnden efter skriftlig ansökan medges att avfallet hämtas vid vartannat ordinarie hämtningstillfälle under förutsättning att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppstår.</p>	<p>Tillägg beträffande separat insamling av utsorterat matavfall.</p>	
<p>42 § a) Uppehåll i hämtning vid permanentbostad samt fritidsfastighet kan av renhållningsnämnden efter ansökan medges fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare om fastigheten inte kommer att utnyttjas under en sammanhängande tid om minst tre månader.</p>			

<p>b) Uppehåll i hämtning vid verksamhet kan av renhållningsnämnden efter ansökan medges verksamhetsinnehavaren om verksamheten inte kommer att bedrivas under en sammanhängande tid om minst en månad.</p> <p>Skriftlig ansökan skall lämnas till renhållningsnämnden senast en månad före den avsedda uppehållsperioden</p>			
<p>43 § Farligt avfall och liknande får inte användas för brandövningar av brandförsvaret. Byggnader får eldas endast om rivningslov eller rivningsanmälan föreligger.</p>			<p>Miljö- och hälsoskydds-nämnden: 43 § Farligt avfall och liknande får inte användas för brandövningar av brandförsvaret. Byggnader får eldas endast om rivningslov eller rivningsanmälan föreligger, <i>olägenhet inte uppkommer samt efter anmälan till miljö- och hälsoskydds-nämnden.</i></p> <p>Brand- och räddnings-nämnden: Texten uppfattas av brandförsvaret som föråldrad</p>

			<p>eftersom farligt avfall eller liknande inte används vid övningsverksamhet. Med hjälp av medel från miljömiljarden utvecklar brandförsvaret dessutom sin övningsanläggning i Ågesta (Huddinge kommun) så att denna blir ännu mer miljövänlig och effektiv för övningsverksamhet.</p> <p>Uppeldning av hus genomförs inte vid Stockholms brandförvar och därmed troligtvis inte heller av enskilda som rivningsmetod. Både ur hälso- och miljöperspektiv samt brandspridningshänseende är det olämpligt att elda hus i rivnings-syfte. Brandförsvaret anser att 43§ bör formuleras om till förslagsvis ”Byggnader får ej eldas som rivningsmetod”.</p>
44 § För forskning och utveckling			

<p>inom avfallshantering får renhållaren, efter dispens av miljö- och hälsoskyddsnämnden, bedriva försöksverksamhet.</p>			
<p>Dessa föreskrifter träder i kraft den 25 november 2003 då Stockholms renhållningsordning Kfs. 1999:10 upphör att gälla. Undantag och medgivanden som har lämnats med stöd av tidigare bestämmelser gäller tills vidare.</p>	<p><i>Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2006 då tidigare Stockholms renhållningsordning upphör att gälla. Undantag och medgivanden som har lämnats med stöd av tidigare bestämmelser gäller tills vidare.</i></p>		

Föreskrifter om avfallshantering för Stockholms kommun BILAGA 1

Behållartyper

Följande uppsamlingsbehållare godtas i kommunens insamlings-system

- Matavfallssäck, 60 liter, för blött, lättnedbrytbart avfall från restauranger, storkök och livsmedelshandel avsedd för placering i säckhållare
- Engångssäck, 60 – 350 liter, för hushållsavfall eller därmed jämförligt avfall, för placering i säckhållare
- Kärll med lock och hjul lyftbart med kärlllyft för uppsamling av rent utsorterat matavfall i säck, med maximal kärllvolym 150 liter.
- Kärll med lock och hjul lyftbart med kärlllyft, upp till 800 liter.
- Uppsamlingsstank för mobil sopsug
- Container för central sopsug

Föreskrifter om avfallshantering för Stockholms kommun BILAGA 1

Behållartyper

Följande uppsamlingsbehållare godtas i kommunens insamlings-system

- Matavfallssäck, *max 125* liter, för blött, lättnedbrytbart avfall från restauranger, storkök och livsmedelshandel avsedd för placering i säckhållare
- Engångssäck, 60 – 350 liter, för hushållsavfall eller därmed jämförligt avfall, för placering i säckhållare
- Kärll med lock och hjul lyftbart med kärlllyft för uppsamling av rent utsorterat matavfall i säck, med maximal kärllvolym 150 liter.
- Kärll med lock och hjul lyftbart med kärlllyft, upp till 800 liter.
Kärll, 140, 190 och 240 liter, används vid insamling av hushållsavfall vid en- och tvåfamiljsfastigheter i samband med hämtning var fjortonde dag.

- Container för/eller med inbyggd komprimator
- Container för tömning i sophämtningsfordon (t.ex. frontlastare och sopbil)
- Container för containerhanterande fordon.
- Batteriholk/rör
- Kärll för latrin av engångsmaterial med maximal volym 40 liter.

Renhållaren lämnar anvisningar och godkännande.

- Behållare som hämtas med kranbil.
 - Uppsamlingsstank för mobil sopsug
 - Slutna tankar som töms med sugbil
 - Container för central sopsug
 - Container med komprimator
 - Container för tömning i sophämtningsfordon
 - Container för containerhanterande fordon.
 - Batteriholk/rör
 - Kärll för latrin av engångsmaterial med maximal volym 40 liter ¹⁾.
- 1) Volym av behållare kan komma att justeras för att tillgodose arbetsmiljökrav

Renhållaren lämnar anvisningar och godkännande.

Läsanvisning

Föreliggande avfallsplan har delats in i fem kapitel:

Kapitel A är ett inledande kapitel som redogör för bakgrund, syfte och krav på avfallsplanens innehåll.

Kapitel B presenterar övergripande mål, delmål och nyckeltal för Stockholms framtida avfallshantering.

Kapitel C redogör för nuvarande avfallshantering i Stockholms stad samt vilken behandlingskapacitet som finns tillgänglig.

Kapitel D redovisar gällande och kommande lagstiftning inom avfallsområdet samt kommunala, regionala, nationella och internationella mål.

Kapitel E redovisar resultatet av uppföljning av mål i avfallsplan 2002-2006.

Kapitel F redovisar en ordlista med definitioner av använda förkortningar och facktermer.

Arbetet med att ta fram föreliggande avfallsplan har letts av en styrgrupp bestående av renhållningsförvaltningens ledningsgrupp och ett antal medarbetare på förvaltningen. Styrgruppen har letts av Förvaltningsdirektör Johan Castwall.

Det praktiska arbetet har utförts av projektsekreterare Monika Visser under ledning av projektledare Anita Tärnström.

Under arbetets gång har avstämning gjorts i en förvaltningsövergripande arbetsgrupp, en politisk referensgrupp och en externreferensgrupp.

Samråd med fastighetsägare och myndigheter har skett under december månad 2004.

Illustrationer: Karin Lilja, VBB VIAK AB och Li Rosén Zobec

SAMMANFATTNING

Bakgrund

I miljöbalken finns krav om att varje kommun skall upprätta en renhållningsordning innefattande avfallsplan och föreskrifter. Renhållningsnämnden fick 17 november 2003 kommunfullmäktiges uppdrag om att inleda arbetet med att ta fram en ny renhållningsordning.

Enligt uppdraget skall avfallsplanen utgå från:

- Stadens miljöprogram
- Kommunfullmäktiges och renhållningsnämndens uppdrag
- Nationella miljökvalitetsmål
- EU:s direktiv inom avfallsområdet
- Svensk avfallslagstiftning

Syftet med avfallsplanen är bl.a. att redovisa uppgifter om allt avfall som uppkommer i kommunen samt kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

Stockholms framtida avfallshantering

Utifrån ovan nämnda utgångspunkter har fyra mål med delmål och tillhörande nyckeltal arbetats fram. Målen är övergripande och riktar sig till alla som lever och verkar i staden medan delmålen är avgränsade till de avfallslag och avfallsinnehavare som staden har inflytande över.

Målen och delmålen är följande:

- **Mål 1. Mängden genererat avfall per invånare skall minska**
 - Mängden genererat hushållsavfall per invånare skall minska med 10 viktprocent jämfört med år 2003
 - Stadens förvaltningar och bolag skall integrera avfallsperspektivet i upphandling och verksamhetsplanering
- **Mål 2. Mängden farligt avfall som samlas in skall öka**
 - Hushållen skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sitt farliga avfall
 - Andel invånare som bedömer att de har en god kunskap om hur det farliga avfallet skall sorteras skall överstiga 90 procent
 - Andel avfall i "soppåsen" och i grovavfallet som utgörs av farligt avfall skall minska till mindre än 1 promille
- **Mål 3. Mängden avfall som nyttiggörs skall öka**
 - Andel hårdplast som materialåtervinns skall öka
 - Andel avfall i "soppåsen" respektive grovavfallet som utgörs av förpackningar och tidningar skall vara mindre än fem procent

- *Staden medverkar till att marknaden för återvunnet material och produkter som innehåller återvunnet material växer*
- *Minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger och butiker skall gå till biologisk behandling*
- *Andel grovavfall som går till deponi skall minska med 10 procent*
- *Senast år 2010 skall minst 60 % av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark, varav minst hälften bör återföras till åkermark.*
- ***Mål 4. Stockholms avfallshantering skall präglas av god tillgänglighet***
 - *Öka kunskapen om avfallshantering samt stärka förtroendet för systemet*
 - *Hushåll och verksamheter skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sina förpackningar och tidningar*
 - *Minst 60 procent av stadens flerbostadshus skall ha tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar*
 - *Under planperioden skall fem återvinningscentraler uppföras*

Konsekvenser av avfallsplanen

Målen i avfallsplanen förväntas medföra positiva miljömässiga förbättringar på lång såväl som på kort sikt. Dessa sammanfattas som minskade utsläpp, minskad förbrukning av naturresurser, minskad belastning på deponier och en minskad mängd genererat farligt avfall.

Till följd av den ökade befolkningmängden förväntas den totala avfallsmängden att öka. Det avfall som uppkommer kommer dock att sorteras ut till renare fraktioner och på så sätt till en högre grad behandlas på miljömässigt bra sätt.

Omställningen till att bl.a. sortera ut och behandla matavfall separat kräver att behandlingsmetoderna utvecklas och behandlingskapaciteten utökas. Detta förväntas medföra ökade behandlingskostnader.

Innehållsförteckning

LÄSANVISNING	
SAMMANFATTNING	
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	
A INLEDNING	
A.1 BAKGRUND	
A.2 SYFTE	
A.3 AVFALLSPLANENS INNEHÅLL	
B STOCKHOLMS FRAMTIDA AVFALLSHANTERING	
B.1 ÅTERBLICK OCH VISION	
B.1.1 Återblick	
B.1.2 Vision för Stockholms framtida avfallshantering	
B.2 AVFALLSPLANENS MÅL FÖR ÅR 2006-2010	
B.2.1 Uppföljning och avstämning av avfallsplan 2006-2010	
B.2.2 Styrmedel för att nå avfallsplanens mål	
B.2.3 Mål 1. Mängden genererat avfall per invånare skall minska.....	
B.2.4 Mål 2. Mängden farligt avfall som samlas in skall öka.....	
B.2.5 Mål 3. Mängden avfall som nyttiggörs skall öka.....	
B.2.6 Mål 4. Stockholms avfallshantering skall präglas av god tillgäng- lighet.....	
B.3 KONSEKVENSER AV AVFALLSPLANEN.....	
B.3.1 Konsekvenser för miljön.....	
B.3.2 Konsekvenser för avfallsmängder och kostnader	
C NULÄGESBESKRIVNING	
C.1 STOCKHOLMS STAD	
C.2 ANSVARFÖRDELNING.....	
C.2.1 Stadens ansvar.....	
C.2.2 Producenternas ansvar.....	
C.2.3 Avfallsinnehavarens ansvar.....	
C.3 AVFALLSMÄNGDER OCH FLÖDEN.....	
C.3.1 Hushållsavfall.....	
C.3.2 Avfall som omfattas av producentansvar.....	
C.3.3 Park- och trädgårdsavfall	
C.3.4 Bygg- och rivningsavfall samt jord och schaktmassor	
C.3.5 Avfall från energiutvinning.....	
C.3.6 Avfall från behandling av kommunalt avloppsvatten	
C.3.7 Avfall från behandling av industriellt avloppsvatten.....	
C.3.8 Avfall från utvinning av mineraliska produkter och fossila bränslen.....	
C.3.9 Branschspecifikt industriavfall.....	
C.3.10 Icke branschspecifikt industriavfall.....	
C.3.11 Specialavfall.....	

C.4	ANLÄGGNINGAR FÖR MOTTAGNING SORTERING OCH BEHANDLING AV AVFALL LOKALISERADE I STOCKHOLMS STAD.....
C.4.1	<i>Verksamheter för återbruk</i>
C.4.2	<i>Återvinningscentraler</i>
C.4.3	<i>Mottagningsplatser för förpackningar och tidningar</i>
C.4.4	<i>Anläggningar för sortering av avfall</i>
C.4.5	<i>Stockholm Vatten AB:s röt-kammare och biogasproduktion</i>
C.4.6	<i>Högdalens kraftvärmeverk</i>
C.4.7	<i>Anläggningar för deponering av avfall</i>
C.4.8	<i>Anläggningar för sanering av förorenad jord och tvättning av sandningssand</i>
C.5	BEHANDLINGSANLÄGGNINGAR I REGIONEN.....
C.5.1	<i>Anläggningar som omhändertar farliga avfall från Stockholm</i>
C.6	NEDLAGDA AVFALLSUPPLAG I STOCKHOLM.....
C.6.1	<i>Lövsta</i>
D	MÅL OCH LAGSTIFTNING INOM AVFALLSOMRÅDET
D.1	EU:S MILJÖ- OCH AVFALLSPOLITIK.....
D.1.1	<i>EU:s avfallslagstiftning 2004</i>
D.2	SVERIGES AVFALLSPOLITIK
D.2.1	<i>Nationella miljömål</i>
D.2.2	<i>Regionala miljömål</i>
D.2.3	<i>Lokala miljömål och program</i>
D.3	SVERIGES AVFALLSLAGSTIFTNING.....
D.3.1	<i>Miljöbalken (SFS 1998:808)</i>
D.3.2	<i>Avfallsförordningen (SFS 2001:1063)</i>
D.3.3	<i>Förordningar som reglerar producentansvar</i>
D.3.4	<i>Särskilda regler för vissa avfallslag</i>
D.3.5	<i>Regler för hantering av avfall</i>
E	UPPFÖLJNING AV AVFALLSPLAN 2002-2005
E.1	KVALITETSSÄKRING
E.1.1	<i>Måttuppfyllelse</i>
E.2	MÅL 1 - ARBETA FÖR ATT AVFALL INTE UPPKOMMER.....
E.2.1	<i>Måttuppfyllelse mål 1</i>
E.3	MÅL 2 - MINSKA DET FARLIGA AVFALLETS MÄNGD OCH FARLIGHET.....
E.3.1	<i>Måttuppfyllelse mål 2</i>
E.4	MÅL 3 - MINSKA DEPONERINGEN AV SAMTLIGA AVFALLSSLAG GENOM ATT: - ÖKA MATERIALÅTERVINNING - ÖKA ANDELEN AVFALL SOM FÖRS TILL BIOLOGISK BEHANDLING OCH SOM ÄR AV SÅDAN KVALITET ATT BEHANDLINGSPRODUKTEN KAN NYTTJAS SOM JORD ELLER GÖDNINGSMEDEL - ÖKA ENERGIUTVINNINGEN.....
E.4.1	<i>Måttuppfyllelse mål 3</i>
E.5	MÅL 4 - FÖRBÄTTRA STADENS KUNSKAP OCH KÄNNEDOM OM SAMTLIGA AVFALLSFLÖDEN I STADEN.....
E.5.1	<i>Måttuppfyllelse mål 4</i>

E.6 MÅL 5 - ÖKA FÖRSTÅElsen OCH KUNSKAPERNA OM AVFALLSHANTERING HOS STADENS INVÅNARE OCH VERKSAMHETER

E.6.1 Måluppfyllelse mål 5

E.7 MÅL 6 - MILJÖANPASSA AVFALLSINSAMLINGEN GENOM ATT ÖKA ANDELEN INSAMLINGSFORDON SOM DRIVS MED FÖRNYELSEBARA BRÄNSLEN

E.7.1 Måluppfyllelse mål 6

E.8 MÅL 7 - ÖKA SAMARBETET OCH ERFARENHETSUTBYTET (I AVFALLSFRÅGOR) MED STOCKHOLMSREGIONENS KOMMUNER

E.8.1 Måluppfyllelse mål 7

E.9 MÅL 8 - ÖKA STADENS ENGAGEMANG I NATIONELLA SÅVÄL SOM INTERNATIONELLA AVFALLSFRÅGOR

E.9.1 Måluppfyllelse mål 8

E.10 MÅL 9 - MILJÖSÄKRA NEDLAGDA AVFALLSUPPLAG

E.10.1 Måluppfyllelse mål 9

F ORDLISTA OCH DEFINITIONER

Bilaga 1. Sammanställning av mål, delmål och nyckeltal

Bilaga 2. Sammanställning av ansvarsfördelning beträffande hushållsavfall

Bilaga 3. Sammanställning av inventering av behandlingsanläggningar i regionen

Bilaga 4. Sammanställning av inventering av behandlingsanläggningar för farligt avfall

A Inledning

A.1 Bakgrund

I miljöbalken (SFS 1998:808) finns krav om att varje kommun skall upprätta en renhållningsordning med föreskrifter och avfallsplan.

I samband med att Kommunfullmäktige 17 november 2003 antog nuvarande renhållningsordning med föreskrifter och avfallsplan fick renhållningsnämnden i uppdrag att snarast ta fram en ny renhållningsordning med avfallsplan som skall börja att gälla senast 1 januari 2006 (KF 2003-11-17, 25 §). Dessförinnan uppdrog även renhållningsnämnden i april 2003 åt renhållningsförvaltningen att påbörja arbetet med nästa avfallsplan.

Enligt uppdraget skall avfallsplanen utgå från det av kommunfullmäktige antagna miljöprogrammet, kommunfullmäktiges och renhållningsnämndens uppdrag, de nationella miljökvalitetsmålen, EU:s direktiv inom avfallsområdet samt kommande förändringar inom lagstiftningen mm.

Kommunfullmäktige och renhållningsnämnden har uttalat ett antal prioriterade områden för utvecklingen av Stockholms avfallshantering. Dessa är bl.a. utbyggnad av antalet återvinningscentraler och återvinningsstationer, utökning av biologisk behandling av matavfall, förbättrad insamling av hushållens farliga avfall och vidareutveckling av den fastighetsnära insamlingen.

A.2 Syfte

Enligt miljöbalken är syftet med avfallsplanen att redovisa uppgifter om allt avfall som uppkommer inom kommunen samt kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet.

Stockholms avfallsplan syftar också till att på ett konkret och begripligt sätt redovisa vilken avfallshantering som finns idag samt att redovisa strategiska mål för stadens framtida avfallshantering.

Avfallsplanen riktar sig till alla som verkar och bor i staden. Detta innebär att avfallsplanen skall fungera som ett vägledande dokument för stadens samtliga invånare och verksamhetsutövare.

A.3 Avfallsplanens innehåll

I avfallsförordningen (SFS 2001:1063, 10 §) ger regeringen Naturvårdsverket bemyndigandet att föreskriva om vad en avfallsplan skall innehålla. I samma paragraf anges att: ”I förordningen om producentansvar för förpackningar (SFS 1997:185) finns bestämmelser om att en kommunal avfallsplan skall innehålla ett särskilt avsnitt om förpackningsavfall.”

I förordningen om producentansvar för förpackningar (SFS 1997:185) föreskriver regeringen att: ”En kommunal avfallsplan skall innehålla ett särskilt avsnitt om förpackningar och platser för insamling av förpackningsavfall. Planen skall även innehålla uppgifter om åtgärder för att förebygga att förpackningsavfall uppstår och åtgärder för att främja återanvändning av förpackningar.”

Enligt föreskrifterna om innehållet i en kommunal avfallsplan (SNFS 1991:3)¹ skall en avfallsplan innehålla följande:

- Uppgifter om hur de avfallstyper som uppkommer i kommunen insamlas, transporteras samt återvinns eller bortskaffas. Planen skall även innehålla uppgifter om var avfallet uppkommer och i vilka mängder.
- Uppgifter om områden eller anläggningar där avfall bortskaffas. Avfallsplanen skall även innehålla uppgifter om sådana anläggningar som inte längre är i drift.
- En redovisning av vilka åtgärder som kommunen skall vidta för att avfallet skall kunna omhändertas på ett från resurshushållnings- och miljöskyddssynpunkt lämpligt sätt.
- En bedömning av de förväntade resultaten av åtgärderna, vad gäller minskade avfallsmängder, återanvänt och återvunnet material samt utvunnen energi.

¹ Naturvårdsverket har fått i uppdrag att revidera föreskrifterna, men de finns i dagsläget inte framtagna.

B **Stockholms framtida avfallshantering**

B.1 **Återblick och vision**

B.1.1 **Återblick²**

Synen på hur avfall skall omhändertas har förändrats och diskuterats under flera generationer. Fram till 1600-talet pågick ingen organiserad verksamhet för att omhänderta avfall utan detta var istället fastighetsägarens privatsak.

I takt med att Stockholm växte ökade behovet av att organisera avfallshantering och under 1600-talet och 1700-talet gjordes flera försök för att organisera såväl latrin- som gatu- och gårdshållningen. En omväxlande period för att hitta fungerande system följde och år 1859 beslutade staden att hela renhållningen skulle skötas av staden själv, genom det nyinrättade renhållningsverket.

Från år 1859 fram till idag har avfallshanteringen genomgått en rad stora förändringar. Från att det i början av perioden var naturligt med källsortering och återanvändning av avfall inleddes under 1900-talet en 50-årig period då blandat avfall kastas i sopnedkastan.

Tidigt 1900-tal inledde Stockholm förbränning av hushållsavfall och efter 1970-talet har endast mycket små mängder deponerats. Energiutvinningen från förbränningen har successivt utökats från att i början endast ha bestått av en liten generator till att i mitten av 1980-talet nått en nivå med fullt utbyggd energiutvinning.

På 1970-talet började avfallet åter igen ses som en resurs och för att utnyttja denna anlade staden en central sorteringsanläggning i Lövsta. De utsorterade fraktionerna höll dock inte den kvalitet som marknaden efterfrågade, varför anläggningen lades ner efter några år.

Under 1980-talet inleddes arbetet för att avfallet skulle sorteras så nära källan som möjligt, s.k. källsortering och från 1990-talet är detta fortfarande inriktningen som gäller: avfallet skall källsorteras och gå till material- och energiutvinning till så stor del som möjligt. Deponering ses som en sista utväg och skall endast användas då andra lämpliga metoder saknas.

B.1.2 **Vision för Stockholms framtida avfallshantering**

Stockholms stads vision är att den framtida avfallshantering är av sådan kvalitet och utförs på ett sådant sätt att den möjliggör för kommande generationer att leva i ett resurssnålt och kretsloppsanpassat samhälle.

² Källa: Ola Wetterberg (2004), *Sopor hit och dit – på vinst eller förlust*. Formas Fokuserar och Berglund & Schultz (1959), *Ren stad Stockholms Stads Renhållningsverk etthundra år*, Stockholms Stads Gatunämnd

Detta innebär i praktiken att:

- Mängden avfall som genereras minskar och det avfall som uppkommer är av sådan kvalitet att det kan återföras i ett fulländat kretslopp.
- Avfallshierarkin är styrande och därmed gynnas hushållningen med naturresurser och den negativa miljöpåverkan från avfallshanteringen minimeras.
- Avfallshanteringen präglas av hög tillgänglighet samt invånare med stor medvetenhet och stort engagemang.
- Avfallshandling utförs på ett miljömässigt, resurseffektivt och långsiktigt ekonomiskt riktigt sätt.

B.2 Avfallsplanens mål för år 2006-2010

Uppföljningen av Avfallsplan 2002-2006 (se Kap. E) tillsammans med en genomgång av politiska uppdrag samt lagar och mål i samhället (se Kap. D) har lett fram till att vissa områden prioriterats i målen för Stockholms framtida avfallshandling.

Inom dessa områden har mål och delmål med tillhörande nyckeltal fastställts. Målen är övergripande och riktar sig till alla som lever och verkar i staden medan delmålen är avgränsade till de avfallsslag och avfallsinnehavare som staden har inflytande över. Delmålen ska uppfyllas under planperioden. Under vardera delmål finns även förslag till åtgärder för att nå respektive delmål redovisade. I Bilaga 1 finns en sammansättning av avfallsplanens mål, delmål och nyckeltal redovisade.

B.2.1 Uppföljning och avstämning av avfallsplan 2006-2010

Avfallsplanen skall vara ett levande dokument och utgöra grunden för de som bor och verkar inom staden. För att bedöma om avfallsplanens mål nås krävs att en uppföljning

av planen sker. I det miljöstrategiska arbetet skall uppföljningen leda till en ständig förbättring av avfallshanteringen och även få till följd en ökad materialåtervinning och energiutvinning i enlighet med avfallshierarkin.

Renhållningsnämnden har det övergripande ansvaret för uppföljning av avfallsplanen. En årlig uppföljning av de nyckeltal som redovisas under respektive delmål anges i nämndens verksamhetsberättelse. År 2008 skall en fördjupad avstämning ske för att klarlägga om delmålen nås under planperioden samt utifrån de förändringar som skett eller förväntas ske inom lagstiftningsområdet.

B.2.2 Styrmedel för att nå avfallsplanens mål

Stadens styrmedel för att nå avfallsplanens mål är i första hand de kommunala renhållningsföreskrifterna, den kommunala renhållningstaxan för hushållsavfall och därmed jämförligt avfall, samt olika informationsinsatser. Även andra kommunala föreskrifter, ex. hälsoskyddsföreskrifter samt taxan för vatten- och avlopp kan i viss mån utgöra styrmedel för att nå målen.

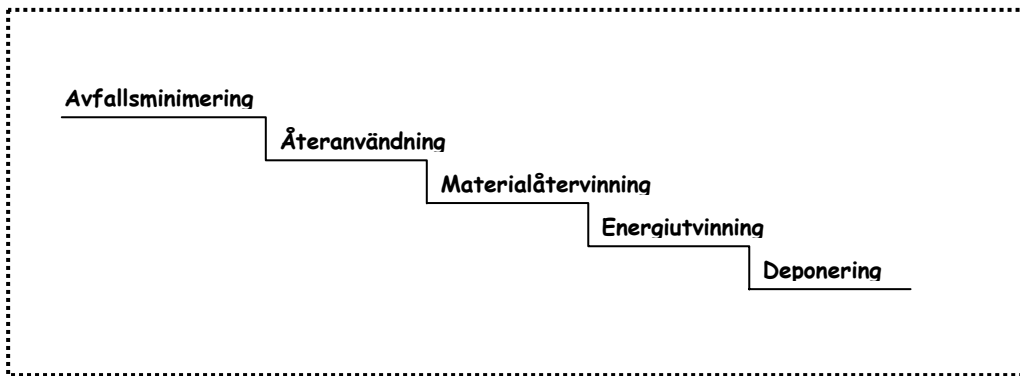
I de kommunala renhållningsföreskrifterna föreskriver staden om hur hanteringen av hushållsavfall skall ske. Vidare föreskriver staden om hur utrymmen, behållare och andra anordningar för hantering av avfall skall vara beskaffade och skötas.

Den kommunala renhållningstaxan är utformad så att den främjar återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering. Taxan styr också bort från, ur arbetsmiljösynpunkt, dåliga hämtförhållanden. Rent konkret innebär detta att avfallsinnehavarens kostnad för hämtning av avfallet blir jämförelsevis lägre vid miljö- och arbetsmiljömässigt bättre alternativ. Genom denna differentiering styr taxan avfallshanteringen mot ökad sortering och materialåtervinning samt en bättre arbetsmiljö.

Staden har ett stort ansvar för att tillhandahålla målgruppsanpassad information till olika avfallsinnehavare. Informationen bör leda till att avfallsinnehavaren agerar på ett, ur miljösynpunkt, riktigt sätt och på så sätt bidrar till att avfallsplanens mål uppnås.

B.2.3 Mål 1. Mängden genererat avfall per invånare skall minska

Att minska mängden avfall som genereras är en av de största och viktigaste utmaningarna inom miljöarbetet och i enlighet med EU:s avfallshierarki, eller i dagligt tal avfallstrappan, är detta det främsta miljömålet inom avfallsområdet i Stockholms stad (se Figur B.1).

Figur B.1. EU:s medlemsstater har enats om en hierarki för hur avfall skall omhändertas. Att minska mängden avfall som genereras innebär att de två översta trappstegen prioriteras.

Mängden avfall som genereras i samhället styrs av många olika faktorer och är till stor del konjunkturberoende. En förutsättning för att nå målet är att sambandet mellan avfallsproduktion och ekonomisk tillväxt bryts. Det handlar till stor del om att utnyttja resurserna effektivare, ändra konsumtionsmönstren, förlänga en produkts livstid och minska avfallet från produkter under hela deras livscykel³.

Staden har få verktyg för att direkt påverka flödena av avfall, men har dock en viktig roll i arbetet att minska avfallsmängderna i den egna verksamheten samt att verka för att mängden produkter som går till återbruk i stället för avfallshantering ökar.

För att nå målet erfordras förändrade produktionsmetoder och en medvetenhet hos konsumenten att välja produkter som genererar mindre avfall. För att öka medvetenheten hos konsumenten bör därför stadens informationsinsatser utgå från avfallshierarkin.

Inom staden finns idag god kunskap om avfallsströmmarna av det avfall som faller under det kommunala renhållningsansvaret. För de avfallsslag som ligger utanför stadens ansvar saknas i många fall den kunskapen, exempelvis bygg- och rivningsavfall. För att möjliggöra en bedömning av måluppfyllelsen bör staden arbeta för att öka kunskapen om avfallsströmmarna. Detta kräver bl.a. att det förvaltningsövergripande samarbetet rörande avfallsfrågor fortsätter att vidareutvecklas.

B.2.3.1 Delmål 1. Mängden genererat hushållsavfall per invånare skall minska med 10 viktsprocent jämfört med år 2003

Staden har insamlings- och behandlingsansvar för allt hushållsavfall som uppkommer inom kommunen (undantaget det som producenterna ansvarar för). För att minska belastningen på miljön är det viktigt att mängden hushållsavfall som genereras minskar. En minskning av avfallsmängderna kan ske genom att en större del avfall återan-

³ *Miljö 2010: Vår framtid –vårt val*, Kommissionens meddelande till rådet, europaparlamentet, ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén (2001/0029 (COD))

vänds eller genom att producenterna av varor tillverkar varor, som ur ett livscykelperspektiv, genererar mindre avfallsmängder.

Genom informationsinsatser till avfallsinnehavare samt genom agerande inom den egna verksamheten har staden möjlighet att påverka den mängd hushållsavfall som genereras. Även en ökad differentierad renhållningsavgift kan styra mot minskade mängder hushållsavfall.

Alla avfallsinnehavare och producenter av produkter och varor är ansvariga för att delmålet skall nås liksom stadens nämnder och styrelser.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Insamlad mängd hushållsavfall kg per invånare och år Ansvarig: Renhållningsnämnden	Med genererat hushållsavfall avses i detta delmål och nyckeltal den totala hanterade mängden ”soppåse”, utsorterat matavfall, farligt avfall, grovavfall samt producentansvarsavfall (förpackningar, tidningar och el-avfall). Läkemedelsavfall, latrin och fettavskiljarslam exkluderas. År 2003 genererades ca 510 kg hushållsavfall per invånare. Statistik hämtas från samlingsentreprenörer, producenter och behandlingsanläggningar.

B.2.3.2 Delmål 2. Stadens förvaltningar och bolag skall integrera avfallsperspektivet i upphandling och verksamhetsplanering

Staden upphandlar årligen varor och tjänster för stora belopp. I upphandlingsskedet bör hänsyn tas till varans hela livscykel. Exempelvis bör krav på att varan skall vara förpackad på ett sätt som genererar mindre avfall ställas. För att möjliggöra detta krävs att de som arbetar med upphandling har god kunskap om vilka möjligheter som finns för att ställa sådana krav. Staden bör därför erbjuda kompetensutveckling inom miljö- och avfallsområdet för de som arbetar med upphandlingar.

Stadens nämnder och styrelser är ansvariga för att delmålet skall nås.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Andel upphandlingar där livscykelperspektivet beaktats Ansvarig: Stadsledningskontoret	Staden saknar idag samlad kunskap om andelen upphandlingar där livscykelperspektivet har beaktats. Nyckeltal följs upp genom stickprovskontroll av upphandlingsavtal.

B.2.4 Mål 2. Mängden farligt avfall som samlas in skall öka

Det farliga avfallet kan ha stor inverkan på människors hälsa och miljön samt på avfallshanteringen i insamlings- och behandlingsledet. För att minska belastningen på människors hälsa och miljön samt för att inte störa behandling av avfall och avloppsvatten är det därför viktigt att mängden farligt avfall som genereras minskar och att andelen som samlas in och omhändertas på ett riktigt sätt ökar.

Många produkter som används i hushåll och verksamheter klassas som farligt avfall, ex. lacknafta, målarfärg och el-artiklar. Insamlings- och behandlingsansvaret för hushållens farliga avfall är delat mellan staden och el-producenterna. Staden har ansvar för den del som inte faller under producenternas ansvar (avfall från elektriska och elektroniska produkter), dvs. främst olika slags kemikalier. Verksamhetsutövaren har ansvar för att det farliga avfall som uppkommer inom dess verksamhet omhändertas på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

B.2.4.1 Delmål 1. Hushållen skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sitt farliga avfall

En förutsättning för att öka andelen farligt avfall som samlas in och omhändertas på ett riktigt sätt är att hushållen har goda möjligheter att lämna ifrån sig sitt farliga avfall.

Idag tillhandahåller staden en kombination av fasta och mobila insamlings-systemsystem för hushållens farliga avfall. Hushållen har möjligheten att lämna in farligt avfall vid någon av stadens fasta miljöstationer, återvinningscentraler, avtalade färghandlare eller till den mobila miljöstationen. Fastighetsnära insamling av hushållens farliga avfall är möjlig i de fall ställda säkerhetsaspekter mm tillgodoses.

För att nå delmålet krävs bl.a. att insamlingssystemet byggs ut. Insamlingssystemet bör vara en kombination av olika lösningar med hänsyn tagen till olika förutsättningar. Utöver en utökning av redan angivna insamlingsformer krävs att alternativa insamlingssystem utvecklas och etableras.

Renhållningsnämnden och el-producenter är ansvariga för att skapa goda insamlingssystem för att delmålet skall nås. Hushållen är viktiga aktörer för att det farliga avfallet sorteras och lämnas till insamlingssystemet.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Antal hushåll per fast insamlingspunkt för hushållens farliga avfall Ansvarig: Renhållningsnämnden	År 2003 fanns 16 miljöstationer, 3 återvinningscentraler och 25 avtalade färghandlare. Detta motsvarar ca 25 600 hushåll per miljöstation, 136 500 hushåll per ÅVC och 16 380 hushåll per avtalad färghandlare. Uppgifter hämtas från renhållningsnämnden.

<p>2. Antal hushåll per mobil insamlingspunkt (hållplats och stopp) för hushållens farliga avfall Ansvarig: Renhållningsnämnden</p>	<p>Under år 2003 var den mobila miljöstationen under uppbyggnad. Under år 2004 besökte den 75 hållplatser och gjorde 168 stopp. År 2005 har tillgängligheten utökats till 84 hållplatser och 336 stopp. Detta motsvarar ca 5 460 hushåll per hållplats och 2 440 hushåll per stopp (år 2004) och 4 900 hushåll per hållplats och 1 220 hushåll per stopp (år 2005). Uppgifter hämtas från renhållningsnämnden.</p>
<p>3. Antal hushåll per publik insamlingspunkt för småbatterier Ansvarig: Renhållningsnämnden</p>	<p>År 2003 fanns ca 1 000 publika insamlingspunkter för småbatterier. Detta motsvarar ca 410 hushåll per insamlingspunkt. Uppgifter hämtas från renhållningsnämnden.</p>
<p>4. Insamlad mängd farligt avfall från hushållen, kg per invånare Ansvarig: Renhållningsnämnden</p>	<p>År 2003 samlades 621 ton kemikalier, 102 ton småbatterier, 1 840 ton kylmöbler och 5 598 ton övrigt el-avfall in. Detta motsvarar ca 0,8 kg kemikalier, 0,1 kg småbatterier, 2,4 kg kylmöbler och 7,3 kg el-avfall per invånare. Uppgifter hämtas från insamlingsentreprenörer och el-producenter.</p>
<p>5. Insamlad mängd blybatterier, kg per invånare Ansvarig: Renhållningsnämnden</p>	<p>År 2003 samlades 1 860 ton blybatterier in. Detta motsvarar ca 2 kg per invånare. Uppgifter hämtas länsvis från Returbatt AB.</p>

B.2.4.2 Delmål 2. Andel invånare som bedömer att de har en god kunskap om hur det farliga avfallet skall sorteras skall överstiga 90 procent

För att öka andelen farligt avfall som samlas in och omhändertas på ett riktigt sätt är det viktigt att avfallsinnehavaren har god kunskap om vad som klassas som farligt avfall, hur det skall sorteras och vart det skall lämnas. För att nå delmålet krävs därför att renhållningsnämnden och andra berörda nämnder informerar hushållen om detta. Renhållningsnämnden bör även kontinuerligt utföra brukarundersökningar som visar hur kunskapsnivån förändras.

Renhållningsnämnden ansvarar för att delmålet nås i samarbete med miljö- och hälsoskydds-nämnden, konsumentnämnden, samtliga stadsdelsnämnder och el-producenter.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Andel invånare som bedömer att de har goda eller mycket goda kunskaper om hur det farliga avfallet skall sorteras Ansvarig: Renhållningsnämnden	Staden saknar idag kunskap om hur god invånarna bedömer att deras kunskap om farligt avfall är. Renhållningsnämnden kommer under år 2005 att utföra brukarundersökningar som ger en kunskap om detta. Brukarundersökningarna kommer att följas upp regelbundet.

B.2.4.3 Delmål 3. Andel avfall i "soppåsen" och i grovavfallet som utgörs av farligt avfall skall minska till mindre än 1 promille

Plockanalyser utförda av renhållningsförvaltningen tyder på att ca en procent av "soppåsens" innehåll består av farligt avfall. Av detta är hälften sådant farligt avfall som kommunen ansvarar för och den andra hälften el-avfall, vilket producenterna ansvarar för. Staden saknar för närvarande kunskap om andelen farligt avfall i grovavfallet. Målsättningen är att allt farligt avfall skall hållas skilt från annat avfall och behandlas separat.

För att minska mängden farligt avfall i "soppåsen" krävs omfattande informationsinsatser rörande såväl produktval som hantering av uppkommet farligt avfall samt en utveckling av insamlingssystemet för farligt avfall.

Renhållningsnämnden i samarbete med miljö- och hälsoskydds-nämnden, konsumentnämnden, stadsdelsnämnder och avfallsinnehavare är ansvariga för att delmålet nås.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Andel farligt avfall, som faller under det kommunala renhållningsansvaret, i "soppåsen" Ansvarig: Renhållningsnämnden	Plockanalys utförd år 2003 visar att "soppåsen" innehåller 0,5 procent farligt avfall, som faller under det kommunala renhållningsansvaret. Uppgifter hämtas från resultat av plockanalyser.
2. Andel el-avfall i "soppåsen" Ansvarig: Renhållningsnämnden	Plockanalys utförd år 2003 visar att "soppåsen" innehåller 0,5 procent el-avfall. Uppgifter hämtas från resultat av plockanalyser.
3. Andel farligt avfall i grovavfallet, inklusive el-avfall Ansvarig: Renhållningsnämnden	Plockanalys av grovavfall kommer att utföras under 2005. Idag finns inte uppgifter tillgängliga. Uppgifter hämtas från resultat av plockanalyser.

B.2.5 Mål 3. Mängden avfall som nyttiggörs skall öka

Genom att producera varor och produkter av återvunnet material samt el och fjärrvärme av utsorterat brännbart avfall kan stora mängder energi och naturresurser sparas. Det är därför angeläget att öka andelen avfall som nyttiggörs genom materialåtervinning i första hand och genom energiutvinning i andra hand. Målsättningen är att "flytta" genererat avfall ett steg uppåt i avfallsstegen och att endast avfall som på grund av dess egenskaper är olämpliga att omhändertas på annat sätt skall deponeras.

Vid val av återvinningsmetod skall EU:s avfallshierarki, en bedömning av resurseffektivitet samt den totala miljönyttan sammanvägas. Materialåtervinning skall, då det är miljömässigt motiverat, prioriteras framför energiutvinning.

Avfall skall sorteras så att de kan behandlas efter sina egenskaper. För att restprodukten skall kunna återföras i kretsloppet bör avfallet även vara så sorterat att det är fritt från föroreningar.

En förutsättning för att mängden avfall som nyttiggörs skall öka är att det finns tillräcklig behandlingskapacitet och en stark eftermarknad för respektive avfallslag.

B.2.5.1 Delmål 1. Andel hårdplast som materialåtervinns skall öka

Hårdplast som inte är förpackningar går idag huvudsakligen till energiutvinning. För att hushålla med jungfruliga naturresurser bör denna fraktion istället materialåtervinnas. Renhållningsnämnden bör därför utreda avsättningsmöjlighet för hårdplast samt möjligheten att utveckla insamlingssystemet för hårdplast som inte är förpackningar.

Renhållningsnämnden och samtliga avfallsinnehavare är viktiga aktörer för att delmålet skall nås.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Andel hårdplast i "soppåsen" som inte är förpackning Ansvarig: Renhållningsnämnden	Plockanalys år 2003 anger att 0,9 procent av "soppåsen" utgörs av hårdplast. Uppgifter hämtas från resultat av plockanalyser.
2. Andel hårdplast i grovavfallet som inte är förpackningar Ansvarig: Renhållningsnämnden	Plockanalys av grovavfall kommer att utföras under 2005. Idag finns inte uppgifter tillgängliga. Uppgifter hämtas från resultat av plockanalyser.

B.2.5.2 Delmål 2. Andel avfall i "soppåsen" respektive grovavfallet som utgörs av förpackningar och tidningar skall vara mindre än 5 procent

Enligt förordningen om producentansvar för förpackningar samt enligt förordningen om returpapper skall förpackningar och returpapper sorteras ut och lämnas till producenternas insamlingssystem.

Plockanalyser utförda av renhållningsförvaltningen tyder på att ca 25 procent av hushållens "soppåse" består av förpackningar och tidningar och belastar därmed stadens hantering av hushållsavfall. Utöver ovan nämnda 25 procent tillkommer ca 3

procent mjukplast som idag hanteras som en bränslefraktion enligt avtal mellan Staden och Plastkretsen. Staden saknar för närvarande kunskap om andel förpackningar och tidningar i verksamheternas hushållsavfall.

För att få kunskap om måluppfyllelsen krävs kontinuerliga plockanalyser av såväl hushållens som verksamheternas hushållsavfall.

För att minska andelen förpackningar och tidningar i ”soppåsen” och i grovavfallet krävs riktade informationsinsatser och en förbättring av producenternas insamlingssystem. Staden har ansvar för att informera hushållen om skyldigheten att sortera ut förpackningar och tidningar samt om tillgängliga insamlingssystem, medan producenterna har ansvar för motsvarande information till andra avfallsinnehavare än hushåll.

Ansvariga för att delmålet skall nås är producenterna genom materialbolagen samt renhållningsnämnden. Samtliga avfallsinnehavare är viktiga aktörer för en ökad utsortering.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Andel förpackningar i hushållens ”soppåse” Ansvarig: Renhållningsnämnden	Plockanalys utförd år 2003 anger att 17 procent av hushållens ”soppåse” utgörs av förpackningar. Kunskap fås ur plockanalyser.
2. Andel tidningar i hushållens ”soppåse” Ansvarig: Renhållningsnämnden	Plockanalys utförd år 2003 anger att 8 procent av hushållens ”soppåse” utgörs av tidningar. Kunskap fås ur plockanalyser.
3. Andel förpackningar och tidningar i grovavfallet Ansvarig: Renhållningsnämnden	Plockanalys av grovavfall kommer att utföras under 2005. Idag finns inte uppgifter tillgängliga. Kunskap fås ur plockanalyser.
4. Andel förpackningar i verksamheternas hushållsavfall Ansvarig: Renhållningsnämnden	Plockanalys av verksamheternas hushållsavfall kommer att utföras under 2005. Idag finns inte uppgifter tillgängliga. Kunskap fås ur plockanalyser.

B.2.5.3 Delmål 3. Staden medverkar till att marknaden för återvunnet material och produkter som innehåller återvunnet material växer

En förutsättning för att mängden avfall som materialåtervinns skall öka är att det finns en marknad för återvunnet material och produkter som innehåller återvunnet material. Genom att, i upphandlingar, ställa krav på varans sammansättning kan staden medverka till att marknaden för dessa växer. För att nå delmålet krävs att de som arbetar med upphandlingar har god kunskap om vilka krav som kan ställas och staden bör därför erbjuda kompetensutveckling inom miljö- och avfallsområdet för de som arbetar med upphandlingar.

Stadens nämnder och styrelser är ansvariga för att delmålet nås.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Andel upphandlingar där krav på att produkten skall innehålla återvunnet material ställts Ansvarig: Stadsledningskontoret	Staden saknar idag samlad kunskap om andelen upphandlingar där krav på att produkten skall innehålla återvunnet material ställs. Nyckeltal följs upp genom stickprovskontroll av upphandlingsavtal.

B.2.5.4 Delmål 4. Minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger och butiker skall gå till biologisk behandling

Matavfall som sorteras ut och behandlas biologiskt är en resurs i form av växtnäring och, i det fall avfallet behandlas genom rötning, även biogas. Målsättningen är därför att öka andelen matavfall som går till biologisk behandling.

Plockanalyser utförda på hushållens ”soppåsar” tyder på att så mycket som 40 procent av innehållet är matrester. För restauranger och butiker bedöms denna siffra vara ännu högre. För att nå delmålet uppskattar renhållningsförvaltningen att ca 32 000 ton av 92 000 ton matavfall från restauranger, livsmedelsbutiker och hushåll måste sorteras ut och behandlas biologiskt. I dag går ca 3 000 ton till biologisk behandling, inkluderat hemkompostering.

För att nå delmålet krävs att flera förutsättningar är uppfyllda. De kanske viktigaste är att staden erbjuder ett lättillgängligt insamlingssystem och att det finns behandlingskapacitet för insamlade mängder. För att skapa ett kretslopp för återvunnet material krävs att kompost- eller rötresten är av sådan kvalitet att den utan risk kan användas som växtnäring och jordförbättringsmedel. Renhållningsnämnden måste aktivt informera restauranger, livsmedelsbutiker och hushåll om hantering av matavfall samt vidareutveckla den differentierade renhållningsavgiften för stimulering till utsortering av matavfall.

Viktiga aktörer är renhållningsnämnden, Stockholms Vatten AB, restauranger, livsmedelsbutiker och hushåll.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Andel matavfall som behandlas genom rötning Ansvarig: Renhållningsnämnden	År 2003 rötades ca 520 ton matavfall, vilket motsvarar ca 1 procent av genererat matavfall. Renhållningsnämnden erhåller denna statistik från insamlingsentreprenörer och behandlingsanläggningar.

<p>2. Andel matavfall som behandlas genom central kompostering Ansvarig: Renhållningsnämnden</p>	<p>År 2003 behandlas genom central kompostering ca 1 600 ton matavfall, vilket motsvarar ca 2 procent av genererat matavfall. Renhållningsnämnden erhåller denna statistik från insamlingsentreprenörer och behandlingsanläggningar.</p>
<p>3. Andel matavfall som behandlas genom hemkompostering Ansvarig: Renhållningsnämnden</p>	<p>År 2003 hemkomposterade ca 1 000 ton matavfall, vilket motsvarar ca 1 procent av genererat matavfall. Antag att de abonnenter som anmält att de hemkomposterar årligen komposterar 300 kg matavfall per abonnent.</p>

B.2.5.5 Delmål 5. Andel grovavfall som går till deponi skall minska med 10 procent

Insamling av hushållens grovavfall sker via stadens återvinningscentraler och fastighetsägarnas grovavfallshantering. Idag sorteras grovavfallet i huvudsak i fraktioner för materialåtervinning, energiutvinning, deponering samt en blandfraktion för sortering. Blandfraktionen innefattar såväl återvinningsbart avfall som deponirest. Uppskattningsvis sorteras idag ca 20 procent för återvinning ut ur blandfraktionen och resterande deponeras. Målet är att 60 procent av blandfraktionen skall nyttiggöras, vilket motsvarar en 10-procentig minskning av den totala mängden grovavfall som deponeras.

För att minska andelen grovavfall som deponeras krävs bl.a. utvecklade fastighetsnära och centrala sorteringsmetoder.

Viktiga aktörer är renhållningsnämnden, grovavfallsentreprenörer, fastighetsinnehavare och avfallsinnehavare.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
<p>1. Insamlad mängd grovavfall från ÅVC respektive fastighetsnära insamling Ansvarig: Renhållningsnämnden</p>	<p>År 2003 insamlades totalt 96 288 ton grovavfall, varav från ÅVC 47 653 ton och genom fastighetsnära insamling 48 635 ton. Renhållningsnämnden erhåller denna information från stadens upphandlade grovavfallsentreprenörer samt entreprenörer som sköter ÅVC.</p>

<p>2. Andel deponerat grovavfall från ÅVC respektive fastighetsnära insamling Ansvarig: Renhållningsnämnden</p>	<p>År 2003 deponerades totalt 48 procent av grovavfallet, varav ÅVC utgör 15 procent och fastighetsnära insamling 33 procent. Renhållningsnämnden erhåller denna information från stadens upphandlade grovavfallsentreprenörer samt entreprenörer som sköter ÅVC.</p>
<p>3. Andel grovavfall som materialåtervinns från ÅVC respektive fastighetsnära insamling Ansvarig: Renhållningsnämnden</p>	<p>År 2003 var materialåtervinningen totalt 13 procent av grovavfall, varav ÅVC utgör 13 procent och fastighetsnära insamling 0 procent. Renhållningsnämnden erhåller denna information från stadens upphandlade grovavfallsentreprenörer samt entreprenörer som sköter ÅVC.</p>
<p>4. Andel grovavfall som energiutvinns från ÅVC respektive fastighetsnära insamling Ansvarig: Renhållningsnämnden</p>	<p>År 2003 energiutvanns totalt 38 procent grovavfall, varav ÅVC utgör 21 procent och fastighetsnära insamling 17 procent. Renhållningsnämnden erhåller denna information från stadens upphandlade grovavfallsentreprenörer samt entreprenörer för drift av ÅVC.</p>

B.2.5.6 Delmål 6. Senast år 2010 skall minst 60 % fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark, varav minst hälften bör återföras till åkermark

Stockholm Vattens mål för avloppsslam ligger i linje med nationella målet d.v.s. att senast år 2015 skall minst 60 % fosforföreningar i avlopp återföras till produktiv mark, varav minst hälften bör återföras till åkermark. Stockholm Vattens ambition är att uppnå målet tidigare. Tidpunkten kommer dock vara avhängig av både slammets kvalitet och kommersiella villkor. Kretsloppsanpassad användning av slammet förutsätter mycket låga halter av föroreningar och att samhället accepterar att slammet nyttjas för återföring till produktiv mark. Det är därför angeläget att slammets kvalitet förbättras. För att minska belastningen på människors hälsa och miljön samt för att inte störa behandling av avfall och avloppsvatten är det därför viktigt att mängden farligt avfall som genereras minskar och att andelen som samlas in och omhändertas på ett riktigt sätt ökar.

En minskning av deponering av slammet innebär även en minskning av miljöproblemen i form av övergödning av vattendrag.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Återförd andel av fosforföreningarna i slammet till produktiv mark. Ansvarig: Stockholm Vatten AB	Ca 64 000 ton används för återställning av gruvområden. Det är en del av detta som återförs till produktiv mark. Uppgift om exakt andel saknas. SVAB kommer att utreda detta.
2. Återförd andel av fosforföreningarna i slammet till åkermark. Ansvarig: Stockholm Vatten AB	I dag produceras ca 67 000 ton slam. Av detta återförs 3 000 ton till åkermark genom Revaq-projektet. Startvärdet beräknas till 4,5 %.

B.2.6 Mål 4. Stockholms avfallshantering skall präglas av god tillgänglighet

För att nå avfallsplanens mål och delmål krävs god tillgänglighet för samtliga aktörer och intressenter inom avfallsområdet. Tillgänglighet är ett brett begrepp som innefattar en lång kedja som sträcker sig från att avfall uppstår och innehavaren vill göra sig av med avfallet till dess att det samlas in och transporterats till en anläggning för behandling.

I detta mål avgränsas dock tillgänglighet till att innefatta tillgänglighet för avfallslämnaren och då både fysisk tillgänglighet samt tillgänglighet i form av kunskap om hur avfallet skall hanteras. Tillgänglighet ur arbetsmiljösynpunkt vid insamlingsplatsen styrs av regler som utformas av bl.a. Arbetsmiljöverket och Boverket och tas därför inte med i detta mål.

B.2.6.1 Delmål 1. Öka kunskapen om avfallshantering samt stärka förtroendet för systemet

Några av de allra viktigast framgångsfaktorerna för en rationell och miljöriktig hantering av avfallet är att avfallsinnehavaren har kunskap och förtroende för avfallshanteringsystemet. Under 2003 genomförde renhållningsförvaltningen en brukarundersökning som visar att 75 procent av boende i småbostadshushåll anser att de har mycket bra eller bra kunskap om hur de skall hantera och sortera sitt avfall medan 58 procent av boende i flerbostadshushåll anser att de är väl eller ganska väl informerade om hur de skall hantera sitt avfall. 49 respektive 38 procent av de tillfrågade uppger att de instämmer helt eller delvis om att allt avfall som lämnas till återvinning återvinns och behandlas rätt.

För att öka andelen invånare som bedömer att de har goda kunskaper om avfallshantering samt har ett stort förtroende för avfallssystemet krävs information om varför det är viktigt att hantera avfallet på ett visst sätt, hur avfallet omhändertas och vilka miljöeffekter som uppstår. I detta arbete och för hela avfallsverksamheten är information av stor strategisk betydelse. Stadens informationsinsatser som rör avfallsfrågor

bör därför vara målgruppsinriktade och i möjligaste mån föras i dialog med berörda parter.

Renhållningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, konsumentnämnden och samtliga stadsdelsnämnder är viktiga aktörer för att nå delmålet.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Andel invånare som bedömer att de har goda eller mycket goda kunskaper om avfallshantering Ansvarig: Renhållningsnämnden	Viss kunskap om invånarnas bedömda kunskap rörande avfallshantering finns att hämta i brukarundersökning utförd 2003. Renhållningsnämnden kommer dock att under år 2005 att utföra brukarundersökningar som ger en ökad kunskap om detta. Brukarundersökningarna kommer att följas upp regelbundet.
2. Andel invånare som har stort eller mycket stort förtroende för att det avfall som sorteras ut tas hand om och återvinns på ett bra sätt Ansvarig: Renhållningsnämnden	Viss kunskap om invånarnas bedömda kunskap rörande avfallshantering finns att hämta i brukarundersökning utförd 2003. Renhållningsnämnden kommer dock att under år 2005 att utföra brukarundersökningar som ger en ökad kunskap om detta. Brukarundersökningarna kommer att följas upp regelbundet.

B.2.6.2 Delmål 2. Hushåll och verksamheter skall erbjudas goda möjligheter att lämna ifrån sig sina förpackningar och tidningar

En av förutsättningarna för att öka insamlingen av förpackningar och tidningar är att avfallsinnehavarna erbjuds goda möjligheter att lämna ifrån sig sitt utsorterade avfall. För detta krävs att det finns lämpliga insamlingssystem och målgruppsanpassad information.

Producenterna har ansvar för att det finns lämpliga och lättillgängliga insamlingsystem för alla förpackningar och tidningar och i övrigt ge god service till den som skall lämna avfallet. Hushåll och andra förbrukare skall lämna förpackningar och tidningar till insamlingssystemet. Staden har ansvar för information till hushåll om skyldigheten att sortera ut förpackningar och tidningar samt om tillgängliga insamlingssystem medan producenterna har ansvar för motsvarande information till andra än hushåll.

För att skapa lämpliga och lättillgängliga system krävs en kombination av olika insamlingssystem, så som publika insamlingssystem, kvarters- och fastighetsnära insamling, beroende av bebyggelsestruktur.

Producenterna genom materialbolagen, renhållningsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, samtliga stadsdelsnämnder och fastighetsinnehavarna är viktiga aktörer för att delmålet skall nås.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Andel flerbostadsfastigheter som har fastighetsnära insamling för förpackningar och tidningar Ansvarig: Renhållningsnämnden	År 2003 uppskattas ca 25 procent av stadens flerbostadsfastigheter ha fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar och ca 80 procent för enbart tidningar. Renhållningsnämnden erhåller denna information från Förpacknings- och Tidningsinsamlingen.
2. Antal stationära insamlingspunkter för hushållens förpackningar och tidningar Ansvarig: Renhållningsnämnden	År 2003 fanns ca 260 återvinningsstationer. Renhållningsnämnden erhåller denna information från Förpacknings- och Tidningsinsamlingen.
3. Antal stationära insamlingspunkter för verksamheters förpackningar och tidningar Ansvarig: Renhållningsnämnden	År 2003 finns 1 insamlingspunkt (Vantör) för verksamheters förpackningar och tidningar. Renhållningsnämnden erhåller denna information från Förpacknings- och Tidningsinsamlingen.

B.2.6.3 Delmål 3. Minst 60 procent av stadens flerbostadshusskall ha tillgång till fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar

80 procent av hushållen i allmännyttans flerbostadsfastigheter beräknas idag ha tillgång till fastighetsnära insamling, medan motsvarande för övrigt fastighetsbestånd beräknas till 15 procent. Detta motsvarar ca 30 procent av hushållen i stadens samtliga flerbostadsfastigheter. Med utgångspunkt från den begränsade möjligheten att etablera fastighetsnära insamling i befintlig bebyggelse, främst inom stenstaden, är målsättningen att minst 60 procent av stadens fastigheter skall ha tillgång till fastighetsnära insamling inom planperioden.

För att nå delmålet krävs ett utökat krav för producenter att medverka till fastighetsnära insamling, en utvecklad differentierad renhållningsavgift samt retroaktiva krav i plan- och bygglagstiftningen.

Producenterna, stadsbyggnadsnämnden, marknämnden samt renhållningsnämnden är ansvariga för att delmålet nås. Fastighetsinnehavarna är viktiga aktörer.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Andel flerbostadshushåll som har fastighetsnära insamling för förpackningar och tidningar Ansvarig: Renhållningsnämnden	År 2003 hade drygt 30 procent av flerbostadshushållen fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar. Renhållningsnämnden erhåller denna information från Förpacknings- och Tidningsinsamlingen.

B.2.6.4 Under planperioden skall fem återvinningscentraler uppföras

För att Stockholms avfallshantering skall präglas av god tillgänglighet krävs en utveckling av insamlingssystemet för hushållens grovavfall. Utöver den fastighetsnära insamlingen av grovavfall har hushållen idag möjlighet att lämna sitt grovavfall till någon av stadens tre återvinningscentraler. Dessa är dock hårt belastade och behovet av fler återvinningscentraler i staden bedöms som stort. Målsättningen är att det skall finnas sex till åtta återvinningscentraler inom staden.

För att nå delmålet krävs att staden aktivt arbetar för att identifiera möjlig lokalisering för nya återvinningscentraler och närmare utreder och projekterar på de platser som bedöms vara lämpliga.

Renhållningsnämnden tillsammans med marknämnden och stadsbyggnadsnämnden är ansvariga för att delmålet nås.

NYCKELTAL	KOMMENTAR
1. Antal återvinningscentraler i Stockholm Ansvarig: Renhållningsnämnden	År 2003 fanns 3 återvinningscentraler i Stockholm.

B.3 Konsekvenser av avfallsplanen

För att nå de mål och delmål som redovisas i avfallsplanen ställs krav på samtliga som bor och verkar inom staden, det vill säga såväl privatpersoner som verksamhetsutövare.

B.3.1 Konsekvenser för miljön

Utgångspunkten för avfallsplanen är att målen skall leda till och främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Detta är förenat med ett ansvar för den som innehar eller hanterar avfallet, oavsett vilken typ av avfall det är fråga om. För att ytterligare befästa detta har under år 2003 ett ansvar för avfallsinnehavaren införts i miljöbalken. Detta innebär att ”Den som innehar avfall skall se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt”.

I likhet med avfallsplanen för innevarande period syftar de mål som redovisas här till att ge miljömässiga förbättringar på såväl kort som lång sikt. Genom att öka utsor-

teringen av olika avfallsslag och därigenom få renare fraktioner som kan gå till lämplig behandling förväntas miljömässiga förbättringar. Dessa kan i korthet sammanfattas enligt nedan.

- Utsläpp till luft, vatten och mark minskar.
- Förbrukning av naturresurser minskar genom ökad
 - återanvändning
 - återvinning såsom materialåtervinning och energiutvinning
 - återvinning såsom återföring av näringsämnen till naturen.
- Belastningen på deponierna minskar.
- Det farliga avfallets mängd minskar.

B.3.2 Konsekvenser för avfallsmängder och kostnader

Stadens beslut om en kraftig nybyggnad av lägenheter under de närmsta åren innebär att antalet invånare förväntas att öka. Med detta följer även en ökning av servicenärningen. Den totala mängden avfall, såväl verksamhetsavfall som hushållsavfall, kan därför förväntas att öka.

Med de beslut och insatser som redan tidigare har tagits i såväl stadens avfallsplan som miljöprogrammet har redan system för sortering av avfall etablerats. Det bedöms dock att ytterligare åtgärder för att nå målen behövs.

Målet är att en mindre mängd avfall per capita skall genereras och därmed behandlas. Detta, i kombination med att den mängd som genereras kommer att kräva en mer avancerad och specialiserad behandling för att klara såväl lokala som nationella mål, bedöms medföra att den totala behandlingskosten ökar.

Minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger och butiker skall år 2010 behandlas biologiskt. Därtill kommer det organiska avfall som uppkommer i livsmedelsproduktion inom livsmedelsindustrin. Detta innebär att behandlingsmetoder måste utvecklas och behandlingsresurser måste tillskapas. Som ett led i detta undersöker Staden bl.a. möjligheten till att behandla det organiska avfallet genom rötning vid t.ex. Stockholm Vattens anläggning vid Henriksdalverket och därmed även öka produktionen av biogas. Kraven på ökade resurser för att återvinna och behandla avfallet bedöms medföra ökade behandlingskosten.

Arbetsmiljön har alltmer kommit i fokus när det gäller avfallshanteringen. Förutom vid insamling måste även arbetsmiljöproblem vid behandling av avfall uppmärksammas. I det korta perspektivet kan kostnaden för omställning till system som medför bättre arbetsmiljö komma att öka. I det långa perspektivet bedöms dock den totala samhällsekonomiska kostnaden bli lägre.

C. Nulägesbeskrivning

C.1 Stockholms stad

Stockholms stad är Sveriges till invånarantal största kommun och antalet invånare ökar. Befolkningen bor främst i flerbostadshus och endast en liten andel bor i småhus. Stadens kärna är tätt bebyggd och har delvis gammal och kulturmärkt bebyggelse. Inom staden finns även några öar utan broförbindelse med säsongshämtning av avfall.

Flera nya bostadsområden är under uppförande, varav Hammarby Sjöstad är det största. Utrednings- och statistikkontoret (USK) anger i sina prognoser att folkmängden år 2012 kommer att vara ca 829 000 invånare, vilket motsvarar en ökning med drygt nio procent jämfört med år 2003. I Tabell C.1 finns en summering av invånarantal och boendestruktur i staden.

Tabell C.1. Invånarantal och boendestruktur i staden, Källa: USK (2003)

	1999	2003	PROGNOS 2007 ¹	PROGNOS 2012 ¹
Invånarantal	743 700	761 721	785 800	828 950
Lägenheter	360 300	366 200		
Småhus	43 000	43 300		
Summa bostads- hushåll	403 300	409 500		

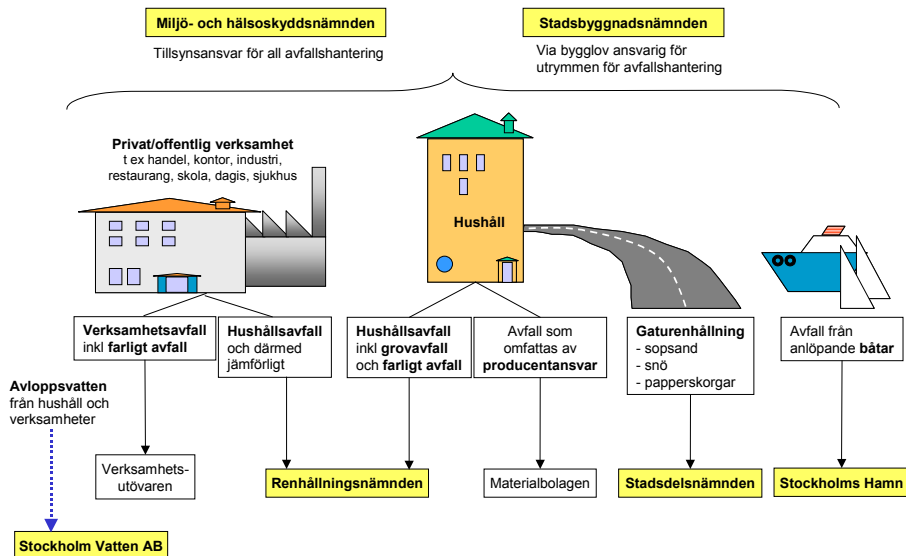
1. Prognos för antalet bostäder saknas.

Antalet övernattningar på hotell, vandrarhem och stugbyar uppgick år 2001 till 4 194 900. Detta motsvarar ca 11 500 invånare.

Stockholm ligger i en region där pendling mellan kommunerna är stor. Dagligen har Stockholm en nettoinpendling på drygt 150 000 personer.

C.2 Ansvarsfördelning

Olika aktörer har ansvar för olika delar det avfall som uppkommer i samhället. Ansvarsfördelningen illustreras i Figur C.1 och de olika aktörernas ansvar beskrivs sedan nedan.

Figur C.1. Ansvarsfördelningen för avfallet som uppkommer i samhället.

För en mer detaljerad bild av ansvarsfördelningen för hanteringen av hushållsavfall och därmed jämförigt avfall hänvisas till Avsnitt C.3.1 samt Bilaga 2.

C.2.1 Stadens ansvar

Enligt miljöbalken (SFS 1998:808) skall varje kommun svara för att hushållsavfall transporteras till behandlingsanläggning för återvinning eller bortskaffning. Kommunen är även ansvarig för att behandlingskapacitet för avfallet finns att tillgå samt för tillsyn av avfallshanteringen. Kommunen ansvarar även för att oljeavfall, toalettavfall och fast avfall som mottagits i hamn transporteras bort (SFS 2001:1063).

Stockholms stad har genom ett antal nämnder och bolag ansvar för olika delar av avfallshanteringen. Nedan beskrivs ansvarsfördelningen inom staden.

C.2.1.1 Renhållningsnämnden

Renhållningsnämnden innehar ansvaret för den kommunala avfallshanteringen, upphandling, samordning och utredning. Renhållningsnämndens uppgifter definieras som⁴:

- främja en miljömässig och kostnadseffektiv hantering av avfall
- svara för att stadens lagstadgade avfallshantering ombesörjes på ett miljömässigt och kostnadseffektivt sätt
- upprätta förslag till renhållningsordning med föreskrifter och avfallsplan efter samråd med berörda nämnder och styrelser

⁴ Reglemente för renhållningsnämnden, Kfs 1999:33

- upprätta förslag till taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall
- samordna stadens agerade beträffande sådant avfall som omfattas av producentansvaret
- svara för övergripande information och rådgivning i avfallsfrågor
- följa och stimulera utveckling av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet.

Under nämnden lyder renhållningsförvaltningen som på uppdrag av nämnden utför nämndens uppgifter. Insamling, transport och behandling av hushållsavfallet utförs av entreprenörer upphandlade av renhållningsnämnden.

C.2.1.2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden svarar för det övergripande miljö- och hälsoskyddet i staden och är därmed tillsynsmyndighet för avfallshanteringen i Stockholm. Detta innefattar bl.a. ett ansvar för:

- Stadens miljöprogram, som på flera punkter berör Stockholms avfallshandtering.
- Rådgivning där de bl.a. informerar om skyldigheten att välja mindre miljöskadliga produkter, den s.k. produktvalsprincipen.
- Samordning av stadens Agenda-21 arbete. I denna samordning ingår bl.a. att ge stöd och handledning till stadsdelsnämnderna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden deltar även i samarbetsprojektet Ekologisk byggande i Stockholm. Programmet har tagits fram som en hjälp till byggbranschen för underlätta ett resurseffektivt och miljöanpassat byggande. När staden anvisar mark för bostadsbyggande skall programmet alltid följas.

C.2.1.3 Stadsdelsnämnderna

Staden har ansvar för städning och vinterväghållning av kommunala gator, torg, parker och andra allmänna platser för vilka kommunen är huvudman. Stadsdelsnämnderna har uppdraget att svara för städning och vinterväghållning av gatorna, torgen, parkerna och de andra allmänna platser. För vissa större gator och trafikleder ligger uppdraget hos Trafiknämnden eller Vägverket, men överförs till stadsdelsnämnderna den 1 januari 2006 från trafiknämnden. Detta ger bl.a. upphov till renhållningsavfall och sopp-sand.

Stadsdelsnämnderna svarar för det lokala Agenda-21 arbetet i staden. Inom detta arbete ingår bl.a. att tillsammans med renhållningsnämnden arbeta med en fortsatt övergång till fastighetsnära insamling.

I stadsdelsnämnderna uppdrag ingår även enklare bygglov och markupplåtelse, ex. för återvinningsstationer och torgplatser.

C.2.1.4 Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för fysisk planering i staden. I detta ingår ansvar för övergripande planering avseende bl.a. bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö och trafik.

Stadsbyggnadsnämnden deltar även i samarbetsprojektet Ekologisk byggande i Stockholm. Programmet har tagits fram som en hjälp till byggbranschen för underlätta ett resurseffektivt och miljöanpassat byggande. När staden anvisar mark för bostadsbyggande skall programmet alltid följas.

C.2.1.5 Gatu- och fastighetsnämnden⁵

Kommunfullmäktige har beslutat (2004-12-14, 22 §) att gatu- och fastighetsnämnden skall upphöra per 31 maj 2005. Nämndens uppdrag läggs ut på tre nya nämnder: marknämnden, trafiknämnden och fastighets- och saluhallsnämnden.

C.2.1.6 Marknämnden

Marknämnden förvaltar stadens obebyggda mark samt annan mark som är avsedd för stadens exploaterings- och byggnadsverksamhet, och även handhar stadens markexploaterings- och byggnadsverksamhet. Nämnden deltar även i samarbetsprojektet Ekologisk byggande i Stockholm. Programmet har tagits fram som en hjälp till byggbranschen för underlätta ett resurseffektivt och miljöanpassat byggande. När staden anvisar mark för bostadsbyggande skall programmet alltid följas

Marknämnden ska tillgodose stadens behov för olika ändamål av mark, bostäder och lokaler.

C.2.1.7 Trafiknämnden

Trafiknämnden svarar för stadens åligganden som huvudman för allmänna platser och som väghållare. Detta innebär bl.a. att verka för samordning, utveckling och uppföljning av stadsdelsnämndernas tekniska verksamhet inom området.

Nämnden svarar även för tillgänglighetsfrågor inom området.

C.2.1.8 Fastighets- och saluhallsnämnden

Nämnden förvaltar stadens förvaltningsbyggnader, kommersiella byggnader, kulturbyggnader samt stadens partihandelsområden.

Nämnden upplåter och har tillsyn över torgplatser på Östermalmstorg och Hötorget.

C.2.1.9 Konsumentnämnden

Konsumentnämndens uppgifter är att ha hand om den övergripande konsumentverksamheten och att främja och stödja konsumentvägledningen i Stockholms stad.

⁵ Kommunfullmäktige har beslutat (2004-12-14, §22) att gatu- och fastighetsnämnden skall upphöra per 31 maj 2005. Nämndens uppdrag kommer att läggas ut på tre nya nämnder: marknämnden, trafiknämnden och fastighets- och saluhallsnämnden.

Nämnden skall bl.a. genomföra seminarier och hearings inom aktuella konsumentområden och genom information bidra till att öka konsumenternas inflytande på marknaden.

C.2.1.10 Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten producerar och levererar dricksvatten samt avleder och renar avloppsvatten från drygt 1 miljon människor i stockholmsområdet. Ur avloppsvattnet utvinns slam och biogas. Bolaget ansvarar för att hitta långsiktigt hållbar användning för det vattenverksslam, gallerrens och avloppsslam som blir resultat av reningsprocesserna.

C.2.1.11 Stockholms Hamn AB

Stockholms Hamn AB erbjuder kajplatser, anläggningar samt service och tjänster för i första hand kombifärjor, ro/ro, kryssningstrafik samt containertrafik. Stockholms Hamn AB hyr även ut mark och lokaler, i första hand till hamn- och sjöfartsrelaterade verksamheter.

Den som äger en hamn har ansvar för att det finns mottagningsanordning för allt fartygsgenererat avfall och lastrester som anlöpande fartyg lämnar i hamnen.

För avfall från kryssnings-, container-, bulk-, och tankfartyg handlar Stockholms Hamn upp entreprenörer för samordning av mottagning och borttransport av genererat avfall. För skärgårdsrederierna (ex. Waxholmsbolaget) är ansvaret för avfallet delat: Stockholms Hamn handlar upp entreprenörer för omhändertagande av allt avfall jämförbart med hushållsavfall och skärgårdsrederierna tecknar själva avtal för övrigt avfall. Färjereferierna, i reguljärtrafik med egna terminaler, har direktavtal med fristående avfallsentreprenörer för allt avfall.

C.2.2 Producenternas ansvar

Producenterna har ansvar för att tillhandahålla insamlingssystem, samla in, transportera och behandla den del av avfallet som faller under producenternas ansvar. Detta ansvar innefattar förpackningar, tidningar, el-avfall, vissa blybatterier, bildäck och bilar. Producenterna har organiserat sig i olika materialbolag, som sköter insamling och behandling för respektive avfallslag (se Avsnitt C.3.2).

C.2.3 Avfallsinnehavarens ansvar

I miljöbalken 15 kap. 5 § står det att: ”Den som innehar avfall skall se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.”

C.2.3.1 Hushåll

Hushållen har skyldighet att följa reglerna i de kommunala föreskrifterna om avfallshantering. I dessa står bl.a. att hushållen har skyldighet att sortera ut farligt avfall, producentansvarsavfall och batterier ur övrigt avfall. Hushållen ansvarar för att avfallet lämnas till kommunen, eller till de insamlingssystem som producenterna eller fastighetsägarna tillhandahåller.

Hushållen har även skyldighet att följa de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken. En av hänsynsreglerna, den s.k. produktvalsprincipen innebär att brukaren är skyldiga att ersätta en produkt som är farlig för människors hälsa och miljön med en som är mindre farlig om den har likvärdig funktion.

C.2.3.2 Verksamheter

Inom i stort sett alla verksamheter, privata såväl som offentliga, uppkommer tre kategorier avfall: hushållsavfall, verksamhetsavfall och farligt avfall. Kommunen ansvarar för insamling och behandling av den del som klassas som hushållsavfall, trots att det uppkommer inom en verksamhet. Verksamhetsutövaren har ansvar för att hushållsavfallet lämnas till kommunen.

Verksamhetsutövaren ansvarar själv för att genererat verksamhetsavfall omhändertas på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. De har ansvar för att avfallet transporteras av en godkänd transportör och omhändertas på ett miljömässigt riktigt sätt. Detta gäller även för farligt avfall.

Precis som hushållen är verksamhetsutövaren skyldig att följa de kommunala föreskrifterna om avfallshantering.

C.3 Avfallsmängder och flöden

Avfall uppstår överallt i samhället: i hemmen, i industrin, på offentliga platser, på förskolor och på kontor. Vad som betraktas som avfall anges i miljöbalken 15 kap 1§.

Definition: *Med avfall avses varje föremål, ämne eller substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med eller avser att göra sig av med.*

Kommunen har ett renhållningsansvar för den del av avfallet som klassas som hushållsavfall. Detta gör att kunskapen om var detta avfall uppkommer samt hur det samlas in och behandlas är god. Övrigt avfall är avfallsinnehavarens ansvar. Ansvarsfördelningen i kombination med en allt mer komplex marknad som avfallsbranschen utgör innebär att kommunen saknar en samlad kunskap av var verksamheternas avfall genereras och hur det omhändertas.

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i kommunal avfallsplan skall avfallet som behandlas i avfallsplanen delas in i 10 grupper. Beskrivningen i avsnittet som följer är uppdelad enligt dessa 10 grupper.

C.3.1 Hushållsavfall

Definition: *Med hushållsavfall avses avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet (MB 15 kap 2§).*

I miljöbalkspropositionen (Prop. 1997/98:45) förklaras miljöbalkens definitionen av hushållsavfall och därmed jämförligt avfall. Som exempel på avfall som klassas som hushållsavfall anges sopor, köksavfall, latrin och slam. Till hushållsavfallet räknas också skrymmande avfall som exempelvis utrangerade möbler, cyklar och liknande föremål. Farligt avfall som kommer från hushåll räknas också som hushållsavfall.

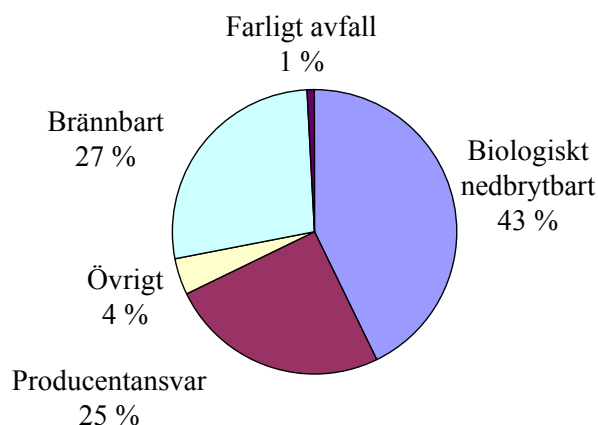
Med avfall från annan verksamhet som är jämförligt med hushållsavfall avser lagstiftaren avfall från industrier, affärsrörelser och annan likartad verksamhet som i renhållningssammanhang är jämförligt med avfall som kommer från hushåll. Det är sådant avfall som uppkommer som en direkt följd av att människor oavsett ändamål eller verksamhet vistas inom en lokal eller anläggning. Som exempel nämns avfall från personalmatsalar, restaurangavfall och toalettavfall. (Prop. 1997/98:45)

Hushållsavfall och därmed jämförligt avfall kan delas in i ett antal grupper. Dessa beskrivs kortfattat nedan. I bilaga 2 redovisas en sammanfattning av ansvaret för hushållsavfall.

C.3.1.1 "Soppåsen"

"Soppåsen", även kallad städsäck, uppkommer i hushåll och i verksamheter som t.ex. restauranger, personalmatsalar, förskolor, äldreboende och skolor.

För att öka kunskapen om vilka fraktioner Stockholmarnas "soppåse" består av utförde renhållningsförvaltningen regelbundna plockanalyser. Hösten 2003 utförde renhållningsförvaltningen den senaste och resultatet tyder på att de största andelarna består av biologiskt nedbrytbart avfall och material som faller inom ramen för producentansvar (se Figur C.2).

Figur C.2. Resultat från plockanalys av hushållens "soppåse", utförd av renhållningsförvaltningen i november år 2003.

För insamling av avfallet handlar staden upp entreprenörer. Entreprenörerna samlar in och transporterar avfallet till Högdalenverket där det energiutvinns genom förbrän-

ning. Vid de tillfällen ”soppåsen” inte kan förbrännas, exempelvis. p.g.a. allvarliga driftsavbrott deponeras avfallet på någon av regionens deponier. Denna mängd utgör endast en mindre del av totalt deponerat avfall.

C.3.1.2 Utsorterat matavfall

Stockholm stad har påbörjat arbetet med att öka andelen matavfall som går till biologisk behandling. Under år 2003 utsorterades matavfall från flera restauranger och behandlades genom rötning vid Ecoferms röttningsanläggning. Vid behandlingen genereras biogas och rötrest. Biogasen nyttjas för närvarande till fjärrvärme och rötresten används som växtnäring inom jordbruket.

I Hammarby Sjöstad erbjuds boende möjligheten att lämna sitt matavfall utsorterat. Utsorterat matavfall hämtas med en slamsugningsbil och transporteras sedan till SRV återvinnings kompostanläggning. Kompostjorden som bildas används som täckmaterial vid markarbeten.

Utsorterat matavfall från saluhallar rötas vid Stockholm Vattens anläggning vid Henriksdals reningsverk. Matavfallet samlas in med slamsugningsbil och pumpas sedan in i anläggningen där det samrötas med avloppsslammet (se Avsnitt C.3.6).

Ca 3 200 av stadens villaägare sorterar ut och omhändertar sitt matavfall genom egen kompostering. Kompostresten används som jordförbättringsmedel inom den egna fastigheten.

En utökning av insamling av utsorterat matavfall för biologisk behandling pågår och olika insamlingssystem och behandlingsanläggningar utreds av staden (se Avsnitt C.4.5.1)

Renhållningsnämnden antog i november 2003 en strategi för stadens insamling och behandling av matavfall. Syftet med strategin är att visa hur staden skall uppfylla nationella och lokala miljömål rörande en ökad biologisk behandling av matavfall. Målet i strategin är att 33 000 ton matavfall skall gå till biologisk behandling år 2010. Under år 2005 kommer Renhållningsförvaltningen att ta fram en handlingsplan för hur detta mål skall nås.

C.3.1.3 Grovavfall

Grovavfall är den del av hushållsavfallet som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl. Det kan t.ex. vara möbler, trädgårdsavfall, cyklar, stekpannor och skidor (se Figur C.3).

Figur C.3. Exempel på vad som klassas som grovavfall

Boende i flerbostadshus skall lämna sitt grovavfall till den plats som fastighetsägaren anvisar. Hämtning av grovavfallet utförs av renhållningsförvaltningens upphandlade entreprenörer och transporteras efter insamling till största delen till central sortering. Grovavfallet sorteras i en brännbar fraktion och i en deponirestfraktion. Den brännbara krossas till bränsle och förbränns och deponiresten deponeras. Innan transport skall även farligt avfall, elektriska och elektroniska produkter och batterier sorteras ut. Även metaller bör sorteras ut för materialåtervinning.

Enskilda hushåll har även möjligheten att själva transportera sitt sorterade grovavfall till en återvinningscentral. Där kan de kostnadsfritt lämna sitt grovavfall i ett antal fraktioner. Avfallet transporteras sedan till materialåtervinning, energiutvinning eller deponering. Det finns tre återvinningscentraler i Stockholm; Vantör, Lövsta och Östberga (se Avsnitt C.4.2).

Enskilda hushåll har även möjligheten att, av en upphandlad entreprenör, beställa hämtning av grovavfallet.

Trädgårdsavfall får komposteras på den egna fastigheten under förutsättning att detta kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa och miljön. Torrt trädgårdsavfall som inte kan utnyttjas för kompostering får eldas på den egna fastigheten om detta inte strider mot lokala hälsoskyddsföreskrifter.

C.3.1.4 Hushållens farliga avfall

I avfallsförordningen definieras farligt avfall. Exempel på farligt avfall som uppkommer i hushållen är: färg, förtunningsmedel, olja och el-avfall.

Stockholms stad har ansvar för insamling och behandling av hushållens farliga avfall, dock ej el-avfall då detta faller under producentansvaret.

Hushållen skall antingen lämna sitt farliga avfall till stadens insamlingssystem eller till fastighetsägarens anvisade plats. Vid insamling av farligt avfall i fastigheten bör samråd ske med renhållningsförvaltningen. Stadens insamlingssystem består av 16

fasta miljöstationer, tre återvinningscentraler samt en mobil miljöstation. Den mobila miljöstationen är en lastbil som kommer på bestämda tider och hämtar farligt avfall och småelektronik.

Stadens avtalade entreprenör för insamling och transport kör det farliga avfallet till olika behandlingsanläggningar beroende på avfallstyp (se Avsnitt C.5.1).

Småbatterier

Hushåll och verksamheter skall lämna sina småbatterier till någon av kommunens insamlingspunkter eller till anordnad plats i fastigheten. Kommunen tar emot batterier vid återvinningsstationer, återvinningscentraler och miljöstationer. Hushållen har även möjlighet att lämna in småbatterier till omkring 1 000 butiker och liknande som har batterier till försäljning. Från dessa hämtar sedan stadens entreprenör batterierna utan kostnad för butiken.

Insamlade batterier sorteras och transporteras till upparbetning eller slutförvaring. Kvicksilverbatterier stabiliseras och slutförvaras i bergrum, nickel/kadmium- och blybatterier återvinns och alkaliska och brunstensbatterier läggs på deponi i väntan på bättre omhändertagande.

Kyl- och frysmöbler

Till och med den 12 augusti 2005 svarade kommunen för borttransporten av allt avfall som utgjordes av kasserade kylar och frysar. Från och med den 13 augusti 2005 övergår kasserade kyl- och frysmöbler, precis som övrigt el-avfall, till producenternas ansvar (se Avsnitt D.3.3.5).

I dag kan hushåll och företag beställa hämtning av kylmöbler. Enskilda hushåll har även möjlighet att själva transportera och lämna kasserade kylmöbler vid stadens återvinningscentraler (producentens insamlingssystem). Företag och verksamheter skall lämna kasserade kylmöbler som inte är av hushållstyp direkt till av producenterna anvisad behandlingsanläggning.

Renhållningsförvaltningen har avtal med El-Kretsen AB för omhändertagande av kylmöbler. Freoner (CFC) ur köldmedium och isoleringsmaterialet samt plåt- och plastmaterial separeras i en tvåstegsprocess. Både freoner och olja skickas sedan till SAKAB för slutligt omhändertagande. Plåt och plast fragmenteras och materialåtervinns.

C.3.1.5 Hushållens överblivna läkemedel

Staden har ansvar för insamling och bortskaffande av hushållens överblivna läkemedel och kasserade kanyler. För den praktiska hanteringen av detta har Staden tecknat ett avtal med Apoteket AB. Avtalet innebär att apoteket kostnadsfritt tar emot hushållens läkemedelsavfall och kasserade kanyler. Vissa former av överblivna läkemedel klassas som farligt avfall som cytotoxiska läkemedel och cytostatika. Sådant överblivet läkemedel tas inte emot på apoteket utan ska lämnas till stadens bemannade miljöstationer. Kommunen bekostar de behållare som hushållen lämnar in sina kasserade kanyler i.

Läkemedel och kanyler som lämnas till apoteken packas i kartonger, försluts med säkerhetstejp och transporteras sedan till en förbränningsanläggning för destruktion. Den anläggning som ligger geografiskt närmast Stockholm är Vattenfalls anläggning i Uppsala.

C.3.1.6 Latrin

Det finns ca 200 abonnenter som har latrinhämtning i staden. Dessa finns främst vid kolonistugeområden och båtklubbar. Latrin transporteras i engångskärl till Salmunge mottagningsstation i Norrtälje kommun. Därefter behandlas latrin i Käppala reningsverk. Från årsskiftet 2004/2005 infördes ett deponiförbud för organsikt avfall. Detta har lett till att renhållningsförvaltningen utreder ytterliggare alternativa insamlingsystem och behandlingsmetoder för latrin.

C.3.1.7 Torghandelsavfall

Det avfall som uppkommer vid torghandel, s.k. torghandelsavfall faller under det kommunala ansvaret. I dag omhändertas detta avfall på ett antal olika sätt. Det vanligaste är att torghandlaren själv svarar för att avfallet transporteras bort och omhändertas på ett lämpligt sätt. På några av stadens torgplatser har stadsdelsnämnderna anordnat en samlingsplats för torghandelsavfallet.

C.3.1.8 Avfall som omfattas av producentansvar

En del av hushållsavfallet utgörs av avfall som omfattas av producentansvar. Mer information om avfall som omfattas av producentansvar finns under Avsnitt C.3.2.

C.3.1.9 Mängd hushållsavfall och därmed jämförligt avfall

Mängden insamlat hushållsavfall och därmed jämförligt avfall i Stockholm år 2003 redovisas i nedan. I tabellen finns även jämförande mängder från 1991, 1995 och 1999.

Tabell C.2. Mängd hushållsavfall och därmed jämförligt i Stockholms stad under åren 1991, 1995, 1999 och 2003. avfallsmängder anges i ton/år

		1991 ⁶	1995 ¹	1999 ¹	2003 ⁷
Invånarantal		679 000	711 000	743 700	761 721
"Soppåsen"	Energiutvinning	222 924	229 400	252 477	216 921
Utsorterat matavfall	Rötning	-	-	-	520
	Kompostering	-	-	-	1 597
	Hemkompost	-	-	-	1 000
Grovavfall ÅVC	Trä och ris	-	-	-	11 725
	Övrigt brännbart	2 500	9 950	-	7 702
	Blandat till sortering	-	-	-	4 272
	Skrot och vitvaror (exkl. kyl- och frysmöbler)	2 293	2 336	3 672	-
	Metallskrot	-	-	-	4 361
	Icke brännbart	7000	7300	9 605	-
	Fyllnadsmassa	-	-	-	8 575
	Restfraktion	-	-	-	11 018
	Övrigt			8 576	-
	Totalt (grovavfall ÅVC)	11 793	19 586	21 853	47 653

⁶ Mängduppgifter och befolkningsstatistik från Avfallsplan 2002-2005

⁷ Mängduppgifter från RHF, befolkningsstatistik från USK

GROVAVFALL INSAMLAT AV ENTREPRENÖ- RER	BRÄNNBART	-	-	-	11 167
	Sorterbart avfall	-	-	-	26 882
	Restfraktion	-	-	-	10 586
	Totalt (grovavfall entreprenör)	35 000	35 000	53 000	48 635
Farligt avfall från hushåll	Kemikalier etc.	168	186	230	621
	Småbatterier	97	96	78	102
	Kylmöbler ⁸	-	600	839	1 840
Läkemedelsavfall	-	-	-	39	
Latrin	90	76	76	30	
Torghandelsavfall	-	-	-	-	
Fettavskiljarlam fr. Restauranger	-	-	-	21 000 ⁹	

För de avfallslag där uppgifter saknas har kolumnen markerats med -

Att jämföra de olika avfallslagen från år till år medför stor osäkerhet då indelningar i olika avfallslag har ändrats under årens gång, exempelvis klassades vitvaror som elavfall under 2003 och som skrot under tidigare år.

Den totala mängden avfall som per person lades i ”soppåsen” ligger kvar på ungefär samma nivå från år 1991 till år 1999. Under år 2003 minskade mängden med ca 50 kg per person. Under år 1991 producerade Stockholmare 328 kg per person, år 1995 minskade det till 323 kg per person och under högkonjunktens år 1999 var mängden 339 kg per person och år 2003 var mängden 284 kg per person.

Att nämnas kan även att mängden insamlad latrin har halverats från år 1999 till år 2003 och att mängden insamlade kylmöbler har fördubblats under samma tidsperiod.

C.3.2 Avfall som omfattas av producentansvar

Vissa avfallslag omfattas av producentansvar. Detta innebär att producenten ansvarar för att produkten omhändertas på ett riktigt sätt även efter den kasserats. Varutyper som omfattas av producentansvar redovisas i Tabell C.3.

⁸ Kylmöbler antas väga á 50 kg

⁹ Mängduppgift från Stockholm Vatten AB

Tabell C.3. Varor med producentansvar

VARA MED PRODUCENTANSVAR	INFÖRT ÅR
Förpackningar av glas, wellpapp, kartong, metall och plast	1994
Returpapper	1994
Däck	1994
Blybatterier tyngre än 3 kg	1997
Bilar	1998
Avfall från elektriska och elektroniska produkter	2001

När producentansvar införts för en viss varutyp har respektive bransch bildat en särskild organisation, ett materialbolag, för att hantera administration och insamlingsystem. I Tabell C.4 redovisas ansvarig organisation för respektive avfall.

Tabell C.4. Ansvarigt materialbolag för respektive avfall

AVFALLSSLAG	ANSVARIGT MATERIALBOLAG
Återvinning av glasförpackningar	Svensk GlasÅtervinning AB
Återvinning av kartongförpackningar	Svensk Kartongåtervinning AB
Återvinning av wellpapp	RWA Returwell AB
Återvinning av plastförpackningar	Plastkretsen AB
Återvinning av metallförpackningar	Svenska Metallkretsen AB
Återvinning av tidningsavfall	Pressretur AB
Återvinning av däck	Svensk Däckåtervinning AB
Blybatterier tyngre än 3 kg	Returbatt AB
Återvinning av bilar	Bil Producentansvar Sverige AB
Hantering av avfall från elektriska och elektroniska produkter, EEA.	El-Kretsen AB

C.3.2.1 Förpackningar och tidningar/returpapper

Materialbolagen för förpackningar och tidningar har tillsammans bildat Förpacknings- och tidningsinsamlingen¹⁰ (FTI) och REPA-registret (se Figur C.4).

FTI har till uppgift att samordna lokala etableringar och drift av återvinningsstationer, avtal med kommuner för markupplåtelse och städning. Kommunen svarar för information om insamling och återvinning av förpackningar.

¹⁰ November 2004 bildades samarbetsbolaget Förpacknings- och Tidningsinsamlingen, FTI. Detta bolag tar över Förpackningsinsamlingen uppgifter.

Figur C.4. Materialbolagens organisation, Källa: www.ftiab.se.

REPA har till uppgift att erbjuda företag möjlighet att uppfylla sitt producentansvar för förpackningar. Företagen ansluter sig till REPA och betalar förpackningsavgift. Totalt ca 9 200 företag är anslutna i landet och dessa täcker ca 90 procent av alla förpackningar på den svenska marknaden. Avgifterna finansierar insamling och återvinning av förpackningar.

Under 1997 började återvinningsstationer för hushållens använda förpackningar och tidningar att placeras ut i Stockholm. Under år 2003 fanns det ca 260 återvinningsstationer, som FTI ansvarar för, samt ett flertal fastighetsnära insamlingsplatser, som enskilda fastighetsägare ansvarar för. Vid återvinningsstationerna finns behållare för:

- Tidningar
- Färgade glasförpackningar
- Ofärgade glasförpackningar
- Kartongförpackningar
- Metallförpackningar
- Hårda plastförpackningar

Verksamheter i Stockholm kan lämna sitt förpackningsavfall till en mottagningsplats som finns i Högdalen. Det är kostnadsfritt att lämna förpackningarna om de är sorterade. Verksamheter kan även köpa transporten till mottagningsplatsen av valfri avfalls-transportör.

Insamlade tidningar blir nytt papper. Glas krossas och smälts ner till nya glasprodukter, till isoleringsmaterial eller används som utfyllnad i betong. Kartong- och metallförpackningar materialåtervinns och hårdplast materialåtervinns eller energiutvinns.

C.3.2.2 Däck

Svensk Däckåtervinning AB har till uppgift att organisera insamling och återvinning av uttjänta däck. Avtalad entreprenör samlar in däcken från insamlingspunkter runt om i landet. Vid insamlingspunkterna kan både hushåll och verksamheter lämna sina ut-

uttjänta däck. I dag återvinns 100 procent av alla insamlade däck. Exempel på återvinningsområden är regummering, konstruktionsmaterial och energiutvinning.

C.3.2.3 Blybatterier

För blybatterier som väger över tre kilo och för varor med inbyggda miljöfarliga batterier finns också ett producentansvar. Detta innebär att den som säljer dessa produkter är skyldig att ta tillbaka dem och se till att de transporteras till en godkänd uppberedningsanläggning.

Returbatt AB administrerar insamling och återvinning av förbrukade blybatterier i Sverige. Returbatt samarbetar med ca 200 insamlare utspridda över landet. Verksamheten finansieras av en miljöavgift som varje batterileverantör betalar in till Naturvårdsverket.

C.3.2.4 Bilar

Uttjänta bilar skall omhändertaras av ett auktoriserat bilskrotningsföretag. Bilskrotaren dränerar bilen från miljöfarliga vätskor och demonterar såväl miljöfarliga som försäljningsbara reservdelar. Efter demontering sänds karossen för fragmentering till någon av landets sex anläggningar.

Enligt gällande förordning om producentansvar för bilar skall minst 85 viktprocent av de uttjänta bilarna återvinnas från och med år 2006 och minst 95 viktprocent från och med år 2015. I Sverige rapporteras en återvinningsnivå på 85 procent.

C.3.2.5 Avfall från elektriska och elektroniska produkter

Avfall från elektriska och elektroniska produkter är sådana produkter som drivs med sladd eller batteri. År 2001 införde Sverige ett producentansvar på avfall från elektriska och elektroniska produkter. Då begränsades producentansvaret och helt undantaget var bl.a. utrustning i bilar, kylar, frysar och klimatanläggningar. Producentansvaret gällde då endast vid s.k. gammal mot ny vara. Genom nytt EU direktiv (WEEE direktivet) och förändringar i förordningen om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter (SFS 2005:209) har producenterna från och med den 13 augusti 2005 ansvar för alla elektriska och elektroniska produkter.

För att underlätta insamlingen har staden och El-Kretsen beslutat att samarbeta i en frivillig överenskommelse, El-retur. El-retur innebär att:

- staden utför insamling av EEA från hushåll och mindre verksamheter
- El-Kretsen hämtar och behandlar EEA från kommunens uppsamlingsplatser.

Avtalet innebär i praktiken att hushållen skall lämna alla sina uttjänta el-artiklar till stadens insamlingssystem (återvinningscentral och mobil miljöstation eller beställer hämtning av stadens upphandlade grovavfallsentreprenörer). Verksamheter får endast lämna hushållsliknande el-avfall till stadens återvinningscentraler. Övrigt el-avfall skall lämnas till av producenten angiven anläggning.. Producenterna demonterar avfall-

let och miljöskadliga komponenter tas bort innan avfallet deponeras, fragmenterats eller förbränns.

C.3.2.6 *Mängd producentansvarsavfall*

I Tabell C.5 redovisas insamlad mängd av respektive producentansvarsavfall. Statistiken för tidningar och förpackningar avser insamlade mängder från stadens hushåll medan däck, blybatterier, bilar samt avfall från elektriska och elektroniska produkter avser insamlade mängder från stadens hushåll och verksamheter.

Tabell C.5. *Insamlad mängd producentansvarsavfall*

TYP AV AVFALL	1991¹¹ (TON)	1995¹ (TON)	1999¹² (TON)	2003² (TON)
Tidningspapper	35 380	42 920	58 427	48 445
Well- och kartongförpackningar	-	-	1 936	2 716
Glasförpackningar	4 315	8 590	11 700 ¹³	10 840
Metallförpackningar	-	-	410	446
Plastförpackningar	-	-	475	472
Däck		-	-	4 200 ¹⁴
Blybatterier tyngre än 3 kg	-	-	-	1 860 ¹⁵
Bilar		-	-	14 400 ¹⁶
Avfall från elektriska och elektroniska produkter	-	-	-	5 598

¹¹ Mängduppgifter från Stockholms avfallsplan 1998-2001

¹² Mängduppgifter från RHF

¹³ Varav 10% är från verksamheter

¹⁴ Mängduppgifter från Ragn-Sells AB

¹⁵ Insamlat i Stockholms län 2,44 kg/person → 2,44x761 721≈1860 ton/år insamlat i Stockholms stad. Av dessa samlas ca 200 ton in i kommunens system.

¹⁶ Skrotade bilar i Stockholms län 29 957 st. Vikt 1,2 ton/bil. Antaget att detta motsvarar 12 000 bilar i Stockholms stad ger 14 00 ton.

C.3.3 Park- och trädgårdsavfall

Definition: *I huvudsak vegetabiliskt avfall från normal skötsel av park- och större trädgårdsanläggningar etc.*

Park- och trädgårdsavfall uppkommer på grönytor utgörande av parker, skogsområden, ängar, planteringar och kyrkogårdar.

Stadsdelsnämnderna ansvarar för stadens grönytor och anlitar entreprenörer för dess skötsel. Varje stadsdelsnämnd bestämmer själva hur park- och trädgårdsavfallet skall tas om hand och behandlas beroende på stadsdelarnas olika förutsättningar. Parkavfallet komposteras eller förbränns.

Kyrkogårdsförvaltningen sköter själva förvaltningen av sina grönytor. Kvistar, grenar, kransar och blommor m.m. flisas och blandas sedan med övrigt grönnavfall i komposten på Norra begravningsplatsen (som ägs av Stockholm, men ligger i Solna), Räcksta och Skogskyrkogården. Kompostresten nyttjas sedan som jordförbättrare i den egna verksamheten.

Kungliga Djurgårdens Förvaltning sköter själva sina grönytor och insamlat park- och trädgårdsavfall komposteras på egen anläggning vid Husarviken på Djurgården. Långt gräs används som foder till förvaltningens nötdjur. De grova träfraktionerna flisas och blandas in med övrigt grönnavfall till en kompost och den färdiga komposten används sedan till den egna verksamheten bl.a. till jordförbättring.

C.3.3.1 Mängd park- och trädgårdsavfall

Merparten av park- och trädgårdsavfallet återvinns. Uppgifter från de stora förvaltarna Kyrkogårdsförvaltningen och Kungliga Djurgårdens förvaltning samt entreprenören Stockholm Entreprenad ger en något osäker uppskattning på totalt ca 25 000 ton park- och trädgårdsavfall per år, varav ca 8 000 ton flisas och säljs som bränsle och 17 000 ton komposteras på plats.

C.3.4 Bygg- och rivningsavfall samt jord och schaktmassor

Definition: *Avfall från nyproduktion, dvs. husbyggnads-, och anläggningsverksamhet, avfall från rivnings- och ROT-verksamhet (Renovering, Om- och Tillbyggnader) samt jord- och schaktmassor (Naturvårdsverkets Allmänna råd 91:1).*

Från ny- och ombyggnadsprojekt samt anläggnings- och rivningsprojekt bildas till största delen bygg- och rivningsavfall i form av betong, sten, keramiskt material och trä.

En del av bygg- och rivningsavfallet kan utgöras av farligt avfall, ex. asbest, PCB-fogar och material innehållande andra miljöfarliga ämnen såsom bly, kadmium, kvicksilver m.m. och måste transporteras till plats med erforderligt tillstånd för behandling/deponering av farligt avfall (se Avsnitt C.3.11).

Bygg- och rivningsavfall transporteras antingen till återvinningsanläggningar eller till en deponi. Material som kan återvinnas är bl.a. sten, betong, asfalt, trä och metaller.

Staden ställer, med hjälp av programmet för Ekologiskt byggande, krav på hur byggherrar och byggentreprenörer omhändertar bygg- och rivningsavfall. Vid tecknande av exploateringsavtal/köpeavtal förbinder sig byggherren att följa programmets rekommendationer och att medverka till att uppföljning sker.

Skatten på deponering av avfall tillsammans med nya regler för hur avfalls skall sorteras har till viss del haft inverkan på hur byggentreprenörer väljer att hantera sitt avfall. Detta har lett till att allt fler källsorterar byggavfallet.

En stor mängd osorterade jord- och schaktmassor grävs upp i Stockholms stad. Beroende på föroreningsgrad och avsättningsmöjligheter transporteras massorna som grävs upp antingen till deponi eller till återanvändning. Om föroreningshalten överstiger vissa riktvärden klassas massorna som farligt avfall, se vidare i avsnittet om farligt avfall.

Ren jord återanvänds bl.a. till olika utfyllnadsarbeten i vägprojekt och påbyggnad av skidbackar eller deponeras på schaktmassetippar om ingen annan avsättningsmöjlighet finns. En del massor läggs på upplag för att kunna användas vid senare tillfälle. För att öka mängden överskottsmassor som återvinns anser dock Länsstyrelsen i Stockholms län att strategiska platser för mellanlagring och återvinning behöver lokaliseras.¹⁷

Allt s.k. entreprenadberg som uppkommer i Stockholm används som konstruktionsmaterial.

C.3.4.1 Mängd bygg- och rivningsavfall samt jord- och schaktmassor

Hur mycket bygg- och rivningsavfall samt jord- och schaktmassor som uppkommer under ett år i Stockholm är högst konjunkturberoende. Det finns många olika aktörer inom byggmarknaden som agerar både som byggherrar, transportörer och behandlare och det är svårt att få fram en tillförlitlig uppgift på genererade avfallsmängder. Samtal med byggherrar, branschorganisationer och avfallsentreprenörer har lett till slutsatsen att kunskap om genererade avfallsmängder saknas.

Enligt länsstyrelsen genererades år 2003 ca 630 000 ton entreprenadberg i Stockholm. Allt detta nyttjades som ballast.

C.3.5 Avfall från energiutvinning

Definition: *Slagg, askor och rökgasreningssprodukter från koleldning, avfallsförbränning, ved- och flis- och torveldning samt oljeeldning (Naturvårdsverkets Allmänna råd 91:1).*

I Stockholm stad finns flera värme- och el-producerande anläggningar i olika storlekar och med varierande energikällor som t.ex. kol, olja, biobränsle och avfall.

AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad svarar för en stor del av värmeförsörjningen i staden och äger/driver ca 200 värmeproducerande anläggningar, varav

¹⁷ *Masshantering i Stockholms län*, Rapport 2000:11, Länsstyrelsen i Stockholms län

de flesta är relativt små. De största värme- och/eller el-producerande anläggningarna redovisas i tabellen nedan.

Tabell C.6. De största energiproducerande anläggningarna i Stockholm

ANLÄGGNING	ENERGIKÄLLA
Akallaverket	El och olja
Hammarby värmeverk	Värme från Henriksdals renade avloppsvatten, el och olja
Hässelbyverket	Träpellets och olja
Högdalenverket	Avfall, flis, bränslekross, olja och el
Värtaverket	Olja, el och kol

Avfallet som bildas från verkens värme- och elproduktion utgörs av botten- och flygaska. Beroende på bränslets egenskaper och på olika faktorer i förbränningsprocessen bildas olika andel botten- och flygaska. Askorna hämtas av entreprenör och körs till Högbytorps, Telge Återvinnings, Sofielunds, Löts och Västerås avfallsanläggningar för deponering eller materialåtervinning. Dagens hantering av bottenaska innebär en relativt hög återvinningsgrad då den efter bortsortering av metaller används till vall- och vägbyggnad samt täckningsmaterial på bl.a. Sofielunds avfallsanläggning.

I staden finns flera fastigheter som har egna pannor som eldas med olja, pellets eller ved för uppvärmning. I dessa uppkommer mindre mängder sot och vedaska. Vanligast är att denna aska läggs i hushållsavfallet¹⁸.

Renhållningsförvaltningen har ansvar för de restprodukter som uppkommer vid förbränning av avfall från den egna kommunen. Renhållningsförvaltning har dock uppdragit AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad att samordna hanteringen av flygaskor och slaggar. Staden, tillsammans med AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad, har under hösten 2004 tecknat ett nytt avtal för omhändertagande av flygaskan och slaggen som genereras vid avfallsförbränningen. I upphandlingen ställdes krav på att slagfracitionen efter utsortering av metallinnehåll i första hand skall nyttjas som ersättning för jungfruligt material.

Framtida ask- och slagghantering

Att återvinna aska som konstruktionsmaterial på deponier är inte någon långsiktig lösning då denna typ av efterfrågan troligtvis kommer att minska med minskad deponering i samhället i stort. I de fall det är miljömässigt och ekonomiskt möjligt kan en mera långsiktig lösning vara att använda aska vid anläggningsbyggande.

Under flera års tid har forskning beträffande aska som konstruktionsmaterial bedrivits. Forskning på detta bedrivs i Sverige både hos Statens Geotekniska Institut och på flera högskolor och universitet. Ett problem i detta sammanhang är att det saknas en enhetlig policy och riktlinjer för denna typ av restprodukthanvändning både hos Vägverket och hos Naturvårdsverket.

¹⁸ Källa: Sveriges Skorstensfejaremästares Riksförbund

C.3.5.1 Mängd avfall från energiutvinning

I tabellen nedan redovisas mängden avfall från energiutvinning. Restprodukterna från energiutvinning innehåller en del vatten när de lämnar förbränningsanläggningen och detta innebär att en del av invägd deponerad mängd är vatten.

Tabell C.7. Mängd avfall från energiutvinning 2003. Källa: AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad

EWC-KOD		MÄNGD (TON)	BEHANDLING
10 01 04* 10 01 17 10 01 19 10 01 99	Flygaska	2 473	Deponi på Högbytorps avfallsanläggning
10 01 01 10 01 02 10 01 15	Förbränningsrester, kolaska, bottenlagg från olje-, träpellets- och kolförbränning	36 692	Deponi (90 %) eller återvinning (10 %) på Högbytorps avfallsanläggning
19 01 12	Slagg från avfallsförbränning	57 673	Materialåtervinning (70 %) på Sofielunds, Löts Högbytorps och Tvetas avfallsanläggningar. Deponi (30 %) på Västerås, Sofielunds, Löts, och Högbytorps avfallsanläggningar.
19 01 13*	Rökgasreningsprodukt från avfallsförbränning (stabiliserad)	27 620	Deponi på Sofielunds och Högbytorps avfallsanläggningar
Totalt:		124 458 (exkl. farligt avfall 96 547 ton)	

*Klassat som farligt avfall (27 911 ton)

C.3.6 Avfall från behandling av kommunalt avloppsvatten

Definition:

Slam, rens och sand från kommunala avloppsreningsverk samt slam från enskilda brunnar (Naturvårdsverkets Allmänna råd 91:1).

Stockholm Vatten AB renar avloppsvattnen från hushåll och industrier i staden samt från hela eller delar av 7 grannkommuner. Totalt renas årligen ca 90 miljoner m³ avloppsvatten från bara Stockholm kommun. Reningen sker i avloppsreningsverken Henriksdal och Bromma¹⁹. I reningsprocessen uppkommer bland annat slam, sand och gallerrens som en restprodukt samt biogas som en resurs.

¹⁹ Louddens reningsverk har byggts om till pumpstation och överpumpning av avloppsvatten till Henriksdal

Vid sidan av reningen i reningsverken uppkommer även en del slamliknande avfall i dagvattenbrunnar, pumpstationer och spolning av nätet.

Stockholm Vatten AB omhändertar även slam från septiktankar och enskilda brunnar, fettavskiljarslam från restauranger samt pumpbart matavfall från Östermalmshallen och Hötorget. Slam från enskilda brunnar och septiktankar hämtas efter beställning av en, av renhållningsnämnden, upphandlad entreprenör och behandlas sedan med övrigt avloppsvatten. Fettavskiljarslam och matavfall hämtas med sugbil och transporteras till Henriksdals reningsverk för rötning. Dessa avfallsslag ger upphov till avvattnat rötslam och biogas.

År 2003 behandlades ca 21 000 ton fettavskiljarslam och 280 ton matavfall vid Henriksdalsverket. Mängden slam från enskilda brunnar och septiktankar finns ej specificerad för Stockholms kommun men totalt för regionen lämnades 56 000 ton slam på ledningsnätet.

C.3.6.1 Gallerrens och sand

För att avskilja stora partiklar inleds reningsprocessen med en mekanisk rening följt av ett sandfång. Vid grovningen avskiljs gallerrens och sand som avvattnas och transporteras till deponering. Från år 2005 blir det förbjudet att deponera organiskt avfall och då gallerrens och sand till viss del klassas som organiskt avfall arbetar Stockholm Vatten AB för att hitta andra metoder för omhändertagande av gallerrens och sand.

C.3.6.2 Avloppsslam

Slammet som avskiljs vid reningen av avloppsvattnet rötas i SVAB:s rötchammare och då genereras biogas. Efter rötningen avvattnas slammet och borttransporteras för slutgiltigt omhändertagande.

Under år 2003 användes ca 70 procent av slammet som vegetationsmaterial vid återställning av gråbergssupplag och sandmagasin, inom Boliden Minerals gruvområdet. Av resterande slam nyttjades 23 procent i jordtillverkning, 4 procent i jordbruket, 1-2 procent som sluttäckning av deponier och 1-2 procent till hygieniseringsförsök.

Framtida slamhantering

Utvecklingen går mot högre krav på återföring av näringsämnen till kretsloppet och ett större uttag av biogas som uppraderas till drivmedel. Bl.a. i Stockholms miljöprogram redovisas ett mål om att minst 50 procent av fosfor i avloppsslammet återförs till kretsloppet senast år 2006 och i miljöpropositionen, maj 2005, föreslås att minst 60 procent av fosfor i slammet ska användas på produktiv mark varav minst 30 procent på åkermark. Stockholm Vatten har även fått uppdraget att möta den ökande efterfrågan på biobränsle genom att arbeta för en ökad produktion. Detta skall bl.a. göras genom att bolaget tillsammans med renhållningsnämnden skall utveckla omhändertagandet av organiskt avfall (se Avsnitt C.4.5.1).

För att hitta ekonomiska och miljömässigt bra lösningar för slamhanteringen inriktar Stockholm Vatten sitt arbete på ett flertal projekt: information till kunder för ökad

miljömedvetenhet skall leda till att minska mängden farligt avfall i avloppet, användning av slam på åkermark för produktion av livsmedel och energiskog, användning av slam som jordförbättringsmedel i anläggningsjord samt fosforutvinning . Målet är att ha en långsiktigt uthållig slamhantering.

C.3.6.3 *Mängd avfall från behandling av kommunalt avloppsvatten*

I Tabell C.8 redovisas mängd avfall från behandling av kommunalt avloppsvatten.

Tabell C.8. Mängd avfall från behandling av kommunalt avloppsvatten, år 2003

AVFALLSSLAG	MÄNGD (TON)	OMHÄNDERTAGANDE
Gallerrens och sand	2 580	Deponi
Rötat och avvattat slam	69 200 (TS-halt 25-30 %)	Återvinning som vegetationsmaterial till åkermark, jordtillverkning, samt försöksverksamhet .
Slam sand och rens från pumpstationer, dagvattenbrunnar och spolning av nätet	1 100 ton	Destruktion, Högbytorps avfallsanläggning

C.3.7 *Avfall från behandling av industriellt avloppsvatten*

Definition: *Slam och annat avfall från behandling av industriellt avloppsvatten. Dock ej specialavfall (Naturvårdsverkets Allmänna råd 91:1).*

Det slam och annat avfall som uppkommer vid behandling av industriellt avloppsvatten är ofta farligt avfall t.ex. slam från ytbehandlingsindustri och behandlas under avsnittet ”Specialavfall”. Rening av processvatten från livsmedelsindustrin kan dock utgöra ett undantag.

Enligt SVAB och miljöförvaltningen finns endast ett fåtal större livsmedelsindustrier kvar i staden, ett bryggeri under avveckling, ett antal styckerier/charkuterier och potatisskalarverksamheter. Dessa ger upphov till organiskt avfall som avskiljs från processvattnet. Avfallet från dessa verksamheter återvinns till stor del genom rötning vid Henriksdals rötammare eller som djurfoder.

C.3.7.1 *Mängd avfall från behandling av industriellt avloppsvatten*

Fullständig kunskap om avfall som uppkommer vid behandling av industriellt avloppsvatten saknas. SVAB tog under år 2003 emot ca 500 ton potatisskal från verksamheter inom staden.

C.3.8 *Avfall från utvinning av mineraliska produkter och fossila bränslen*

Definition: *Branschspecifikt avfall från brytning och utvinning av malm, mineraler, kol, torv, råpetroleum, naturgas etc. Till gruppen räknas även avfall från anrikning och*

sintring av malm och mineraler (Naturvårdsverkets Allmänna råd 91:1).

Denna avfallstyp förekommer inte i Stockholms stad.

C.3.9 Branschspecifikt industriavfall

Definition: *Fast eller flytande avfall som uppkommer som en direkt följd av verksamheten, dvs. processavfall, spill, kassationer, dock ej specialavfall. Till gruppen räknas avfall från industrier, jord- och skogsbruk, partihandel, varuhandel och -förmedling, offentlig förvaltning och andra tjänster (Naturvårdsverkets Allmänna råd 91:1).*

Industrins branschspecifika avfall rapporteras troligen till största delen som icke branschspecifikt avfall och behandlas i avsnittet "Icke branschspecifikt industriavfall".

Ett exempel på branschspecifikt avfall är dock sand från gatusopning. Det finns idag metoder för att rensa och återanvända sanden och i ett flertal stadsdelsnämnder pågår försök med detta. I dag återvinns den största delen av sanden, som består av halkbekämpningssand av stenkross och natursand, som fyllnadsmaterial i gräsmattor. Vägverkets vägar halkbekämpas främst genom saltning, efter vintern sopas vägarna och däckslitage, sand och jord samlas i hop.

Stadsdelsnämnderna ansvarar för stadens grönytor och anlitar entreprenörer för dess skötsel. Vid städning samlas renhållningsavfall in och transporteras för deponering på någon av regionens deponier. Från våren 2004 energiutvinns den del av renhållningsavfallet som klarar ställda kvalitetskrav vid Högdalenverket.

Gödsel från Solvalla återvinns i matjordstillverkning.

C.3.9.1 Mängd branschspecifikt industriavfall

Efter vinterns halkbekämpning och snöröjning hanterades år 2003 ca 50 000 ton sopsand. Verksamheten på Solvalla genererade år 2003 1 320 ton gödsel.

Utöver uppgifter från gatuhållningen saknas det uppgifter om hur mycket branschspecifikt avfall som uppkommer i Stockholm.

C.3.10 Icke branschspecifikt industriavfall

Definition: *Fast eller flytande avfall som ej uppkommer som en direkt följd av verksamheten och som ej kan hänföras till någon av de övriga angivna avfallsgrupperna. Till gruppen räknas avfall från industrier, jord- och skogsbruk, partihandel, varuhandel och varuförmedling, offentlig förvaltning och andra tjänster (Naturvårdsverkets Allmänna råd 91:1).*

De flesta verksamheter i Stockholm alstrar icke branschspecifikt industriavfall. Verksamheterna själva är ansvariga för att transportera bort avfallet. Oftast anlitas en entre-

prenör för borttransport och behandling. En stor del av avfallet uppskattas vara olika slags emballage och faller därmed under producentansvaret.

Avfall som består av papper, trä och plast samflisas ofta och energiutvinns sedan vid någon av regionens anläggningar.

C.3.10.1 Mängd icke branschspecifikt industriavfall

Avfallsanläggningarna gör sällan skillnad på icke branschspecifikt industriavfall och bygg- och rivningsavfall. För detta avfall saknas därför detaljerade uppgifter.

C.3.11 Specialavfall

Definition:

Termen specialavfall utgör ett samlingsbegrepp för farligt avfall och annat specialavfall. Med farligt avfall avses sådant avfall som är markerat med en asterisk () i bilaga 2 i avfallsförordningen (SFS 2001:1063) eller annat avfall som har en eller flera av de egenskaper som anges i bilaga 3 till avfallsförordningen. Med annat specialavfall avses avfall som ej klassas som farligt avfall men som på grund av särskilda hälsofarlig och/eller miljöstörande egenskaper bör hanteras på särskilt sätt t.ex. avfall från sjukvården (Naturvårdsverkets Allmänna råd 91:1).*

C.3.11.1 Verksamheternas farliga avfall

Verksamhetsutövaren är ansvarig för att det farliga avfall som uppkommer inom dess verksamhet omhändertas på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Detta innebär att verksamhetsutövaren är skyldig att se till att avfallet transporteras av en transportör med giltigt tillstånd till en godkänd behandlingsanläggning samt att det upprättas ett transportdokument för avfallet. Mindre mängder farligt avfall kan verksamheter själv, efter anmälan till länsstyrelsen, transportera till en godkänd behandlingsanläggning.

Det finns i dag ett flertal anläggningar som behandlar farligt avfall (se Avsnitt C.5.1).

C.3.11.2 Annat specialavfall

Riskavfall från sjukhus

Inom Stockholms stad ligger många sjukhus och vårdinrättningar, som ger upphov till specialavfall. Sjukhusen och vårdinrättningarna ägs av landstinget, privata företag och staden. Det finns även ett 60-tal husläkarmottagningar, flera sjukhem och långvårdskliniker, tandvårdsinrättningar mm.

På vårdinrättningar uppstår biologiskt, smittförande och stickande s.k. riskavfall.

Stockholm saknar behandlingskapacitet för riskavfall och därför behandlas det vanligen genom förbränning vid Vattenfall Värme Uppsala AB och Statens Veterinärmedicinska Anstalt i Uppsala. Riskavfallet matas in via en särskild linje direkt in i pannan.

Mängd riskavfall från sjukvård som år 2003 förbränns i Uppsala uppgår till 82,7 ton, av vilka ca 65 ton klassas som farligt avfall.

Döda djur

Djursjukhuset i Västerort är det enda djursjukhuset i Stockholm som har egen kremering. Årligen hanteras ca 1 000 djur, var av drygt 80 procent är katter. Detta ger en total vikt på ca 5 ton per år.

C.3.11.3 Mängd farligt avfall från verksamheter

För att samla statistiken för det farliga avfallet på ett ställe har Åkeriförbundet tagit initiativ till ett nationellt register, s.k. Nationellt kretsloppsregister, över det farliga avfallet. Registrering påbörjades i januari 2001 och ägarna av registret uppskattar att ca 85 – 90 procent av alla transporter registrerats in år 2003.

För att bedöma mängden farligt avfall som samlats in i Stockholm har sammanställningen från Nationellt kretsloppsregister, kompletterats med uppgifter från ett antal större ej anslutna transportörer använts (se Tabell C.9).

Tabell C.9. Farligt avfall med EWC-kod från verksamheter i Stockholm 2003. Statistikuppgifterna är avrundad till hela ton

EWC-KOD KAPITEL	AVFALLSSLAG	INSAMLAD MÄNGD (TON)
02	Avfall från jordbruk, trädgårdsnäring, vattenbruk, skogsbruk, jakt och fiske samt bearbetning och beredning av livsmedel	1
06	Avfall från oorganisk-kemiska processer	58
07	Avfall från organisk-kemiska processer	38
08	Avfall från tillverkning, formulering, distribution och användning av lack, porslinsmalj, lim, fogmasa och tryckfärg	664
09	Avfall från fotografisk industri	986
10	Avfall från termiska processer	300
11	Avfall från kemisk ytbehandling och ytbeläggning av metaller och andra material; hydrometallurgiska processer, exklusive järnmetaller	42
12	Avfall från formning samt fysikalisk och mekanisk ytbehandling av metaller och plaster	184
13	Oljeavfall och avfall från flytande bränslen	6 300
14	Avfall bestående av organiska lösningsmedel, köldmedier och drivmedel	274

15	Förpackningsavfall, absorbtmedel, torkdukar, filtermaterial och skyddskläder som inte anges på annan plats	62
16	Avfall som inte anges på annan plats i förteckningen, ex oljefilter, blybatterier	299
17	Bygg- och rivningsavfall (även uppgrävda massor från förorenade områden)	15 913
18	Avfall från sjukvård, veterinärverksamhet och/eller därmed förknippad forskning, ex. läkemedel och smittförande avfall	488
19	Avfall från avfallshanteringsanläggningar (ex. rökgasreningprodukt från avfallsförbränning), externa avloppsreningsverk och framställning av dricksvatten eller vatten för industriändamål	27 633
20	Kommunalt avfall (Hushållsavfall och liknande handels-, industri- och institutionsavfall) även separat insamlade fraktioner	9 003
	Övrigt	2
	Totalt för Stockholms stad	62 247

Källa: Nationellt Kretsloppsregister i Sverige AB, AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad och Stena Miljö AB

C.4 Anläggningar för mottagning sortering och behandling av avfall lokaliserade i Stockholms stad

C.4.1 Verksamheter för återbruk

Det finns flera sorters varor som lämpar sig för återbruk. Inom staden finns ett flertal företag och organisationer som bedriver återbruksverksamhet. Kläder, böcker, skor och möbler etc. lämnas till återbruk eller annonseras ut på olika annonsmarknader. Statistik över mängden varor som lämnas till återbruk saknas, men en undersökning som utfördes av USK hösten 2003 visar att 80% av de tillfrågade lämnar saker till återbruk. Att lämna varor till återbruk är ett steg mot målet att minska mängden genererat avfall.

C.4.2 Återvinningscentraler

Enskilda hushåll har möjlighet att lämna sitt sorterade grovavfall till någon av Stockholms stads tre återvinningscentraler; Vantör, Lövsta och Östberga. De fraktioner som tas emot på återvinningscentralerna samt respektive fraktions omhändertagande sammanfattas i Tabell C.10.

Tabell C.10. Återvinningscentralernas grovavfallsfraktioner och respektive omhändertagande

FRAKTION	OMHÄNDERTAGANDE
Kylmöbler	Destruktion/materialåtervinning
Vitvaror	Destruktion/materialåtervinning
Metallskrot	Materialåtervinning
Trä och Ris	Energiutvinning efter sortering och flisning
Brännbart	Energiutvinning efter sortering och krossning
Icke brännbart/deponirest	Deponering på någon av regionens deponier
Impregnerat trä	Energiutvinning eller specialdeponi
Bildäck	Materialåtervinning
Planglas	Materialåtervinning

Vid återvinningscentralerna kan hushållen även lämna wellpapp, tidningar, glasförpackningar, elavfall och farligt avfall.

Efter inköp av ett s.k. företagskort kan företag lämna mindre mängder grovavfall, ej farligt avfall, vid återvinningscentralerna Lövsta och Vantör.

Alla tre återvinningscentraler är hårt belastade och behovet av fler återvinningscentraler i staden bedöms som stort. Renhållningsnämnde har därför, tillsammans med marknämnden och stadsbyggnadsnämnden, fått kommunfullmäktiges uppdrag att identifiera möjlig lokalisering för nya återvinningscentraler och närmare utreda och inleda projektering av de platser som bedöms vara lämpliga. I budgeten för år 2005 anges att en återvinningscentral skall tas i drift under år 2005 och därefter en ny vardera åren 2006 och 2007. Under hösten 2005 beräknas en återvinningscentral etableras i Vanadisberget och under 2006 en vid Lintaverken, Bromma flygplats. Försöket med "återvinningsbåten" vidarutvecklas. Inom renhållningsförvaltningen (på uppdrag av nämnden) pågår det fortsatta arbetet med att finna lämpliga platser för lokalisering av återvinningscentraler men, förvaltningen finner det svårt att hitta lämplig mark som inte redan har avsatts för byggande av bostäder.

C.4.3 Mottagningsplatser för förpackningar och tidningar

C.4.3.1 Återvinningsstationer

Förpacknings- och Tidningsinsamlingen tillhandahåller ca 260 återvinningsstationer i Stockholm stad (se Figur C.5). Vid dessa kan hushållen lämna sina uttjänta förpackningar och tidningar. Vid flera av återvinningsstationerna kan hushållen även lämna uttjänta batterier och kläder.

Figur C.5. Illustration av en återvinningsstation.

Ansvar för återvinningsstationerna är uppdelat enligt följande: Stockholms stad, genom stadsdelsnämnderna, beviljar bygglov och upplåter mark för återvinningsstationerna. Materialbolagens entreprenörer sköter insamling av förpackningarna samt städning av upplåten mark. Markavtalet löper till utgången av 2006.

Verksamheter skall lämna sina utsorterade förpackningar till av Förpacknings- och Tidningsinsamlingen anvisad plats eller anlita en entreprenör för bortforsling. I Stockholm har Förpacknings- och Tidningsinsamlingen anordnat en mottagningsstation på Sitas anläggning invid Högdalenverket.

C.4.3.2 Fastighetsnära insamling

En stor del av Stockholms fastighetsägare erbjuder sina hyresgäster möjligheten att lämna sina utsorterade tidningar inom fastigheten, s.k. fastighetsnära insamling. Ett antal fastighetsägare erbjuder även fastighetsnära insamling av förpackningar. I många områden, främst i innerstan, är dock de fysiska förutsättningarna för att inrätta källsorteringsrum dåliga. Staden satsar därför stora resurser på att informera och hjälpa fastighetsägare med att införa fastighetsnära insamling. Bl.a. har renhållningsnämnden och några stadsdelsnämnder mottagit medel ur miljömiljarden för att stimulera fastighetsnära insamling.

C.4.4 Anläggningar för sortering av avfall

Inom staden finns ett flertal aktörer som bedriver verksamheter för sortering av avfall. Främst bygg- och rivningsavfall samt verksamhetsavfall i form av bl.a. emballage transporteras till anläggningarna för sortering. Avfallet sorteras vanligen i en bränslefraktion, metaller samt deponirest. Denna typ av hantering gör att en stor del av det avfall som tidigare skickats till deponering nu återvinns. I Tabell C.11 redovisas de anläggningar som finns inom staden.

Tabell C.11. Sorteringsanläggningar i Stockholms stad

ANLÄGGNING	HUVUDMAN	VERKSAMHET
Bromsten	Wiklunds Åkeri	Sorterar bygg- och rivningsavfall
Högdalen	SITA Sverige AB	Sorterar och omlastar papper och tidningar
Högdalen	Byggåtervinnarna i Stockholm AB	Sorterar bygg- och rivningsavfall
Lövsta	Hellstens Renhållning och återvinning AB	Sorterar grovavfall från hushåll samt industriavfall
Snösätra	Hellstens Renhållning och återvinning AB	Sorterar grovavfall från hushåll samt industriavfall
Älvsjö	IL Recycling Returpapper AB	Sorterar och balar returpapper

C.4.5 Stockholm Vatten AB:s röt-kammare och biogasproduktion

Stockholm Vattens reningsverk, Henriksdal och Bromma har röt-kammare som primärt nyttjas för att stabilisera avloppsslam genom rötning. Henriksdal har en total röt-kammarmarvolym på 39 000 m³. Vid Henriksdals röt-kammare rötas avloppsslammet tillsammans med insamlat fett, mindre mängd potatisskal från potatisskalarverksamheter och organiskt avfall från saluhallar i staden. Bromma har en total röt-kammarmarvolym på 12 000 m³ och kommer att byggas ut med ytterligare 5 000 m³. I Bromma rötas enbart avloppsslam.

Under rötningprocessen bildas biogas, vilken utgör en värdefull energiresurs för Stockholm Vatten. Biogasen har tidigare endast använts för el- och värmeproduktion men största miljönytta uppnås dock om biogasen uppgraderas och används som fordonsbränsle. Stockholm Vatten har därför byggt anläggningar för produktion av fordonsbränsle från biogas vid såväl Bromma som Henriksdal.

Produktionskapacitet vid anläggningarna är ca 8 miljoner normalkubikmeter (Nm³) fordonsbränsle per år. Detta kan ersätta ca 8 miljoner liter fossila bränslen. Biogasen används för drift av bussar, personbilar och lastbilar. År 2003 avsattes ca 1 miljon Nm³ till fordonsbränsle. Marknaden byggs upp successivt och vid årsskiftet 2008/2009 beräknas all tillgänglig biogas nyttjas till fordonsbränsle.

Utöver de rötninganläggningar som ligger inom Stockholms stad är staden även, genom Stockholms Stadshus AB, delägare av Ecoferm, Huddinge. Bolaget ägs till 50 procent av Stockholms stad och 50 procent av SRV återvinning AB.

C.4.5.1 Möjligheten att samröta utsorterat matavfall med avloppsslam

Kommunfullmäktige har gett renhållningsnämnden och Stockholm Vatten AB i uppdrag att i ett gemensamt projekt undersöka möjligheterna att samarbeta i frågor som

rör biologisk behandling och biogasframställning. Detta arbete har påbörjats. Tekniskt sett bedömer SVAB att de har kapacitet för att röta allt matavfall som finns i Stockholm, dvs. ca 80 000 – 100 000 ton/år. En förutsättning för detta är att dock materialet är pumpbart. Detta innebär att avfallet måste förbehandlas innan det går in i rötningsanläggningen. Förbehandling kan ske på samma anläggning som huvudprocessen, på en separat anläggning eller vid källan. I dag utreds vilken metod som är lämpligast och var förbehandlingen bör ske.

C.4.6 Högdalens kraftvärmeverk

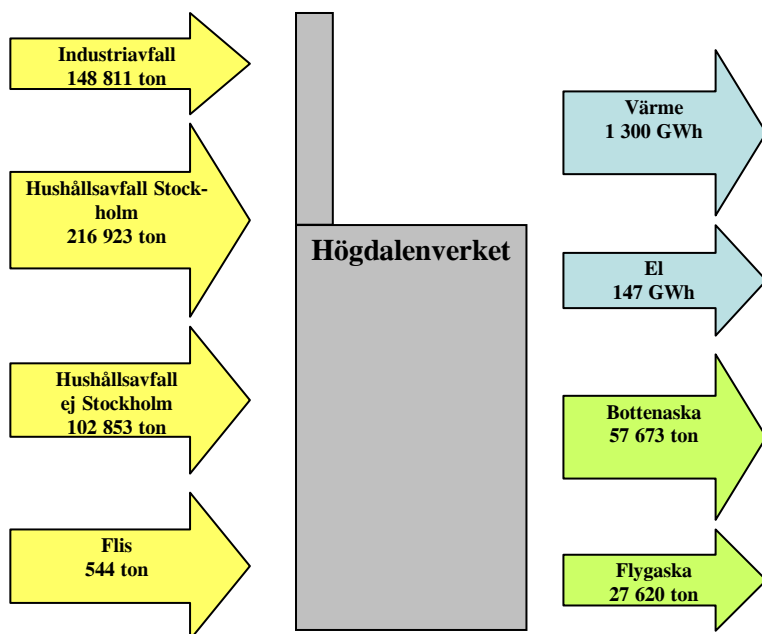
I Högdalens kraftvärmeverk energiutvinns avfall genom förbränning. Vid anläggningen behandlas avfall från Stockholms stad och från andra kommuner i regionen. Anläggningen tar emot hushållsavfall som läggs i ”soppåsen”, brännbart grovavfall, brännbart verksamhetsavfall samt andra utsorterade bränslefraktioner. Högdalenverket genererar fjärrvärme och el motsvarande 76 900 m³ villaolja per år.

Högdalenverket ägs av AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad och är idag den enda avfallsbehandlingsresurs inom staden som staden fortfarande har visst inflytande över. För behandling av hushållsavfallet finns ett avtal mellan Fortum Värme och Stockholms renhållningsförvaltning som löper tom år 2014.

C.4.6.1 Pannor, bränslen, energiproduktion och restprodukter

Högdalenverket har fyra pannor, varav tre rosterpannor och en CFB-panna, Cirkulerande Fluidiserad Bädd (CFB), för avfallsförbränning. I rosterpannorna förbränns hushållsavfall i form av den normala ”soppåsen” och i CFB-pannan förbränns fastbränsle med högre värmevärde, t.ex. plastfraktioner från Plastkretsens insamling av förpackningsavfall, sorterat och krossat brännbart grovavfall och annat utsorterat brännbart avfall i rätt storlek.

De tre rosterpannorna har tillsammans en kapacitet på ca 330 000 årston och CFB-pannan har en förbränningskapacitet på ca 150 000 årston.

Figur C.6. Illustration av in- och utflöden, Högdalenverket år 2003

Efterfrågan på förbränningskapacitet i kombination med efterfrågan på fjärrvärme styr Fortum Värmes expansionsplaner. Under 2003 påbörjades byggandet av en ny förbränningspanna i kraftvärmeverket. Den nya pannan togs delvis i drift under 2004 och kommer att kunna ersätta 70 000 ton eldningsolja med avfallsbränsle per år. Högdalens totala kapacitet kommer då att vara ca 700 000 årston.

C.4.7 Anläggningar för deponering av avfall

Inom staden finns inga deponeringsanläggningar i drift idag.

C.4.8 Anläggningar för sanering av förorenad jord och tvättning av sandningssand

När nya områden skall exploateras tas ofta mark som är förorenad i anspråk. För att sanera dessa områden används olika metoder som kan delas in i följande grupper²⁰:

- *In situ-metoder* tillämpas direkt på plats, utan tidigare utgrävning av de förorenade massorna.
- *On site-metoder* tillämpas direkt på plats, efter föregående utgrävning av de förorenade massorna.

²⁰ Sanering av förorenad mark en förutsättning för god miljö, Faktablad 2003:07, Länsstyrelsen i Stockholms län

- *Off site-metoder* tillämpas på en behandlingsanläggning, efter det att massorna grävts ut och transporterats dit.

I Stockholms stad finns ingen permanent anläggning för behandling av förorenade jordar. I kvarter Lyftkvarnen, Bromma, finns en temporär anläggning som hittills har renat 20 000 ton förorenad jord. Anläggningen har tillstånd tom april 2005. I övrigt sänds Stockholms förorenade massor till olika behandlingsanläggningar utanför kommunen (se Avsnitt C. 5.1).

C.5 Behandlingsanläggningar i regionen²¹

Inom Stockholm stad saknas behandlingskapacitet för flera avfallsslag. Detta i kombination med att det råder konkurrens mellan avfallsanläggningar gör att avfall transporteras inom en region runt Stockholm. För att avfallshantering skall fungera på ett tillfredställande sätt krävs därför ett samarbete mellan staden, verksamheter och behandlingsanläggningar inom regionen.

För att öka stadens kunskap om behandlingsanläggningar i regionen har en inventering av behandlingsanläggningar i regionen utförts. En sammanställning av inventeringsresultatet redovisas i Bilaga 3.

C.5.1 Anläggningar som omhändertar farliga avfall från Stockholm

Det finns ett flertal anläggningar som har tillstånd för att behandla olika slags farligt avfall. Anläggningar som nyttjas finns inom en stor region och många gånger transporteras farligt avfall långa sträckor för att behandlas vid lämplig anläggning. I Bilaga 4 redovisas en kartläggning av några av de anläggningar som mottar farligt avfall från Stockholm²². Sedan Sverige gick med i EU finns även en större möjlighet att behandla farligt avfall i andra EU-länder. Dessa anläggningar redovisas dock inte här.

C.6 Nedlagda avfallsupplag i Stockholm

I Stockholm finns ett antal äldre, nedlagda, deponier. För undersökning och riskbedömning av avslutade kommunala deponier ansvarar kommunen. Att förvara avfall på det här sättet räknas som pågående miljöfarlig verksamhet även om inget nytt avfall tillförs deponin. Detta beror på att utsläpp av föroreningar kan fortgå trots att deponin inte längre är i drift. I och med detta blir miljöbalken tillämplig, och krav kan ställas på att kommunerna vidtar åtgärder för att minimera miljöpåverkan.

En sammanställning av nedlagda avfallsupplag tillsammans med en riskbedömning av dessa skall ingå i den kommunala avfallsplanen.

Man kan konstatera att i ett historiskt perspektiv är stora delar av Stockholm byggd på avfall eller förorenad mark. Stora delar av Gamla stan är till exempel grundlagd på

²¹ Med region avses här en radie på 25 mil runt Stockholm för förbränningsanläggningar och anläggningar för biologisk behandling och Stockholms län för omlastningsstationer, sorteringsanläggningar och deponier.

²² Källa: Naturvårdsverkets rapport 5408 "Marknaden för avfallshantering"

avfallsupplag och större delen av innerstan är byggd på rivningsavfall från tidigare bebyggelse.

Under 1998 genomförde miljöförvaltningen en undersökning och riskbedömning av gamla avfallsupplag i staden. Undersökningen gjordes för att utröna i vilken omfattning dessa tippar påverkar omgivande yt- och grundvatten. De undersökta upplagen är:

- Granholmstippen
- Johannelundstippen
- Tippen vid Stora Skuggan
- Högdalstippen
- Vårbergstippen
- Sköndalstippen
- Skrubbatippen

Tidigare har motsvarande undersökning även genomförts av Hammarbytippen. De undersökta upplagen har främst fungerat som schaktmasseupplag och därmed bedöms risken för negativ miljöpåverkan som liten. Upplaget i Skrubba kan dock utgöra ett undantag då detta är lokaliserat på en ås, vilket medför större risk för utlakning av eventuella föroreningar. En nyligen gjord undersökning tyder på att området är förorenat. Då provtagningen var ytlig är det för tidigt att dra säkra slutsatser. Marknämnden har erhållit medel ur miljömiljarden, ca 30 Mkr, för åtgärder.

C.6.1 Lövsta

På Lövstatippen i Hässelby deponerades från slutet av 1800-talet till 1986 hushållsavfall, aska från förbränning av hushållsavfall och industriavfall samt avloppsslam.

Inför nya planer på en ny avfallsbehandlingsanläggning på Lövsta 1990/91 genomfördes en miljökonsekvensbeskrivning som bland annat visade att delar av området är olämpliga att bebygga på grund av omfattande markföroreningar. För området finns ett kontrollprogram för utsläpp till vatten och under 1996-1999 genomfördes omfattande omformnings- och tätningsarbeten för att hindra spridning av föroreningar till Mälaren.

Under 2004 beviljade Kommunfullmäktige medel ur miljömiljarden för sanering och täckning av östra tippen, rivning av byggnader samt skoning av strandkanten till förmån för det rörliga friluftslivet. Detta arbete kommer att inledas under 2005. Renhållningsnämnden har erhållit medel ur miljömiljardens andra ansökningsomgång. Förvaltningen avser att utföra viss sanering av kvarvarande mark.

D MÅL OCH LAGSTIFTNING INOM AVFALLSOMRÅDET

Planeringen av Stockholms framtida avfallshantering påverkas av en rad olika styrande och vägledande dokument. Styrande lagar och krav anger miniminivån som skall uppfyllas medan olika mål i samhället fungerar som vägledande dokument för avfallshandlingens inriktning.

I kapitel D redovisas kortfattat de lagar och målsättningar som ger förutsättningarna för avfallsplaneringen. För den som önskar fördjupa sig i frågan hänvisas till respektive måldokument, förordning eller direktiv.

D.1 EU:s miljö- och avfallspolitik

EU:s miljö- och avfallspolitik är av stor betydelse för Sverige då den genom direktiv, förordningar och strategier styr och vägleder utvecklingen av den svenska avfallspolitiken.

Hörnstenen för EU:s miljöpolitik är det sjätte miljöhandlingsprogrammet, *Miljö 2010: Vår framtid, vårt val* som antogs av gemenskapen under sommaren år 2002. Programmet, som bygger på fem tidigare handlingsprogram, fastställer prioriteringar och mål för gemenskapens miljöpolitik fram till år 2010 och därefter.

En hållbar användning av naturresurser och avfallshantering framhålls som ett av programmets fyra prioriterade områden. Att bryta sambandet mellan avfallsproduktion och ekonomisk tillväxt samt att kraftigt minska mängden avfall som genereras framhålls särskilt.

Programmet innehåller två kvantitativa mål inom avfallsområdet. Dessa innebär att den slutliga mängden avfall som genereras skall minska med ca 20 procent från år 2000 fram till år 2010 och med ca 50 procent fram till år 2050. För det farliga avfallet finns ett särskilt mål som innebär att jämfört med år 2000 minska den mängd farligt avfall som bortskaffas med ca 20 procent fram till 2010 och med ca 50 procent fram till 2020.

EU har tidigare antagit fyra grundläggande principer som skall vara styrande för all avfallshantering:

- principen om förhindrande av avfallets uppkomst
- principen om producentansvar och förorenaren betalar (PPP)
- försiktighetsprincipen
- närhetsprincipen.

Principerna konkretiserades när EU:s medlemsländer år 1996 antog en avfallsstrategi. I denna står det bl.a. att återanvändning och återvinning av avfall skall uppmuntras. Med återvinning menas även avfallsförbränning som innebär att den utvunna energin utnyttjas. Materialåtervinning ska dock prioriteras framför energiutvinning när så är miljömässigt motiverat. Deponering ses som en sista utväg i avfallshandlingen. Denna prioriteringsordning kallas även för EU:s avfallshierarki.

Ett fortlöpande arbete för att nå målet om ett uthålligt samhälle pågår inom gemenskapen och olika strategiska dokument tyder på att inriktningen för EU:s avfallspolitik

kommer att vara densamma under en lång tid framöver. I bl.a. EU:s strategi för förebyggande och återvinning av avfall behandlas vikten av att minska mängden genererat avfall. En rad nya direktiv och förordningar, som bl.a. skall leda till att avfallsmängderna minskar och att avfallshanteringen medför en mindre påverkan på miljön, kan därför väntas.

D.1.1 EU:s avfallslagstiftning 2004

För att nå miljömål och principer inom avfallsområdet utformar EU direktiv och förordningar som sedan implementeras i medlemsländerna. EU:s avfallslagstiftning kan delas in i tre olika kategorier: den övergripande lagstiftningen, lagstiftningen om förfarande vid avfallshantering och lagstiftning om speciella avfallsflöden.

- I den *övergripande lagstiftningen* fastställs den allmänna ramen för avfallshanteringen. Rådets direktiv 75/442/EEG av den 15 juli 1975 om avfall (ramdirektivet om avfall), ändrad genom direktiv 1991/156/EG innehåller övergripande regler för kontroll och omhändertagande av avfall, definitioner för vissa begrepp inom avfallsområdet, bestämmelser om att varje land skall ha en avfallsplan, bestämmelser om tillståndsplikt för avfallsanläggningar mm. Rådets direktiv 91/689/EEG om farligt avfall, ändrat genom rådets direktiv 94/31/EG kompletterar ramdirektivet när det gäller farligt avfall. Direktivet om farligt avfall införlivades i svensk rätt genom förordningen (SFS 1996:971) om farligt avfall och finns nu i avfallsförordningen.
- I *lagstiftningen om förfarande vid avfallshantering* regleras behandlingsmetoder som biologisk behandling, förbränning och deponering. Inom denna grupp ryms bl.a. deponeringsdirektivet (1999/31/EG) och direktivet om förbränning (2000/76/EG).
- *Lagstiftning om speciella avfallsflöden* reglerar bl.a. förpackningar och förpackningsavfall, spilloljor, batterier och uttjänta fordon. Direktiv inom dessa områden behandlar kvalitativt och kvantitativt förebyggande av avfall. Ex. rådets direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter skall vara implementerat i svensk lagstiftning 13 augusti 2005. Förordningen om elektriska och elektroniska produkter (SFS 2005:209) gäller från och med 13 augusti 2005.

D.2 Sveriges avfallspolitik

I skrivelsen *En nationell strategi för avfallshanteringen* (Skr. 1998/99:63) ges en samlad bild av regeringens politik för hantering av avfall. Avfallsstrategin innehåller regeringens mål och policy för avfallshanteringen. Strategin har ”några år på nacken” men den grundläggande prioriteringsordningen *EU:s avfallshierarki* är dock fortfarande i allra högsta grad aktuell inom svensk avfallspolitik.

Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp, Kretsloppspropositionen, (Prop. 2002/03:117) är regeringens senaste proposition inom avfallsområdet. I propo-

sitionen föreslår regeringen mål, strategier och åtgärder för att fortsätta utvecklingen mot ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp.

I propositionen fastställs att den tidigare inriktningen på avfallspolitiken gäller och att den bör utvecklas med EU:s avfallshierarki som modell. Propositionen har medfört och kommer att medföra en rad förändringar inom olika områden. I stort innebär dessa att producentansvaret kvarstår men att insamlingssystemet skall bli mera lättillgängligt och konsumentvänligt, kommunernas planerings- och informationsansvar utökas och stärks, kommunernas ansvar för insamling av hushållens farliga avfall betonas, ett nationellt avfallsråd tillsätts, skatt på förbränning av avfall utreds etc.

D.2.1 Nationella miljömål

D.2.1.1 Nationella miljö kvalitetsmål

I april 1999 antog riksdagen femton nationella miljö kvalitetsmål som byggde på regeringens proposition *Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige* (1997/98:145). Målen beskriver de egenskaper som vår natur- och kulturmiljö måste ha för att samhällsutvecklingen skall vara ekologiskt hållbar på lång sikt. Främst målet *god bebyggd miljö* berör avfallsområdet men indirekt påverkas även avfallsområdet av målen *grundvatten av god kvalitet*, *giftfri miljö* samt *begränsad klimatpåverkan*.

Enligt regeringen ska följande gälla för avfallshanteringen i landet: (Prop. 1997/98:145):

- Samtliga avfallsdeponier bör senast år 2008 ha uppnått en enhetlig standard och uppfylla högt ställda miljökrav.
- Den totala mängden avfall och avfallets farlighet minskar.
- Avfall och restprodukter sorteras så att de kan behandlas efter sina egenskaper och återföras i kretsloppet i ett balanserat samspel mellan staden och dess omgivning.
- Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden, vilket innebär att
 - halterna av ämnen som förekommer naturligt i miljön är nära bakgrunds nivåerna,
 - halterna av naturfrämmande ämnen i miljön är nära noll.

För att konkretisera miljöarbetet har riksdagen antagit ett antal delmål. De delmål som direkt rör avfallshanteringen lyder:

- Mängden deponerat avfall exklusive gruvavfall skall minska med minst 50 procent till år 2005 räknat från 1994 års nivå samtidigt som den totala mängden genererat avfall inte ökar.
- Samtliga avfallsdeponier skall senast år 2008 uppnått enhetlig standard och uppfyller högt ställda miljökrav enligt EG:s beslutade direktiv om deponering av avfall.

- Senast år 2010 skall minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser källsorterat matavfall till såväl hemkompostering som central behandling.
- Senast år 2010 skall matavfall och därmed jämförligt avfall från livsmedelsindustrier mm återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser sådant avfall som förekommer utan att vara blandat med avfall och är av sådan kvalitet att det är lämpligt att efter behandling återföra till växtodling.

I regeringens proposition 2004/05:150 *Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag* föreslås ”Den totala mängden genererat avfall skall inte öka och den resurs som avfall utgör skall tas tillvara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.”

För att nå detta har delmålet kompletterats med

- Senast år 2010 skall minst 50 procent av hushållsavfallet återvinnas genom materialåtervinning, inklusive biologisk behandling.
- Senast år 2015 skall minst 60 procent av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark, varav minst hälften bör återföras till åkermark.

Nuvarande delmål om avfallsdeponier föreslås utgå genom att förordning om deponering av avfall har införts i svensk lagstiftningen.

I skälen för regeringens förslag och bedömning redovisas att deponering av avfall har minskat kraftigt under senare år och utvecklingen tyder på att minskningen kommer att fortsätta. Omhändertagandet sker nu i allt större omfattning genom återvinning i form av energiutvinning, materialåtervinning och biologisk behandling. Samtidigt ökar genereringen av avfall från bl.a. hushållen. Framöver bör i högre fokus ligga på att minska generering av avfall. Minskad mängd genererat avfall kan inte uppnås genom åtgärder i avfallsledet, utan är beroende av att produktionen och konsumtionen av varor förändras. Regeringen har därför tillsatt en utredning med uppgift att bl.a. föreslå en handlingsplan för hållbar konsumtion. Slutbetänkandet av utredningen om en handlingsplan för hållbar konsumtion för hushållen: *Bilen, Biffen, Bostaden, Hållbara laster - smartare konsumtion*, (SOU 2005:51), överlämnades till regeringen i juni 2005.

D.2.2 Regionala miljömål

D.2.2.1 Miljövårdsprogram 2000 utvecklas vidare

Miljövårdsprogram 2000 är ett gemensamt miljövårdsprogram för hela Stockholms län. Programmet är utarbetat i samarbete mellan Länsstyrelsen, Landstinget, och Kommunförbundet och utgör ett underlag för inriktningen av miljöarbetet i länet. Programmet innehåller två delar, regionala miljömål och åtgärdsprogram för tiden 2000-2003. Sedan programmet fastställdes har riksdagen fattat beslut om en rad nya nationella miljömål. Detta i kombination med att åtgärdsprogrammet till viss del är

inaktuell gör att programmet har utvecklats vidare med bl.a. *Regionala miljömål för Stockholms län 2004* och *Regionalt miljöhandlingsprogram 2004* och det är främst Regionala miljömål som rör avfallsområdet.

Regionala miljömål för Stockholms län 2004

I *Regionala miljömål för Stockholms län 2004* gör länsstyrelsen en översyn av de regionala miljömålen som finns i *Miljömålsprogram 2000*. Programmet är en regionalisering av de nationella miljö kvalitetsmålen och bör vara vägledande för miljöarbetet i länet. Programmet innehåller mål som rör avfallsområdet. Ett förslag till det reviderade programmet remiss hanterades under hösten 2004 och är i skrivandets stund inte antaget.

D.2.2.2 Regional utvecklingsplan 2001 för Stockholmsregionen, RUF S 2001

Stockholms läns landsting, som är regionplaneorgan för Stockholms län, har utarbetat en regional utvecklingsplan som innefattar frågeställningar som har betydelse för regionen. Planen vann laga kraft i november 2002 och gäller till november 2008. Inom avfallsavsnittet har följande områden behandlats och angivits som inriktningsmål:

- Upprätta en regional avfallsplan.
- Säkra reservat för fortsatt deponering.
- Regionala anläggningar behövs för mottagning och sortering av avfall, särskilt rivnings- och schaktmassor.
- Stat och kommun bör i sin upphandling prioritera återanvänt material.
- Reservera mark för ytterligare någon eller några förbränningsanläggningar för avfall.

D.2.3 Lokala miljömål och program

D.2.3.1 Miljöprogram för Stockholms stad år 2002-2006

Stockholms stads miljömål formuleras i ”Stockholms miljöprogram – På väg mot en hållbar utveckling” som antogs av kommunfullmäktige i februari år 2003. Stadens avfallsmål lyder:

- Avfall och sopor är resurser på fel plats. Att hushålla med material, råvaror och energi bidrar till en ekologisk uthållig värld. Mängden avfall skall minska. Stockholmarna skall erbjudas en väl utbyggd avfallshantering med hög kvalitet och servicegrad. Källsortering och återvinning ska uppmuntras. All avfallshantering skall vara miljöanpassad och särskilt det farliga avfallet skall sorteras på ett miljöriktigt sätt. Kunskapen skall öka om Stockholms totala avfallsflöde.

För att målen på sikt skall uppfyllas konstaterar kommunfullmäktige att följande delmål skall uppnås under programperioden:

1. *Hushåll och verksamheter skall erbjudas goda möjligheter att sortera ut farligt avfall. Miljö- och hälsofarliga ämnen från det farliga avfallet skall inte läcka ut i miljön.*
2. *EU:s avfallshierarki skall tillämpas för en miljöanpassad avfallshantering.*
3. *System för effektivare källsortering och hämtning, inklusive organiskt avfall, skall skapas inom staden*
4. *Näringen i avloppsslammet skall tas tillvara bättre. Senast år 2006 skall minst 50 procent av fosfor i slammet återföras i kretsloppet.*

Arbetet med att ta fram ett nytt Miljöprogram har påbörjats och avser att gälla under åren 2007 – 2010.

D.2.3.2 Översiktsplan 99

Stockholms senaste avfallsplan antogs av kommunfullmäktige i oktober 1999. Översiktsplanen anger inriktningen för utvecklingen i staden i stort. Planen fokuserar på storstadens speciella förutsättningar för en hållbar utveckling samt frågor som berör bebyggelsestruktur i inner- och ytterstaden.

I kapitlet Markanvändning och bebyggelseutveckling beskrivs vikten av att återvinningen av avfall ökar samt vilka förutsättningar som krävs för att detta skall kunna ske. Bl.a. står det att mark för större återvinningsstationer och omlastningsstationer bör reserveras i Lövsta, Bromma, Hornsberg, Fruängen, Högdalen och Larsboda. Vidare står det att Lövsta reserveras för framtida anläggningar för stadens tekniska försörjning.

D.2.3.3 Ekologiskt byggande

Stockholms stad har sedan 1997 ett program för ekologiskt byggande, benämnt Miljöanpassat byggande i Stockholm. Programmet anger riktlinjer vid nybyggnad av bostäder på stadens mark och målsättningen är att åstadkomma långsiktig hållbar bebyggelse i Stockholm. När staden anvisar mark för bostadsbyggande skall programmet alltid följas.

I programmet ställs bl.a. krav på hur byggherrar och byggtreprenörer sorterar byggavfall. Programmet innehåller krav på att avfallsmängderna skall minska genom exempelvis att byggaren planerar för måttbeställning. Byggherren skall även ta fram en plan för hur genererat avfall skall sorteras samt redovisa en ansvarig för att detta fungerar. Planen innehåller ett mål som innebär att andelen osorterat byggavfall som går till deponi skall vara mindre än 20 procent av vikten.

D.2.3.4 Stadens strategi för insamling och behandling av matavfall

Renhållningsnämnden antog i december 2003 en strategi för stadens insamling och behandling av matavfall. Syftet med strategin är att visa hur staden skall uppfylla mål 5:3 i Stockholms miljöprogram: ”System för effektivare källsortering och hämtning, inklusive organiskt avfall, skall skapas inom staden” och det nationella miljö kvalitetsmålet: ”Senast år 2010 skall minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling.”

Strategin innehåller följande effektmål: ”Att till år 2010 skall minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och livsmedelsbutiker i Stockholms stad återvinnas genom biologisk behandling.”

D.3 Sveriges avfallslagstiftning

Avfallshanteringen regleras genom ett omfattande regelverk där miljöbalken (SFS 1998:808), avfallsförordningen (SFS 2001:1063) och förordningar om producentansvar är de viktigaste. Dessa kompletteras av flera andra förordningar och lagar som reglerar specifika avfallsströmmar, behandling och transport av avfall etc.

D.3.1 Miljöbalken (SFS 1998:808)

Sveriges miljölagstiftning finns sedan år 1999 samlad i miljöbalken (SFS 1998:808). Syftet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling och på sikt tillförsäkra levande och kommande generationer en hälsosam och god livsmiljö. Vid alla tillfällen och situationer skall balkens allmänna hänsynsregler (2 kap 1-10 §§) tillämpas. De allmänna hänsynsreglerna innehåller ett antal principer som skall användas så att balkens syfte uppfylls (se Tabell D.1).

Tabell D.1. Ett urval av allmänna hänsynsregler (SFS 1998:808, 2 kap) som avfallshanteringen berörs av

PRINCIP	INNEBÖRD
1§ Bevisbörderegeln	Verksamhetsutövaren har bevisbördan.
2§ Kunskapskravet	Verksamhetsutövaren skall ha den kunskap som krävs för att veta konsekvenserna för miljön av ett visst handlande.
3§ Försiktighetsprincipen	Redan risken för en negativ påverkan medför skyldighet att vidta skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått. Här gäller också att förorenaren betalar (PPP) och att tekniken för bästa möjliga teknik nyttjas (BAT).
4§ Lokaliseringsprincipen	Den plats som är lämpligast för miljön skall väljas.
5§ Hushålls- och kretsloppsprinciperna	Man skall hushålla med råvaror och energi. Inom avfallsområdet innebär detta bl.a. att möjligheten till återvinning skall utnyttjas.
6§ Produktvalsprincipen	Alla skall välja sådana kemiska produkter och varor som är minst skadliga för miljön.
7§ Skälighetsprincipen	Kraven på hänsyn skall vara miljömässigt motiverade utan att vara orimliga.

Avfallshantering och producentansvar behandlas i balkens femtonde kapitel. Där finns definitioner för avfall, hushållsavfall, hantering av avfall, producent och fastighetsinnehavare.

I 8-10 §§ behandlas den kommunala renhållningsskyldigheten, kommunal renhållningsordning och hantering av avfall. Enligt balken ansvarar kommunen för att hushållsavfall inom kommunen, undantaget avfall som omfattas av producentansvar, transporteras till en behandlingsanläggning för återvinning eller bortskaffning.

Kommunen ansvarar även för att ta fram en renhållningsordning med föreskrifter och avfallsplan (11-17§§). I 6-7§§ ges regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjligheten att föreskriva om ett producentansvar, om detta kan krävas för en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshantering.

I miljöbalkens 27:e kapitel behandlas renhållningsavgifter. Kommunen får föreskriva om att avgift skall betalas för insamling, transport och bortskaffande av avfall som faller under det kommunala renhållningsansvaret. Avgiften får inte överstiga kostnaden för nödvändiga planerings-, kapital- och driftskostnader för renhållningen. Vidare står det att avgiften får utformas så att den främjar återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering.

D.3.2 Avfallsförordningen (SFS 2001:1063)

Avfallsförordningen trädde i kraft den 1 januari 2002 och ersätter renhållningsförordningen och förordningen om farligt avfall. I förordningen finns en förteckning över avfallskategorier samt egenskaper som gör att vissa avfall klassas som farligt avfall. I förordningen tydliggörs det kommunala renhållningsansvaret. Kommunen ges i avfallsförordningen bemyndigandet att föreskriva om hur olika avfallsslag skall förvaras och transporteras skilt från annat avfall.

I avfallsförordningen regleras även bl.a. hanteringen av avfall från fartyg i hamn, hanteringen av avfall som utgörs av elektriska och elektroniska produkter, hantering av uttjänta kylar och frysar samt transport av avfall.

D.3.3 Förordningar som reglerar producentansvar

Redan i propositionen 1975:32 fastslog riksdagen att den som säljer eller producerar en vara bör ha ett ansvar då varan är uttjänt. Först år 1994 infördes det första lagstadgade producentansvaret. I dag finns ett lagstadgat producentansvar för förpackningar, tidningar och returpapper, däck, bilar samt elektriska och elektroniska produkter. För blybatterier tyngre än tre kilo finns ett visst producentansvar.

D.3.3.1 Förpackningar

Producentansvaret för förpackningar regleras i förordningen om producentansvar för förpackningar (1997:185). Syftet med förordningen är att:

- är att minska förpackningsmaterialets vikt och volym

- producenterna skall anordna system för insamling av allt förpackningsavfall om uppkommer
- förpackningsavfall skall tas om hand på ett miljömässigt godtagbart sätt och
- nå uppställda återvinningsmål (se Tabell D.2).

I förordningen ställs krav på att producenterna skall utforma, framställa och saluföra förpackningarna på ett sådant sätt att de kan återanvändas eller materialåtervinnas. Vidare ställs krav på att producenterna skall se till att det finns ett lämpligt insamlings-system för förpackningar som faller under producentansvaret. Vid bedömning av vad som avses med *lämpligt* skall särskilt beaktas vad som framkommit vid samrådet mellan kommun och producent.

I förordningen ställs krav på hushåll och andra som förbrukar förpackningar. Brukarna skall sortera ut dessa från hushålls- och annat avfall och lämna dem till de insamlingssystem som producenterna tillhandahåller.

Vidare skrivs i förordningen att det är kommunen som ansvarar för att informera hushållen om syftet med producentansvaret, insamlingssystem och återvinningsresultat.

För dryckesförpackningar av aluminium eller s.k. PET-flaskor upphör lagen (SFS 1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium och lagen (SFS 1991:336) om vissa dryckesförpackningar den 1 januari 2006. Förordningen om retur-system för plastflaskor och metallburkar (SFS 2005:220) träder i kraft 1 januari 2006.

Tabell D.2. Krav för återvinning i Sverige, viktprocent

FÖRPACKNINGSSLAG	KRAV PÅ ÅTERVINNING 30 JUNI 2001 (%)		KRAV PÅ ÅTERVINNING 1 JANUARI 2005 (%)	
		Min. krav materialutnyttjande		Min. krav materialutnyttjande
Aluminium, ej dryckesförpackning	70	70		saknas
Dryckesförpackningar av aluminium	90	90		saknas
Stålplåt	70	70		
Metall, ej dryckesförpackningar			70	70
Papp, papper och kartong	70	40	65	65
Wellpapp	65	65		
Plast, ej PET	70	30	70	30
Dryckesförpackningar av PET	90	90	90	90
Glas	70	70	70	70

Trä	70	15	70	15
Förpackningar av övriga material	30	15 (% / material)	30	15

D.3.3.2 Returpapper

Producentansvar för returpapper, dvs. tidningar, direktreklam, telefonkataloger, kataloger för postorderförsäljning och liknande produkter av papper, regleras i förordningen om producentansvar för returpapper (1994:1205). Till förordningen om producentansvar för returpapper finns även naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1996:15).

Syftet med förordningen är att producenterna skall se till att 75 viktprocent av konsumerade tidningar samlas in och materialåtervinns eller omhändertas på annat miljömässigt godtagbart sätt.

Enligt förordningarna skall producenten tillhandahålla lämpliga insamlingssystem för returpapper. Producenter och kommuner skall samråda om vad som anses vara lämpliga insamlingssystem.

Precis som för förpackningar ställs även krav på hushåll och andra som förbrukar returpapper att sortera ut dessa från hushålls- och annat avfall och lämna dem till de insamlingssystem som producenterna tillhandahåller.

Enligt förordningen skall kommunen informera hushållen om syftet med producentansvaret, insamlingssystem och återvinningsresultat. För andra brukare än hushåll har producenten informationsansvaret.

D.3.3.3 Däck

Med syfte om att minska mängden däck som går till deponi infördes år 1994 ett producentansvar. Producentansvaret regleras i förordningen (1994:1236) om producentansvar om däck. I förordningen finns ett mål om att maximalt 20 procent av de återlämnade däcken får deponeras.

I och med att EG:s deponeringsdirektiv har införlivats i svensk lag, förordningen om deponering av avfall (2001:512), får dock inte hela begagnade däck med en diameter mindre än 1 400 mm deponeras. Undantaget från deponeringsförbudet är även cykeldäck.

Deponering av däck bör dock omfattas av de mer generella reglerna i Sverige för deponering av organiskt avfall, dvs. att från och med år 2005 bör deponering av däck ha upphört.

D.3.3.4 Bilar

I förordningen om producentansvar för bilar (SFS 1997:788) regleras producentansvaret för bilar. Förordningen innebär att den som fört in eller tillverkat bilar i Sverige är skyldig att se till att material och komponenter från bilarna återanvänds, återvinns eller tas omhand på annat miljömässigt godtagbart sätt. Målet är att minst 95 procent av tjänstevikten på bilarna senast från och med år 2015 skall återanvändas eller återvin-

nas. Hur skrotningen skall gå till regleras i bilskrotningslagen (SFS 1997:343) och i tillhörande förordning.

Skrotbilar som står övergivna i skog och mark anses idag vara ett växande problem och därför har stiftelsen Håll Sverige Rent inlett en ny bilskrotkampanj. Kampanjen, som pågår mellan mars 2004 och december 2006, syftar till att öka medvetenheten om att dumpning av skrotbilar är ett miljöbrott. Kampanjen hoppas vara ett steg mot att nå det nya återvinningsmålet.

D.3.3.5 Avfall från elektriska och elektroniska produkter

1 juli 2001 infördes producentansvar för vissa typer av elektriska och elektroniska produkter och samtidigt förbjöds deponering, fragmentering och förbränning av elektriska och elektroniska produkter om de inte behandlats av certifierad förbehandlare. Producentansvaret reglerades i förordningen om producentansvar för elektroniska och elektriska produkter (2000:208). Naturvårdsverket tog fram föreskrifter och allmänna råd om yrkesmässig förbehandling av avfall som utgörs av elektriska eller elektroniska produkter (NFS 2001:1).

Under år 2002 antog EU ett nytt direktiv om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter (2002/96/EG). Direktivet skall vara införlivat i svensk lagstiftning senast 13 augusti 2005. En ny förordning trädde i kraft den 13 augusti 2005, (SFS 2005:209). Häri ingår även ett producentansvar för tex brandvarnare.

D.3.4 Särskilda regler för vissa avfallslag

D.3.4.1 Batterier

Den senaste förordningen om batterier (SFS 1997:645) trädde i kraft i januari 1998. Enligt förordningen får kasserade batterier inte ingå eller förvaras med annat avfall. För att underlätta insamlingen gäller detta alla typer av småbatterier, dvs. alla slutna batterier samt blybatterier som väger mindre än tre kilo.

Kommunen har skyldighet att organisera insamlingen och samla in kasserade småbatterier. Det är också kommunen som skall se till att batterierna sorteras och transporteras till uppbearbetning eller slutförvaring. I de fall en återförsäljare tar emot batterier skall dessa lämnas till kommunens insamlingsystem.

Kostnader för bl.a. återvinning och bortskaffande av miljöfarliga batterier skall täckas av den avgift som de som yrkesmässigt tillverkar eller till Sverige för in miljöfarliga batterier är ålagda att betala. Naturvårdsverket förvaltar den s.k. batterifonden.

För blybatterier som väger mer än tre kilo finns ett producentansvar. Detta innebär att det är den som yrkesmässigt tillverkar, överlåter eller saluför batterierna är skyldig att ta emot och transportera batterierna till en anläggning för bortskaffande eller återvinning. I Sverige finns ett mål som anger att minst 95 procent av blybatterierna skall samlas in.

D.3.4.2 PCB, spillolja mm

I förordningen (SFS 1998:122) om bortskaffande av PCB mm och i förordningen om spillolja (SFS 1993:1268) regleras hur omhändertagandet av dessa avfallsslag skall gå till.

D.3.5 Regler för hantering av avfall

D.3.5.1 Biologisk behandling

Enligt avfallshierarkin skall biologisk behandling av avfall prioriteras framför andra behandlingssätt. För att vägleda hur behandlingen bör gå till har Naturvårdsverket tagit fram allmänna råd (NFS 2003:15) och en handbok (2003:4) om metoder för yrkesmässig lagring, rötning och kompostering av avfall.

Enligt föreskrifterna bör huvudprocessen vid rötning och kompostering ske i sluten form så att insamling av vätska och gas är möjlig. Frånluften och lakvatten bör renas så att utsläppen reduceras till en godtagbar nivå. Bildad rötgas bör nyttiggöras. Om komposten skall användas som jordförbättring bör en hög mognadsgrad eftersträvas. I bilagan till föreskrifterna finns rekommendationer ur smittskyddssynpunkt för olika slags organsikt avfall.

D.3.5.2 Avfallsförbränning (SFS 2002:1060)

Förbränning av avfall regleras främst i förordningen (2002:1060) om avfallsförbränning. Med stöd av förordningen har även Naturvårdsverket beslutat om föreskrifter om avfallsförbränning, NFS 2002:28. Syftet med förordningen och föreskrifterna är att så långt som möjligt begränsa den negativa inverkan som avfallsförbränning kan ha på människors hälsa och miljön. I föreskrifterna finns ett kunskapskrav för den som bedriver verksamheter för förbränning. Bl.a. skall denna ha kunskap om och anteckna den mängd av olika avfallsslag som tas emot på anläggningen. Föreskrifter innehåller även krav på utsläppskrav och restprodukter som uppkommer vid förbränningen.

D.3.5.3 Deponering av avfall

EG:s ramdirektiv och svenska riktlinjer anger deponering som det omhändertagande som har lägst prioritet i den svenska avfallshierarkin. Därför finns idag ett flertal restriktioner för deponering, bland annat ett förbud för deponering av brännbart avfall.

Deponering kommer dock även fortsättningsvis att krävas för att omhänderta avfall som ej kan återvinnas eller förbrännas samt även för att omhänderta restprodukter från annan behandling som t.ex. flygaska från avfallsförbränning.

Förordningen (SFS 2001:512) om deponering av avfall syftar till att förebygga och minska de negativa effekterna av deponering av avfall. Förordningen innehåller bl.a. stränga krav på botten tätning och bottenbarriär. Kraven innebär att många deponier kommer att få stänga senast år 2008. Med stöd av förordningen har Naturvårdsverket beslutat om föreskrifter (NFS 2004:14) och allmänna råd (2004:2) om deponering av avfall. Dessa kommer att upphöra 1 januari 2005 då NFS 2004:10 träder i kraft.

Från 1 januari 2005 får organiskt avfall inte deponeras. Naturvårdsverket har gett ut föreskrifter och allmänna råd om hantering av brännbart avfall och organiskt avfall, NFS 2004:4. I dessa finns förtydliganden som rör hanteringen av organiskt och brännbart avfall. Föreskrifterna förtydligar vad deponeringsförbudet innebär, vad som skall undantas från förbudet och vad som skall gälla vid länsstyrelsernas dispensgivning. I föreskrifterna står bl.a. att latrin och resårbottnar inte är undantaget från deponeringsförbudet.

D.3.5.4 Skatt på avfall

Lagen om skatt på avfall (SFS 1999:673) trädde i kraft den 1 januari 2000. I princip skall allt material som förs in till en anläggning beskattas. Avdrag från skatten får göras för vissa avfallsslag och för avfall som förs ut från anläggningen.

Avfallsskatt ska inte betalas för avfall som är avsett att inom en anläggning behandlas genom kompostering eller reaktorbaserad rötning, förbränning eller användning för tillverkning av fast lagringsbart bränsle. Skatt skall dock betalas för rester, som uppstår efter genomförd behandling, som deponeras. En nettoskatt på 370 kr plus moms per ton deponerat avfall tas ut (augusti 2004).

I kretsloppsproportionen (2002/03:117) föreslog regeringen att en skatt på avfall som förbränns skall införas. En särskild utredare har fått i uppdrag att utreda hur en sådan skatt lagtekniskt kan utformas och bedöma lämpligheten av att införa en sådan skatt. Utredaren skall också bedöma vilken skattenivå som är lämplig. Utredningen skall redovisas till regeringen senast den 25 februari 2005. Därefter remissbehandlas förslagen innan regeringen tar ställning i frågan och föreslår något för riksdagen. Skatter skall därefter anmälas till kommissionen enligt reglerna om statsstöd, vilket tar ungefär ett halvår.

D.3.5.5 Arbetsmiljön

De som arbetar med avfallshanteringen utsätts bl.a. för tunga lyft. För att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet reglerar arbetsmiljölagen (1977:1160) avfallshanteringen. Avfallshanteringen styrs även av arbetsmiljöverkets föreskrifter *Belastningsergonomi 1998:1* och *Manuell hantering 2001:1*.

I arbetsmiljölagen ställs krav på arbetets innehåll, teknik och organisation. För avfallsområdet innebär detta bl.a. att krav ställs på fyllnadsgrad och högsta vikt i säck eller kärl samt hämtställets utformning.

Även anläggningar som behandlar eller återvinner avfall faller under arbetsmiljölagen med tillhörande föreskrifter. Hanteringen av avfall vid dessa anläggningar kan leda till arbetsmiljöproblem i form av belastningsskador och ohälsa.

D.3.5.6 Offentlig upphandling

Offentlig upphandling står idag för 25 procent av Sveriges BNP, dvs. ca 320 miljarder kronor per år. Hur den offentliga upphandlingen skall utföras regleras i lagen om offentlig upphandling (SFS 1992:1528). I lagen om offentlig upphandling finns bl.a. regler om vilka krav som kan ställas på den vara eller tjänst som upphandlas.

Stockholms avfallsplan 2002-2005 syftar i huvudsak till att förbättra miljön. De efterstävade effekterna av avfallsplanen är att utsläppen till luft, mark och vatten minskar, förbrukningen av resurser minskar genom ökad återanvändning och återvinning, belastningen på deponierna minskar och de farliga avfallens mängd och farlighet minskar.

För att uppfylla syftet formulerades nio övergripande mål. För att nå målen arbetades även en handlingsplan fram. I handlingsplanen redovisas konkreta åtgärder, ansvarsfördelning, uppskattad kostnad samt nyckeltal. För att bedöma om de önskade effekterna har nåtts har en uppföljning av avfallsplanens mål och åtgärder utförts. Många av åtgärderna kan konstateras vara genomförda eller pågående, men det finns även åtgärder som inte påbörjats. En del av dessa kan antas påbörjas under planperioden 2002-2005 medan en del inte längre är aktuella. Resultatet av uppföljningen redovisas i avsnittet som följer.

E.1 Kvalitetssäkring

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Revidera och gör en uppföljning av handlingsprogrammet.	RHN	Avslutad	+ Uppföljning av handlingsprogrammet har skett inför utarbetande av Avfallsplan 2006.

E.1.1 Måluppfyllelse

För att säkerställa kvaliteten på avfallsplanen formulerades ett mål om att handlingsplanen skall följas upp och revideras under planperioden. Planperioden var från början tänkt att sträcka sig till och med år 2007 men blev förkortat att gälla fram till och med 2005. Vid den längre planperioden hade en revidering varit nödvändig men nu har i stället handlingsprogrammet följts upp inför arbetet med Avfallsplan 2006-2010. Målet bedöms därmed vara uppfyllt.

E.2 Mål 1 - Arbeta för att avfall inte uppkommer

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Stadens information som berör avfallsfrågor utgår från EU:s avfallshierarki.	RHN	Pågår löpan- de	+ Den information som staden sprider utgår, då det är relevant, från avfallshierarkin. Bl.a. har RHN:s höstkampanj år 2004 förklarat avfallshierarkin på ett pedagogiskt och lätt sätt.
System och rutiner skall utarbetas för att skaffa kunskap om avfallsflöden inom staden.	RHN	Kvarstår	- Rapporteringsystem på nationell och regional nivå är inte fullt utvecklade, varför rapporteringssystemet inte kan brytas ner till lokal nivå.
Inleda ett samarbete med konsumentnämnden i syfte att öka medvetenheten hos konsumenten om dess möjlighet att förebygga uppkomsten av avfall.	RHN	Pågår	+ RHF har inlett samarbetet med konsumentförvaltningen.

E.2.1 Måluppfyllelse mål 1

Det övergripande målet inom avfallshanteringen är att avfallsmängderna skall minska. Renhållningsnämndens informationsinsatser från renhållningsnämnden utgår därför från EU:s avfallshierarki. För att påverka mängden avfall som genereras krävs dock att produktions- och konsumtionsmönster förändras. Ett första steg för möjliggöra en bedömning av måluppfyllelsen är att öka kunskapen om avfallsflöden inom staden. Åtgärderna inom detta mål har inte lett till minskade avfallsmängder men medvetenheten hos konsumenten bedöms ha ökat. Målet bedöms inte vara uppfyllt.

E.3 Mål 2 - Minska det farliga avfallets mängd och farlighet

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Utveckla och förbättra insamlingen av elektriskt och elektroniskt avfall i samarbete med producenter.	RHN/ El-kretsen	Pågår löpan- de	+ Mobil insamling av elavfall. RHF har tecknat avtal med El-kretsen. (Avtal med el-kretsen uppsagt för omförhandling av villkor.)
Komplettera och utveckla dagens insamlingssystem för farligt avfall från hushållen.	RHN/MHN/ SVAB/ Fortum	Pågår	+ Mobil insamling av farligt avfall. Kommunala föreskrifter har öppnat för möjligheten för fastighetsnära insamling av farligt avfall.
Öka antalet insamlingspunkter för mottagning av farligt avfall.	RHN	Pågår	+ Mobil insamling som ett komplement till befintligt system för insamling av farligt avfall.
Informera hushåll och verksamheter om hur det farliga avfallet skall hanteras och var det kan lämnas.	MHN, SDN, RHN, SVAB, Fortum	Pågår löpan- de	+ Annonser i tidningar och annonspelare. Sopsorteringsguide. Tack för lacknaftanbroschyr Stockholms miljödag.
Fortsatt arbete enligt handlingsprogram för att minska utsläpp av miljöfarliga ämnen i avloppsnätet	SVAB	Pågår löpan- de	+ SVAB:s industrigrupp arbetar med detta.
Utreda möjligheterna för företag med mindre mängder farligt avfall att få använda miljöstationer.	RHN	Avslutad. Behandlad av RHN november 2004	+ Utredning utförd av RHF visade att detta är olämpligt. RHN beslutade enligt RHF:s förslag.

E.3.1 Måluppfyllelse mål 2

För att minska belastningen på människors hälsa och miljön har en minskning av det farliga avfallets mängd och farlighet prioriterats. För att bedöma om det farliga avfallet

har minskat krävs god kunskap om mängden avfall som genereras. Denna kunskap finns inte idag. Mängden farligt avfall som samlas in och omhändertas på ett riktigt sätt ökar dock. Detta kan som ett första led ses som att målet har nåtts trots att målet på lång sikt är att insamlad mängd inte skall öka utan att andelen som samlas in skall öka.

- E.4 Mål 3 - Minska deponeringen av samtliga avfallsslag genom att:**
- Öka materialåtervinning
 - Öka andelen avfall som förs till biologisk behandling och som är av sådan kvalitet att behandlingsprodukten kan nyttjas som jord eller gödningsmedel
 - Öka energiutvinningen

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Informera om möjligheter och stimulera till återbruk av material såsom grovavfall och material från verksamheter.	RHN	Nämnd sept. 2004	+ Höstkampanjen år 2004 informerade bl.a. om återbruk. Sopsorteringsguide hänvisar till andrahandsmarknader. Stockholms miljödag. Det finns i dagsläget många företag/organisationer som bedriver återbruk.
Utforma alternativ till deponering av latrin.	RHN	Pågår	+ Diskussion om en regional lösning pågår. Antalet hämtställen samt mängden deponerad latrin minskar.
Öka ansträngningarna att finna alternativ till deponering av bottenaska (slagg) från avfallsförbränning.	Fortum/RHN	Pågår löpande	+ Ny upphandling om behandling av slagg och aska ställer krav på ökad återvinning. RHF utreder möjligheten att nyttja slaggaska vid byggnation av ÅVC.

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Utforma alternativ till deponering av avloppsslam och gallerrens exempelvis genom förbränning med energiutvinning.	SVAB	Pågår	+ I dag deponeras inget slam utan allt nyttiggörs på något sätt. - Arbete med alternativa behandlingssätt för gallerrens pågår.
Utforma ett insamlings-system för utsorterat matavfall från storkök och restauranger.	RHN	Pågår	+ Insamling från restauranger och storkök pågår. Insamling från villor påbörjas under år 2005.
Utforma effektiva system för källsortering och hämtning av organiskt avfall i enlighet med miljöprogrammet för Stockholm 2002-2006.	RHN	Pågår	+ Utvecklingsarbete pågår. RHF har bl.a. mottagit pengar ur miljömiljarden för att utveckla befintliga insamlingssystem.
Utreda alternativ för utsortering av deponirest (centralt eller fastighetsnära) för att minska slaggmängden i Högda-lenverket och effektivisera förbränningen.	RHN/ Forum	Pågår	+/- Vid ÅVC finns möjlighet att lämna fraktionen deponirest. Utsortering av el-avfall medför en minskad mängd deponirest till förbränning. Arbete för ökad fastighetsnära insamling leder till minskad deponirest till förbränning.
Utveckla en policy för fastighetsnära hämtning av källsorterat avfall.	RHN	Pågår	+/- Policy finns ej utarbetad. Systematiskt arbete för planering och utökning av fastighetsnära insamling bedrivs dock av bl.a. RHF och Sdf.

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Öka möjligheterna till en ökad återföring av näringsämnen till jordbruk och skogsbruk samt som anläggningsjord i staden.	SVAB/ RHN	Pågår löpande	+ Genom projektet ReVAQ nyttiggörs ca 4% av slammet på åkermark till livsmedelsproduktion. - Staden utnyttjar för närvarande inte anläggningsjord gödslad med slam.
Stimulera kompostering i bostadsområden (både en- och flerfamiljshus) genom informationsinsatser och rådgivning.	RHN/MHN/ Bostadsföretag	Pågår	+ Stadens renhållningstaxa stimulerar fastighetsägare att kompostera.
Öka antalet återvinningscentraler.	RHN	Pågår	+/- Utökning pågår men pga. konkurrens om mark har någon byggnation ej startat. Utbyggnad och drift av ÅVC prioriteras genom att en egen avdelning inom RHF har bildats. Utökade resurser för utbyggnad och drift av ÅVC har tilldelats RHF.
Ta fram rapport som redovisar tekniskt och miljömässigt möjliga användningsområden för avloppsslam av olika kvalitet.	SVAB/MHN	Slutförd	+ Rapport om livscykelanalys, fraktionering av näringsämnen samt slam i tätskikt på deponi finns framtagen. I väntan på direktiv från Naturvårdsverket kommer inte fler rapporter att tas fram.

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Förvaltningsövergripande arbetsgrupper tillskapas för att utarbeta riktlinjer och bevaka brand- och säkerhetsaspekter, marknadsbehov och tillgänglighet.	RHN; SBN; GFN; BN; MHN; Handikapp-organisatio-ner	Pågår lö- pande	+ Beroende på sakfrågan bildas diverse arbetsgrup- per. Bl.a. finns grupper inom ”avfallshantering i byggprocessen” och ”markbehov” samt inom arbetet med avfallsplanen.

E.4.1 Måluppfyllelse mål 3

För att minska resursförbrukningen formulerades ett mål om att mängden avfall som går till deponi skall minska genom att materialåtervinning och energiutvinning ökar. Detta medför även att den begränsade deponeringskapaciteten sparas till de avfallslag som inte kan omhändertas på annat sätt. I Stockholm styrs avfallsströmmarna från deponering mot andra behandlingsmetoder.

E.5 Mål 4 - Förbättra stadens kunskap och kännedom om samtliga avfallsflöden i staden

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Ta fram en övergripande studie för samtligt avfall från verksamheter som uppstår eller slutbehandlas i Stockholm – statistik, lagstiftning, beskrivning av dagens problem och önskemål om framtida förbättringar.	MHN	Slutförd	+/- En modell för bedömningen finns framtagen, men resulterade inte i någon avrapporterad studie.
Vid upphandlingen av transportentreprenader ställa krav på årlig inrapportering av avfallens typ och mängd enligt EWC-kod och kommunkod samt till vilken anläggning avfallet förts.	RHN/SDN/ SVAB/GFN/Fortum		+/- Krav ställs på inrapportering av mängder, avfallsanläggning och avfallstyp. Krav på klassning enligt EWC-kod ställs i vissa fall och i andra (ex. grovavfallet) sker klassningen i andra fraktioner.

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Bevaka utvecklingen av "Nationellt kretsloppsregister" inför en eventuell anslutning för att få överblick på allt farligt avfall i staden.	MHN/RHN	Pågår löpande	+ MF och RHF använder registret för att samla in uppgifter om transporter av farligt avfall.
Komplettera kommunens avfallsplan med hamnens avfallshanteringsplan när denna har färdigställts.	RHN	Utförd	+ RHF har tagit del av denna och arbetat in i avfallsplanen.

E.5.1 Måluppfyllelse mål 4

Kunskapen om det avfall som faller under det kommunala renhållningsansvaret ökar. Renhållningsförvaltningen bedömer sig ha god kunskap om dessa avfallslag men för de avfallslag som verksamheter själva har ansvaret över saknar staden till stor del kunskap om. Målet bedöms därmed till viss del vara uppfyllt men ej avslutat.

E.6 Mål 5 - Öka förståelsen och kunskaperna om avfallshantering hos stadens invånare och verksamheter

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Inrätta samrådsforum för att nå ökat samförstånd inför införandet av nya system.	RHN	Pågår löpande	+ RHF samråder med olika arbetsgrupper. Bl.a. FTI, Handikapprådet, Fastighetsägargruppen och Villaägarna.

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Fortsätta den långsiktiga satsningen på yngre generationer med anpassade informations- och utbildningsinsatser.	RHN	Pågår löpan- de	+ Stockholms miljödaggar. Sunes sobbok. Vid RHF finns en informator anställd för att bygga upp ett nätverk inom skolinformation. RHN samarbetar med batteriinsamlingen ang. material till förskolor. SVAB:s miljöinformatörer. Vid vissa stadsdelsförvaltningar, i samarbete med Ragn-Sells, drivs ett källsorteringsprojekt med förskolor som målgrupp.
Ge massmedia snabb och saklig information inom områden som berör avfallsfrågor.	RHN	Pågår löpan- de	+ RHF:s informationsavdelning uppfyller detta genom upparbetade medierelationer. RHF:s informationsavdelning har arbetat fram ett nätverk bland journalister och media som arbetar med miljö- och samhällsinformation. RHF skickar ut pressmeddelanden vid aktuella aktiviteter.

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Producera och förmedla informationsmaterial om avfallsfrågor till medborgarna på ett målgruppsanpassat sätt.	RHN	Pågår löpande	+ Sorteringsguiden (finns även anpassad för synskadade). Ämnesindelad informationsmaterial om bl.a. matavfall, farligt avfall, fastighetsnära insamling till målgrupper som fastighetsägare, villor, fastighetsägare och boende i flerfamiljshus.
Informera hushåll, privata och offentliga verksamheter om ansvarsfördelningen för olika avfallslag och mellan olika aktörer inom avfallshanteringen.	RHN	Pågår löpande	+ RHF:s hemsida, som lanserades under 2004, innehåller bl.a. information om ansvarsfördelningen inom avfallsområdet. Sorteringsguiden. Informationsbroschyr om stadens avfallshantering och taxa finns framtagna. RHF samarbetar med FTI beträffande information till hushållen rörande förpackningar.

E.6.1 Måluppfyllelse mål 5

För att nå en rationell och miljöriktig hantering av avfallet krävs kunskap och förståelse hos stadens invånare och verksamheter. Staden har satsat stora resurser på att öka förståelsen hos dessa aktörer och samtliga åtgärder inom målet är utförda.

En brukarundersökning utfördes under år 2003 och en ny skall utföras under första halvan av år 2005 och en utvärdering av dessa hoppas visa på om målet har nåtts.

E.7 Mål 6 - Miljöanpassa avfallsinsamlingen genom att öka andelen insamlingsfordon som drivs med förnyelsebara bränslen

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Utred vilka krav staden vill och kan ställa på användning av miljöanpassade transportentreprenader för t.ex. avfallsinsamling.	RHN/MHN	Pågår löpande	+ I dag ställs långtgående miljökrav på transportentreprenader. MF tillsammans med SLK driver inom arbetet med miljöprogrammet ett projekt om miljöanpassad upphandling.

E.7.1 Måluppfyllelse mål 6

Trafiken i Stockholm ökar allt snabbare och utsläppen från fordonstrafik bidrar till en rad olik miljöproblem. För att minska utsläppen som fordonstrafiken bidrar med finns mål om ökad användning av förnyelsebara drivmedel inskrivna i Miljöprogrammet. Miljöprogrammets mål lyder: "Andelen förnyelsebara drivmedel skall öka till mer än fem procent". Stadens upphandlade entreprenörer för insamling av hushållsavfall har i dag totalt 80 insamlingsfordon och av dessa är 10 stycken biogasbilar. Målet bedöms därmed vara uppfyllt men ett arbete med att höja kraven pågår.

E.8 Mål 7 - Öka samarbetet och erfarenhetsutbytet (i avfallsfrågor) med Stockholmsregionens kommuner

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Intensifiera samarbetet inom Regional avfallssamverkan i Stockholms län, RAS och med de två kommunalägda avfallsbolagen i regionen; SRV Återvinning och SÖRAB, i syfte att påverka myndigheter och för att åstadkomma en så effektiv och miljöanpassad insamling och behandling som möjligt i regionen.	RHN	Pågår löpande	+ Samarbete genom erfarenhetsutbyte vid remissvar. Regionalt samarbete med representanter för brunvaror. RHF har anordnat informationsinsatser i samarbete med andra intressenter inom Stockholmsregionen, ex. för el-avfall.

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Öka samarbetet inom regionen vad gäller energi, avfall och slamhanteringsfrågor t.ex. via existerande regionala avfalls-, avloppssamarbeten och energibolagen i regionen.	SVAB/RHN/Fortum	Pågår löpande	+ SVAB, RHF, Käppala och SÖRAB har påbörjat ett samarbetsprojekt som rör biologiskt nedbrytbart avfall.

E.8.1 Måluppfyllelse mål 7

För att lyfta fram vikten av regionala samarbeten skrevs ett mål om ett ökat samarbete in i avfallsplanen. Inom Stockholmsregionen finns idag ett utbrett samarbete inom avfallsområdet. Renhållningsförvaltningen finns representerade i ett flertal arbetsgrupper inom avfallsområdet. Målet bedöms därmed vara uppfyllt.

E.9 Mål 8 - Öka stadens engagemang i nationella såväl som internationella avfallsfrågor

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Delta i nationella och internationella avfallssammanhang för att föra fram Stockholms stads värderingar och viktiga frågor för regionen.	RHN, SVAB, Fortum	Pågår löpande	+ SVAB representerar staden i samarbetsprojekt med Balticum. Staden arbetar även nationellt med miljöfrågor i andra sammanhang. Staden framför ofta sina värderingar i samband med remissyttranden. RHF ingår i ett nätverk som hanterar EU-frågor. Staden är aktiv i olika nationella och internationella branschorganisationer.
Utarbeta ett ställningstagande för hur staden vill att Naturvårdsverket skall utforma den svenska anpassningen och tillämpandet av EU-förordningen om avfallsstatistik.	RHN/MHN	Kvarstår	+/- RHF följer utvecklingen.

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Utveckla samarbete med branschorganisationer för att via dem kunna föra en kontinuerlig dialog med beslutsfattare i Sverige inom EU på ett tidigt stadium inför t.ex. kommande EU-förordningar.	RHN	Pågår löpande	+ Staden är medlemmar i RVF som fungerar som ett språkrör i dessa frågor. RHF finns representerad i ett flertal av RVF:s arbetsgrupper. RHF har en utsedd EU-samordnare.

E.9.1 Måluppfyllelse mål 8

Renhållningsförvaltningen har vidtagit ett flertal åtgärder för att öka engagemanget på nationell såväl som internationell nivå. Målet bedöms därmed vara uppfyllt.

E.10 Mål 9 - Miljösäkra nedlagda avfallsupplag

ÅTGÄRD	ANSVAR	STATUS	KOMMENTAR (+/-)
Riskklassificera nedlagda avfallsupplag.	MHN	Pågår löpande	+/- Ingen ytterligare riskklassificering har skett. Detta bedöms dock inte vara nödvändigt att utföra.

E.10.1 Måluppfyllelse mål 9

I Stockholms finns ett antal nedlagda avfallsupplag varav de flesta, med undantag för Lövsta, innehåller schaktmassor och annat inert avfall.

Under 1998 genomförde miljöförvaltningen en undersökning av schaktmassetipparna och bedömde att dessa inte utgör någon risk för negativ miljöpåverkan. Upplaget i Skrubba kan dock utgöra ett undantag då denna ligger på en ås och därmed är mer benägen att laka ut eventuella föroreningar. Åtgärder för detta upplag diskuteras inom miljöförvaltningen. Beträffande Lövsta finns idag ett kontrollprogram och restaureringsarbeten av området pågår. Miljöförvaltningen bedömer att ingen ytterligare riskklassificering av nedlagda avfallsupplag är nödvändig och målet bedöms därmed vara uppfyllt.

F ORDLISTA OCH DEFINITIONER

Avfall	Varje föremål, ämne eller substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med eller avser att göra sig av med (MB 1998:808).
Avfallshierarki	Hierarki för hur avfall skall omhändertas. Ursprungligen från EU men även implementerat i Sverige.
Avfallsminimering	Att minska mängden avfall som genereras. Högst prioriterat på avfallshierarkin.
Avfallsplan	Varje kommun har skyldighet att som en del av Renhållningsordningen upprätta en avfallsplan för allt avfall som uppkommer i kommunen.
Biologisk behandling	Nedbrytning av lätt nedbrytbart organiskt material genom rötning eller kompostering.
Bortskaffande	Förfarande som anges i bilaga 5 avfallsförordningen (2001:1063), ex. deponering.
Bottenaska	Restprodukt från förbränning.
Brukarundersökning	Enkät- och telefonundersökning bland förvaltningens samtliga fyra kundgrupper (villaägare, lägenhetsboende, företagare samt flerbostadshusägare/förvaltare) med frågor om kunskap i avfallsfrågor, förtroende för stadens avfallshantering samt betyg på servicenivå för stadens avfallshantering.
Brännbart avfall	Sådant avfall som brinner utan energitillskott efter det att förbränningsprocessen startat (SFS 2001:1063).
Deponering	Bortskaffningsförfarande som innebär att avfall läggs en deponi (SFS 2001:1063).
EEA	Elektriska och elektroniska produkter som blivit avfall.
El-Kretsen AB	Organisationen som producenterna av elektroniska och elektriska varor bildat för att hantera producentansvaret för elektriska och elektroniska produkter.
Energiåtervinning	Återvinningsförfarande som innebär att avfallet energiutnyttjas.
EWC	European Waste Catalogue, EG:s avfallskatalog, en lista över alla avfallstyper.
Farligt avfall, FA	Farligt avfall listas markeras med en * i bilaga 2 avfallsförordningen (2001:1063).
Fastighetsnära insamling	Insamling av avfall i eller vid fastigheten. Tillgänglig enbart för de boende i fastigheten.
Flygaska	Restprodukt från förbränning som transporteras med förbränningsgaserna.
Fraktion	En viss utsorterad del av avfallet, t.ex. glas, matavfall eller brännbart avfall.
Förpacknings- och	Samarbetsbolag bildat av materialbolag för förpackningar och tid-

tidningsinsamlingen, FTI	ningar. Har till uppgift att samordna lokala etableringar för insamling av förpackningar och tidningar.
GFK	Gatu- och fastighetskontoret. Beslut i Kommunfullmäktige den 14 december 2004 att förvaltningen organiseras i Markkontor, Trafikkontor och Fastighets- och saluhallskontor
GFN	Gatu- och fastighetsnämnden Kommunfullmäktige har beslutat (2004-12-14, §22) att gatu- och fastighetsnämnden skall upphöra per 31 maj 2005. Nämndens uppdrag kommer att läggas ut på tre nya nämnder: marknämnden, trafiknämnden och fastighets- och saluhallsnämnden
Grovavfall	Sådant hushållsavfall som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl (NFS 2004:4).
Hushållsavfall	Avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet (SFS 1998:808). Till gruppen räknas avfall från olika slag av mänsklig livsföring, t.ex.: pappersavfall ur tidningar och tidskrifter, sopor, köksavfall och mindre skrymmande trädgårdsavfall, skrymmande avfall (grovavfall) som utrangerade möbler etc. samt grövre trädgårdsavfall latrin. Lokaler eller anläggningar vid vilka avfall jämförliga med hushållsavfall uppkommer kan vara t.ex.: industrier, personalmatsalar, skolor samlingslokaler, sjukhus och andra vårdinrättningar, affärsrörelser, restauranger, järnvägsstationer, fritidsanläggningar.
KF	Kommunfullmäktige
Kfs	Kommunal författningssamling
Kompostering	Biologisk behandling där organiskt avfall bryts ned aerobt (under förbrukning av syre) (jämför rötning).
Materialåtervinning	Återvinningsförfarande som innebär att avfallet materialutnyttjas.
MB	Miljöbalken (SFS 1998:808)
MHN	Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Miljömiljarden	Stockholms stad avsatte, i bokslut 2002, 1 miljard kronor för miljöinriktade insatser för att undvika miljö- och hälsoskyddsproblem i framtiden. Stadens förvaltningar och bolag kan ansöka medel för sanering av förorenad mark, sjöar och vattendrag samt andra angelägna miljöprojekt.
Miljöstation	Insamlingsplats för hushållens farliga avfall (ofta placerad vid bensinstation).
Metallkretsen AB, MK	Materialbolag ägt av metallförpackningsproducenterna
Mobil miljöstation	Mobil insamlingsplats för hushållens farliga avfall, som i Stockholm ägs och drivs av staden.
NV	Naturvårdsverket, statlig myndighet.
Organiskt avfall	Avfall som innehåller organiskt kol, exempelvis biologiskt avfall och plastavfall.

Plastkretsen AB	Privat materialbolag, ägt av plastförpackningsproducenterna
Plockanalys	En plockanalys genomförs som ett led i avfallsplaneringen för att man vill ta reda på vad ett materialflöde, tex. hushållens ”soppåse”, består av. Genom manuell sortering delar man upp ett materialflöde i olika fraktioner som sedan vägs. Plockanalyser på hushållsavfall från villor och flerbostadshus har i Stockholm genomförts under 1986, 1994, 1997, 1998, 2003 samt under år 2005. Svenska Renhållningsverksföreningen, RVF, har nyligen givit ut en rapport om andra genomförda plockanalyser, (RVF Utveckling 2005:05): ”Trender och variationer i hushållsavfallets sammansättning – Plockanalys av hushållens säck- och kärlavfall i sju svenska kommuner.”
Pressretur AB	Privat materialbolag, ägt av tidningsproducenterna.
Producent	Den som yrkesmässigt tillverkar, för in till Sverige eller säljer en vara eller en förpackning eller den som i sin yrkesmässiga verksamhet frambringar avfall som kräver särskilda åtgärder av renhållnings- och miljöskäl (SFS 2001:1063).
Producentansvar	Producenterna har ansvar för att en vara eller produkt samlas in och omhändertas genom återvinning, återanvändning eller bortskaffning på ett sådant sätt som krävs för en hälso- och miljömässigt godtagbar avfallshantering (förpackningar, tidningar, däck, bilar och elavfall).
RAS	Regional Avfallssamverkan i Stockholms län
Renhållningsavgift	I Miljöbalken 27:e kapitel, 4-5 §§ behandlas renhållningsavgifter. Renhållningsavgiften ska täcka kommunens hela självkostnad. Där ingår att administrera verksamheten genom avfallsplanering, kundservice fakturering och information. Dessutom ska avgiften täcka den service som ges vid återvinningscentralerna i form av mottagning av grovavfall och hushållens farliga avfall. Till detta kommer hämtningsavgifter och behandlingsavgifter. Tillsammans utgör dessa renhållningsavgiften. Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas.
Renhållningstaxa	Enligt Miljöbalken 27:e kapitel, 6 §, skall renhållningsavgift betalas enligt den taxa som kommunfullmäktige beslutar.
RHF	Renhållningsförvaltningen
RHN	Renhållningsnämnden
Returwell AB, RWA	Privat materialbolag, ägt av wellförpackningsproducenterna.
RVF	Renhållningsverksföreningen, avfallsbranschorganisation.
Rötning	Anaerob (syrefri) behandlingsmetod för organiskt avfall där biogas bildas (jämför kompostering).
SBK	Stadsbyggnadskontoret
SBN	Stadsbyggnadsnämnden

SDF	Stadsdelsförvaltning
SDN	Stadsdelsnämnd
SFS	Svensk författningssamling, lagar
SGÅ	Svensk Glasåtervinning, privat materialbolag ägt av glasförpackningsproducenterna.
SKÅ	Svensk kartongåtervinning, privat materialbolag ägt av kartongproducenterna.
Slaggrus	Lagrad och sorterad bottenaska från avfallsförbränning.
SLK	Stadsledningskontoret
Soppåsen	Del av hushållsavfallet även kallat städsäck. Uppkommer vid hushåll och verksamheter. Kommunen har insamlings- och behandlingsansvar.
SRV återvinning AB	Kommunalt avfallsbolag, ägt av Huddinge, Botkyrka, Salem, Haninge och Nynäshamns kommuner.
Staden	Stockholms kommun
SVA	Statens Veterinärmedicinska Anstalt.
SVAB	Stockholm Vatten AB
SÖRAB	Söderhalls Renhållnings AB. Kommunalt avfallsbolag ägt av: Danderyd, Järfälla, Lidingö. Sollentuna, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Upplands-Väsby, Vallentuna.
USK	Utrednings- och statistikkontoret
Återanvändning	Användning av kasserad produkt utan föregående förädling.
Återbruk	Se <i>återanvändning</i>
Återvinning	Utnyttjande av avfall genom material- eller energiåtervinning.
Återvinningscentral,	Större, bemannad insamlingsplats för hushållens grovavfall, ägs av kommunen (i Stockholms stad finns tre: Lövsta, Östberga och Vantör).
ÅVC	
Återvinningsstation,	ÅVS, Obemannad insamlingsplats med containrar för förpackningsavfall, returpapper, som ägs och drivs av producenterna.
ÅVS	

Förslag till
Föreskrifter om avfallshantering för Stockholms kommun

ALLMÄNT

Inledande bestämmelser

1 § För avfallshantering i Stockholms kommun gäller;

- miljöbalken (1998:808) och avfallsförordningen (2001:1063),
- föreskrifter om avfallshantering i förordningar utfärdade med stöd av miljöbalken,
- andra författningar

Utöver de författningar som anges i första stycket gäller dessa föreskrifter om avfallshantering.

2 § Med fastighetsinnehavare avses den som är fastighetsägare eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall anses som fastighetsägare. Med nyttjanderättshavare avses den som, utan att omfattas av fastighetsinnehavarebegreppet, har rätt att bruka eller nyttja fastighet.

Definitioner

3 § Med avfall avses varje föremål, ämne eller substans som ingår i en sådan avfallskategori som avses enligt miljöbalken 15 kap 1 § och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

Med hushållsavfall avses avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet.

Med grovavfall avses sådant hushållsavfall som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i ordinarie säck eller kärl för hushållsavfall.

För övrigt avfallslag som regleras i särskild förordning återfinns definitionen för avfallet i respektive förordning.

Ansvar för avfallshanteringen

4 § Renhållningsnämnden (renhållaren) svarar för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åvilar kommunen i fråga om avfallshantering. Renhållaren har Kommunfullmäktiges uppdrag att upprätta förslag till Renhållningsordning. Renhållaren har rätt att meddela tillämpningsanvisningar i frågor

som berörs i dessa föreskrifter för avfallshanteringen. Avfallshanteringen i kommunen utförs genom kommunens försorg av den eller de entreprenörer (entreprenören) som renhållaren bestämmer.

För avfall som omfattas av producentansvar ansvarar respektive producent i enlighet med respektive förordning.

5 § Kommunfullmäktige meddelar med stöd av 27 kap. 4 – 6 §§ miljöbalken, föreskrifter om att avgift skall betalas för den insamling, transport, återvinning och det bortskaffande av avfall som utförs genom kommunens försorg.

Avgiften får tas ut på ett sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas.

6 § Miljö- och hälsoskydds nämnden är tillsynsmyndighet för avfallshanteringen enligt miljöbalken och enligt föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken.

Informationsskyldighet

7 § Fastighetsinnehavare är skyldig att i erforderlig omfattning informera den som bor i eller är verksam i fastigheten om gällande regler för avfallshanteringen.

8 § Ändring av innehavarförhållanden eller annan förändring som berör avfallshanteringen för fastigheten skall genast anmälas av fastighetsinnehavaren till renhållaren.

HUSHÅLLSAVFALL OCH DÄRMED JÄMFÖRLIGT AVFALL

Hämtningsområde

9 § Stockholms kommun utgör ett hämtningsområde.

Skyldighet att lämna avfall

10 § Hushållsavfall och därmed jämförligt avfall skall lämnas till av renhållaren utsedd entreprenör om inte annat sägs i dessa föreskrifter.

Förutsättningar för eget omhändertagande

11 § Avfall får endast tas om hand på den egna fastigheten under förutsättning att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa och miljön i enlighet med dessa föreskrifter.

Kompostering av förmultningsbart köksavfall skall ske i värmeisolerad och för ändamålet avsedd behållare. Kompostering skall ske på fastigheten och kompostering och nyttjandet av kompostprodukt skall ske på sådant sätt att risk för olägenhet eller näringsläckage inte uppkommer. Anmälan skall göras enligt 36 §.

Annat bortskaffande av avfall än kompostering inom den egna fastigheten är inte tillåten utan särskild dispens enligt 34 §.

Trädgårdsavfall omfattas inte av tillstånds- eller anmälningsplikt.

12 § Torrt trädgårdsavfall som inte kan utnyttjas för kompostering får eldas endast om det inte strider mot lokala hälsoskyddsföreskrifter.

Sortering av matavfall

13 § Utsorterat matavfall från hushåll och livsmedelslokaler kan efter samråd med renhållaren lämnas till renhållarens insamlingssystem för matavfall.

Sortering av hushållsavfall

14 § Varje fastighetsinnehavare skall skapa möjlighet för sortering av avfalls slag enligt 15 - 17 §§. Avfallet skall transporteras bort från fastigheten så ofta att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer.

Grovavfall

15 § Grovavfallet lämnas till av fastighetsinnehavaren anvisad plats inom fastigheten eller dess närhet och hämtas av renhållaren upphandlad grovavfalls-entreprenör. Enskilda hushåll kan även lämna sorterat grovavfall vid kommu-

nens återvinningscentraler.

Från grovavfallet skall före borttransport farligt avfall, elektriska och elektroniska produkter och batterier sorteras ut och hållas skilt från övrigt avfall. Grovavfall skall före avlämning vid behandlingsanläggning sorteras i en brännbar och i en icke brännbar fraktion. Ur den icke brännbara fraktionen bör även metallsrot sorteras ut.

Grovavfallsutrymme eller grovavfallet skall förses med märkning som klargör att det är fråga om grovavfall.

Farligt avfall

16 § Hushållens farliga avfall, enligt definition 4 § avfallsförordningen, skall hållas skilt från annat avfall. Det farliga avfallet skall vara tydligt märkt med uppgift om innehåll.

Hushållens farliga avfall skall lämnas till i förekommande fall fastighetens insamling av farligt avfall och hämtas av renhållaren anvisad entreprenör eller lämnas till kommunens insamlingssystem för farligt avfall.

Batterier

17 § Avfall som utgörs av kasserade batterier skall hållas skilt från övrigt hushållsavfall. Konsumentbatterier ska lämnas till i förekommande fall av fastighetsinnehavaren inom fastigheten anordnad insamling eller kommunens insamlingssystem.

Bilbatterier och större blybatterier kan lämnas till återförsäljare av dessa batterier eller kommunens insamlingssystem för bilbatterier.

Avfall med producentansvar

18 § Hushåll och andra förbrukare skall sortera ut avfall som hänförs till producentansvaret och lämna avfallet till de insamlingssystem som producenterna tillhandahåller.

Vid fastighetsnära insamling sker hämtning av avfallet efter överenskommelse mellan fastighetsinnehavaren och producenternas entreprenörer.

Hämtningsintervall

19 § a) Från en- och tvåfamiljshus sker hämtning på vardagar i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet för människors hälsa eller miljö inte uppkommer, dock minst var 14:e dag.

För utsorterat matavfall som lämnas till renhållarens insamlingssystem sker hämtning minst var 14:e dag.

Frågor om undantag från reglerna om hämtningsintervall prövas i samband med att miljö- och hälsoskyddsnämnden prövar ansökan om dispens enligt 34 §.

b) Från flerbostadshus, affärshus, kontorshus och liknande sker hämtning på vardagar i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, dock minst en gång per vecka.

c) När uppsamling av avfall sker i sluten container sker hämtning i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, dock minst var 14:e dag.

d) Från fritidshus, koloniträdgårdar, fritidsanläggningar och liknande sker hämtning fr.o.m den 15 april t.o.m. den 15 oktober i den ordning som renhållaren bestämmer och så ofta att olägenhet inte uppkommer, dock minst var 14:e dag. Övrig del av året sker hämtning efter särskild beställning.

Frågor om undantag från reglerna om hämtningsintervall prövas i samband med att miljö- och hälsoskyddsnämnden prövar ansökan om dispens enligt 34 §.

e) Från anläggning som inte kan hänföras till ovan angivna sker hämtning i den ordning som renhållaren bestämmer, dock minst så ofta att olägenhet inte uppkommer.

f) Hämtning av grovavfall och utsorterat avfall från fastighet sker efter särskild beställning.

Emballering av avfall

20 § I behållare och utrymme för avfall får endast läggas sådant avfall för vilket behållaren och förvaringsplatsen är avsedd. Avfall skall vara väl emballerat så att skada, arbetsmiljöproblem eller annan olägenhet inte uppkommer.

Utrymmen för avfall, behållarplats, behållare, hämtningsvägar m.m.

21 § Renhållaren meddelar anvisningar om, storlek och typ av avfallsbehållare, säckställ samt latrinbehållare. Godkända behållartyper anges i bilaga 1. Behållare för uppsamling av avfall skall vara uppställd så att hämtning underlättas samt placerad på lämplig plats så att olägenhet inte uppstår. Behållare skall placeras så att den kan hämtas och hanteras med den utrustning som används i kommunens insamlingssystem.

Avfall som uppsamlas i kärl vid en- och tvåfamiljsfastigheter skall placeras på lämplig plats vid fastighetens tomtgräns i anslutning till hämtningsfordonets uppställningsplats. Transportvägen skall vara så utformad att användning av kärl för uppsamling av avfall medges.

Nedgrävning av avfallsbehållare får inte ske såvida den inte är försedd med av renhållaren godkänd och fungerande upphissningsanordning.

Det åligger fastighetsinnehavaren att se till att gångväg fram till behållarens uppställningsplats samt transportväg fram till behållarens hämtnings- och tömningsplats hålles i framkomligt skick. Gång- och transportväg skall röjas från snö och hållas halkfri.

Enskild väg och tomtmark som utnyttjas vid hämtning skall vara så dimensionerad och hållas i sådant skick att den är farbar för hämtningsfordon.

Entreprenören skall ha tillträde till de utrymmen i fastigheten där arbetet skall utföras. Nycklar, portkoder och dylikt skall vid begäran om hämtning lämnas till renhållaren.

Fyllnadsgrad och vikt

22 § Behållare får inte fyllas mer än att den lätt kan tillslutas. Närmare anvisningar om tillåten vikt och dragmotstånd för behållare lämnas av renhållaren. Behållare som är överfull eller för tung hanteras enligt renhållarens anvisningar.

Ansvar för anskaffande och underhåll av säckställ/behållare m.m.

23 § Fastighetsinnehavaren är ansvarig för anordnande, installation och underhåll av inom fastigheten installerade anordningar för avfallshanteringen såsom säckställ, kärl, sopskåp, utrymme för avfall m.m.

Beträffande säckhållare och andra anordningar gäller följande:

- De skall vara tillgängliga och ges service i form av återkommande underhåll

och tillsyn för att förebygga driftavbrott och olägenhet såsom buller, lukt, skadedjur och dylikt.

- De skall utformas, underhållas och installeras så att kraven på god arbetsmiljö uppfylls och risken för olycksfall minimeras.
- De skall vara lättåtkomliga för upphängning/uppställning och skiftning av förekommande behållartyper.
- De skall medge hantering med den utrustning som används i kommunens renhållningssystem.

Renhållaren anskaffar och äger de kärl som nyttjas för avfallshantering vid en- och tvåfamiljsfastigheter. Beträffande ansvar för rengöring och tillsyn se 24 §.

24 § Fastighetsinnehavaren har ansvar för rengöring och tillsyn av återgångsbehållare och utrymme för avfall. Med återgångsbehållare avses kärl, container och liknade. Utrymmena skall vara väl rengjorda och inte ge upphov till buller, lukt, skadedjur och dylikt.

Latrin

25 § Då fastighet eller båt, fartyg, pråm eller liknade flytetyg i hamn saknar anslutning till avloppsanläggning skall avfall från torrtoalett samlas upp i täta behållare av typ, material, kvalitet och storlek som anges i bilaga 1.

26 § Latrinbehållare skall förslutas genom fastighetsinnehavarens, nyttjanderättshavarens eller båtägarens försorg och ställas vid fastighetsgräns eller annan anvisad plats så nära uppställningsplats för hämtningsfordon som möjligt. Behållare tillhandahålles av renhållaren.

27 § Hämtning av latrin sker efter särskild beställning.

28 § För installation av förmultningstoalett samt kompostering av latrin krävs medgivande av miljö- och hälsoskydds nämnden enligt 36-36 §§. Med förmultningstoalett menas mulltoaletter samt kompostering av latrin i latrinkompost.

29 § Permanent användning av portabla torrtoaletter och liknande är inte tillåtet.

Slam m.m.

30 § Enskilda slamavskiljare, fettavskiljare och slutna tankar innefattande urintankar, skall vara lätt tillgängliga för tömning. Lock, manlucka eller annan tömningsanordning skall kunna öppnas av en person och får inte vara övertäckt vid tömning.

Fastighetsinnehavaren ansvarar för anläggningens skötsel och underhåll.

Finns anläggningen på båt, fartyg, pråm eller liknade flytetyg svarar ägaren för anläggningens skötsel och underhåll.

Orenat avloppsvatten får inte släppas ut i hamnområde.

Hämtning av slam eller urin från:

- a) Slutna tankar och urintankar, sker så ofta att inte olägenhet uppkommer dock, minst en gång per år.
- b) Fettavskiljare, sker en gång per månad eller efter särskild överenskommelse med Stockholm Vatten AB.
- c) Slamavskiljare, sker efter särskild beställning.

ANNAT AVFALL ÄN HUSHÅLLSAVFALL OCH DÄRMED JÄMFÖRLIGT AVFALL

Uppgiftsskyldighet

31 § Den som yrkesmässigt bedriver verksamhet där det uppstår annat avfall än hushållsavfall, skall, på anmodan av renhållaren, i enlighet med 13 § avfallsförordningen, lämna de uppgifter i fråga om avfallets art, sammansättning, mängd och hantering som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning.

32 § Den som yrkesmässigt tillverkar, till Sverige för in eller säljer en förpackning eller en vara som är innesluten i en sådan förpackning, skall på anmodan av renhållaren, lämna de uppgifter i fråga om förpackningsavfallets art, sammansättning, mängd och hantering som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning.

Hanteringsbestämmelser för gödsel

33 § Gödsel som uppkommer av husdjur (häst, ko, får, get etc.) skall samlas upp och förvaras på sådant sätt att risk för olägenhet och näringsläckage inte uppkommer.

Djurhållaren ansvarar för att gödsel bortskaffas och i möjligaste mån återanvänds, exempelvis som jordförbättringsmedel.

DISPENS FRÅN FÖRESKRIFTERNA OM AVFALLSHANtering OCH ANMÄLAN OM EGET OMHÄNDERTAGANDE

34 § Ansökan om dispens från kommunens föreskrifter om avfallshantering såvitt gäller bestämmelser om hushållsavfall ska göras av den som vill ha dispens och prövas av miljö- och hälsoskyddsnamnden utom såvitt gäller 39-41 §§ dessa föreskrifter.

35 § Renhållningsnamnden/Renhållaren beviljar dispens enligt 39-41 §§.

36 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som själv avser att ta hand om sitt förmultningsbara köksavfall på fastigheten skall anmäla detta skriftligen till miljö- och hälsoskyddsnamnden. Annat bortskaffande fordrar dispens enligt 34 §. Anmälan och ansökan skall alltid innehålla uppgifter om vilka avfalls- slag som avses omhändertagas, samt en redogörelse för på vilket sätt omhändertagandet skall ske utan att det innebär risk för olägenhet för människors hälsa och miljön.

37 § Ansökan om dispens för omhändertagande av latrin i egen förmultningsanläggning skall innehålla en beskrivning av anläggningen samt en avsättningsplan avseende en tioårsperiod där det framgår var och hur kompostprodukten kommer att användas.

Skriftlig ansökan skall ske till miljö- och hälsoskyddsnamnden

38 § Hämtning av avfall från annan plats än från förvaringsplatsen inom fastigheten kan medges under villkor att det bedöms lämpligt från sanitär synpunkt och att det av praktiska skäl är motiverat att forsla bort avfallet från annan plats än från fastighet där det uppkommer. Skriftlig ansökan ska ske till miljö- och hälsoskyddsnamnden.

39 § Två fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare kan medges rätt att använda gemensam avfallsbehållare under förutsättning att bestämmelserna i dessa föreskrifter om fyllnadsgrad och vikt beaktas och att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppstår. Skriftlig ansökan skall ske till renhållningsnamnden.

40 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som komposterar allt förmultningsbart hushållsavfall enligt dessa föreskrifter eller lämnar utsorterat matavfall till renhållarens insamlingsystem för matavfall kan medges att avfallet hämtas vid vartannat ordinarie hämtningstillfälle under förutsättning att olägenheter för människors hälsa eller miljön inte uppstår. Skriftlig ansökan skall ske till renhållningsnämnden.

41 §

- a) Uppehåll i hämtning vid permanentbostad samt fritidsfastighet kan av renhållningsnämnden efter ansökan medges fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare om fastigheten inte kommer att utnyttjas under en sammanhängande tid om minst tre månader.
- b) Uppehåll i hämtning vid verksamhet kan av renhållningsnämnden efter ansökan medges verksamhetsinnehavaren om verksamheten inte kommer att bedrivas under en sammanhängande tid om minst en månad.

Skriftlig ansökan skall lämnas till renhållningsnämnden senast en månad före den avsedda uppehållsperiod.

42 § För forskning och utveckling inom avfallshantering får renhållaren, efter dispens av miljö- och hälsoskyddsnämnden, bedriva försöksverksamhet.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2006 då tidigare Stockholms renhållningsordning upphör att gälla. Undantag och medgivanden som har lämnats med stöd av tidigare bestämmelser gäller tills vidare.

BILAGA 1

Behållartyper

Följande uppsamlingsbehållare godtas i kommunens insamlingssystem

- Matavfallssäck, max 125 liter, för blött, lättnedbrytbart avfall från restauranger, storkök och livsmedelshandel avsedd för placering i säckhållare
- Engångssäck, 60 – 350 liter, för hushållsavfall eller därmed jämförligt avfall, för placering i säckhållare
- Kärll med lock och hjul lyftbart med kärlllyft för uppsamling av rent utsorterat matavfall i säck, med maximal kärllvolym 150 liter.
- Kärll med lock och hjul lyftbart med kärlllyft, upp till 800 liter.
Vid insamling av hushållsavfall i kärll vid en- och tvåfamiljsfastigheter i samband med hämtning var 14:e dag används kärll av storlek 140 och 190 liter.
- Behållare som hämtas med kranbil.
- Uppsamlingstank för mobil sopsug
- Slutna tankar som töms med sugbil
- Container för central sopsug
- Container med komprimator
- Container för tömning i sophämtningsfordon
- Container för containerhanterande fordon.
- Batteriholk/rör
- Kärll för latrin av engångsmaterial med maximal volym 40 liter ¹⁾.
1) Volym av behållare kan komma att justeras för att tillgodose arbetsmiljökrav.

Renhållaren lämnar anvisningar och godkännande.